

720
ส166ป

ปกิณกคดี หมายเลข ๑๓
ว่าด้วย

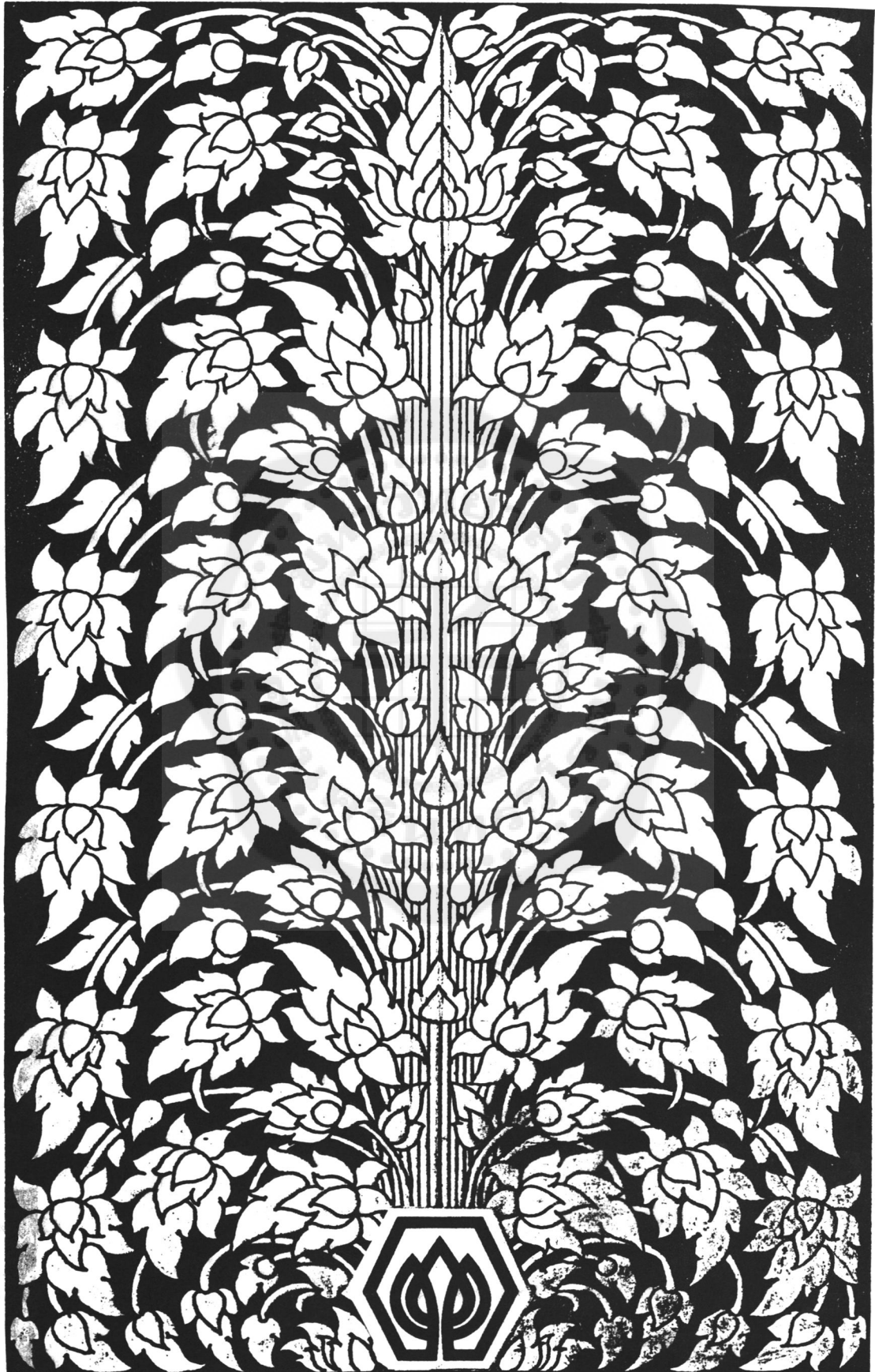
ศิลปะ - ศิลปะ สบาย`สบาย

พลเรือตรี สมภพ ภิรมย์

เราจะปกครองแผ่นดิน
โดยธรรมเพื่อประโยชน์
สุขของชาวสยาม
แผ่นดินธรรม
แผ่นดินทอง
งามดั่งผลอดฉ่ำ
อมรินทร์

ศาสตราจารย์ รัตนโกสินทร์ กาญจนภิเษกสมโภช ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙

กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลกภพ นพรัตนราชธานีบูรีรมย์
อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมานอวตารสถิต สักกะทัตติยวิษณุกรรมประสิทธิ์ เราจะครองแผ่นดิน
โดยธรรมเพื่อประโยชน์ แห่งมหาชนชาวสยาม

วิชาการแห่งมหาวิทยาลัยศรีปทุมทุ่งสระพรังดั่งลวดลายไฟพะเนียง

720
๙1๖๖๗

1. ชื่อวงล้อ - รวมเรื่อง
2. ชื่อปี
ของ ดุจดรรพ์ พันธ์ 90 รศ. ๙๙
จาก พ.ร.บ. ๑๓๖ พ.ศ. ๒๕๓๙
9 ๙๙ 40

สัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

ห้องสมุด บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม จำกัด (มหาชน)
เลขเรียกหนังสือ...
ปีที่... - 4 เถ.ย. 2540
เลขทะเบียนหนังสือ...

h 314932

นางสาววิระดา เจริญสุข ผู้ออกแบบ
โดยการจัดประกวดของคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินการ
ประกวดและตัดสินการจัดทำสัญลักษณ์การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

อาเศียรวาทมหาราชสดุดี

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร
สยามมินทราราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้า
ผสภณกรถวันท้าว
กัมกรบถนอบน้อมตัว
ถวายเป็นพรผ่านฟ้า

อยู่หัว
แผ่นหล้า
แทบฝ่า พระบาทนอ
ที่เกล้าจกักรวงค์

ภูมิพลอดุลยเดชไท้
สยามมินทรประชา
ครอบครองเขตสีมา
พระแผ่บารมีไท้

รามา อิบดี
กรบไหว้
อาณาจักร สยามนอ
ทั่วถ้วนเกิดทุน

ชนมายุร้อห้า
แผ่พระบารมีเกล้า
ดจพ่นหลั่งจากฟ้า
ทวยราชภูริไชโยร้อง

พระพรราชา
ปกป้อง
ชุ่มชื่น รื่นฤดี
แผ่ซ้องพระบารมี

บรม บาททรงย่างเยื้อง
ราช รักราชภูริจรงใจ
จักรี ประทับสนธิใน
วงศ์ จักรีเสด็จจากฟ้า

สถิตไทย
ทั่วหน้า
ดวงจิต ราชภูรินอ
สู่หล้าแดนสยาม

บรม ราชจักรีสู่หล้า
บรม บาททุกองค์วิไล
บรม ราชกิจสถิตใน
บรม บาทบารมีพัน

แดนไทย
เลิศล้ำ
ผืนแผ่นดินทอง
ร่วมเกล้าสดุดี

พระตราพระตรากล้วน
เสาะแหล่งชลประทาน
อุระราชภูริเย็นสราญ
พระวรกายหมองคล้า

เตรียมการ
เพิ่มน้ำ
ขึ้นฉ่ำ
ตากฟ้ากร้าฝน

“สถาปนิก” ต่างซาบซึ้ง
ด้วยเดชพระการุณย์
หาไหนทดแทนคุณ
ขอพระองค์จงแคล้ว

พระคุณ
ยิ่งแล้ว
ทูลท่าน พ่อเจ้า
คลาดพันภัยผอง

ปวงข้าพระพุทธเจ้า
ดวงจิตไหวะริก
ทูลถวาย “สัตถาธิก”
ห้อมรอบมงคลเข้า

“สถาปนิก”
คำเข้า
แม่นมั่น
ที่ห้าธันวาคม

ขอชนพระมายุ้ยร้อย
พระพลผลิตพูนทวี
วรรณะสุขะราศรี
สกลโลกต่างแซ่ซ้อง

ขบปี
เพิ่มพ้อง
บริสุทธิ์ ยิ่งนอ
ประกาศกองบารมีเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า
ศาสตราจารย์ นาวาเอก สมภพ ภิรมย์
ราชบัณฑิต ศิลปินแห่งชาติ

ประพันธ์ในนามสมาชิก สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐

แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง

พระบารมี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช พระภัทรมหाराช

แผ่นดินธรรมอีกทั้ง
นาไร่สวนทั้งผอง
น้ำฝนประพรมนอง
เกษตรอุตสาหกรรม, คำ

แผ่นดินทอง
ผลิตกล้า
แน่นเนื่อง ชลประทาน
ธนบัตรล้านเต็มคลัง

ห้าสิบปีครองราชย์ถวัล
“กาญจนาภิเษก” เทพเทวัญ
ถวายพรเกิดพระขวัญ
ทั่วโลกแลทั่วหล้า

เกลิงถวัลย์
ทั่วฟ้า
ทรงพระ เจริญนอ
ปกฟ้าสยามเอย

พล.ร.ต.สมภาพ ภิรมย์
๒๐ พ.ย. ๓๗
วันกองทัพเรือ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ทิตายุกา มหาราชินี

บรมราชินีนาถไท้
ทรงปลูกป่า วนา
เสริมสร้างอนุรักษ์พา
ธรรมชาติสุนทรีย์ได้
ทรงเสด็จปลูกพุ่มไม้
ย่อมประคองดินยัง
เกิดฝนเมฆประดัง
เนรมิตวารีได้
ศิลปาชีพเสกสร้าง
ก่อเกิดวิจิตรศิลป์
เขียนปั้นสลักทั้งสิ้น
พระเดชพระคุณถวัล

สรรหา
แมกไม้
ดินชุ่ม น้านอ
พระแม่เจ้าอาทร
ไบบัง
ชีพไว้
ตกทั่ว ธรณี
แม่น้ำลำคลอง
ศิลปิน
หลากล้วน
ครบช่าง สิบหมู่แฮ
เกิดไว้เหนือเศียร

พระเมตตาอีกทั้ง
มฤตดาอุเบกขา
ประทานพระวาทา
พระศิริโฉมน้อย
วโรกาศคานนี้
ปวงเหล่าราษฎรไพร่ฟ้า
กรกัมนบพสุธา
สมเด็จพระแม่เจ้า

พระกรุณา
พรั่งพร้อม
ไพเราะ เสนาะยิ่ง
แนวโน้มใจไทย
แลหนา
กราบเฝ้า
ถวายพระ พรชัย
เหนือเกล้าชาวไทยเอย

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม
ศ.พล.ร.ต.สมภาพ ภิรมย์
ศิลปินแห่งชาติ ราชบัณฑิต

ก.ค. ๓๗

**ถวายบังคมพระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
สมเด็จพระย่าแม่ฟ้าหลวงร่มเกล้าของชาวไทย**

ข้าพระพุทธเจ้ากราบก้ม
สมเด็จพระย่าจากจร
สรวรรคตราษฎ์อาวรณ์
ความไคร้เศร้าม้วนหน้า
สมเด็จพระย่าเสด็จขึ้น
จุติเป็นอัปสรพลัน
แม่ฟ้าหลวงสถิตวิมานอัน
พลกนิกรทั่วหล้า
สมเด็จพระย่าเสด็จเบื้อง
ชั้น “นิมานรดี” สถาน
อัปสรมอบดวงมาลัย
สมเด็จพระย่าเสด็จเฝ้า
เสวยสุขล้อมรอบล้อม
ปฏิบัติถวายกร
ทรงประทับอาภรณ์
อัมฤตพิภพตลอดกาลคัม

พนมกร
สู่ฟ้า
สุดกล่าว
เหล่าข้าชาวไทย
เสวยสรวรรค์
เจิดจ้า
งามเลิศ สุนทรีย์
นอบน้อมพระบารมี
พิมาน
เทพเจ้า
เคารพ บูชา
เทพไท “ตรีมูรติ”
อัปสร
เกิดอุ้ม
ภารกิจ สรวรสรวรรค์
เทพป้องครองธรรม

ดวงดาวพรายพร่างพริ้ว
ระยิบระยับแผ่
สมเด็จพระยาทรงแสง
ดาวทุกดวงพรูเข้า
สุดขอบฟ้าสุดเหล่า
สมเด็จพระศรีนครินทร์
สมเด็จพระยาของแผ่นดิน
ปวงประชาน้อมเฝ้า
“สถาปนิก” กราบก้ม
จงรักภักดีมีคาลัย
ไศรยสลดวันทดกาย
จงรักภักดีไปน้อย

แข่งแสง
แอบเฝ้า
ลักลิบ เมฆา
ไผ่เฝ้าแม่ฟ้าเอย
ธณินทร์
แม่เจ้า
สยามรัตน์ โกสินทร์
บรมศพทุกทิศ
น้อมถวาย
เคลื่อนคล้อย
กราบพระ บรมศพ
มากพันพรรณาเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้า พลเรือตรี สมภพ ภิรมย์ ประพันธ์
ในนามของสมาคมสถาปนิกสยาม
ในพระบรมราชูปถัมภ์
๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘

ธรรมะและศิลปะ
ใน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี

๑ พระชนมายุครบแล้ว
บรมราชธิดา “พระราชม
พระเทพรัตนราชสุดาสยาม
พลกกกราบกัมเกล้า

รอบสาม
ที่เก่า”
บรมราช กุมารี
แซ่ช่องถวายพร

๒ พระมูลกระหม่อมแก้ว
พระราชกิจสนองไท
พระราชภาระใด
เสด็จปฏิบัติคำเข้า

จับใจ ไทยเอย
อธิราชเจ้า
ทรงรับ มอบนอน
ไปท้อหทัยถอย

๓ วันที่สองเมษนั้น
ปวงประชายลยิน
สมภพพระเทพินทร์
เป็นดิถีศักดิ์ ศรีไชร

อนุรักษศิลป์
ทราบไว้
“เทพรัตน์”
แต่ผู้ศิลปิน

๔ พระจริยาวัตรเรียบง่าย
พระหฤทัยท่านน้อม
เสด็จแห่งใดเพียบพร้อม
สุ. จิ. ปุ. ลิ. รู้

ทรงถ่อม พระองค์นา
สมรรถสูง
บรรเทิก ไวนอ
ยิ่งด้วยพระปัญญา

๕ “สังคหวัดฤ” ให้
“ทาน” มิมุ่งจำเพาะ
“ปิยะพจน์” ไพเราะ
พระ “อรรถจริยา” ลู

สงเคราะห์
หนึ่งผู้
โสดสดับ จับใจ
เพื่อให้ประโยชน์ เทอญ

๖ “สมานัตตา” ท่านนั้น
ร่วมราษฎร์ ทุกชีวันตรม
เหล่าพลสดต่างชื่นชม
เพราะพระเมตตาแท้

งามสม
ท่านแก่
โสมมนัส
เรื่องร้ายกลายเป็นดี

๑ “สัปปริสธรรม” นั้น
ดีชั่วในตัว “ตน”
“ประมาณ” และ “กาล-ชุมชน”
“สมเด็จพระเทพรัตนผู้

“เหตุ-ผล”
เร่งรู้
“บุคคล” เสวนา
นอบน้อมพุทธธรรม

๑ พระขันติชมพระจิตไว้
“ฉันทะ-วิริยะ” พา
“จิตตะ-วิมังสา”
“อิทธบาทสี่” ยัง

โทษา
สติตั้ง
สัมฤทธิ์ ผลนอ
ขจัดร้ายผองภัย

๑ พระ “เมตตา” ส่งให้
พระ “กรุณา” พาพ้นทุกข์
พระ “มุกตา” ทำนุก
พระ “อุเบกขา” เฝ้า

มีสุข
สร้างเศร้า
หทัยราษฎร์
เพียบพร้อมพรหมวิหาร

๑ “จิตรกรรม” ทรงรอบรู้
ชม ดี ให้แก่นสาร
“องค์ประกอบ” ประสาน
งามมิงามทรงรู้

วิจารณ์
ทุกผู้
ฤาخذ แยังนอ
ประทานให้ไตร่ตรอง

๑ “ประติมากรรม” นั้น
พระราชทานนิยาม
ปีตินันควรปราม
ผลเหตุทรงแถลงให้

มิตีสาม
เหตุไว้
ไว้ก่อน
พินิจแก้ฤาควร

๑ ดนตรีทรงฝึกแล้ว
ระนาดเล่นลูกซัด
ดนตรีฝรั่งสันทัด
ทรง คีตนิพนธ์ถ้อยถ้อย

ปฏิบัติ
ลูกล้อ
“ทรมเปิด”
สดับแล้วสำราญ

๑ ทรงระนาด “ร่อนริดไม้”
อีก “ร่อนใบไม้ไหว
ฤา “ร่อนผิวน้ำไหล
“ร่อนน้ำลึก” แผ่กว้าง

ว่องไว นักรบ
ปลิวคว้าง
ลอยล่อง
ผ่นน้ำอบเวง

๑ “ระนาดฝรั่ง” ถนัดแท้
เสียงเสนาะวังเวง
“ศิลปินย่อมเกิดเอง”
สองพระเนตรทรงจ้อง

บรรเลง
สอดคล้อง
ในบุค-คลนา
จับไม้ไซว้หัดถา

๑ กวีนิพนธ์สมเด็จพระเจ้า
อักษรศาสตร์จุฬาฯ
พระราชนิพนธ์ลือชา
ทุกทิศต่างแซ่ซ้อง

ศึกษา
เกริกก้อง
เปรี๊ยะปราชญ์ นักแล
เลิศแล้วกวีศิลป์

๑ ข้าพระบาทกราบอ้อ
เฉพาะที่ทรงรสเข้ม
เกล้าขอประทานเม้ม
ศุภฤกษ์จักใดค้น

สั๊กเล่ม
ยากพัน
ไว้ก่อน
เล่มนั้นมาถวาย

๑ ศิลป์สถาปัตยกรรม ๘ รอบรู้
ทรงรับเป็นแม่กอง
“วัดพระแก้ว” ราชกิจผอง
ผลสุดท้ายอารามสร้าง

เสนอสนอง
ซ่อมสร้าง
หนักยิ่ง นักรบ
เพริดแพร้วพระปรีชา

๑ ฉลอง “กรุงเทพฯ” สองร้อย
สำเร็จด้วยพระบารมี
ทรงอัจฉริยะเป็นศรี
องค์ “พระเทพฯ” นั้นแล

ขอบปี
ท่านแท้
แต่ชาติ ไทยนา
สุขด้วยเนื่อนาบุญ

๑ สภาภาษาช่วยเกื้อ
“พระเทพรัตนฯ” รับสถาปนา
ตำแหน่ง “อุปนายกฯ”
อุบัตติก “ภปร” ตั้ง

ประชา ชนเอย
เริ่มรัง
กอบประโยชน์ ไหญ่แยะ
ตระหง่านหล้า “จุฬาลงกรณ์”

๑ สัตว์ป่าในภาคพื้น
หมู่ป่า เม่น ชะนี
โปรดอนุรักษ์ปรานี
อย่า เช่นฆ่า ทอดแท้ง

ปดพี ไทยเอย
ชะมด เก้ง
ทรงสั่ง สงวนนอ
ปล่อยคว้างกลางกรรม

๑ “สายใจไทย” ท่านเอื้อ
พิทักษ์ชาติศาสน์กษัตริย์ราช
สละชีพร่างกายพิการ
มูลนิธิฯ ท่านมิช้า

๑ ทรงโปรยจิตวิทย์ใช้
ผิกระด้างเกินชน
เย็นยอยกย่องยล
เหล่าช่างประจบใช้

๑ คนอวดรู้สอดรู้
ทรงรอบรู้ประจักษ์
เหล่าคนโอ้อวดนัก
ปรายพระเนตรท่านแล

๑ พระ “เมตตา” ส่งผลให้
พระ “กรุณา” พาพ้นทุกข์
พระ “มฤตยา” ทำนุ
พระ “อุเบกขา” เฝ้า

๑ ขอเกิดยุคสถาปนาไว้
ข้าพระพุทธเจ้าพากเพียร
อาศิรพจน์ผูกเขียน
ใดผิดไปถูกต้อง

ทวยหาญ
รบกล้า
กลางศึก
ช่วยอุ้มโอบทหาร
ผู้คน
อื่นไซ้
ยอมสยบ บาทนอ
อยู่ใกล้มอบคลาน
เสนอพักตร์
จัดแก้
ทรงปรับ
หยุดยั้ง โอ้พยอม
มีสุข
สร้างเศร้า
หทัยราษฎร์
ไผ่พร้อมพรหมวิหาร
เหนือเศียร
พรา้พร้อง
ทูลเกิด พระเกียรตินา
โปรดเกล้าฯ อภัยเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า ศาสตราจารย์ น.อ.สมภพ ภิรมย์ ร.น.

ศิลปินแห่งชาติ ราชบัณฑิต

๒๖ ก.ค. ๒๕๓๓

วปอ. วันที่ ๙-๒๕๐๙-๑๐

หม่อมเจ้าหญิงสวรรณ ภาณุพันธุ์

ฝ่าพระบาททรงประทานชีวิตใหม่ให้กระหม่อม
จากอาการปางตายด้วยอุบัติเหตุทางรถยนต์
ทรงชุบชีวิตให้กระหม่อมมีอายุยืนต่อมา
จนมีอายุ ๘๐ ปี - ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๙

กราบแทบฝ่าพระบาท

ถวายความกตัญญู กตเวทী

ศาสตราจารย์ พลเรือตรีสมภพ ภิรมย์

ศิลปินแห่งชาติ ราชบัณฑิต

ปราชญ์บุคคลด้านสถาปัตยกรรมไทย

สถาปนิกดีเด่น

คณบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

เคารพบูชาครู

กราบเคารพ ครูฐานีเย บุคคล

อาจารย์ นารถ โพธิประสาธ ครูฐานีเยสถาปนิก

อาจารย์ศิววงศ์ กุญชร ณ อยุธยา ครูฐานีเยมัณฑนกร

ผู้ให้กำเนิดการเรียน การสอน

สถาปัตยกรรมศาสตร์และมัณฑนกรในประเทศไทย

ขอกราบแสดงความกตัญญู กตเวที

ผู้ประกอบการพิมพ์

ผู้รู้มีไม่น้อย	เขียนตำรา
แต่อุปสรรคนานา	ใหญ่กว้าง
ขาดผู้ประกอบการสรรหา	เสริมส่ง การพิมพ์
จึงหมดแรงใจสร้าง	เหี่ยวแห้งแล้งใจเอ๋ย

ณ บัดนี้ ปีติสุขยิ่งแล้ว

อาจารย์สมบูรณ์ เวสสุนทรเทพ

รองคณบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้ประกอบการพิมพ์

ขอขอบพระคุณในความเมตตาครั้งนี้

ศาสตราจารย์ พลเรือตรีสมภพ ภิรมย์

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

วันพฤหัสบดี

มุกิตาจิต

หนังสือปกิณกคดีหมายเลข ๑๓ ศิลปะ ศิลปะ สบาย สบาย นี้ พลเรือตรี สมภพ ภิรมย์ เขียนขึ้นเพื่อแสดงกตัญญูกตเวทิตาธรรมต่อท่านอาจารย์นารถ โพธิประสาท อาจารย์ผู้ให้กำเนิดการเรียนการสอนวิชาสถาปัตยกรรม ซึ่งทำให้ให้เดี๋ยวนี้อมีสถาปนิก ๔,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ คน และได้ก่อตั้งสมาคมสถาปนิก โดยมี หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร หม่อมเจ้าสมัย เฉลิม กฤดากร หม่อมเจ้าไฉยมยากร วรวรรณ พระสาโรชและหลวงบุรกรรม ร่วมงามด้วย

ท่านผู้เขียนได้ได้แสดงกตัญญูกตเวทิตาธรรมต่อผู้มีพระคุณเหล่านั้นไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้หนังสือนี้ยังให้ความรู้อย่างดีทางสถาปัตยกรรมศาสตร์ และทางวรรณคดี มีภาพประกอบบริบูรณ์ พลเรือตรี สมภพ ภิรมย์ ผู้แต่งนอกจากจะเป็นสถาปนิกดีเด่นแล้ว ยังเป็นศิลปินแห่งชาติและราชบัณฑิตด้วยเรื่องที่ท่านแต่งไว้มีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองซึ่งท่านแต่งแบบ ศิลปะ สบาย สบาย หนังสือนี้ให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ผมขอแสดงความชื่นชม ยินดีแก่ท่านผู้แต่งไว้ ณ ที่นี้ด้วย

(หม่อมหลวงจิรายุ นพวงศ์)

ประธานสำนักศิลปกรรม

ราชบัณฑิตยสถาน

สัมภาษณ์จาก พลอากาศเอก หะริน หงสกุล

ท่านศาสตราจารย์ พลเรือตรีสมภพ ภิรมย์ ราชบัณฑิต และศิลปินแห่งชาติ สังกัดฉบับปกิณกะคดี หมายเลข ๑๓ มาให้ผมอ่าน

ปกิณกะคดี ก็คือ เรื่องเบ็ดเตล็ด สิ่งละอัน พันละน้อย ท่านผู้เขียนไม่ได้เขียนเป็นเรื่องที่ ๑๓ หรอกท่านเขียนมาหลายร้อยเรื่องแล้ว ลงในนิตยสารต่าง เลข ๑๓ นั้น เป็นสัญลักษณ์ว่าท่านเป็นสถาปนิกหมายเลข ๑๓ เท่านั้นเอง

ถ้าเรียกตามภาษา “วัยโจ๋” หรือ “วัยจ๊าบ” แล้วคงจะต้องเรียกว่า “เรื่องจ๊าบจ๊าบ ของลุงสมภพ” ท่านผู้เขียนเป็นเพื่อที่ประหลาด ของผมคนหนึ่ง คือท่านเป็นทหารเรือ ที่ตั้งต้นมาจากพลทหาร พอโตขึ้นมาพอควรก็ไปเข้าโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ และมาได้ยศพลเรือตรี เมื่อออกจากราชการมาแล้วหลายปี ท่านเป็นนิสิต “เถาปัต” รุ่นแรก ๆ ที่ได้เป็นคนดี เป็นอธิบดีกรมศิลปากร, เป็นราชบัณฑิต และเป็นอะไรต่ออะไร อีกมากมาย

งานทางวิชาการนั้น ไม่ต้องพูดถึง ท่านฝากงานชิ้นเอก ๆ เอาไว้มาก ผมจะพูดเฉพาะงานเขียน ท่านได้เขียน หนังสือที่นับว่าเป็นวิทยาทาน แก่คนรุ่นหลัง และเป็นอัญมณี ของวงการสถาปัตยกรรมไว้มากหลายเล่ม เช่นเรื่องเกี่ยวกับพระเมรุมาศ, ปราสาทราชวัง, วัดวาอาราม ประเพณีวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมกลาโหม เป็นต้น ถ้าห้องสมุดไหนไม่มีไว้ก็น่าเสียดายมาก

ผมจะพูดถึงสิ่งที่ตัวท่านเอง เรียกว่า “แก้เหงาไม่เจามือ” แต่ในฐานะเพื่อนฝูง ผมขอปล้ำว่าท่านเป็นคน “มืออยู่ไม่สุข” มากกว่า มืออย่างหรือ อายุ ๘๐ กว่าเข้าไปแล้ว แทนที่จะนั่งนอนฟังนกเขาขัน ดูดอกกล้วยไม้ หรือ แม้แต่เข้าวัดฟังเทศน์ กลับไปขีดเขียนแบบสถาปัตย์อย่าง บทกวีบ้าง เรื่องดีดดีตีเป่าบ้าง

ความสุขของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ทางใครทางมัน วา่จั้นเถอะ ผมก็ไม่ว่าอะไร แต่อยากจะชี้ให้เห็นว่า “เรื่องจ๊าบจ๊าบของลุงสมภพ” ที่ท่านเรียกว่าปกิณกะคดีนี้ ท่านเขียนมาแล้วเป็นร้อย ๆ เรื่องไม่มีใครรวบรวมได้ครบสักที ในคราวนี้ (แม้จะไม่ครบ) แต่ท่านก็ให้ความรู้ตั้งแต่เรื่องของเบื้องสูงสุด คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเทพฯ เรื่อยลงมาถึงบูรพาจารย์ทางศิลปะ และสถาปัตย์ฯ ของไทย ตั้งแต่ครั้งโบราณ มาจนถึงสมัยปัจจุบัน เรื่องเกี่ยวกับความกตัญญู กตเวที (ซึ่งสมัยนี้หาได้ยากเต็มทน) ต่อครูบาอาจารย์ของท่าน เรื่องของเพื่อนสถาปัตย์ร่วมรุ่น และใกล้เคียง ตลอดจนมาถึงรุ่นลูกศิษย์

ท่านดิชม หรือ ท้าวตึง งานหลายชิ้นของชาติด้วยคำพูดที่ไม่ก้าวร้าวรุนแรง (แต่บางทีก็แสบ ๆ คัน ๆ) เสนอแนะในทางดี ใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ตามใจ แล้วแต่ว่าจะดีอย่างมากหรือดีน้อย ไม่ว่าอะไร

หนังสือเล่มนี้จะ “อ่านเอาเรื่อง” ถือเป็นวิชาการก็ได้ “อ่านเอารส” ทางกวีหรือศิลปะก็ได้ หรือจะอ่านเล่นสนุก ๆ “แก้เหงา” ก็ยังได้อีก

ผมขอแสดงความชื่นชมโสมนัส ในผลงานของเพื่อนผู้ “มืออยู่ไม่สุข” ของผมท่านนี้ สมแล้วที่ท่านเป็นราชบัณฑิต และศิลปินแห่งชาติ

สาธุ !

พล.อ.อ.

คำปรารภ

งานเลี้ยงวันเกิดแล้ว
ขาดเครื่อง จำจงใจ
พินิจคิดทำนอง
ฉกคิดทำหนังสือนี้

สูญไป
สักกี่
จักยัง ยืนนอ.
อยู่ได้นิรันดร เอย

กระผมไม่เคยจัดงานเลี้ยงวันเกิดและคิดว่าวันเกิดควรจัดทำหนังสือเป็นอภินันทนาการมอบท่านที่เคารพ ญาติมิตรจะยั่งยืน และการเขียนหนังสือ เป็นการแก้เหงา-ไม่เฉามือ

๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ กระผมอายุครบ ๘๐ ปี บริบูรณ์ จึงจัดทำหนังสือนี้ให้ชื่อว่า ศิลปะ ศิลปะ สบาย สบาย หนังสือนี้หากมีข้อบกพร่อง ควรมีควรประการใดขอได้โปรดแจ้งให้กระผมทราบ จะเป็นพระคุณยิ่ง

การจัดพิมพ์ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์สมบูรณ์ เวสสุนทรเทพ รองคณบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีปทุม เป็นผู้อุปการะค่าจัดพิมพ์ การพิมพ์ได้รับความกรุณาจาก คุณจุมพล เชษฐพงศ์พันธุ์ เจ้าของสำนักพิมพ์ บริษัท กรุงสยาม พรินติ้งกรุ๊ป จำกัด ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

พล.ร.ต.สมภาพ ภิรมย์

๒๖ ก.ค. ๓๙

สารบัญ

คำแปล ARCHITECTONIC สถาปัตยกรรมสมบูรณ์ลักษณะ	๑
บันทึกช่วยจำ การเรียน การสอน การวิจัย การเผยแพร่	๒
วันครูสถาปัตยกรรม	๓
ระลึกพระคุณ “ครูสถาปัตยกรรมไทย” ๒๕ ท่าน	๕
ความกตัญญู กตเวที “ครู”	๘
เพื่อนสถาปนิกผู้ไปสู่สวรรค์	๑๕
งานแฟนซี ลีลาศ “อาษา” ๒๕๓๗	๑๙
โคมวิญญาน “อาษา”	๒๑
WHAT IS ART ศิลปะ คือ อะไร	๒๒
สถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะ ๕ มิติคืออะไร	๒๓
ค่านิยมสถาปัตยกรรม	๒๓
มนุษย์เป็นมาตรการทางสถาปัตยกรรม	๒๔
สถาปัตย์ - วิจารณ์	๒๕
พระมหาปราสาทสมัยกรุงศรีอยุธยา และเมืองโบราณ	๒๗
ปรมัตถ์สถาปัตยกรรมไทย	๓๐
พระปรางค์วัดอรุณราชวราราม อายุครบ ๑๕๐ ปี	๓๘
วัดสระเกศร่งแรง วัดแจ้งรังกา วัดระฆังรังกา	๔๐
มาตรการในสถาปัตยกรรมไทย	๔๑
พระอุโบสถวัดชิโนรสถูกเรือตัดแปลง	๔๓
ไว้อาลัยหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงสถาปัตยกรรมไทย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	๔๖-๔๗
เรือนไทยสี่ภาค	๔๘
หลักลักษณะฝาเรือนไทยภาคกลาง	๔๙
สถาปนิกกับงานบริหาร	๕๐
หลังคา	๕๒
ที่ว่าง SPACE ในสถาปัตยกรรมกับปฏิจสมุขบาท	๖๑

อภิธานศัพท์การ แต่ วิศวกร.....	๖๔
จดหมายเรียนพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เรื่องการออกแบบศาลฎีกา	๖๗
ชีวิตสถาปนิก	๖๘
เดือนใจสถาปนิก	๗๐
พระที่นั่ง กาญจนภิเษก มหาปราสาท เมืองพิทยฯ	๗๖
สมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิประเทศญี่ปุ่นชมพระบรมมหาราชวัง	๗๗
ภาพลายเส้นพระปรารักษ์วัดอรุณฯ	๗๘
แปลนพระปรารักษ์วัดอรุณฯ	๗๙
มลพิษ อาจจะเกิดด้านตะวันออกบริเวณพระบรมมหาราชวัง	
มลพิษ อาจจะเกิดด้านตะวันตกของพระปรารักษ์วัดอรุณฯ	๘๑
สถาปัตยกรรมไทยสูง ๓ ชั้น ร.ร.วชิราวุธ	๘๒
ตึกบัญชาการกองทัพเรือ พระราชวังเดิม	๘๓
ปราสาทหินเขาพนมรุ้ง	๘๔
รัฐสภาไทยในฝัน	๘๕
ปรารักษ์กาญจนภิเษก	๘๖
พระเมรุมาศยอดเกี้ยว	๘๗
พระตำหนักทับขวัญเมื่อเจ็ดหน้า	๘๘
ต้นแบบ อนุสรณ์สถานแห่งชาติดอนเมือง	๘๙
ร่างสถาปัตยกรรมไทย	๙๐
ร่างสถาปัตยกรรมไทย แก้วหงา ไม่เฉามือ	๙๑
วิหารไทยหลังคาลาด ๖ หรือ ๗ ชั้น	๙๒
วิหารหลังคาลาด ๕ ชั้น	๙๓
บ้านนายฮกส่วย ทรัพย์สุนทร สร้าง พ.ศ. ๒๔๘๔	๙๔
โรงเรียนเตรียมทหาร ลุมพินี คลองคำไว้อาลัย	๙๗
สุหร่าในฝัน	๙๘
บ้านไทยฝาปะกนแบบ นวศิลป์ (ART NOUVEAU) และ ARCHITECTURAL MOSAIC	๑๐๒
ทางด่วนสู่สวรรค์ (คต) ในปัจจุบัน	๑๐๔
เพลงไทย	๑๐๕

ติด สี ดี เป่า เขย่า ชัก	๑๐๗
ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง	๑๐๘
ร้อง รำทำเพลง	๑๑๑
เพลงไทยอักษร ก	๑๑๒
ข	๑๑๕
ค	๑๑๕
ง - จ	๑๑๖
ฉ - ช	๑๑๗
ซ - ญ - ด - ต	๑๑๘
ถ - ท	๑๑๙
ธ - น	๑๒๐
บ - ป	๑๒๑
ผ - ผ - พ	๑๒๒
ฟ - ภ	๑๒๓
ม	๑๒๔
ย - ร	๑๒๕
ฤ - ล	๑๒๗
ว - ศ - ส	๑๒๙
ห - อ	๑๓๐
ฮ	๑๓๑

เพลงไทย รวม ๑๒๔๑ เพลง

ดนตรีไทยวิจิตร	๑๓๒
อารมณ์เพลง	๑๓๓
บรรณานุกรม	๑๓๕
มหาดุริยางค์ไทย	๑๔๘
ดีกระจก รก สกปรกฟ้า	๑๕๐
ถนนขนานแม่น้ำเจ้าพระยา	๑๕๑

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง คำแปล ARCHITECTONIC

เรียน คณะบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อ้างถึง หนังสือ ที่ สร. ๒๕๐๓/๓๘๒๐ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๑

ตามหนังสือที่อ้างถึง ความว่า ท่านขอคำว่า “สถาปัตยกรรมสมบูรณ์ลักษณะ” มากที่สุด จึงขออนุญาตใช้คำนั้น และขออนุญาตนำจดหมายของข้าพเจ้าลงพิมพ์ในหนังสือวารสาร “อาษา” ด้วยนั้น ข้าพเจ้ามีความยินดียินยอมให้ตามขอ “สถาปัตยกรรมสมบูรณ์ลักษณะ” ควรจะใช้ได้ดี

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

พลตรี

กรมหมื่นราธิปพงศ์ประพันธ์

ป.ล.

เสด็จในกรมฯ ทรงประทานให้กระผมเมื่อเป็น คณะบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

บันทึกช่วยจำ

หน้าที่ของอาจารย์มหาวิทยาลัยควรปฏิบัติ ๓ ประการคือ

- การเรียน การสอน (Teaching-Learning)
- การวิจัย (Reserching)
- การเผยแพร่ (Extension)

ใคร่ขอบันทึกช่วยจำว่าโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๐๖ ครูท่านสอนกระผมว่า การเขียนหนังสือ ห้าม “3 C” คือ

- CONFLICT ขัดแย้ง
- CONFUSE สับสน
- COMPLICATE ยุ่งยาก

และต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ “6 C”

- 1. CONCEPT แนวความคิด
- 2. CORRECT ถูกต้อง
- 3. COMPLETE เสร็จสมบูรณ์
- 4. CONCISE กระทัดรัด
- 5. CLEAR ไม่มีข้อกังขา
- 6. CONVINCING โน้มน้ำใจให้ศรัทธา

การทำงานจะสำเร็จได้ด้วย “4 M” คือ

MEN-MONEY-MACHINE-MANAGEMENT

ศ.พล.ร.ต.

(สมภพ ภิรมย์)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พ.ศ. ๓๗

วันครูสถาปตยกรรม

ไหว้ครู “สถาปต” พร้อม	เพรียงกัน
เคารพ นบ อภิวัน	กราบไหว้
สุ จิ ปุ ลิ สรรค์	สรรพกิจ วิทยา
คำสั่ง คำสอนไซ้	เลิศล้ำมงคลเอย

วันไต่ทางราชการประกาศตั้งคณะสถาปตยกรรมศาสตร์ วันนั้นเป็นวันแสดงความกตัญญูต่อ
 อาจารย์นารถ โพธิประสาท และอาจารย์ศิวพงษ์ กุญชร ณ อยุธยา

สถาปนิกหัวล้านหงอก	ชาวโพลน
อีกพวกหัวดำโจร	สี่ร้อย
จงรำลึกตะโกน	บอกหน่อย เอะนา
นารถ-ศิวา จะเคลื่อนคล้อย	รับรู้ด้วยวิญญาน
 สถาปนิกใหญ่น้อย	 ทุกสถาบัน
อาชีพรวยหลายพัน	หมื่นล้าน
จงสำนึกกระสัน	รำลึก กตัญญู
นารถ-ศิวา คือ “ นั่งร้าน ”	ก่อตั้งสถาปตย์เอย

ทุกสถาบันทุกหน้า	ทุกคน
ละทีฐอย่าสับสน	เรื่องนี้
อาชีพท่านทุกคน	สถาปนิก แน่นา
แหล่งศึกษาเพียงช่วยชี้	ว่าข้าเรียนมา

หากนารถ-ศิวา ไม่ได้	เริ่มๆ
มีท่าน-ฉันได้หรือ	บอกด้วย
คำคำตอบก็คือ	“ขอรับ” ไม่ได้
โดยเหตุนี้อย่าว่าย	หลีกหลีกตเวที

ช่วยคิดวันกราบไหว้

ว่าท่านทั้งสองฝึก
ก่อให้เกิดระทึก
วันที่ “ฤกษ์” แรงเร้า

รำลึก

พวกเจ้า
สำนึก พระคุณ
ก่อตั้ง “สถาปตย์” เอย

วันนั้นถึงดั่งแจ้ง
สถาปนิกทุกถ้วนหน้า
พับเพียบยี่ดอกสง่า
ก้มกราบอย่างนอบน้อม

แล้วนา
พรั่งพร้อม
เคารพ รูปท่าน
รอบล้อม “นารธ-ศิवा”

อเนิงสถานที่นบไหว้
สถาปตย์-จุฬาไ
รูปปั้น “นารธ” ประดิษฐ์ไว้
โปรดช่วยออกเสียงแจ้ว

ที่ใด
เหมาะแล้ว
งามสง่า
กราบไหว้วันครูเอย

ด้วยความกตัญญู กตเวทิต์ แต่ท่านครูทั้งสอง

พล.ร.ต.สมภพ ภิรมย์ ร.น.

วันสงกรานต์ ๑๓ เมษายน ๒๕๓๙

ตัวอย่าง วันที่ ๑๔ กันยายน เป็นวันอาจารย์ศิลป์ พีระศรี ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ระลึกพระคุณ “ครูสถาปัตยกรรมไทย”

ปัจจุบันนี้ พ.ศ. ๒๕๓๙ สถาปัตยกรรมไทยได้รับความสนใจจากมวลชนมากขึ้น โดยเฉพาะจาก :-

- งานสถาปัตยกรรมพระเมรุมาศ ในสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ณ ท้องสนามหลวง ดร.ประเวศ ลิมปประณีต ศิลปินแห่งชาติ เป็นสถาปนิก

- งานสถาปัตยกรรมพระเมรุมาศ ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีในรัชการที่ ๘ และ ๙ ณ ท้องสนามหลวง ร.อ. อาวุธ เงินชูกลิ่น เป็นสถาปนิก

- พระที่นั่งกาญจนาภิเษกปราสาท ณ ท้องสนามหลวง ร.อ.อาวุธ เงินชูกลิ่น เป็นสถาปนิก ในอภิเษกสมรสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

การที่สถาปัตยกรรมไทยได้รับการสนใจ ประทับใจในศิลปสถาปัตยกรรมไทยทำให้สำนึกในพระคุณของ**ครูสถาปัตยกรรมไทย**ที่ท่านมอบสมบัติทางปัญญาไว้ให้สถาปนิกได้สืบต่อ เป็นพระคุณหาที่สุดมิได้ **ใคร่ขอแสดงความกตัญญู กตเวทิต์ต่อท่านครูสถาปนิกสถาปัตยกรรมไทย ๒๕ ท่าน**ดังมีรายพระนามและนามดังต่อไปนี้ :-

๑. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงออกแบบ เช่น :-

- พระเมรุมาศในรัชกาลที่ ๖ เป็นพระเมรุมาศที่ต้องด้วย “สถาปัตยกรรมสมบูรณ์ลักษณะ (ARCHITECTONIC) งามสุดยอด

- พระอุโบสถ วัดราชาธิราช เป็นงานปูนที่เป็นแบบฉบับในการศึกษา

๒. หม่อมเจ้าประวิศ ชุมสาย ได้ออกแบบ เช่น :-

- อนุสาวรีย์ทหารอาสาต้านเหนือสนามหลวง เป็นสถาปัตยกรรมขนาดเล็กทั้งงดงามยิ่ง

๓. พระยาจินดารังสรรค์ (พลับ) ได้ออกแบบ เช่น :-

- วิหารวัดราชาธิวาส ริมแม่น้ำเจ้าพระยา

- หอประชุม ๓ ชั้นวิเศษสุด โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

- พระแม่ธรณีบีบมวยผม เชิงสะพานผ่านพิภพเป็นสถาปัตยกรรมไทยขนาดเล็กงามสุดยอด

๔. พลเรือตรีพระราชสงคราม (กร หงสกุล) ท่านออกแบบ เช่น :-

- เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์เป็นต้นฉบับสุดยอดนาวาสถาปัตยกรรม (NAVAL ARCHITECTURE)

- ยอดปราสาท ๓ ยอดพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

- พระเมรุมาศ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นการปฏิบัติกรออกแบบพระเมรุมาศ เป็นแบบครู ต้นแบบ พระเมรุมาศในปัจจุบัน

๕. พระพรหมพิจิตร (อยู่ ลาภานนท์) ออกแบบ เช่น :-

- พระเมรุมาศ ร. ๘ (คัดจากแบบ ร. ๖)

- หอประชุมจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

- ประตูละโวตีโสภ (ประตูเข้าวัดพระแก้ว)

- วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน

๖. พระเทวาทินิมิต (ฉาย เทียมศิลปิชัย) ออกแบบ เช่น :-

- พระเมรุ กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์
- ตำราลายไทยและการเขียนภาพยักษ์-ลิง เป็นตำราที่ **“ต้องจัดรูปเทียนบูชา”** เป็น “ครู”

ของช่างศิลปะทุกคน (ตำรานี้มีขายที่องค์การคำครุสภา)

๗. หลวงวิศาลศิลปกรรม ราชบัณฑิต ออกแบบ เช่น :-

- สโมสรนิสิตจุฬาฯ
- ตึกคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาฯ
- วัดชลประทานรังสฤษดิ์

*** - ดิกรักขิตเรียนสองชั้นของโรงเรียนวชิราวุธ เมื่อท่านอายุได้ ๓๐ ปี และได้รับ **“เหรียญดุษฎีมาลาเข็มศิลปวิทยา”** เมื่ออายุ ๔๐ ปี

- พระอุโบสถวัดอัมรินทราราม ธนบุรี
- ปฏิสังขรณ์วัดบวรนิเวศฯ
- พระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท เมืองโบราณ สมุทรปราการ
- งานสถาปัตยกรรมในเมืองโบราณ

๘. หม่อมยาใจ จิตพงษ์ ปุชนียบุคคลด้านสถาปัตยกรรมไทย ท่านได้บูรณะปราสาทขอมหลายแห่งนับเป็นการอนุรักษ์สมบัติไทย

๙. ดร.โหมด ว่องสวัสดิ์ ขณะนี้ (พ.ศ. ๒๕๓๙) ท่านอายุครบ ๑๐๐ ปีเศษท่านแข็งแรง ท่านออกแบบ เช่น :-

- ฉากละครหลวงวิจิตรวาทการ ฉากทุกเรื่อง
- ปฏิสังขรณ์วัดบวรนิเวศน์ในความควบคุมของหลวงวิศาลศิลปกรรม
- ผลงานของท่านได้เก็บไว้ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

๑๐. ดร.ประกิจ (จิตร) บัวบุศย์ ราชบัณฑิต ท่านออกแบบตึกโรงเรียนเพาะช่างเป็นสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยเป็นต้นแบบ เป็น **“ผู้นำ ผู้ริเริ่ม ผู้เนรมิต”**

- สนใจในเรื่อง ศิลปวัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์

๑๑. ม.ร.ว.มิตรารุณ เกษมศรี ศิลปินแห่งชาติ ท่านได้ออกแบบ เช่น :-

- เมรุ หน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทร์
- มณฑป วัดญาณสังวร
- ท่านเป็นช่างหลวง ถวายงานช่างในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช
- เป็นชายโสดอายุ ๘๒ ปี ไม่เคยมีภรรยา ท่านมีฝีมือสถาปัตยกรรมไทยเยี่ยมที่สุด

๑๒. ดร.ประเวศ ลิ้มปรีงษ์ ศิลปินแห่งชาติ ท่านออกแบบ เช่น :-

- พระอุโบสถ หลวงพ่อวัดโสธร
- พระเมรุมาศ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีใน ร. ๗
- งานอื่นช่วยท่านอาจารย์พระพรหมพิจิตร

๑๓. นายสมใจ นิมเล็ก ท่านผู้นี้ศึกษาสถาปัตยกรรมไทยตามแบบฉบับ ท่านอาจารย์พระพรหมพิจิตร-ถนัดมากในเรื่องบ้านไทย โบสถ์ วิหาร ภาคกลางและเรือนเครื่องผูกสอนสถาปัตยกรรมไทยมา ๓๐ ปีเศษ

๑๔. นายวิวัฒน์ เตมีพัฒน์ จบสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิตจาก-จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในสถาปัตยกรรมล้านนา พุดสอน ทำงานจริง และถ่อมตัวไว้วางใจได้เมื่อมอบงาน “ท่านไม่ชอบหวีผม”

๑๕. นายอนันต์ สวัสดิ์เสาวนีย์ รับราชการกรมศิลปากร

- ช่วยออกแบบสถาปัตยกรรมไทยเมืองโบราณในความควบคุมของหลวงวิศาล ศิลปกรรม
- ร่างแบบ ปราสาทไม้ใหญ่ที่สุดในโลกเมืองพัทธยา ตามคำสั่ง นายเล็ก วิริยะพันธ์ ใคร่ขอ

เสนอถวายนามเป็นศิริมงคลว่า **“พระที่นั่งกาญจนาภิเษก มหาปราสาท”**

๑๖. นายทองร่วง เอ็มโหษฐ์ ชาวเพชรบุรี เป็นครูสอนศิลปะ, จิตรกรรม, ประติมากรรมที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ในพระบรมมหาราชวัง สามารถทั้งเขียน ปั้นแกะสลัก

๑๗. นายปรีชา วิบูลย์ศิลป์ งานศิลปะปัจจุบันของเมืองโบราณ นายปรีชา เป็นผู้ร่างแบบในความควบคุมของ นายเล็ก วิริยะพันธ์ เจ้าของเมืองโบราณ

๑๘. นายสนั่น ศิลการ ประติมากร จิตรกร ฝีมือเป็นเอกของเมืองโบราณ เสียชีวิตไปนานแล้ว

๑๙. นายภิญโญ สุวรรณคีรี อาจารย์คณะสถาปัตยกรรม-จุฬา สามารถยิ่งในงานสถาปัตยกรรมไทย ชนิด **“เปิดปั๊บ ดิดปั๊บ”** ท้นอก ท้นใจ มีงานมาก พรรณนาไม่หมดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หมู่เรือนไทยหลายหลังที่ **“งามด้วยแบบเรือนไทยภาคกลาง งามด้วย งบประมาณ-งามน้ำใจรักความเป็นไทยของ** คุณภานุวัฒน์ ชัยพิพากร อ.บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

๒๐. นายสัญญาชัย หมาয়มัน จบสถาปัตย์จากจุฬาฯ ย้ายจากกรมศิลปากรไปเป็นอาจารย์จุฬาฯ งานบูรณะปราสาทหินพนมรุ้ง ฝีมือของท่าน

๒๑. นายสนั่น สมพิน จากโรงเรียนเพาะช่าง ถนัดในการปฏิบัติสถาปัตยกรรมไทยเอาใจใส่ มุ่งมั่นในงานสถาปัตยกรรมไทย เป็นที่ไว้วางใจของทหาพระราชการ

๒๒. นายเล็ก วิริยะพันธ์ ปุชนิยบุคคลด้านสถาปัตยกรรมไทย พ.ศ. ๒๕๓๘

- ท่านสร้างเมืองโบราณมา ๒๐ ปีเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงเชิญสมเด็จพระนางเจ้าอลิษาเบธ เสด็จทอดพระเนตรและกระทำพิธีเปิดเมืองโบราณ ดูเหมือนจะเป็น พ.ศ. ๒๕๑๕

- ปัจจุบันคุณเล็ก วิริยะพันธ์ สร้างปราสาทไม้ที่ใหญ่ที่สุดในโลกสร้างมาแล้ว ๑๕ ปี ยังไม่เสร็จ งานสถาปัตยกรรม ประติมากรรมไม้ งามสุดจะพรรณนางบประมาณคาดว่ามีน้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท (ห้าร้อยล้านบาท) เป็นสมบัติของชาวไทยสมบัติของโลกชั่วนิรันดร์ ปราสาทไม้องค์ นี้ควรถวายพระนามว่า **“พระที่นั่งกาญจนาภิเษกมหาปราสาทใน ร.๙”** ที่เมืองพัทธยา

ขอให้คุณเล็ก วิริยะพันธ์ ผู้งามน้ำใจรักศิลปวัฒนธรรมไทย จงเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ

๒๓. อีกท่านหนึ่งคือ พระนวกกรรมโกวิท ท่านเขียนตำราโบสถวิหาร ในพุทธศาสนาไว้ ๒ เล่ม มีขายที่องค์การคำครุสภา

๒๔. นายพินิจ สุวรรณบุญย์ ศิลปินแห่งชาติ ท่านบวชเป็นภิกษุกำลังออกธุดงค์ เกือบลืมนาน ฝีมือสถาปัตยกรรมไทย ลายไทย “มือฉมัง” เป็นสรณ ควรแก่การสดุดี

๒๕. นายวิทย์ พินคั่นเงิน เขียนลายไทยได้หลายรูปแบบ งานสถาปัตย์ท่านก็เฉียบแหลม แถมเขียนหนังสือ ลือกันทั่วไป

ปกิณกะคดีหมายเลข ๑๓
ว่าด้วย
ความกตัญญู กตเวทีแด่ “ครู”
ในโอกาสสมามคสถานิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์
ครบ ๖๐ ปี ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๗

โอม โอม น้อมก้มกราบ
เคารพนบนอบสุดดี
สำรวมจิต-กาย-วจี
หกลีบปี “สถานิกสยาม” ได้

อัญชลี
กราบไหว้
บริสุทธื์ ผุดผ่อง
ก่อตั้งแล้วเอย

องค์ “อิทธิเทพสรรค์” จัดสร้าง
ก่อเกิดเกียรติ์นิยม
นับองค์ท่านเป็นปฐม
องค์ท่านเสด็จสู่ฟ้า

สมามคม
ทั่วหล้า
บุรุษ สถาปนิก
สุขสร้างธรรมครอง

“องค์สมัยเฉลิม” เริ่มรัง
ทรงช่วยกิจการสนอง
ทรงสรวลระทึกก้อง
ทรงดื่มน้ำจันท์จอกจ้อย

คอสอง
ใหญ่น้อย
ร้องว่า “อาษาเอย”
ดำรงด้วยสำราญองค์

องค์ “สมัยเฉลิม” ออกแบบสร้าง
โรงภาพยนตร์หอมฟุ้ง
ร่วม “นารถ-ศิวงษ์” มุ่ง
ยืนหยัดลักษณะไทยแท้

“เฉลิมกรุง”
ทั่วหล้า
ศิลปะ
ตากฟ้ากรำฝน

“เฉลิมกรุง” ดูเด่นด้าว
กิตติศัพท์เสียง “เชียร”
รูปร่างประโยชน์ “ไอ่เดียว”
เจิมจิต “สมัยเฉลิม” เนรมิตต้อง

เอเชียว
กึกก้อง
วิเศษ
รับใช้ “สยามินทร์”

“พระสาโรช” นายกรัฐมนตรี
รวบรวมเกิดชมรม
เล็กแต่ใหญ่ระดม
สมาชิกนั้นมึนน้อย

เป็นปฐม
เล็กจ้อย
ก้องเกียรติ เกริกไกร
“สิบห้า” ทำนั่นเอง

“พระสาโรช” ทำนี่
ออกแบบ “สนามสุขุขลาลัย” โต
เป็นประวัติการณ์โอ
นับแต่นั้นไปแรมร้าง

อาวโส
ลักษณะสร้าง
อ้างอวด **“โอลิมปิค”**
สรรพสร้างกีฬาไทย

“โณนยากร” แต่งร้อง
พวกเล่าสถาปนิกมา
รักสามัคคีพา
ปีหนึ่งลีลาศเย้

เพลงอาษา
โห่เฮ้
ร้องรำ เฮโฮ
ยั่วเย้าเมาเซ

“โณนยากร” หม่อมเจ้า
“สอนสังกริยาธรรมคุณ”
สถาปนิกต้องรู้
กอบรสจืดจืดจำ

ท่านครู
วิทย์กล้า
ประพฤติ **“ผู้ดี”**
ทั่วหล้าสดุดี

“องค์โณนยากร”
นิมิตศิลป์ฉบับพลัน
กอบรด้วยปรัชญานั้น
แบบอย่างสถาปัตยกรรม

สร้างสรรค์
ลักษณะพร้อม
เน้นสัจจะ
เนื่องด้วยสุนทรีย์

ศิลปะวิจิตรภูมิ
“องค์โณนยากร” ถกแถลง
ศิลป์ก่อประโยชน์แผ่
สองสิ่งจงจำไว้

จัดแจ้ง
มอบให้
โฉมรูป
จักได้ **“รูป-นาม”**

เหตุการณ์ได้ผ่านพ้น
ภารกิจสมาคมกล้า
สมาชิกสี่พันกว่า
ก้มกราบ “องค์หม่อมเจ้า”

มานา
ร่วมเกล้า
ณ บัด นี้นอ
กล่าวแจ้งไว้เอย

“บุรกรรมโกวิท” ผู้
นักปฏิบัติเกื้อหนุน
แจ้งไม่หมดเป็นบุญ
ที่ท่านให้ไว้สู้

มีคุณ
สุดรู้
สถาปนิก
เรื่องล้น “อาชีพรเรา”

“บุรกรรมโกวิท” รู้
ภารกิจบริหาร
คิดแก้คิดป้องกัน
ท่านฉลาดเฉลียวยิ่งแท้

ประสบการณ์
ถนัดแท้
ยิ่งปราชญ์
ต่อสู้อุปสรรคผอง

“นารถ โภธิประสาธ” ผู้
ริเริ่มสร้างพลังแรง
เกิดการศึกษาแกร่ง
ดุษ “พ่อ” ให้กำเนิดไซรั

เข้มแข็ง
ก่อให้เกิด
ก่อร่าง สร้างตัว
จึงได้ “คณะสถาปตย์”

“อาจารย์ นารถ” สละแล้ว
เรื่องกิจสมาคมไม่กลัว
“เหรียญญิก” คือตัว
บริหาร สมาคมรู้

ส่วนตัว
“นารถ” สู้
ท่านรับ ใช้นา
นารถใช้เวลาเป็น

นารถโภธิประสาธนี้
เหล่าศิษย์ “อันเตวาลิก”
เคารพ “สัทธิธริก”
ภารกิจสมาคมได้

เหรียญญิก
กราบไหว้
ระลึก กตัญญู
รุดหน้าอดีตปัจจุบัน

“ศิวงษ์ ฤกษ์” ท่านนี้
การศึกษา สมาคมดูแล
นารถดูจ **“พ่อ”** ศิวดูจ **“แม่”**
เหล่าศิษย์เจริญได้ ใครชี้

ตัวแปร
รับใช้
เหมาะยิ่ง แลนา
นารถ **“พ่อ”** ศิวดู **“แม่”** เอย

“ศิวงษ์” ดูจ แม่บ้าน
สอนศิษย์ เข้าสังคม
จัดการ ศึกษาธรรม
“มณฑนศิลป์” คนแรกน้อม

สมาคม
พรักพร้อม
ถึงขั้น ปริญญา
บอกได้ **“ศิวงษ์”**

“มณฑนศิลป์” ก่อนไม่รู้
เมื่อ **“ศิวงษ์”** นำมณฑน
สังคมจึงรู้ว่านั่น
นับแต่นั้นไม่แสวง

จักกัน
จัดแจ้ง
“ตักแตง ภายใน”
กล่าวได้สัจจะจริง

มณฑนศิลป์ เริ่มรู้
“ถาปัต จุฬา” สอน
****“ฮอร์ช ซู”** จัดมูมวอน
ที่กึ่งกลางห้องรัง

มีก่อน อื่นใด
แรกตั้ง
อิงแอบ แนบผนัง
จัดได้ **“ไอร์แลนด์ไทป์”****

“พระพรหมพิจิตร” นี้
เสริม **“ถาปัตไทย”** เป็นบุญ
เกิดสมาชิกเนื่องหนุน
“ศิลป์จุ่ม” ท่านสเกให้

มีคุณ
มอบไว้
ต่อเนื่อง
ใส่เกล้าศิษย์เอย

“หลวงวิศาลศิลปกรรม” กราบก้ม
ก่อเกิด **“สถาปัตย์ไทย”** มหา
ไทยจากวัดพัฒนา
ลักษณะเลิศสุดฟ้า

พรรณา
มหิทธีกล้า
เป็นตึก **“วชิราวุธ”**
แจ่มจ้า **“ถาปัตไทย”**

* = House shoe

** = Hand Type

“พระเทวานมิต” ล้วน
แบบอย่าง “ลายไทย” ระเบียบ
ลายไทยเล่มนี้คือ
สมุดเล่มนี้ไม่มีไว้

ฝากมือ
เกิดไว้
ต้นแบบ “บูชา”
บอกได้ตายละกู

อาจารย์ “มันเฟรดดี”^{*}
ด้วยท่านสอนนวนเขียน
คือ “ฟังก์ชัน” ต้องเพียร
รูปร่างเรียบง่ายไซ้

อิดาเลียน
ประโยชน์ใช้
มาก่อน “ฟอร์ม”^{**}
เชื่อได้ “ไอ้หนู”

บ้าน “นรสิงห์” นันไช้
“สันติโมดรี” นามขนาน
“นายกรัฐมนตรี้” บริหาร
ผู้ออกแบบเลิศล้ำ

ติกราชการ
ใหม่แท้
เป็นตึก บัญชาการ
แน่แท้ “อิมันเฟรดดี” เอย

ประสมสวัสดิ์หม่อมเจ้า
เข้าร่วมสมาคมงาน
สดขึ้นออกแบบบ้าน
เรียบง่ายสบายเรือนเหยา

ทรงประทาน
คลุกเคล้า
แบบท่าน ประสม
ท่านเจ้ายิ้มเสมอ

ท่านประสมจากแล้ว
โดยเฉพาะงาน “อาษา” ไว
“แหงโก้” พระบาทไฟ
ลีลาศ เมื่อใดเคล้า

เร็วไป
ร้ายแท้
ลูกติด
ร่วมเฝ้า “งานอาษา”

สถาปนิกนับได้
คือ “เน็น คิลปี” การ
“จรรยา ดุลยำนนท์” จัดงาน
สองท่านจำจากหล้า

อีกสองท่าน
กิกกล้า
เมรุ เริ่มแรก
อยู่เบื้องสวรรคเอย

* = E.Man Fredy

** = Form Follows Function

“อาจารย์เน็น” คิดสร้าง
ที่แหล่ง “บางปู” สบาย
หาดทรายมนุษย์หมาย
ป้องปิดโคลนเลนซ้อน

หาดทราย
ห่างร้อน
แปรรูป
ทับด้วยแผ่นทราย

“อาจารย์จรรยา” อยู่เบื้อง
ท่านคิดและท่านค้น
เมรุเผาศพเพื่อคน
เมรุสาธารณะเลิกร้าง

กรุงธน เทศบาล
ก่อสร้าง
จนยาก แลนา
เทศบาลอ่าวขาดเงิน

เมรุเผาศพสาธารณะนั้น
หากจะทบทวนย้อน
ความคิดท่านสะท้อน
เมรุศพจึงช่วยชี้

ท่านคิดก่อน
บัดนี้
ย้อนกลับ อีกครั้ง
สืบเค้าอาจารย์จรรยา

“ครูบุญช่วย” สอนปีที่หนึ่ง
อบรมศิลปะไทย
สอนเขียนแบบว่องไว
ท่านเริ่มสอนขออ้าง

ใจใหญ่
สุดส้าง
ประณีต
ไม่ให้ลืมครู

คณะสถาปัตย์สร้างใหม่
“เจ้าพระยาธรรมศักดิ์” บรรจง
จึงสำเร็จมั่นคง
นอนบนกัมกราบไหว

ตั้งประสงค์
ก่อให้เกิด
สืบต่อ มานา
เทิดทันทักตัญญู

รายนามท่านผู้ใหญ่
รู้จักท่านแต่เพียง
ผิวดูกยกขึ้นเสียง
หากท่านรู้โปรดชี้

ตั้งเผด็จ
เท่านี้
เฉาะลับ ผมได้
จักได้บันทึกต่อ

กระผม “สมภาพ” ผู้
คือศิษย์ “อันตวาลิก”
ก่อเกิด “สัทธาธิก”
โคลงสี่นี้พรักพร้อม

สถาปนิก
กราบน้อม
ครูท่าน
เพริศด้วยกตเวที

บทสุดท้ายมอบให้
ผู้จัดการสมาคม
“จิตติ” ได้ประพรม
ภารกิจไปพลาดพลั้ง

“จิตติ ภิรมย์”
แต่งตั้ง
น้ำจิต
เร่งก้าวพัฒนา

อุปัทว เหตุเกิดได้
“จิตติ” จากโลกพลัน
พ่อ แม่ ญาติ มิตร นั้น
“พ่อ” ขอให้ “ลูกจิตติ” เจ้า

ไม่ฝัน
“พ่อ” เสร้า
รันทอด อาลัย
สู่เบื้องดุสิตสวรรค์เอย

พล.ร.ต.สมภาพ ภิรมย์
๒ ก.พ. ๒๕๓๗

นาวาเอก จิตติ ภิรมย์ ร.น.

สถาปนิก ผู้จัดการสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์

ปกิณคดี หมายเลข ๑๓ ว่าด้วย เพื่อนสถาปนิกผู้จากไปสู่สวรรค์

สถาปนิกรุ่นเพื่อนได้
ขอจัดแจงเจรจา
มีหลายท่านเจ้าขา
รุ่นก่อน รุ่นหลังไซ้

พรรณนา
พรั่วไว้
เท่าที่ จำได้
อย่าได้คิดกังขา

“จำลอง พันเอก” นั้น
สกุล “อรัญยกานนท์” สาธก
ครอง “นายก” หลายศก
ขอกล่าวให้เพื่อนน้อม

นายก
พริกพร้อม
ศักราช
ระลึกไว้อีกคน

“อรัสนันท์-เลิศ” นั้น
“องค์ท่านโถมยาฯ”
เรื่องขีดเขียนเส้นพา
ขยันหมั่นเพียร “เลิศ” แล

มือขวา
แน่นแท้
เพลีนพิศ เผลอดู
“เลิศ” รู้ประพฤติดี

“เจน สกถนารักษ์” ไวย
สำนักงาน “เจน” แรกเจอ
แบงค์ “ทหารไทย” ดึกเบื้อเรือ
กิจสมาคม “เจน” สั้นเต็ม

เพื่อนเกลอ
โปรเจ็คส์เบ้ม
และ “ยาสูบ” โรงพยาบาล
แบกไว้จนตาย

“แหลมฉาน” หลักแหลมเหลี่ยมแท้
คนบตี-จุฬา-สถา
เพื่อนเล่นฟุตบอลมา
จากโลกเร็วไปไซ้

นักกีฬา
ปัตย์ ไซ้
จากเทพ-ศิริินทร์
มรดกให้ “ปานสาร”

“ครูรณ” ไว่หนวดเพิ่ม
เขียนขีดวงวนวาด
สถาปนิกมือฉกาจ
มัจจุราชเชิญชีพสิ้น

พัดพา
ขุดดิน
สอนสั่ง สุนทรีย์
มอดม้วยเร็วไปเอย
(ครูรณ รัตกลีกร)

อำนวย สุวรรณพงษ์ รุ่นห้า
เล่นฟุตบอลตีนซ้าย
ทีม “ถาปัด” หลังซ้าย
ออกแบบนั้นพอรู้

“สมหมาย”
เตะสู่
ถนัดนัก
แต่โครงสร้าง “นวย” นำ

“จรัญสมชนะ” นี้
เพื่อนเล่นเพื่อนไฉน
ขยับนิ้วพรางพริ้วดิน
โปรเจ็คส์ ศิลปะ ปิง

ไวโอลิน
เพราะพริ้ง
“ยะฉ่ำไฮเฟท” เสรีจ “จรัญ”
โหล่ท้ายทุกที

“จำลอง โฆชะโยธิน” นั้น
อังกฤษพูดพิดโก้เก้
ส่งงานเกลเกลไฉน
คิดอะไรใหญ่กล้า

“อ้ายเก”
มาดช้า
จึงชื่อ “ไฉ่เก”
ไม่รู้จักเสร็จเอย

“ประยูร ศรีสำรวญ” ท่านนี้
รุ่นก่อนผมไม่ปิด
ออกแบบประณีตสนิท
ร่างเล็ก พุดน้อยไซ้

นักคิด
บอกไว้
เนียนแนบ แอบชม
แต่ได้ “เมียสวย”

“อรุณ รัตตะกฤษร” ไม่ร้อน
“เรื่องจัดสวนบำเพ็ญ”
รับทำก่อนใครเค้น
“ภูมิสถาปัตย์” ไซ้

ใจเย็น
เริ่มไว้
คันคิด ประดิษฐ์ทำ
จักต้อง เทิดอรุณเอย

“สวัสต์ อนันท์กุล” เชื้อ
เพื่อนร่วมเล่นแถวสกรัม
สวัสต์สนานสนุกพิมพัม
ชื่อเล่น “เบาได้” ชี้

“อ้นนัม”
รักปี
พ่นพุด
บอกใบ้เชื้อ “ญวน”

“สุจิต กาญจนพิงคะ เข้า
ขอยกชื่อสาธก
สุจิตชอบ “ถก-ถลก”
ส่วนกีฬานั้นไซ้

ทหารบก
ยกให้
เรื่องไฟ ทุกชนิด
มิได้ถอยหนี

“แสง สดประเสริฐ” นั้น
มหาวิทยาลัย ศิลปากรงาน
หนุ่มรูปหล่อเบิกบาน
จบชีพสุวรรค์เคลิ้ม

เลขาธิการ
ตำแหน่งเบิ้ม
รุ่นหนึ่ง แน่นนอน
คลุกเคล้านางฟ้าเอย

“แสง เศรษฐบุตร” ผู้
ชื่อเล่นว่า “อ้ายแข็ง”
โวหารจกสำแดง
มอบลัทธิให้น้องน้อง
“กีฬา-กีฬา-ไม่ต้องซ้อมไม่ต้องหัด ถาบัด ก็ชนะไว้อยู่”

กล้าแกร่ง
ถูกต้อง
สปีด “ถาบัด”
ร่ำร้องดังนี้

“ไชโย ชัยประภา” เข้า
ขึ้นเครื่องบินชนฟ้าด
ไชโยร่างองอาจ
“เอกภาพ” ไชโยสร้าง

ทหารอากาศ
เขาใหญ่กว้าง
รักเพื่อน
ส่งสร้าง “ถาบัด” เอย

“ชัยยา พูนศิริวงศ์” บุคลิกนั้น
วิทยะปรัชญาประเสริฐ
วาจาไพเราะเพร็ด
ตำแหน่งผู้ว่าเชียงใหม่เฝ้า

งามเลิศ
สุดเฝ้า
สุภาพ ยิงนา
เกิดไต้หวันเอเรีย

“ทวีศักดิ์ จันทวิโรจน์” เจ้า
งานราชการงานหลวงผ่าน
ผิวคล้ำ “หุ่นเท่” สำนาน
เป็นคู่หู “ชัยยา” หนุ่มน้อย

เรื่องงาน
เรียบร้อย
เร่ร่อน สังคม
รักร้อย “ดวงยศสุนทร”

ดวง-ไชยา-ทวีศักดิ์พี่น้อง
เหลือแต่ “ดวง” รุ่งงาม
เมื่อ “ทวีศักดิ์” เทพตาม
ไปก่อน “ชัยยา” ปลิวพริ้ม

“เสมอใจ ไสละสุด” เอื้อ
ตกแต่งตำรา
ยึดเป็น “สรณะ” ดี
เขียนแบบเรียบร้อยไซ้

“บุญยง นิโครธานนท์” เนื้อ
รูปหล่อภาษาอังกฤษแจ่ม
สอน “ถาปัด” ถกแถลง
รสนิยมไม่เอื้อ

อีกท่านลืมไม่ได้
“โอภาส วัลลิภากร”
งานเขียนอีกงานสอน
ศิลปะปรัชญารู้

ขอจบจงโปรดเอื้อ
“สมภาพ” ถล่มวาที
ผินผินผินน้อยมี
เขียนเล่นเพลินเกินกล้า

แฝดสยาม
ประยัม
ไปสู่ สวรรค์นา
เคลื่อนคล้อยตามไป

อารี
ปรากฏไว้
สำหรับ ศึกษา
จึงได้ฉายา “แม่เรียน”

ด้าแดง
สี่เปี้ย
หมดจด
อวดได้สบายบื้อ

ขอวอน
นักสู้
ปฏิบัติ
ซาบซึ้งยิ่งเอย

อารี
เหนื่อยล้า
ขอโทษ
โปรดให้อภัยอื้อ

เอวังคือจบ

ปกิณกะคดี หมายเลข ๑๓ ว่าด้วย งานแฟนซี ลีลาศ “อาษา” ๒๕๓๗

โดยสถาปนิก หมายเลข ๑๓ นาม นายแฟง ลอยไหล (ไม่ใช่แฟรงค์ ลอยดีไรท์)

งาน “อาษา” สถาปัตย์จัดครั้งนี้
บรรยากาศกลิ่นหอมชวนดม
โคมอาษานับร้อยห้อยพู่กลิ่น
ดอกไม้สดหลากสีมิได้ซ้ำ
สถาปนิกชายตัดหูหูดอกไม้
สวมมาลัยดอกกรักเป็นระยะ

สักวา “อาษา” คราคาบนี้
บรรยากาศสดใสให้เฝ้าฝัน
หนุ่มสาวเยื้องवादลีลาศด้วย
ต่างกอดชิดบิณฑกยาร่ายรำมา

“อาษา ในอดีต” ผ่านพ้น
เสียงโห่เฮ้โฮโฮ
** ปี “๓๙” “นายก” จัดโชว์
พงษ์เผ่าอาษาโก้

“อาษา ๓๙” แม่นแล้ว
เหล่าสถาปนิกโหย
เมื่อได้กลิ่น “อาษา” โขย
สมาชิกทุกท่านจ้อง
แฟนซี “อาษา” หนึ่งนั้น
ตลอดรุ่งทุกโมงยาม
ใครใครเฝ้าติดตาม
เริ่มจัดปีนี้เฝ้า

วอลซ์ ควิกเสตีป, รุ่มบ้า
ฟรอกซ์ทรอท, ลีลาศโชว์
กาลาซ่า, โอบโฮ้
อ้อบปีท, กรีดชิดเข้า

ล้วนบุปผามาลีสวยงาม
สบอารมณ์ผู้มาร่วมสวมกอดระบำ
ประทีนหอมพร้อมมาลีเริ่มต้นคำ
เพลงก็พรั้งรำรำทำจังหะ
หญิงห่มสไบพวงร้อยห้อยอุบะ
แก้มแดงประพรมน้ำหอมหน้าดมดมเอย

จัดรูปร้อยมาลิกลิ้นหอมหวล
ต่างสำราญ สำราญเล่นเจรจา
ทุกคู่สำรวสายน่ารักเป็นหนักหนา
นัยนาเชื่อมข่มฉ้านาสุขสนุกเอย

ไชโย
เห้โฮ้
อิกน่า-นายกจำเนียง
เฮ้โฮ้โฮเฮ
สนุกโว้ย
รำร้อง
ระรึน
จัดได้ ๓๙ นี้
ในสยาม
คำเข้า
ใจจ่อ
ฝากให้ปีหน้า
แทงโก้
รำเท้า
เอวนิม นุ่มเอย.
ยั่วเย้ากลางพลอร์

อินเตียนแดง ยกแขน สัมภาพ ภิรมย์ ถือธนู ม.ร.ว.มิตรุณ เกษมศรี
นั่งประจวบ พลกล้า และสุจินต์ ตัณทเกยูร ในงานอาษาเอย

โคมวิญญาณ “อาษา”

(โปรดอ่านทำนองเสนาะก่อนแห่โคม)

โคมวิญญาณ “นารถ” เฝ้า	อาษา
โคม “โถมยากร” สง่า	หยาดย่อย
โคม “สมัยเฉลิม” ตรา	หัวเม็ด
โคม “อิทธิเทพสวรรค์” พร้อย	เริ่มฟ้าอาษาเอย
โคม “พระสาโรช” นี้	แสงพราย
โคม “ประสมสวัสดิ์” ฉาย	สายพร้อม
โคม “ศิววงศ์” แขนงสาย	ห้อยพู่ ดูกติก
โคม “บุรกรรม” น้อม	กราบไหว้บูชาเทอญ
เสียง “อาษา” โห้ฮิ้ว	ไชโย
โคมแห่ “อาษา” -เล็กโต	แกว่งห้อย
“อาษา” ดึ่มเซโซ	เย้ายั่ว กันนอ
ให้แห่ “อาษา” ใหญ่ น้อย	รำร้อง “อาษา” เอย
โคมสมาชิกเหล่านี้	“อาษา”
แจ่งจัดพรรคพวกมา	รอบล้อม
เอื้อเอื้อและเฒ่าชรา	มาร่วม รวมใจ
ขานขับ “อาษา” พร้อม	ไม่ซ้อมก็ “เลือก” ร้องเอย.

สร้อย โห้ เอ้ เฮ ไ้ โห้ เอ้ เฮ ไ้ โฮ เห้ เฮ โฮ พวกเราพงษ์เผ่าอาษา มาร่วมเฮฮา
เพื่อสามัคคี ความรักประสานสมานไมตรี ทุกคนรู้ดี ซาบซึ่งตริงใจ เห้ ไ้ โฮ เอ้ ๆ โฮ

เอ้ เอ้ โฮ

แสงโคมแวม ๆ ขวนแกมให้คิด วิญญาณสถิตมีรัฐสลาย ใครเห็นใครชม นิยมสมใจ จะว่า
อย่างไร ณ อาษาเอย เห้ ไ้ โฮ เอ้ ๆ โฮ เอ้ เฮ โฮ

ร้องซ้ำ ๆ จนขาดใจ ขอรับ

งานอาษาขอเรียนว่า สมภพ ภิรมย์ เป็นผู้เสนอริเริ่มให้จัดเป็นงาน แพนซีลีลาครั้งแรกที่โรงแรมรอยแยล
(รัตนโกสินทร์) ปัดอมาอาจารย์ ม.จ.โถมยากร วรวรรณ ทรงประทานให้จัดแพนซีเป็นยุค-เป็นสมัย และ
ทรงประทานแต่งเพลง เห้โฮ-อาษา-เอย

หนังสือ “อาษา” สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์

สักวา	“อาษา”	คารมกล้า	เปิดสारा	ให้มี	บทวรรณศิลป์
เปิดโอกาส	บรรดา	เหล่าศิลปิน	บอกระบิล	อรรถรส	บทศรีครื้น
มีทั้งฉันท	โคลงกาพย์	กลอนถาญาย	สาธยาย	รวยระทีก	สะอึกสะอื้น
ผสมสถาปนิก	หล่อแต่ “เฒ่า”	หวานอม	ขมต้องกลืน	หน้าระริน	นอนจ้ำจี้
สุนทรีย์เอย					

What is ART – ศิลปะคืออะไร

What is art?

Who Know?

If is what is.

Art is art

May be, only fools give you answers.

Ever wise men try

ศิลปะ คืออะไร

ใครล่ะที่รู้

ถ้าเป็น มันคืออะไร

ศิลปะ ก็คือ ศิลปะ นะซี

บางคนโง่งเท่านั้น จึงจะตอบได้

ท่านผู้ฉลาดไม่พยายาม (ตอบ)

บ้างหรือ?

อะไรคือศิลปะไซร้

ใครเล่าจะกลับกลอก

ถ้ารู้จุงตะคอก

ศิลปะคืออะไรไซ้

จงบอก

บอกได้

ตอบด่วน

จะได้ไม่กังขา

คนโง่งเท่านั้น

ท่านฉลาดสามารถใน

พยายามหมั่นเพียรให้

เพื่อจะได้บ่งชี้

ตอบได้

เรื่องนี้

คำตอบ บ้างซี

ศิลปะนั้น อะไรเอ่ย

“ศิลปะ” ท่านช่วยแจ้ง

“ศิลปะ” คือ “ศิลปะ” ไชร้

คนโง่งยอมเข้าใจ

คนฉลาดฤาจะแพ้

คืออะไร

แน่แท้

“ศิลปะ” คืออะไร

กล่าวแก้ตอบไปเอ่ย

ARS LONGA VITA BREVIS

สัปป นาม ทิฆมฐ ชีวดี อติรสสุก

ศิลปะ ยืนยาว ชีวิตสั้น

น.อ.สมภาพ ภิมมย์ ร.น.

๒๖ ก.ค. ๒๕๓๐

สถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะ ๕ มิติ คืออะไร

สถาปัตยกรรมศาสตร์ คือ ศิลปะและเทคนิคของอาคาร นำมาใช้เพื่อสนองความต้องการในด้านวัตถุประสงค์ประโยชน์ใช้สอย และความรู้สึกทางจิตใจของอารยชน

ARCHITECTURE IS THE ART AND TECHNIQUE OF BUILDING, EMPLOYED TO FULFIL THE PRACTICAL AND EXPRESSION REQUIREMENTS OF CIVILIZED PEOPLE

(จากเอนไซโคลปีเดีย บริตานิกา เล่ม ๒ หน้า ๒๗๖ พิมพ์ ณ อังกฤษ ๑๙๕๙)

งานสถาปัตยกรรม ผมเห็นว่า เปนงาน ศิลปะ ๕ มิติ คือ

ค่านิยมสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมโดยสถาปนิกมองโลก มองรูป พินิจภาพ ไม่เพียงแต่จะพิจารณาเพียง ๓ มิติ โดยมีความกว้างยาวและลึกเท่านั้น สถาปนิกมีทัศนะกว้างกว่า ๓ มิติ กล่าวคือ มีทัศนศิลป์ถึง ๕ มิติ ซึ่งจะให้อรรถาธิบายดังต่อไปนี้.-

(๑) ดนตรี และวรรณกรรม แสดงออกด้วย “เสียง” เนรมิตศิลปะ **ไม่มีมิติ** แต่แพร่จินตนาการไปได้ทั่วแดน อันแสนกว้างทั้งนอกในที่ว่าง แหกเข้าไปในปรมานู้น ๆ อ้างว้างไม่มีขอบเขต

(๒) จิตรกร เนรมิตศิลปะ **๒ มิติ** คำนึงถึงที่ว่างน้อยที่สุด ไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม แต่เน้นบรรยากาศความประทับใจของภาพ

(๓) ประติมากร เนรมิตศิลปะ **๓ มิติ** คำนึงถึงที่ว่างบ้าง คำนึงถึงอาการ กิริยา ความรู้สึกของรูปมาก และเน้นหนักในเรื่องแสงและเงาเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมตามกาลเทศะ

(๔) สถาปนิก เนรมิตศิลปะ **๕ มิติ** ดังจะอธิบายต่อไป คือ:-

มิติที่จะก่อให้เกิดรูปแบบในสถาปัตยกรรมนั้น ใช้มนุษย์เป็นมาตรการ (Man as a measure) ที่สำคัญของสถาปัตยกรรม เพราะสถาปัตยกรรมสร้างขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการ (Need) ของมนุษย์-คน ฉะนั้นสถาปนิก เนรมิตศิลปวัตถุสถาปัตยกรรม จึงต้อง.-

- คำนึงถึง ความกว้าง ยาว ลึก (สูง) ๓ มิติ เพื่อมนุษย์ - โดยใช้คนเป็นมาตรการ - เป็นมาตรฐาน

- สร้างจินตนาการวิเคราะห์ ลักษณะปริมาตรของ “ที่ว่าง (Space)” ซึ่งใช้รวมมิติทั้งสามในคราวเดียวกัน เกิดเป็นมิติที่ ๔” ให้สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวในอริยาบทของมนุษย์พร้อมกันไป ให้มีบรรยากาศในที่ว่างล้อมรอบไปด้วยสิ่งแวดล้อม ณ ที่ใดที่หนึ่งที่สถาปัตยกรรมนั้นสถิตอยู่ให้เหมาะสมต่อจิตใจและสนองพันธกิจของมนุษย์ได้เพียงใด อย่างไร จัดเป็นมิติที่ ๔

- พ่วงถึง “เวลา (Time)” อันเป็นมิติที่ ๕ นั้นว่าเมื่อมนุษย์ ต้องใช้เวลาที่ผ่านไปทุก ๆ วินาที เข้าไปประกอบกิจของสังคมมนุษย์ในที่ว่างนั้น เวลาและที่ว่างจะมีความสัมพันธ์กันค้ำเวลาที่ใช้ไปในที่ว่าง เวลาที่ใช้ไปสำหรับความคิด และค่า กาย-ใจ ที่มนุษย์ได้ทุ่มเทลงไปในศิลปวัตถุสถาปัตยกรรมนั้น ค้ำค่าหรือไม่

ดังได้กล่าวมานี้จึงเห็นได้ว่า สถาปนิกมอง โลก มอง วัตถุ หรือ มวลสาร ใน “ภาพ ๕ มิติ”
คือกว้าง - ยาว - ลึก (สูง) - ที่ว่างและเวลา

มนุษย์เป็นมาตรการทางสถาปัตยกรรม (Man as a measure)

ไม่ว่าวิทยาการใด ๆ ในโลกนี้ที่มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ เพื่อความก้าวหน้าของมนุษยชาติ มนุษย์ก็ย่อมต้องกำหนดมาตรการทุกแง่ทุกมุม เพื่อตัวของมนุษย์เอง

“Architecture is no commendation where there are noble men and noble mind”

สถาปัตยกรรมไม่ต้อง	วิจารณ์
ถ้าที่นั่นเป็นสถาน	เกียรติก้อง
ฤาหากจิตตระการ	เปี่ยมสุข แลนา
สองแหล่งนี้ปกป้อง	ไม่ต้องวิพากย์เอ๋ย

“Architecture is an art for all men to learn, because all are concerned with it”

ภาษาอังกฤษประโยคนี้อาจารย์นารถ โพธิ์ประสาท
ท่านให้เขียนติดไว้ ณ ห้องเรียนชั้นปีที่ ๑ ผมอ่านข้อความนี้ทุกวัน
เมื่อเรียนปีที่หนึ่ง พ.ศ.๒๔๘๐ ขอแปลเป็นโคลงดังนี้:-

ศิลปะสถาปัตย์นั้น	ควรเรียน
เพราะมนุษย์ย่อมวนเวียน	เกี่ยวข้อง
อาศัยอยู่จำเนียร	แต่เกิด จนตาย
พายุแดดฝนจ้อง	ปกป้องได้เอ๋ย

กราบวิญญาน ครุฑนารถ โพธิ์ประสาท
ผู้ให้กำเนิดการเรียนรู้ การสอน วิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

ปกิณกคดี หมายเลข ๑๓
ว่าด้วย
สถาปัตยกรรม วิจารณ์ (Architecture-critic)

สถาปนิกคิดค้น	วิทยา
อย่าเก่งกาจจนจากล้ำ	นะเจ้า
จงตรองตรัสศึกษา	เถิดพ่อ แลแม่
“โยนิโสมนสิการ” ฝ้า	ถูกต้องจึงทำ
รู้น้อยจงเพิ่มรู้	สูงยิ่ง
สุ.จิ.ป.ล. สิ่ง	จิตไว้
อย่าอยู่นิ่งฝึกจริง	เพียรชอบ เถิดนอ
สุจริต ชันดีไซร์	แก่นแท้สัจจะธรรม
“ปจฺฉา” นั้นว่าไว้	ใฝ่รู้
“วิสัชนา” ตราทรู้	ตอบข้อ
“ปจฺฉา” ครุ่นคิดอยู่	ใดขัด จงถาม
“วิสัชนา” สอดคล้อง	ขุนช้างจูงหาย
อาชีพสถาปนิกนี้	นะท่าน
เนรมิตอาคาร	สิ่งสร้าง
แก่เฒ่ามีหย่อนยาน	สมรรถ ภาพนอ
ความคิดไปแรมร้าง	เลิศด้วยปรัชญา
วิจารณ์ย่อมมากด้วย	ใจตรง
รอบคอบแลปลิดปลง	มุ่งร้าย
ใจสะอาดสอประสงค์	สร้างสิ่ง ดีพอ
ดีเพื่อก่ออภัย	นอบน้อมน้ำใจ
สถาปัตยกรรม ย่อมต้อง	วิจารณ์
หมายมุ่งพัฒนาการ	ถูกต้อง
ผู้มีเอภาาร	หาใช่ ดินนอ
ชม ดี จริยธรรมคล่อง	พี่น้องสถาปนิกเอ๋ย

ภาพยานี ๑๑

สระธุสะขอกล่าวขาน	งานวิจารณ์สถาปัตยกรรม
สิ่งใดควรกระทำ	เพื่อน้อมนำซึ่งวิทยา
ใดดีจงส่งเสริม	หวังจนเจิมการศึกษา
สิ่งใดผิดขอขมา	เชิญกล่าวหาให้ถูกเทอญ
สิ่งใดในโลกนี้	ย่อมต้องมีขาดตาเกิน
หากขาดก็โปรดเชิญ	มาดำเนินเสริมลงไป
สิ่งเกินจงแต่งตัด	มิได้ขัดอัธยาศัย
มุ่งเสริมงานวิจัย	แสดงศิริไล่น้ำใจเทอญ.

น.อ.สมภาพ ภิรมย์ ร.น.

๒๓ ต.ค. ๓๔

**ปกิณกะคดี หมายเลข ๑๓ ว่าด้วย
พระมหาปราสาทสมัยกรุงศรีอยุธยา และเมืองโบราณ
น.อ.สมภาพ ภิรมย์ ร.น.**

พระมหาปราสาทสมัยกรุงศรีอยุธยามีหลายองค์ แต่ปรากฏเพียงพระนาม ลักษณะความสำคัญทางประวัติศาสตร์มีมาก แต่หาหลักฐานแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมไม่แน่ชัด แม้แต่จะหาให้เห็นเป็นกองอิฐ ก็ยากที่จะหา เช่น:-

พระที่นั่งไพฑูรย์มหาปราสาท

พระที่นั่งไพชยนต์มหาปราสาท

พระที่นั่งไอศวรรย์มหาปราสาท

พระที่นั่งสาครมณฑป

พระที่นั่งอรรณพปราสาท

พระที่นั่งไอศวรรย์ปราสาท อยุธยา พระนามคล้ายกับพระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์บางปะอิน

พระที่นั่งมหาปราสาทที่กล่าวถึงในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาอยู่เสมอ คือ

พระที่นั่งวิหารสมเด็จมหาปราสาท

พระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท

พระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์มหาปราสาท

พระที่นั่งบรรยงก์รัตนาสน์ปราสาท

พระที่นั่งจักรวรรดิไพชยนต์ปราสาท (พระที่นั่งตรวจพลรบ-ม้า-ช้าง สวนสนาม)

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมไทย องค์พระที่นั่งมหาปราสาท ซึ่งมีพระนามคล้องจองเชิงวรรณคดีดังนี้

พระที่นั่งวิหารสมเด็จ - สรรเพชญ์ปราสาท สุริยาศน์อมรินทร์ - บรรยงก์รัตนาสน์
จักรวรรดิไพชยนต์ จึงขอพรรณนา “แก้เหงา - ไม่เฉามือ”

เป็นโคลงสี่สุภาพ ดังนี้ :-

พระที่นั่ง – มหาปราสาท – สมัยกรุงศรีอยุธยาและเมืองโบราณ

อยุธยาปราสาทนั้น
 ที่แน่นหนาในสยาม
 ที่สองสง่าออกนาม
 อีกหนึ่ง “วิหารสมเด็จ”
 ที่สี่ “บรรยงก์รัตนนาสน์” แพร้ว
 “จักรวรรดิไพชยนต์” ห้า
 ห้าองค์เด่นนามา
 บอกกล่าวว่างามล้วน
 “วิหารสมเด็จ” นั้น
 “สรรเพชญ” สง่าสรรพางค์
 ยอดปราสาทสวยสง่า
 “สุริยาศน์อมรินทร์” ชู
 “วิหารสมเด็จร้าง
 สรรเพชญสุดถวิล
 สุริยาศน์อมรินทร์
 อยุธยาปราสาทแคล้ว
 “บรรยงก์รัตนนาสน์” นั้น
 สร้างที่กลางสระสอาด
 องค์เอกอรรคมหาราช
 เสด็จพักแรมรักล้ำ
 “จักรวรรดิไพชยนต์” ก่นสร้าง
 ปราสาทโปร่งโล่งลาน
 ประทับตรวจทวยหาญ
 พลราบ พลม้า ช้าง
 “สุริยาศน์อมรินทร์” นั้น
 อธิพลยุโรปได้
 “วิชชเยนทร์” ถวายให้
 “สมเด็จพระนารายณ์” เจ้า

งดงาม
 “สรรเพชญ”
 “สุริยาศน์-อมรินทร์”
 พรั่งพร้อมน้อมแนว
 พรรณนา
 ท้าวถ้วน
 พึงทราบ เกิดนอ
 จบแจ้งห้าองค์
 ยอดปราสาท
 ดังนี้
 สอาดเยี่ยม องค์เอย
 แบบเบื่องฝรั่ง
 เกลือกดิน
 ล่มแล้ว
 ลิ่นลับ พังกิน
 คราดพื้นแผ่นดิน
 ปราสาท
 เปี่ยมน้ำ
 พระเทพ-ราชา
 คำค่างครองสนม
 มโหฬาร
 ใหญ่กว้าง
 แปรกระบวนมา
 มุ่งสร้างพลั้งสขาม
 สมัยใหม่
 ปรับเข้า
 ความคิด สร้างนอ
 ประทับใช้ตลอดชนม์

ศรีอยุธยากรุงใหญ่สิ้น
ปราสาททั้งห้าราน
ใดเล่าอยู่ตระหง่าน
ใหม่เก่าติดตามด้วย

ตามกาล
ชีพม้วย
คำโลก มีฤฯ
ล่วงพ้นดับขันธ เอย.

โอ้ อยุธยา เอย!

โบราณสถานทางประวัติศาสตร์ซึ่งได้ “กินพลัง” ไปแล้ว “เมืองโบราณ” พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง
ตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ได้จัดสร้างโบราณสถานนั้นขึ้นใหม่ เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม คือ:-
“พระที่นั่งสรรเพชญปราสาท” ดังพรรณาดังนี้:-

สรรเพชญปราสาทสร้าง
สถาปนา “เมืองโบราณ” เฉลย
ประวัติเก่านั้นเคย
ปราสาทใหม่อยู่ใกล้

ใหม่เอย
แนวไว้
อยู่อยุธยา-ยาแะ
สถิตย์เบื่อง “เมืองโบราณ”**

ปราสาทสรรเพชญนี้
มิใช่เพียงเดาดัน
ปวงปราชญ์ฉลาดนิพนธ์
รวมเรื่องไว้ชัดแจ้ง

คิดค้น วิจัย
เสกสร้าง
มูลเหตุ นานา
จึงสร้างไว้แล

สรรเพชญปราสาทนั้น
งามผ่องเด่นพสุธา
ปราสาทอยู่ที่ใดนา
อยู่ที่ “เมืองโบราณ” รัง

คืนชีวา
อีกครั้ง
วานบอก หน้อยเรา
เลิศล้ำกว่าเดิม

สถาปนิกเอื้อนโอรุอ้าง
งามหยาดงามเบ็ดเสร็จ
พระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
ทรงเปิดเดือนหน้าแล้ง

สรรเพชญ
ดั่งแจ้ง
สิบเอ็ด กุมภาพันธ์
ฤกษ์ได้ดีเอย

ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๖๔ ฉบับเป็นจันทมาศ (เจิม) เป็นหนังสือที่ควรสนใจ อ่านเรื่องปราสาทราชวัง

**เมืองโบราณ ตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ
คุณเล็ก วิริยะพันธ์ เจ้าของ

ปรมาตถสถาปัตยกรรมไทย (MASTER PIECES OF THAI ARCHITECTURE)

ปรมาตถสถาปัตยกรรมไทยจะกล่าวถึงดังต่อไปนี้ เป็นเพียงความคิดเห็นด้วยโยนิโส มนสิการ
ของกระผมแต่ผู้เดียว ท่านผู้อื่นจะเห็นด้วยหรือไม่ก็สุดแต่วิจารณ์ญาณอันสุขุมคัมภีรภาพของท่าน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ อธิบายคำว่า ปรมาตถ ไว้ดังนี้ :-

“ปรมาตถ” (ประมะตถ) น. ประโยชน์อย่างยิ่ง, ความจริงอันเป็นที่สุด”

สถาปัตยกรรมไทย ในที่นี้หมายถึง สถาปัตยกรรมไทยทุกภาคของประเทศไทย และขอพรรณนา
เพียง นามของสถาปัตยกรรมไทย โดยไม่แสดงรายละเอียดว่าดงามอย่างไร จึงเป็น “ปรมาตถ” เพราะ
หากจะพรรณนาว่าดงามอย่างไร เวลาของชีวิตของกระผมไม่เพียงพอ ในส่วนตัวของกระผมคิดว่า :-

กระผมรู้น้อย	และไผ่รู้
ความรู้หลากหลายที่ท่านรู้	กระผมไม่รู้
บังเอิญความรู้น้อยนิดที่กระผมรู้	ท่านอาจลืม
ท่านและกระผมควรที่จะ	เสนอสนองซึ่งกันและกัน

พรรณนาเป็นโคลงสี่สุภาพดังนี้ :-

ตัวท่านนั้นรอบรู้	หลากหลาย
ดังปราชญ์สาธยาย	วิทย์ถ้วน
วิชายากกลับง่าย	สำหรับ ท่านขอ
ประสบการณ์ท่านล้วน	ลึกซึ้งปัญญา
กระผมรู้เล็กน้อย	เพียงธุลี
ท่านอาจลืมเรื่องที่	กระผมรู้
หากท่านกระผมจะมี	จิตร่วม เสวนา
วินิจฉัยเสกสว	กิจนั้นง่ายเอย

ปรมาตถสถาปัตยกรรมไทยซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้ ขอลำดับจากสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นปฐม
สมัยกรุงธนบุรี สมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยสุโขทัย เป็นปริโยสาน

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ขอไหว้ครูปฐมัตถ์สถาปัตยกรรมไทยบริเวณพระบรมมหาราชวัง ดังนี้ :-

๑. ประติมากรรมเทวเศียร ประติมากรรมประติมากรรม รูปทรงขึ้นจากผังพื้น (Plan) สี่เหลี่ยมผืนผ้าเกือบเป็นจัตุรัส โดยประติมากรรมจะขึ้นรูปทรงจากผังพื้นจัตุรัส
๒. ประติมากรรมพระรัตน ประติมากรรมเทวเศียร และประติมากรรมค้ำยันลึงค์ ทั้ง ๓ ประติมากรรม มีรูปทรงอย่างเดียวกัน งามเป็นแบบฉบับประติมากรรมสมัยรัตนโกสินทร์
๓. ประติมากรรมจิตรกรรม ประติมากรรมแบบคฤห์ (เป็นป้อมที่มีหลังคาแบบเรือน)
๔. ประติมากรรมสุนทรภู่ ประติมากรรมอิทธิพลยุโรป
๕. ประติมากรรมเทวเศียร ประติมากรรมอิทธิพลยุโรป - ประติมากรรมนี้มีอีกแห่งหนึ่งที่ถนนพระสุเมรุตรงข้ามวัดบวรนิเวศน์ หนึ่งประติมากรรม - ประติมากรรมสามยอดเนิน - ประติมากรรมลักษณะนี้แต่ได้รื้อหมดแล้ว
๖. ประติมากรรมสวัสดิโสภณ ประติมากรรมเข้าวัดพระแก้ว เป็นประติมากรรม งานปูนปั้นงดงาม ทางทรงเรขาคณิต เรียบง่าย บาก สับ งามสุดพรรณนา ฝีมือท่านอาจารย์พระพรหมพิจิตร

พระที่นั่งพระมหาปราสาท

ปราสาทราชมณเทียรสถาน	เทียมนเทวพิมาน
อมรทิพย์ไชยยนต์	
ก่อแก้วแพรวกาญจนพิมล	มุขเบ็จบันบน
บรรเจิดแจ่มรจนา	
พระที่นั่งดุสิตมหา	ปราสาทโอรส
แลเลิศประเสริฐสุตระหง	
อีกพิมานรัตยาอาทรวง	มุขกระสันบรรจง
ปรีศรัยชัยขวา	
โอภาสราชกรัณยสภา	อาภรณ์พิโมกขปรา
สาทเหมือนจะเคลื่อนลอยลม	

(ฉันทสังเขปพระมหาเศวตฉัตร ร.๕)

(“มุขเบ็จ” ไม่มีในพจนานุกรม “มุขเบ็จ” อาจเป็น “มุขเด็จ”)

๗. พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท หลังคาจตุรมุขเครื่องยอดปราสาท ๗ ชั้น เป็นสถาปัตยกรรมไทย ตั้งบุษบกภายในมุขเด็จพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวประทับในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก สืบทอดสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา (สร้างใน ร.๑) มี “มุขเด็จ” งดงามเป็นแบบฉบับ

๘. พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

มณเทียรธรรมา	เรือนรอง
แปลกเปลี่ยนแบบลอบ	ก่อสร้าง
มุขลดเลิศล้ำยอง	ยลเยี่ยง ยุโรปเฮย
โสดสงทรงสูงสร้าง	หลากล้นหลายองค์

โสภิตวิจิตรล้ำ
พระจุลาเอราวรรณ
ราชสีห์คชสีห์ผัน
กองอักษรซ้อนทั้ง

ลายบัน ปันนา
ฉัตรตั้ง
ผกแผ่น แลเสย
แวดล้อมวงลาย

(พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระยาปวเรศวริยราชยาธิบดี)

พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท หลังคาเครื่องยอดปราสาท ๓ ยอด มีมุขกระสันเชื่อมต่อสร้างบนตึกยุโรป สมัยอังกฤษฟื้นฟูศิลปวิทยา (RENAISSANCE) เป็นการผสมแบบด้วยอัจฉริยของพลเรือตรีพระยาราชสงคราม (กร หงสกุล) สถาปนาใน ร.๕ มีมุขเด็จแบบรัตนโกสินทร์

๙. **หมู่พระมหามณเฑียร** พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอัมรินทรวินิจฉัยมโหฬรายพิมาน (ร.๑) และที่งดงามเป็นเด่น คือ **พระที่นั่งบุษบกมาลามหาพิมาน (ร.๑-ร.๓)**

อนึ่ง **พระที่นั่งสนามจันทร์** ตั้งอยู่ในบริเวณนี้ เป็นตัวอย่างศาลาพักผ่อนขนาดเล็กเคลื่อนที่ได้

๑๐. **พระที่นั่งราชกรัณยสภา** พระที่นั่งประชุมองคมนตรี สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเป็นประธานประชุม วโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงผนวช จึงได้รับพระราชทานพระเกียรติยศเป็น สมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระที่นั่งนี้เป็นสถาปัตยกรรมมุขประเจิดงดงาม

๑๑. **พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท (ร.๓)** เรียกทั่วไปว่า “พลับพลาสูง”

๑๒. **พระที่นั่งไชยชุมพล** พระที่นั่งขนาดเล็กทรวดทรงงามสุดพรรณนา (เล็กพริกขี้หนู) (ร.๔)

๑๓. **ปราสาทพระเทพบิดร (ร.๔)** ปราสาทเครื่องยอดปราสาทงามสมส่วนเป็นเอกโดยเฉพาะหน้าบัน กระจังฐานและรวงผึ้ง-สำหรับ กระจังประดับเสา ผนัง สีสันสมส่วนกลมกลืน จังหวะเสาระเบียงประตูด่านต่าง ทรวดทรงส่วนตั้งงดงามเป็น **ปรมัตถ์ปราสาทยอดปราสาท**

๑๔. **พระที่นั่งวิมาลย์มหาปราสาท** พระที่นั่งเครื่องยอดปราสาท ๕ ยอด เป็นพระที่นั่งองค์เดียวในประเทศไทยที่มีเครื่องยอดปราสาท ๕ ยอด (ร.๕)

๑๕. **พระที่นั่งอาภรณ์ภิโมกข์ปราสาท (ร.๕)**

๑๖. **วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (ร.๑ และ ร.๓)** ทรงปฏิสังขรณ์ใหม่ งดงามจนบัดนี้

๑๗. **เศวตภูฏาคารวิหารยอด หรือวิหารขาว** เครื่องยอดมงกุฎที่งดงามที่สุด (ร.๓)

๑๘. **หอรบมั่ง** วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เครื่องยอดมงกุฎ ประดับกระจังทรวดทรงงดงาม **ซุ้มพัทธสีมาจตุรมุขยอดเจดีย์** งามเป็นเอก (เล็กพริกขี้หนู)

๑๙. **ศาลารายรอบพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม**

๒๐. **พระมหาเจดีย์รัตนมหาธาตุ (ปิดทองโมเสก ร.๕)**

๒๑. **บุษบกองค์น้อย ๆ** ทุกองค์บนฐานไพที ด้านตะวันตกของปราสาทพระเทพบิดร

๒๒. **พระมณฑปพระพุทธรบาทสระบุรี (ร.๑)** ต้นแบบของมณฑปยอดปราสาทสมัยรัตนโกสินทร์

๒๓. **พระมณฑปพระไตรปิฎก** เครื่องยอดปราสาทสร้างเครื่องยอดด้วยไม้พิศดาร ด้านเหนือพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

๒๔. **เจดีย์ทองหน้าปราสาทพระเทพบิดร**

๒๕. **ประตูลิตศาสดา** ประตูยอดแบบขอมมีพรหมพักตร์

๒๖. **ป้อมเผด็จดัสกร** แบบเดิมเมื่อยังไม่เปลี่ยนแปลง (คือมีป้อมรับเสาชิง) เช่นเดียวกับป้อมอนันตคีรี

ปรมัตถ์สถาปัตยกรรมไทย-วังหน้า

๒๗. **พระที่นั่งศิโฆษพิมาน** ตัวอย่างเครื่องลายองแบบ “**นาครวหรือรวระกา**” คือ เครื่องลายองไม่มีวงไฮเอยรา และนาคสะดุ้ง หน้าบัน ไม่ลงรักปิดทองตาม “**ชนบประเพณีฐานันดรศักดิ์สถาปัตยกรรมไทย**” (The Hierachy of The Thai Architetue) **วังหน้าจะทำทัดเทียมดั่งรูปแบบวังหลวงไม่ได้**

วังหลังไม่มีซากพระราชวังให้เห็น

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์)

๒๘. **พระอุโบสถงามทั้งภายนอก-ภายใน** โดยเฉพาะ**ประตูมุกงามที่สุดในโลก**ซึ่งหาที่ใดเทียมเทียมมิได้ งามด้วย เรื่อง รูป รส รวยระริน ระริก ระยิบ ระยับ สีแสงศิลป์

๒๙. **พระวิหารพระพุทธไสยาสน์** แบบฉบับหน้าบันซุ้มประตูหน้าต่างเป็นการ ผสมผสานกลมกลืน ลายไทย ลายดั่งดอกไม้ อิทธิพลยุโรป แปลก ใหม่ งาม-งาม

๓๐. **พระมณฑปจตุรมุขยอดมงกุฎ**

๓๑. **ซุ้มประตูและเสากำแพงโดยรอบพุทธาวาส**

๓๒. **หมู่พระมหาเจดีย์ ๔ รัชกาล** คือ ร.๑, ร.๒, ร.๓ และ ร.๔

๓๓. **หมู่พระเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง** แบบรัตนโกสินทร์ แบ่งเขตพุทธาวาสกับสังฆาวาสเป็นบริเวณแยกกันอย่างชัดเจนเป็นระเบียบตามแผน

๓๔. พระปรารค์วัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง)

เมื่อกล่าวถึง “วัดโพธิ์” ก็จำต้องกล่าวถึง วัดอรุณราชวราราม หรือ “วัดแจ้ง” สถาปัตยกรรมไทยที่งดงามในโลก คือ พระปรารค์ ซึ่งเป็น**เอกลักษณ์แห่งกรุงเทพมหานคร**

สถานที่ตั้ง ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ฉะนั้นเวลาพระอาทิตย์ขึ้นได้แสงสว่างงดงาม สมเป็นเวลารุ่งอรุณ ยามพระอาทิตย์ตก องค์พระปรารค์เป็นเงาทึบ (Silluette) สีดำทาบทับแสงตะวัน สีแดงแดงสะท้อนลงน้ำ งามสุดพรรณนา พระปรารค์วัดแจ้งเป็นปรารค์ไทยแท้สกุลช่างรัตนโกสินทร์ งดงามอย่างไร ท่านตอบด้วยตัวท่านเอง

๓๕. **พระมณฑป พระพุทธบาท วัดอรุณฯ** แบบฉบับเรือนยอดสามัญซึ่งไม่มีใครจะได้รับความสนใจ

ปรมัตถ์สถาปัตยกรรมในวัดต่าง ๆ

๓๖. **หอรบั้งวัดพระยาทำ** วัดพระยาทำอยู่หลังกรมอุทการเรือ ปรมัตถ์สถาปัตยกรรมไทยของวัดนี้ คือ หอรบั้ง รูปครุฑและยักษ์แบกส่วนบนของหอ เป็นการออกแบบด้วยอัจฉริยะ สดส่วนงดงามเป็นเอกในกระบวนหอรบั้งในประเทศไทย เสียอายุที่ “**หักพัง**”!!

๓๗. **วัดเฉลิมพระเกียรติ** นนทบุรี เป็นวัดสร้างในรัชกาลที่ ๓ ตามแบบสถาปัตยกรรมพระราชนิยม คือ หน้าบันไม่เป็นเครื่องไม้ แต่เป็นเครื่องปูนประดับกระเบื้องเคลือบแบบ “**ปรารค์วัดแจ้ง**” พระอุโบสถและวิหาร ซ้ายขวางามยิ่ง

๓๘. **วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม** เป็นวัดสร้างใน ร.๕ แผนผัง (Lay out Plan) ของวัดเป็นที่ยกย่องขึ้นชมเป็นอัจฉริยะ คือ **พระระเบียงกลมล้อมรอบองค์เจดีย์อยู่กลาง** พระอุโบสถและพระวิหารอีก ๓ หลัง รวม ๔ ทิศ วางผังงดงาม

๓๙. **วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม** สร้างใน ร.๕ ออกแบบโดย สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ พระอุโบสถงามอย่างไรมีผู้อธิบายไว้แล้ว

๔๐. **พระอุโบสถและเจดีย์วัดราชาธิวาส** เป็นแบบฉบับพระอุโบสถ เครื่องปูนเป็นต้นแบบสถาปัตยกรรมเครื่องปูนให้อิทธิพลแก่หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอุโบสถวัดชลประทานรังสฤษฎ์ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงออกแบบ

๔๑. **ตึกขาวชิราวุธวิทยาลัย** เป็นตึกเรียน ๒ ชั้น สร้างใน ร.๖ ซึ่งทรงดำริว่า วัดในกรุงเทพฯ ทุกรัชกาลได้สร้างแล้ว ร.๖ จึงสร้างโรงเรียนแทน โปรดเกล้าให้หลวงวิศาลศิลปกรรม (เชื้อ ปัทมจินดา) เป็นสถาปนิกออกแบบ เป็นอาคารเรียนแบบสถาปัตยกรรมไทยสูง ๒ ชม. เป็นครั้งแรกในประเทศไทย งดงามในส่วนสัดส่วนงาม

๔๒. **หอประชุมชิราวุธวิทยาลัย** ออกแบบโดยพระยาจินดารังสรรค์ (ไม่ทราบนาม) เป็นอาคารไม้ ๓ ชั้น ชั้นล่างคอนกรีตเสริมเหล็ก เป็นอาคารไม้ที่ใหญ่ที่สุดในสถาปัตยกรรมไทย ชาญฉลาดในการออกแบบ เป็นแบบฉบับควรแก่การศึกษา เป็นจุดเริ่มของสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย

๔๓. **ซุ้มแม่พระธานีบีบมวยผม** ซุ้มทรงแบบใหม่เป็นแห่งเดียวในประเทศไทย เป็นเอก (Unique in Style) ในสถาปัตยกรรมไทย เล็กในขนาด แต่คุณค่าทางศิลปะยิ่งใหญ่ เป็นสถาปัตยกรรมไทยเพียงแห่งเดียวที่แปลกต่างาม ขอกราบบูชา

๔๔. **ตึกอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** เป็นสถาปัตยกรรม อิทธิพลขอม (สถาปนิกฝรั่ง)

๔๕. **หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** สร้างประมาณ พ.ศ.๒๔๘๔ **อาจารย์พระพรหมพิจิตร (อู่ ลากานนท์)** เป็นสถาปนิก

๔๖. **ตึกขาวหอวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์หลวงวิศาลศิลปกรรม (เชื้อ ปัทมจินดา)** เป็นสถาปนิก

๔๗. **อนุสาวรีย์ทหารอาสา** สร้างเป็นอนุสรณ์ทหารอาสาตึกสงครามโลกครั้งที่ ๑ ในยุโรป ออกแบบโดยหม่อมเจ้าประวิศ ชุมสาย ได้ความคิดจาก สถูปพระบรมธาตุ จังหวัดไชยา

๔๘. **สถูปพระบรมธาตุ จังหวัดไชยา** เป็นสถาปัตยกรรมแบบฉบับก่อนสุโขทัย กล่าวกันว่าเป็นสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัย เป็นสถูปศรีวิชัยแห่งเดียวในประเทศไทย

๔๙. **พระเจดีย์ทรงลังกาหรือทรงโอคว่ำ** คือ พระสถูปเจดีย์นครศรีธรรมราช เป็นแบบฉบับของเจดีย์ทรงลังกาหรือโอคว่ำ กล่าวกันว่าได้แบบจากสถูปสำญจี

หลายท่านคงไม่ได้สังเกต คือ ลานประทักษิณรอบพระสถูปที่ลูกกรุงประดับ **“ตาลปัตรโลหะ”** ทองแดงโดยรอบลานประทักษิณ เป็นการตกแต่งที่ชาญฉลาด (กระผมลักลอบไปใช้ที่เจดีย์ วัดอนาลโย จังหวัดพะเยา)

สมัยกรุงธนบุรี

๕๐. **พระราชวังเดิมในสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช** คือ ท้องพระโรงออกมหาสมาคมในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสิน รัชกาลของพระองค์เพียง ๑๕ ปี สั้นมากและมีศึกต้องเสด็จปราบอริราชศัตรูตลอด ๑๕ ปี ราษฎรรอดอยาก ไม่มีโอกาสจะสร้างงานสถาปัตยกรรม แต่ท้องพระโรงพระราชวังเดิมก็เป็นปรมัตถ์ สถาปัตยกรรมให้เห็นความเรียบ ง่าย งาม สมถะตามภาวะของสังคม เป็นแบบอย่างที่ดี

สมัยกรุงศรีอยุธยา

สมัยนี้คงเหลือปรมัตถ์สถาปัตยกรรมเพียงสถาปัตยกรรมที่หักพังทรุดโทรมเหลือแต่ซากเท่าที่จะกล่าวเป็นปรมัตถ์สถาปัตยกรรมได้ คือ

๕๑. **หมู่พระสถูป วัดไชยวัฒนาราม** เป็นแบบฉบับที่ดีที่สุด สร้างในสมัยพระเจ้าปราสาททอง

๕๒. **มณฑปพระมงคลบพิตร** เชื่อกันว่าเป็นมณฑป มีเครื่องยอดเป็นปราสาท แต่ถูกทำลายในครั้งกรุงแตก เป็นตัวอย่างมณฑปขนาดใหญ่สมัยอยุธยา ปัจจุบันหลังคาเป็นหลังคาหน้าจั่ว (แก้ไขเมื่อปฏิสังขรณ์)

๕๓. **กลุ่มสถาปัตยกรรม วัดพระศรีสรรเพชญ์** ซึ่งเคยแสดงแสงเสียง (Light & Sound)

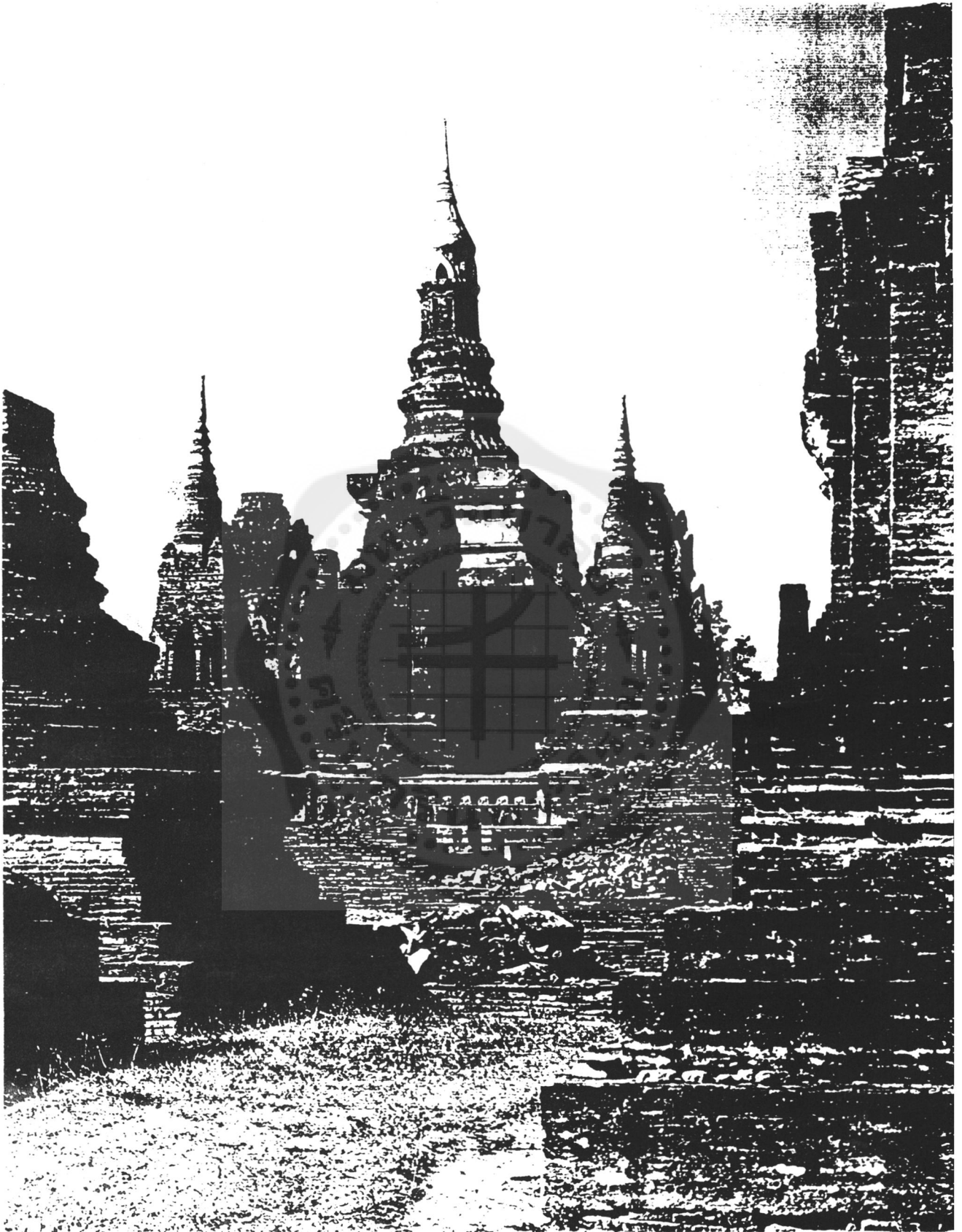
๕๔. **พระอุโบสถวัดหน้าพระเมรุ** หน้าบันงาม เสาแปดเหลี่ยม หัวยุโรปกลุ่ม เป็นแบบฉบับสกุลช่างอยุธยา (สมควรกำหนด มาตรฐาน เช่น ORDORS ของเสา DORIC IONIC และ CORINTHIAN)

๕๕. **เจดีย์ศรีสุริโยทัย** เป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสองที่มีทรวดทรงงดงาม ปัจจุบันองค์ระฆังปิดทองงดงาม เป็นการอนุรักษ์ปฏิสังขรณ์ด้วย “พระปัญญาโยนิโสมนสิการ” เจดีย์นี้เป็นอนุสรณ์ “วีรสตรีของโลก” **ไม่มีสตรีหรือขัตติยนารีองค์ใดในโลกที่ทรงชนช้าง** การรบยอมแพ้ชนะ แต่แพ้ก็ด้วยวีรกรรมของสตรี (หนังสือกินเนสบุ๊ก Guinness book ควรจัดการเผยแพร่ด้วย)

๕๖. **เพนียดคล้องช้าง** เป็น “สถาปัตยกรรมกลาโหม” ประเภทคล้องช้างแห่งเดียวในโลกที่มีอยู่ (The only Military Architecture) กินเนสบุ๊กควรนำมาลงด่วน

๕๗. **เจดีย์วัดช้างรอบ จังหวัดกำแพงเพชร**

๕๘. **ปราสาทгли่มมะเฟือง** ของสุพรรณบุรีและลพบุรี จัดเป็นปรมัตถ์สถาปัตยกรรมไทย ควรที่จะรับการสืบทอดสร้างต่อไป

สถาปัตยกรรมสมัยสุโขทัย

๕๖. สถูป - เจดีย์ สมัยสุโขทัยนับเป็น “ปรมัตถ์สถาปัตยกรรมใหม่” คือ เจดีย์ทรงดอกบัวตูม หรือ ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ แต่ปร้างเป็น ก้อนเป็นแท่ง ควรเรียกปร้างค้มากกว่าเจดีย์

อาณาจักรล้านนา

- ๖๐. หอไตร วัดพระสิงห์
- ๖๑. วิหารพระพุทธสิหิงค์ วัดพระสิงห์
- ๖๒. หอคำ (เรือนไม้)
- ๖๓. เจดีย์เหลี่ยม (ตำบลสารถี จังหวัดเชียงใหม่)
- ๖๔. พระบรมธาตุดอยสุเทพ
- ๖๕. อุโบสถ วิหาร เจดีย์ วัดหริภุญชัย
- ๖๖. วิหารวัดปงยางคก จังหวัดลำปาง
- ๖๗. **เจดีย์ทรงลังกา วัดแสนฝาง** จังหวัดเชียงใหม่ (แบบมอญ) ทรวงทรง, งามเลิศ, งามเลิศ, งามเป็นแบบฉบับ

อาณาจักรอีสาน

- ๖๘. พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม
- ๖๙. **พระธาตุเชิงชุม จังหวัดสกลนคร**

สถาปัตยกรรมอีสานอิทธิพลของขอม

- ๗๐. ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
- ๗๑. ปราสาทหินพนมรุ้ง จังหวัดศรีสะเกษ
- ๗๒. ปราสาทหินเมืองต่ำ จังหวัดศรีสะเกษ
- ๗๓. ปราสาทหินศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
- ๗๔. ปราสาทสามยอด ลพบุรี (ควรเรียกปราสาทสามยอด เช่น ปราสาทพนมรุ้ง)
- ๗๕. หอไตรกลางน้ำ วัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี (อิทธิพลสถาปัตยกรรมภาคกลาง)
- ๗๖. บ้านภาคกลาง ภาคเหนือ มีแบบแผนเป็นตัวอย่างแบบฉบับ **แต่เรือนภาคอีสานและเรือน**

ภาคใต้ยังขาดแบบแผนที่จะศึกษาเป็นแบบฉบับได้ ควรมีการวิจัย

จำนวนปรมาัตถ์สถาปัตยกรรมที่ยกมาอ้างอิงไว้นี้ มิใช่จะมีเพียงเท่านี้ หากมีเวลาพอที่จะสำรวจพรรณนายังมีอีกมาก โดยเฉพาะจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ยโสธร ขอนแก่น การบรรยายประเภทนี้ “เก่งผู้เดียว” ทำย่อไม่ได้ ต้อง “ร่วมมือร่วมใจเก่งด้วยกัน” หากจะจัดวิจัยเป็นคณะก็ย่อมใช้เวลา ทุน และความร่วมมืออย่างเสียสละจึงจะทำได้ **รัฐบาลควรส่งเสริมแต่ :-**

ชีวิตของกระผมไม่พอสำหรับสถาปัตยกรรมไทย อนึ่ง **ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมไทย** ยังไม่มีที่เป็นแบบฉบับสำหรับศึกษา รัฐบาลควรตั้งกรรมการจัดทำเป็นมาตรฐาน ยึดถือ อ้างอิง ทูลเกล้าถวายฉลองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชครองราชย์ ๕๐ ปี และโดยเฉพาะ “สถาปัตยกรรมจำลองหรือสถาปัตยกรรมเฉพาะคราว (Pseuds Architecture) เช่น พระเมรุมาศ พระเมรุ ฯลฯ เป็นปรมาัตถ์สถาปัตยกรรมที่แสดงอัจฉริยะของสถาปนิกไทย

พระปรารักษ์วัดอรุณราชวรารามอายุครบ ๑๕๐ ปี

(๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕)

วันที่ ๒ กันยายน พ.ศ.๒๕๓๕ วางศิลาฤกษ์พระปรารักษ์วัดอรุณราชวราราม ปัจจุบันอภิสิทธิ์
สมัยเวียนมาบรรจบ ๒ กันยายน พ.ศ.๒๕๓๕ นี้ พระปรารักษ์มีอายุครบ ๑๕๐ ปี

พ.ศ. สองสามแปดห้า
วันที่สองสถาปนา
บัดนี้ครบสิบห้า
สัจจะไปเสสสร้าง

กันยาฯ
ปรารักษ์วัดแจ้ง
ทศวรรษ
บอกไปแบ่งบุญ

บัดนี้ครบ “หนึ่งร้อย
ปรารักษ์เด่นเหนือปฐพี
ไทยเทศกล่าววจี
กำหนดเฉลิมฉลองทำ

ห้าสิบปี”
แผ่นฟ้า
ทูนเทิด สุนทรีย์
หยุดยังอยู่ไย

“สถาปัตยกรรมลักษณะ” ครั่ง
รามที่สามพระภูมินทร์
เนรมิตระววยริน
ปรารักษ์วัดแจ้งงามสร้าง

รัตนโกสินทร์
รับสั่งสร้าง
รศศิลป์ ไทยนอ
มิให้ใครเกิน

(สถาปัตยกรรมลักษณะ = ARCHITEOTONIC)

สถาปัตยกรรมไทยโลกซ้อง
เล็งลักษณะพาเพลิตเพลิน
นามธรรมรูปธรรมเกิน
แลปรารักษ์ใจนอบน้อม

สรรเสริญ
เพียบพร้อม
พจน์กล่าว จริ่งนา
นบไหวรัตนตรัย

ดวงอาทิตย์ลับแล้ว
ส่องสว่างสีสาดแดง
องค์ปรารักษ์วัดแจ้งแผ่
เส้นขอบรอบวงอ้า

สาดแสง
จับฟ้า
เงาทิพย์
หยาดฟ้ามาดิน

แสงสะท้อนฟางฟืน
พลั่วแม่น้ำเจ้าพระยา
ลาดเงาระยับพา
งามยิ่งงามสุดเค้น

ธารา
ระริกเดิน
เริงจิต
เคลือบเคลิ้มกว่าฝัน

ขอวิงวอนกราบไหว้
รัตติกาลฉลองงาน
ไฟสีส่องแสงการ
จุดพลุดังฟ้าร้อง

รัฐบาล
เกียรติก้อง
ตกแต่ง ตามประทีป
เพรียกพร้อมกตเวทีเอย.

ศาสตราจารย์ น.อ.สมภพ ภิรมย์ ร.น.

ศิลปินแห่งชาติ ราชบัณฑิต

๒๔ ก.พ. ๓๕

วันศิลปินแห่งชาติ

ในหนังสือดินแดนแห่งพระอาทิตย์โดยเจ้าชายวิลเฮล์ม แห่งสวีเดนได้กล่าวถึงความสำคัญของพระปรางค์ไว้ดังนี้

“องค์พระปรางค์มีลวดลายสลักเสลาที่ก่อรูปเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งของเส้นขอบฟ้าของเมืองซึ่งหากขาดพระปรางค์องค์นี้เสียแล้ว บางกอกก็จะหมดความเป็นบางกอกลงทันที ด้วยความเป็นใหญ่อยู่เหนือทิวทัศน์เมืองดังที่ปรากฏอยู่นั้น พระปรางค์องค์นี้เป็นตัวแทนที่ได้พบเห็นบ่อยครั้งที่สุดในภาพเขียนและภาพถ่ายของสยามประเทศ”

จาก “สถาปัตยกรรมแห่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว” โดยสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ในหนังสือ มหาเจษฎาบดินทรานุสรณ์ จัดพิมพ์โดยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดพิมพ์หนังสือมหาเจษฎาบดินทรานุสรณ์ (โดยทุนธนาการทหารไทย)

วัดสระเกศร้งร้ง-วัดแจ้งร้งกา-วัดระฆังร้งหมา

โดย

น.อ.สมภาพ ภิรมย์ ร.น. (เด็กวัดระฆัง)

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ผมและเด็ก ๆ วัดระฆังโมลีดาราม ตำบลบ้านขมิ้น อำเภอบางกอกน้อย จังหวัดธนบุรี จะร้องเล่นเป็นทำนองคล้องจองกันว่า “วัดสระเกศร้งร้ง วัดแจ้งร้งกา วัดระฆังร้งหมา” เพราะวัดระฆังฯ มีหมามากมาย และเวลาพระท่านตีระฆังตอนค่ำ-ย่ำรุ่ง หมาก็จะหอนโหยหวน ถอดพรรณนาเป็นโคลงสี่สุภาพ (ที่ไม่สุภาพ) ดังนี้ :-

๑ วัดสระเกศร้งร้ง	กินศพ
ตั้งแต่เข้าจนพลบ	ร้งแจ้ง
เลือดเนื้อกระดูกครบ	รูปร่าง มนุษย์นอ
หวานรสลิ้นคอร้ง	เมื่อครั้งบุราณ
๑ ไยจึงเรียกวัดแจ้ง	ร้งกา
เหตุทุกเย็นเวลา	ค่ำใกล้
ฝูงกาเกาะพฤษภา	กิ่งใหญ่
เสียมขรมการ้องจะใจ	กีก้องกา-กา
๑ วัดระฆังฯ ลั่นก้อง	กลอง-ระฆัง
เสียงลั่นกังวานวัง	เวงเศร้า
หุหมาจ๊กจ๊อฟัง	เสียวซ่าน แสงยั้ง
กระหึ่มกลองคลอเคล้า	เสียบเข้าหุหมา
๑ ระฆังเห่งหง่างก้อง	กังวาน
สำเนียงหุหมารำคาญ	คลั่งไคล้
โหยหวนเห่าหอนนาน	น่าเบื่อ จริงโวย
ย่ำรุ่งเสียงระฆังไซ้	สอด้จี้หุหมาเอ๋ย

ขอแถมความซาบซึ่งวัดระฆังฯ

บ้านอยู่ปากตรอกวัดระฆัง ถนนอรุณอมรินทร์
 ผมเป็นเด็กวัดระฆังฯ เรียนหนังสือชั้นประถม
 โรงเรียนสตรีวัดระฆัง พ.ศ. ๒๔๖๗-๖๙ (๓ ปี)

๒๐ พ.ย. ๓๔

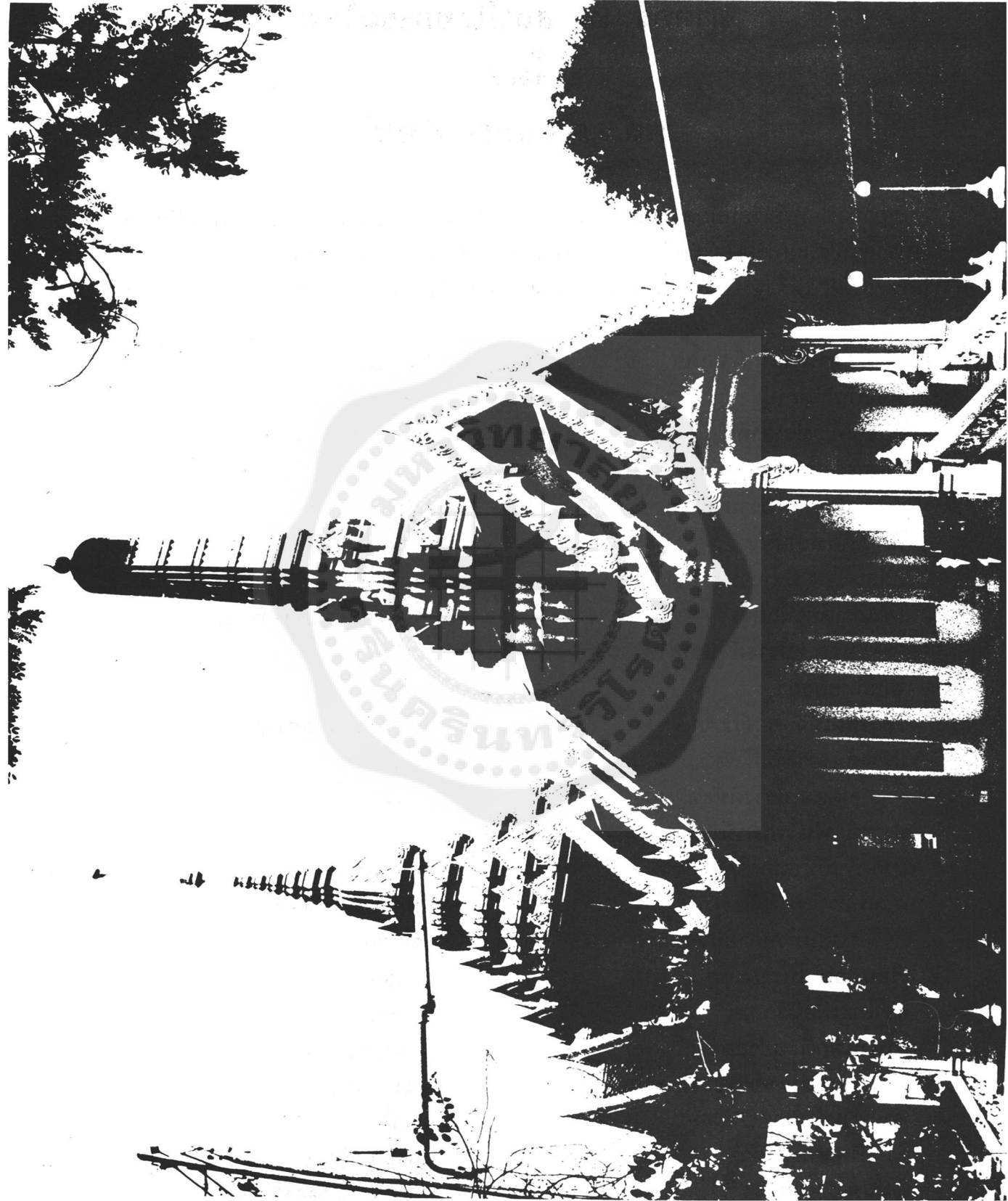
มาตรฐาน ใน สถาปัตยกรรมไทย

โดย

พล.ร.ต.สมภาพ ภิรมย์

กฎอาคาร หรือเรือนยอด ชนิดเครื่องยอดปราสาทและเครื่องยอดปรางค์นั้นควรเป็นเครื่องยอดสำหรับปราสาทพระมหากษัตริย์หรือพระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าให้สร้างเท่านั้น แต่ปัจจุบัน “วัดบางวัด หรือหลายวัด” ได้ตั้งฐานานุศักดิ์สถาปัตยกรรมไทยยอดปราสาท และปรางค์ขึ้นมาเป็นยอดเมรุ (เม่น) ผោศพ อนาคตนัก !

“ฐานานุศักดิ์” นั้น	หลั่นสุด
ปัจจุบันเกิดกบฏ	ใหญ่แล้ว
“ปรางค์, ปราสาท” ถูกปลด	ลดศักดิ์ ตำนาน
“ปรางค์ปราสาท” เปริดแพร้ว	สถิตยั้งครั้งโบราณ
ปัจจุบัน ปราสาท นั้น	เป็นเมรุ สามัญ
ไม่ถูกต้องกฎเกณฑ์	กล่าวแจ้ง
อดีตเครื่อง ปราสาท ชัดเจน	กษัตริย์สถิตยั้ง ประทับนอน
ใครเล่าเดี๋ยวนี้สร้าง	กลั่นแกล้ง ปราสาท เอย
ยอด “ปรางค์ ปราสาท” ล้วน	สร้างมา
จากถิ่นอยุธยา	กำหนดไว้
วิหารสมเด็จพระ ยอดปรา-	กฎอยู่เป็น ปรางค์
ปรางค์ สง่างามค่าไช้	อย่าได้กังขา
บัดดล ปรางค์ยอด นั้น	บัดสี
ปรางค์ พ่นไฟเผาผี	กลั่นคลั่ง
ปรางค์ เป็นปล่องอัคคี	คว้นพุง
เหตุเหล่านี้เพราะจิตฟุ้ง	ปล่อยไว้ไม่ได้เอย
ทั้งสิ้นทั้งหลายนี้	ขอเฉลย
เรือนยอด โบราณเคย	ขีดชั้น
ชาวไทยเพื่อนรักเอย	จูงช่วย กันนอน
ฐานานุศักดิ์ อย่าลดชั้น	ลากฟ้าลงดิน
ยอดปรางค์แลปราสาทนั้น	เฉพาะราชา
หากท่านฉ้อฉลค่า	ดังนี้
จึง “พิพากษ์” ได้ว่า	ท่านชม ชื่นใจ
เขม่นฆ่า “ฐานียะ” ชี้	ท่านนี้ “มาตรฐาน” เอย

ใครหนอใจโหดเหี้ยม
 รื้อโบสถ์ **ชินโรส** ทลาย
 อุโบสถใหม่กลาย
 ใครเอ่ยทำปลอมปลิ้น

เหลือร้าย
 หמדล้น
 รูปร่าง ไตรมทรา
 ค่าวัดโบราณสถาน

อุโบสถเดิมรูปนั้น
 เล็กแต่ขลังต้องถือ
 โฉนรื้อ “ท่าน” ชื่อบื้อ
 “มหาสมณเจ้า” ไห้

เสียฤา
 อนุรักษไว้
 เหยิงยุ่ง
 ก่นสร้างในศาสนา

“กรรมปรมานุชิต”
 อุโบสถหลังเดียวที่
 สุนทรีย์ประณีตดี
 โยจึงทำลายล้าง

รัตนกรวี
 ท่านสร้าง
 ทั้งนอก ในนอก
 ทูบทั้งเปลี่ยนแปลง

องค์ “ปรมานุชิต” นี้
 อุโบสถที่พระองค์
 สัมฤทธิ์ร่างรูปทรง
 ประโยชน์สนองศาสนได้

ยอดสงฆ์
 สถาปไว้
 งามยิ่ง
 ดั่งแจ้งกาลนาน

เจ้าอาวาสวัดนี้
 วัตถุโบราณต้อง
 โฉนท่านไม่ตรีกรอง
 นึกอยาก “รื้อ-รื้อ” ได้

ควรประคอง
 รักษไว้
 ให้รอบ คอบนอ
 ชั่วร้ายจริงเอย

โบสถ์เดิมติดั้งชี
 โยท่านไม่เห็นค่า
 ใจร้ายดังคนป่า
 โบสถ์ใหม่เพียงกระพี

แลนา
 โบสถ์นี้
 ชอบทุบ ทำลาย
 เหยิงนี้บรรลัษ

ปัญหาโยท่านรื้อ
 เหตุเนื่องจากสิ่งใด
 อุโบสถเก่าขนาดไซ้
 “สมเด็จพระมหาสมณ” สร้าง

โบสถ์ได้
 จึงมล้าง
 เหมาะมัน นิรันดร์
 มอบไว้งามเอย

โยละเลยกันล้าง
ตัวอย่างบ่งชี้
“เจ้าหน้าที่” เห็นดี
ฤาช่วยบิตยักย้าย

เช่นนี้
มุ่งร้าย
จึงปล่อย โฉนนอ
จิตคล้ายคลึงกัน

สมภารมีสิทธิ์ทั้ง
ทำสิ่งใดไม่จำกัด
รื้อถอนทุบทิ้งสะกิด
ตำแหน่งสมภารแบ่งได้

ครองวัด
กฎหมายให้
ได้ทั่ว อาราม
บอกไว้ฉนั้นฤา

ภิกษุใดรื้อโบสถ์ได้
ตกรรอกไม่กระดิก
ควรให้ท่านลาสิก
จะอยู่ไปโยไซร์

“ปาราชิก”
กระดุกได้
-ขาบท ได้นอ
เปราะเปื้อนผ้าเหลือง

อัญเชิญพระนิพนธ์
โคลงสี่สุภาพว่า
สาธกยกไม่ว่า
โคลงสี่ ร. ห้าได้

ร. ห้า
อบรมไว้
ให้ตริก ตรองไป
สั่งไซร์จงฟัง
(ส.ภิรมย์)

“ฝูงชนกำเนิดคล้าย
ใหญ่ย่อมเพศผิวพรรณ
ความรู้อาจเรียนทัน
ยกแต่ “ชั่ว” ดีกระด้าง

คลึงกัน
แผกบ้าง
กันหมด
“อ่อน” แก่ฤาไหว
(ร.๕)

ภิกษุ มนุษย์ ปุถุชน นั้นย่อม ชั่ว ดี ฤา กระด้าง อ่อนปัญญา นั้น ย่อม แก่ “สันดานดิบ” เดิมมิได้
ฉันใดก็ดี กรณีก็แน้นั้น

๑๔ ก.พ. ๓๑

ปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๓๙ ความโศกเศร้าอาลัยยังมีอยู่ไม่เสื่อมคลาย

ไว้อาลัยหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง

สถาปัตยกรรมไทย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เถาปัด “ม. ศิลปากร”	ผมอยู่ได้ เก้าปี
แสนสนุกเป็นสุขี	ก่อตั้ง
สถาปัตยกรรมไทยมี	หลักสูตร ชั้นสูง
ประกาศนียบัตรรองรับ	เพื่อตั้งปริญญาโท
หลักสูตรนี้อยู่ได้	สองปี
เกิดโชคร้ายมาขยี้	เลิกล้ม
ถ้าจกอยู่ปานนี้	เถาปัด ไทยเยอะ
ยี่สิบปีผ่านขอกัม	นับหน้าเสียดายเฮย

พล.ร.ต.สมภาพ ภิรมย์

ก.พ. ๓๙

**คณาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
แถลงคุณูปการ
ศาสตราจารย์ นาวาเอกสมภพ ภิรมย์ ร.น.**

ศาสตราจารย์ นาวาเอกสมภพ ภิรมย์ ร.น. เป็นผู้บริหารในตำแหน่งคณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร นับแต่วัน พุทธศักราชขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๕ ปีที่ ๒๕๐๘ แห่งพระพุทธศักราช ตลอดมาตราบจนวันศุกร์ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีที่ ๒๕๑๕ แห่งพระพุทธศักราชศาสตราจารย์ นาวาเอกสมภพ ภิรมย์ ร.น. ได้กระทำให้งบเกิดความสำเร็จก้าวหน้า ในสถาบันแห่งนี้ โดยอเนกประการ อาทิ

๑. ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อความต้องการของประเทศชาติ
๒. ทำให้คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ได้มีอาคารใหม่ ที่เป็นเกียรติเป็นศรีแก่สถาบัน
๓. เริ่มให้มีการเปิดสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง สาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทยขึ้น เพื่อสืบเนื่องมรดกทางวัฒนธรรม

๔. ส่งเสริมให้มีการเขียน และสร้างตำราขึ้น

ในวาระที่ศาสตราจารย์ นาวาเอกสมภพ ภิรมย์ ร.น. ได้รับเกียรติอันสูงมีโอกาสดำเนินการประโยชน์แก่ประเทศชาติยิ่งขึ้น คณาจารย์ภายใต้บังคับบัญชาขออัญเชิญพระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถและสรรพมงคลคุณแห่งพระพุทธศาสนาได้ดลบันดาลให้ศาสตราจารย์ นาวาเอกสมภพ ภิรมย์ ร.น. ได้ประกอบการทุกสิ่ง ด้วยความสำเร็จรุ่งเรืองพ้นจากอุปสรรคและผองภัยทั้งหลายทั้งปวง เทอญฯ

คณาจารย์ และข้าราชการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
พระพุทธศักราชที่ ๒๕๑๕

เรือนไทยสี่ภาค

สถาปัตยกรรมไทยโคราช
สี่ภาค “เหนือ-ใต้” ได้
“อีสาน” และ “กลาง” ไชย
เพ่งพิศไม่เสแสร้ง

แถลงไว้
จัดแจ้ง
แตกต่าง สี่ภาคคน
แยกได้ชัดเจนเอย

“ภาคกลาง” เรือนเครื่องสับใช้
หน้าจั่วด้านลมบน
ตัวเรือนไม้สับเสน
จัดระเบียบ-ชานกว้าง

“ฝาปะกน”
ชลูดส้าง
ล้อมรอบ ฝาไม้สัก
อีกทั้งเรือนครัว

เรือนไทย “เครื่องสับ” แท้
ร.ที่ห้า ทรงคิดค้น
แผงฝา “ลูกปะกน”
เรือนหมู่เจ็ดหลังส้าง

คือ “เรือนต้น”
สั่งสร้าง
ปรุงแต่ง
ใหญ่กว้างสง่างาม

ชาน “เรือนไทยภาคกลาง” นั้น
เรียกว่า “สวนกระถาง” ล้วน
แต่ง “ไม้ดัด” นับถ้วน
อีก “กระถางเขมอ” ไชย

จัดสวน
พุ่มไม้
ไม้ดอก ไม้ใบ
ย่อมใช้ไม้แคระเอย

เรือนภาคเหนือใหญ่กว้าง
“กาเกาะ” เหมาะห้วแป
รูปทรงเรียบง่ายแปร
ป้องปิดลมหนาวได้

เรือน “กาแล”
ปิดไว้
ความคิด
แน่นแท้แล้ว - เจ้า

รูปลักษณะเรือนภาคใต้
อิทธิพลอิสลาม
หากจะเคลื่อนไปคาม
บอกแขกยกแบกได้

ไทยสยาม
มากไชย
เขตที่ อยู่ใหม่
เมื่อย้ายไปมาเอย

เรือนอีสานนั้นแล
รูปร่างมีหลายหลาก
กำหนดรูปไว้มาก
อนุรักษ์น้อยจะได้

แจรงยาก
บอกให้
เจียวนะ หมูเฮา
รูปแท้อีสานเอย

“เรือนแพ” ปลูกบ้าน
น้ำเชี่ยวหรือน้ำนิ่ง
เรือนแพจอดไม่วัง
ลมพัดเย็นสบายดัง

บนดลิ่ง
อยู่ยัง
ผูกแน่น หนานอ
แต่เข้าเย็นเย็นเออ

หลักลักษณะ “ผ่า” เรือนไทยภาคกลาง

ผ่าเรือนไทยแบ่งได้
“ผ่าลูกปะกน” ลาย
“ผ่าสำหรับด” ผูกหวาย
“ผ่าขัดแตะ” ไม่ไผ่ตัน

หลากหลาย
เริ่มต้น
ยึดแน่น
ขัดไขว้ในตัวเออ

“ผ่าลูกปักหลังเจียด” นั้น
สี่เหลี่ยมมุมแหล่ตาม
เรียกว่า “กระดานดุน” ยาม
“หลังเจียด” – “กระดานดุน” บางครั้ง

ดูงาม
แต่งตั้ง
เพ่งพิศ
ที่แท้เหมือนกัน

“ผ่าสายบัว” ลูกตั้ง
แต่ “ลูกนอน” ไม่พะวง
ใช้ไม้สักสร้างคง
อนุรักษ์ไม่ซ่อนเร้น

ยืนตรง
ยกเว้น
คุณค่า ราคา
वादได้ไทยทำเออ

สถาปัตยกรรมไทยนั้นแน
พ่อ ปู่ ทวด ประจงจัด
ศิลปะงดงามทัศน์
หลาน ลูก เหลน โหลน ได้

สมบัติ
มอบให้
มิเบื่อ สุนทรีย์
รักษาไว้ต่อไปเออ

.....
ศาสตราจารย์ พล.รต.สมภาพ ภิรมย์
ศิลปินแห่งชาติ ราชบัณฑิต
๕ พฤษภาคม ๒๕๓๘

โปรดไปชมฝาเรือนแบบต่าง ๆ ที่วัดใหญ่สุวรรณาราม
อำเภอเมือง เพชรบุรี

ปกิณกคดีหมายเลข ๑๓

ว่าด้วย

สถาปนิกกับงานบริหาร

โดย

พล.ร.ต.สมภาพ ภิรมย์

เมื่อจบปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์รุ่นแรก พ.ศ. ๒๔๘๔ ต่างตื่นตื่นยินดีว่าร้องจะออกไปทำงานโดยเฉพาะรับราชการเป็นสถาปนิก ท่านอาจารย์นารถ โพธิประสาท ผู้ให้กำเนิดการเรียนการสอนสถาปัตยกรรมศาสตร์ในประเทศไทย ท่านเห็นพวกเรายินดีปรีดาท่านตรงเข้ามาจับไหล่ผมและพูดด้วยวาจาปรานีซ้ำ ๆ ว่า **เรียนสถาปัตย์กรมจบแล้วอย่าหวังเป็นใหญ่เป็นโตในราชการ** ผมฟังท่านแล้วผมตกใจ ความร่ำเรงหยุดทันที และมองท่านด้วยความฉงนสนเท่ห์ว่าท่านอาจารย์ผู้เป็นบิดา เป็นครู เป็นผู้ก่อกำเนิดเฒ่าท่านจึงกล่าวให้พวกเราหมดกำลังใจ ท่านจะต้องมีเหตุการณ์ประสบการณ์ในการรับราชการของท่านฝังใจท่านอยู่เมื่อมีโอกาส จิตได้สำนึกของท่านจึงได้ “สำแดง” ออกมา แต่ท่านพูดด้วยความเมตตา มุทิตาจิต เป็นการเตือนให้สติ ให้สำนึก อย่าได้ระแวง เหตุการณ์ฝังใจผมมาตลอด จนเมื่อได้ออกมารับราชการเป็นสถาปนิกกองคำนวณออกแบบกองสารวัตรช่างกรมอุทกหารเรือ และได้มีโอกาสไปเยี่ยมเยียนเพื่อนรุ่นเดียว รุ่นพี่ที่กรมโยธาธิการพบคุณสนธิ จิมโฉม คุณปรียา จิมโฉม และได้สังเกตการณ์จึงได้ “สำนึก” ว่า

ท่านอาจารย์นารถ โพธิประสาท ท่านถูก “กด” ไม่ได้มีโอกาสขึ้นเป็นใหญ่เป็นโตดังท่านเคยบอกไว้ ประจักษ์พยานต่อมาปรากฏว่า คุณสนธิ จิมโฉม พี่เอื้อย ของพวกเรา ก็ถูก “กด” เช่นกัน คุณสนธิ อาวุโส ถูกขึ้นไปเป็นนายช่างใหญ่ ไม่มีโอกาสเป็นรองอธิบดีหรืออธิบดีจนครบอายุเกษียณราชการประจักษ์พยานต่อมาคุณดวง ยศสุนทร รุ่นจบ พ.ศ. ๒๔๘๔ รุ่นหลังผมหนึ่งรุ่นได้เป็นหัวหน้ากองสถาปัตยกรรม มีผู้ได้บังคับบัญชาเป็นวิศวกรหลายท่าน แต่ครั้งโอกาสตำแหน่งรองอธิบดีกรมโยธาธิการว่างลง คุณดวง ยศสุนทร หัวหน้ากองสถาปัตยกรรม ควรเลื่อนไปเป็นรองอธิบดีแต่ฝนตกหนักแล้วฟ้าผ่าลงมา การณ์ปรากฏว่าวิศวกรผู้อยู่ได้บังคับบัญชา คุณดวง ยศสุนทรได้เลื่อนเป็น “รองอธิบดี” **ข้ามหัว** คุณดวง ยศสุนทร ไปอย่างสง่าผ่าเผย สบายมาก ผมทราบข่าวโกรธมาก โกรธทั้งที่ไม่ใช่เรื่องของผม แต่ว่าจากของอาจารย์นารถ ฝังใจอยู่ จึงโทรศัพท์ถึงคุณดวง ยศสุนทร ในฐานะเพื่อร่วมอาชีพ ทนไม่ได้ โทรศัพท์ไปบอกคุณดวงว่า **“ดวงนายถูกเขาข้ามหัวเช่นนี้ นายทนได้หรือ เป็นการดูถูกอาชีพสถาปนิกเป็นรองอธิบดีไม่ได้หรือไง ถ้านายดวงไม่ลาออกนายดวงกับเราก็กเลียดเป็นเพื่อนกัน”** เรื่องอะไรของผม ผมเดือดร้อนอะไร เดือดร้อนแน่ เพราะดวงเป็นสถาปนิก ผมเป็นสถาปนิก ถูกรังแกเช่นนี้ทนไม่ได้ ต่อมาไม่ช้า ดวงลาออกผมจึงนับถือดวงจนถึงทุกวันนี้

การณปรากฏว่า ทั้งในอดีตและปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๘) ไม่เคยมีสถาปนิกเป็นรองอธิบดีหรืออธิบดีเลย ส่วนมากหรือทั้งหมดเป็นวิศวกร ยกเว้นครูหลวงบุรกรรมโกวิท นับเป็นกรณีพิเศษ งานกรมโยธาธิการเป็นงานสถาปัตยกรรมทั่วประเทศ แต่สถาปนิกโตไม่ได้ จะเป็นไปในอนาคตอีกหรือไม่ใช่แต่กรมโยธาธิการเท่านั้น กิจกรรมงานของกรุงเทพมหานคร (กทม.) จากประวัติศาสตร์มาจนบัดนี้ สถาปนิกไม่เคยเจริญในราชการเลย จะเป็นพิเศษพิศดารก็กรณีคุณบุญวัฒน์ ทิพย์ทัส เท่านั้นที่หลุดในจากวงล้อมเป็น ผอ.กองวิศวกรรมจราจร สถาปนิกทำหน้าที่เป็นวิศวกรรมจราจรได้ดี ย่อมแสดงได้ว่า สถาปนิกบริหารงานในหน้าที่หัวหน้าหน่วยได้ เหตุการณ์ต่อมาปรากฏว่า :-

คุณวาทัญญู ณ ถลาง	เป็น	ผู้ว่าการการเคหะคนแรก
นาวาเอกสมภาพ ภิรมย์ ร.น.	"	อธิบดีกรมศิลปากร
คุณชัยยา พูนศิริวงศ์	"	ผู้ว่าการจังหวัดเชียงใหม่
ม.ล.ชิงชัย กำภู	"	ผู้ว่าการจังหวัด.....
คุณรัตยา จันทรเธียร	"	ผู้ว่าการการเคหะ
ม.ร.ว.ทองใหญ่ ทองใหญ่	"	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร
คุณตริงใจ บุณสมภาพ	"	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร
ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์	"	รองอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร.ทรงคุณ อัดถาการ	"	ผู้ก่อตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์
คุณหญิงจรัสศรี ทีปรัช	"	ผู้ว่าการจังหวัดนครนายกและเป็นผู้ว่าหญิงคนแรกในประเทศไทย
คุณจำเนียร ศศิบุตร	"	ผู้ว่าการจังหวัดสมุทรสาคร
ร.อ.กฤษดา อรุณวงษ์ฯ	"	ผู้ว่ากรุงเทพมหานครซึ่งเทียบได้กับเสนาบดีกระทรวงนครบาล
คุณปราโมท สุขุม	"	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
คุณภราเดช พยัฆวิเชียร	"	รองผู้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท)

สถาปนิกที่ไปอยู่ทหารเป็นพลตรี พลโท หลายท่าน

วิญญาณท่านอาจารย์นารถ โพธิประสาท สถิตย์อยู่สวรรค์ชั้นนิมมานรดีคงทราบแล้ว ท่านอาจารย์นารถ ขอรับศิษย์ของท่านอาจารย์เป็นสถาปนิกบริหารงานได้ดีเป็นใหญ่เป็นโต ดังท่านปรารถนาสัมฤทธิ์ผลโดยสมบูรณ์ยิ่ง

**งานบริหารสถาปนิกได้
บริสุทธิ์ไม่เคลือบแคลง
สถาปนิกจัดแจง
ทั้งรูปธรรม นามธรรมไซ้**

**สำแดง
บอกไว้
สฤษดิ์ผล ได้ดี
เสร็จสิ้นไม่กังขาเอย**

หลังคา (Roof)

หลังคา องค์ประกอบเพื่อป้องกันแดด ฝน ลม หิมะ ให้แก่อาคารเรือน ตึก หรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ หลังคามีหลายรูปทรง (Form) ดังนี้

Gabler Roof พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เรียกว่า **หลังคามนิลา** (ไม่ใช่มะนิลา (Manila) เมืองหลวงของประเทศฟิลิปปินส์) โดยทั่วไปเรียก “หลังคาหน้าจั่ว” หลังคาหน้าจั่วนิยมใช้กับอาคารที่มีผังพื้นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangular)

Pyramidal Roof หลังคากรวยเหลี่ยม (เหลี่ยมจัตุรัส หรือหก แดเหลี่ยม ก็ได้) โดยมากใช้กับอาคารขนาดเล็ก เช่น ศาลาพักร้อน ศาลาในสวน หลังคากรวยเหลี่ยม เช่นมณฑปขนาดเล็ก ที่วัดบุปผาราม จังหวัดตาม

Spire Roof เครื่องยอด (แหลม) ผังพื้นจัตุรัสเหลี่ยมหรือแปดเหลี่ยม ก็ได้ มักใช้กับหอคอย (Tower) เช่น ยอดหลังคาหอคอย หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) โดยเฉพาะเครื่องยอดทรงจอมแห ของทรงปราสาทไทย เรียกว่า Spire เช่นกัน

Gabler Roof หลังคากรวยกลม นิยมใช้ทั่วไปกับอาคารเล็กใหญ่ แต่การวางระแนงมุงกระเบื้องยุ่งยากเป็นพิเศษ ถ้าเป็นหลังคากรวยกลมทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก (ค.ส.ล.) หรือเป็นหลังคาโลหะ (ทองสำริด) จะต้องทำโดยฝีมือปราณีต เช่น หลังคาตึก ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎ

Hip Roof หลังคาปั้นหยา คือหลังคามีสันหรืออกไก่หลังคา และลาดทั้งสี่ด้าน (ด้านสกัด ๒ ด้าน ด้านข้าง ๒ ด้าน) ใช้สำหรับอาคาร ที่มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

Hip & Gable Roof **หลังคาหน้าจั่ว-ปั้นหยา** หลังคาผสมแบบระหว่างหลังคาหน้าจั่วกับหลังคาปั้นหยา คือเป็นหลังคาหน้าจั่วตัดมุมจั่วออกให้บรรจบกับหลังคาปั้นหยา

Combination Roof **หลังคาผสมแบบ** โดยนำหลังคาHip, Pyramid, conical, Gable ฯลฯ มาผสมกันเป็นหลังคาผืนเดียว แต่ทำให้เกิดความรู้สึก **แย้งขัด** (contrast) แต่ **กลมกลืน** (Harmony) จนเกิด **เอกภาพ** (Unity) ทั้งนี้ การออกแบบต้องทำด้วย **ประสบการณ์** (Experience)

Mansard Roof หลังคาล้ายหลังคาปั้นหยา แต่มีลาดสองตอน ลาดตอนบน เอียงลาดน้อย แต่ลาดตอนล่างชันมาก โดยมากภายในหลังคา ทำเป็นห้องพักอาศัย เป็นที่นิยมในประเทศฝรั่งเศส

Gambrel Roof หลังคาหน้าจั่ว ที่มีลาดสองตอน ลาดตอนบน เอียงลาดน้อย แต่ลาดตอนล่างเอียงลาดชันมาก ภายในหลังคานิยมทำห้องพักอาศัย หลังคา Gambrel Roof กับ Mansard Roof ลักษณะคล้ายกัน ต้องหมั่นสังเกต

Flat Roof หลังคาแบน **หลังคา**ซึ่งทำขึ้นใช้ประโยชน์บนหลังคา เช่น พักผ่อน ทำสวน หลังคาแบบนี้จัดทำด้วย ค.ส.ล. แต่ต้องไม่ให้น้ำฝนรั่วไหล การทำต้องจัดเป็นพิเศษ

Lean-to Roof หลังคาเพิงหรือเพิงหมาแหงนคือหลังคาเอียงลาดทางเดียวนิยมใช้กับอาคารชั่วคราว

Dome หลังคาโดมเป็นหลังคาประเภทหนึ่งมีหลายรูปแบบ นิยมใช้ในยุโรปและเอเชียกลาง

Saucer Dome **โดมกะทะคว่ำ** หลังคาอาคารที่มีรูปเป็นกะทะคว่ำ ปกป้องแดด ลมฝน หิมะปรากฏ **แห่งแรก** ที่วิหาร Pathenon กรุงโรม และที่ St. Sophia กรุง คอนสแตนติโนเปิล ซึ่งเป็นโดมกะทะคว่ำที่ใหญ่ที่สุด งามที่สุด

Rainessance Dome โดมแบบนี้เกิดในสมัยเรเนซองค์ หรือสมัยฟื้นฟูยุโรป ลักษณะเป็นโดมใหญ่เกินครึ่งลูกกลม และมีเสาดั้งรับโดมเล็กบนยอดโดมใหญ่ โดมเรเนซองค์ ที่งดงาม เช่น โดมมหาวิหารเซนต์ปีเตอร์ กรุงโรมและโดมมหาวิหารเซนต์ปอล กรุงลอนดอน

Saracenic Dome หรือ Muslim Dome โดมมียอดแหลม ส่วนสัณฐานเป็นโดมของชาวอิสลามที่อยู่ในตะวันออกกลาง เช่น โดมสุเหร่า (Mosque) ในกรุงอิหร่าน อิรัก อียิปต์ ส่วนโดมมุสลิมทั่วไปโดยเฉพาะของชาวอิสลามในประเทศอินเดียที่เมืองอัครา เป็นอนุสรณ์สถานซึ่งมหาราชชาฮารานสร้างให้มหาราชินี มัมตัมมาอาล ให้ชื่อว่า “อนุสรณ์ ทัชมาฮาน” เป็นโดมอิสลาม ที่งดงามเป็นหนึ่งในแปดสิ่งมหัศจรรย์ของโลก

Dome แบบรัสเซีย ลักษณะของโดมแบบรัสเซียนี้ เป็นรูปครึ่งลูกกลมยอดแหลมคล้ายทรงพุ่มข้าวบิณฑ์หรือดอกบัวตัดครึ่งเช่นที่ ลานจตุรัสแดง ในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย (เรียกโดม หัวหอม-ONION DOME ? เช่น S. Sophia ที่ Novgorod

Geodesic Dome โดมลุ่มไก่ โดมร่วมสมัยปัจจุบัน ออกแบบโดยสถาปนิก บัคมินิสเตอร์ฟูลเลอร์ (Buckminster Fuller) [เป็นโดมแบบใหม่ใช้โครงสร้างเหล็ก]

Venice Dome โดมแบบเมืองเวนิส โดมที่เมืองเวนิส จัดเป็นรูปพิเศษ คืออาคารหลังเดียวกันมีโดมเรียงกันถึงสามโดมและเปิดทองเหลืองอร่ามอีกด้วยเช่น โดมที่ St. Mark Venice อยู่ในสมัย Byzantine

โดมดังกล่าวมิใช่มีแต่เพียงเท่านั้นยังมีอีกมากแต่การเรียนการสอนเบื้องต้น ยกมาให้เห็นเป็นพื้นฐานสรุปหลังคาที่กล่าวแล้ว มีดังนี้ : !

๑. หลังคามะลิลาหรือหน้าจั่ว (Gable)
๒. หลังคากรวยเหลี่ยม (Pyramidal)
๓. หลังคาเครื่องยอด (Spire)
๔. หลังคากรวยกลม (Conical)
๕. หลังคาปั้นหย่า (Hip)
๖. หลังคาหน้าจั่วและปั้นหย่า (Gable & Hip)
๗. หลังคาแบบผสม (Combination)
๘. หลังคาโดมแบบต่าง ๆ
๙. หลังคาแบน (Flat Roof)
๑๐. เฝิง หรือเฝิงหมาแหงน (Lean-to-rppf)
๑๑. หลังคาฟันเลื่อย (Saw tooth roof)

หลังคามิใช่มีเพียง ๑๑ แบบเท่านั้น ยังมีหลังพับจีบ (Folded Roof) หลังคาเปลือกหอย (Shell Roof) หลังคาอานม้าฯ (Hyperbolic Paraboloid) แต่เพื่อการเรียนการสอนเบื้องต้น พอให้รู้เป็นพื้นฐาน

ROOFS

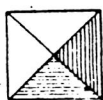
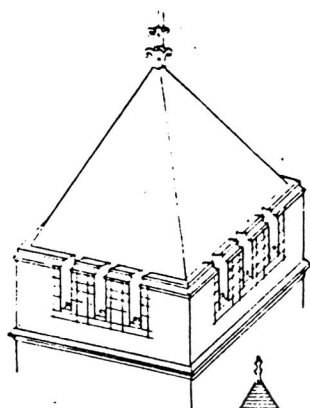

FIG. (A) PYRAMIDAL ROOF.

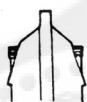
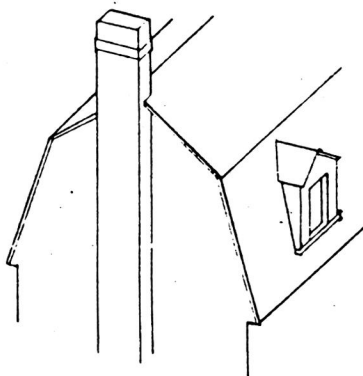

FIG. (B) GAMBREL ROOF.

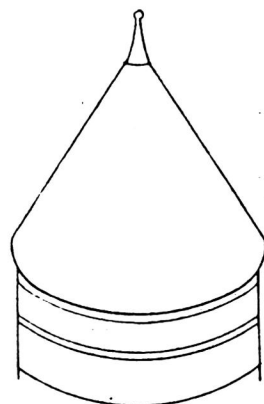

FIG. (C) CONICAL ROOF.

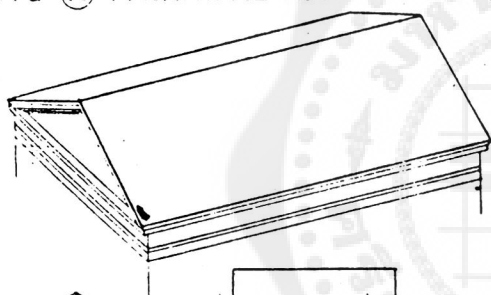

FIG. (D) GABLE ROOF.

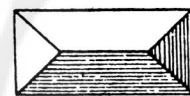
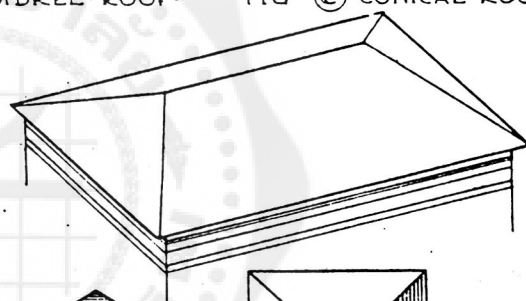

FIG. (E) HIPPED ROOF.

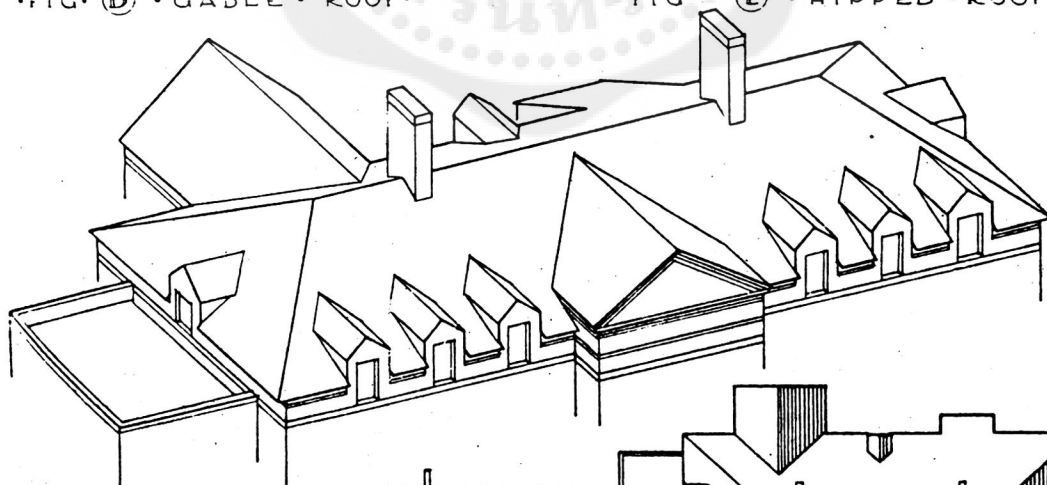
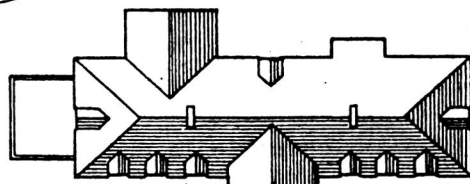

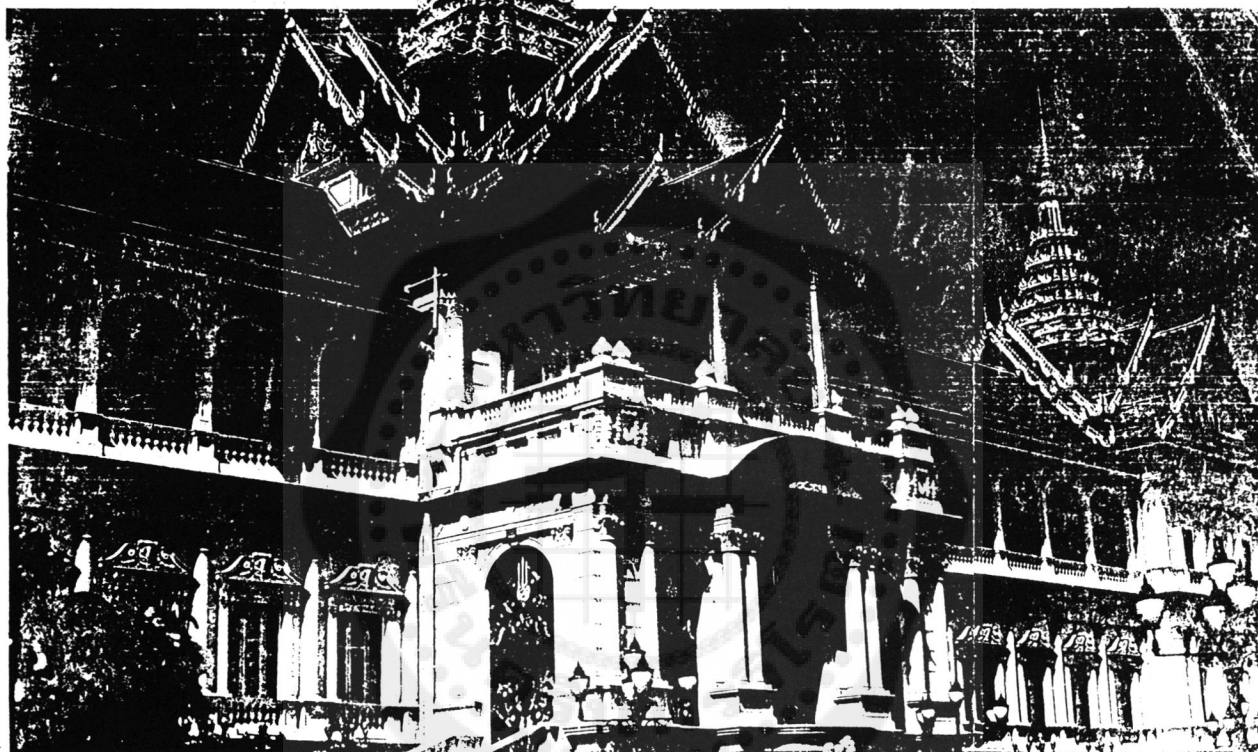
FIG. (F) COMBINATIONS.

FUNDAMENTAL TYPES.

T H A I L A N D ' S

Architectural MOSAIC

WRITTEN BY
DOMINIC FAULDER

SEX, POLITICS AND RELIGION may be the lifeblood of good headlines but remain subjects one is best advised to steer clear of in polite company. One never knows what offence their mention might cause. And as the 1980s draw to a close, the list of conversational pitfalls seems to lengthen. The latest taboo: architecture.

The design of buildings is, of course, a subject that belongs very definitely in the realm of public debate. Everyone is not only entitled to an opinion about the way their environment is structured but also inevitably has one. An architect's

work is arguably more exposed to comment than that of any of the other great professions. A possible exception is journalism, though many would balk at the description "great". In Thailand certainly, its respectability remains gravely in doubt.

The average man in the street may or may not have an opinion on, say, medical ethics or the finer points of postmodern accounting, but he will definitely have something to say about the street he stands on. Even if he doesn't give the matter that much conscious thought, he inevitably harbours a whole array of

perceptions about whether the street appears pleasant, functions properly and adds in some way to the quality of his life.

Architects, along with town planners, are therefore quite rightly at the top of everybody's list of legitimate targets. Prince Charles recently proved this by suggesting that an uncomfortably large proportion of the products of Britain's architectural establishment could be classified as "carbuncles". Architects there were understandably upset, but took little solace in surveys which suggested that the majority of the British public shared the Prince's views. Some equally spirited debates have been raging in Paris recently over the construction of the Arche de la Defense, the new Opera House at La Bastille and a giant pyramid outside the Louvre.

But even if the British and French can probably lay claim to a better than average record on architectural conservation (for example, demolition of the Eiffel Tower, a temporary structure, is only a century overdue), they certainly don't have any monopoly on controversy. Welcome to Thailand.

"Sir: We have Ionic, Doric, Victorian, Mock Tudor, the glories of Mansard juxtaposed with pseudo Spanish and goodness knows what else. But now we have 'Wizard of Id' Hollywood Gothic. What on earth is being taught to Thai architectural students?" expostulated a reader in the letters page of the *Bangkok Post* before coolly proceeding to condemn some of Bangkok's more fanciful recent structures as "growths".

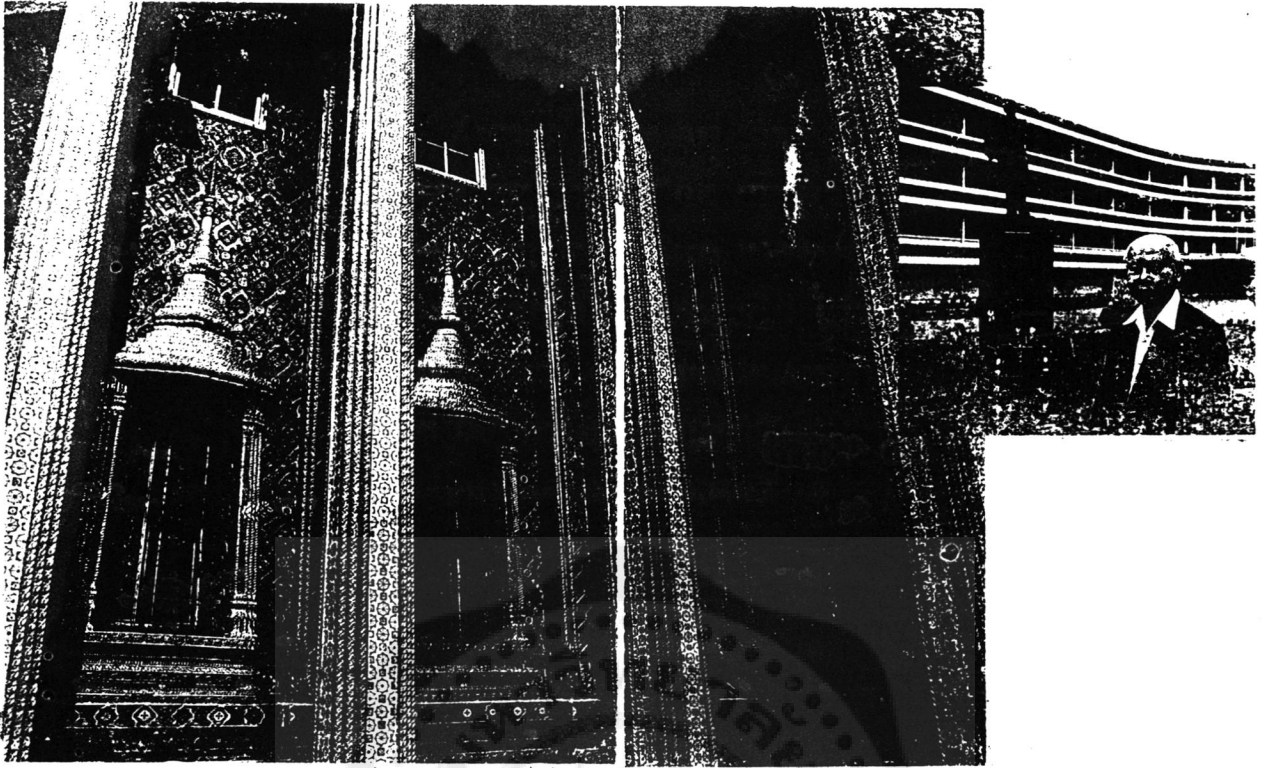
Dr Sumet Jumsai, an architect known for his erudition and celebrated for, among other creations, the Bank of Asia's Robot Building (whose somewhat whimsical but totally unforgettable

called *chor-fa*, the *naga* barge-board and decorative devices called *bai-raka*, and the elaborate pediment are reserved only for the principal religious buildings . . . as well as for the Grand Palace and a few other palace buildings. The Palace to the Front (Wang Na), which is now the National Museum, was not even allowed to use certain types of pediment and superstructure, while senior princes (e.g., of the celestial rank) were allowed to use only a simple and undecorated *chor-fa*.

"I know that the rule has been violated many times before now by modern architects. But how much more exterior houses highly functional inner workings) was also recently moved to take up the pen. His target was a plan for what he considered an excessively sumptuous new Court of Justice building.

"Unlike Greek, Roman or Gothic architecture, Thai architecture is hierarchical and partly sacred. It has been an unspoken rule that the finial called *chor-fa*, the *naga* barge-board and decorative devices called *bai-raka*, and the elaborate pediment are reserved only for the principal religious buildings . . . as well as for the Grand Palace and a few other palace buildings. The Palace to the Front (Wang Na), which is now the National Museum, was not even allowed to use certain types of pediment and superstructure, while senior princes (e.g., of the celestial rank) were allowed to use only a simple and undecorated *chor-fa*.

"I know that the rule has been violated many times before now by modern architects. But how much more

“I like buildings which take care of the sun and the rain — function, form and character have to go together.” Captain

Somphob Bhirom.

can Thai culture be assailed before it is totally destroyed?” Dr Sumet’s concerns, which were aired in an article published in *The Nation*, provide an interesting counterpoint to the reader whose misgivings hinged on uncritical and inappropriate architectural plagiarism.

Both lend some focus to the very thorny dilemma contemporary Thai architects face. On the one hand, they are under pressure, particularly in Bangkok, to produce buildings which appear

progressive and sophisticated, that pander to the material aspirations of the people who will use them, and at the same time provide evidence of Thailand’s approaching, and much discussed, newly industrialized country status. The irresistible expedient is to borrow from abroad or to erect culturally neutral curtain-walled blocks. The alternative is to draw on traditional Thai architectural themes, which unfortunately are often best exemplified in buildings that are, as Dr Sumet reminds, usually sacred.

While for most of us the mention of Thai architecture is inextricably bound up with the vision of a Thai temple — layered, steep sloping roof with flashing gables that rise to ineffably elegant *naga* signatures — more humble traditional structures are in fact every bit as identifiably Thai. The familiar steep (but unlayered) roof, inward sloping walls, tapering, shuttered windows, outdoor stairs, built in magnificent teak and set up on stilts.

Sadly but inevitably, such buildings are becoming more and more rare. Carpenters with the necessary skills are an endangered species and the urgent need to preserve the country's dwindling forests can only assure the continued trenchant march of brick and concrete.

A few remain. Among the most intriguing traditionally inspired homes in Bangkok accessible to the general public is Jim Thompson's canalside compound, which comprises seven old teak houses transplanted and adapted from up-country, mainly Ayutthaya province. Another much more private example is the home of former prime minister M.R. Kukrit Pramoj, the country's most revered elder statesman and an authority on all things Thai.

"The reason I built a Thai house at all, was because I believed at the time and still do believe that we Thais can lead a life which is genuinely Thai and be quite happy about it," he once explained. "Because Thais like to live near the water, these houses were originally built near waterways, rivers, some half into the water, sometimes just on the edge of it.

"The idea of a Thai house begins with one house. When a couple marries, they get a house like this and then when their children are born and have grown, they marry, a new house is built within a very short distance of the parents' house and joined by a sort of platform. On it goes until it becomes a village."

Though fast disappearing in Bangkok, simple stilted canalside homes are still very much in evidence along the network of waterways which laces much of Thonburi on the west bank of the Chao Phraya River. Thonburi served as the capital from 1767 until Bangkok superseded it in 1782, and has so far managed to preserve much of its attractive riverine

architecture. Over the past three decades, many of Bangkok's canals have been filled in completely, or lined with concrete, to help create the city's hard pressed road system.

Also under threat in Bangkok are expansive two-storey villas from the early part of the century which are sometimes somewhat misleadingly described as "Thai colonial". Examples can still be seen along Sathorn, Wireless and Rajadamri Roads. But the dominant and enduring architectural form in Bangkok — and most of Thailand's other centres of population — is, of course, not Thai at all but Chinese — the shophouse. Some of the most attractive surviving examples are to be found along New Road, around Bangrak market and in Chinatown.

Opinions on the merits of the essentially utilitarian shophouse — which has the family business on the ground floor with living space above — differ markedly. Captain Somphob Bhirom (who along with M.R. Mitrarun Kasemri is one of only two architects so far to have been honoured as National Artists) describes the modern three- and four-storey variants as "the cancer of Bangkok", and contends that they are essentially selfish in their use of space. Set right down on the street, he argues that the land behind tends to be wasted. "I think shopping complexes are much better — shophouses are out of date."

Captain Somphob, a retired naval officer who served for three years as director general of the Fine Arts Department in the 1970s and is also a former president of the Association of Siamese Architects, has lost count of the number of buildings he has worked on. The more prominent include the restoration and modification of the Royal Thai Navy headquarters in Thonburi nearly 20 years ago. The building dates from the

reign of King Chulalongkorn, Rama V (1868-1910), and was formerly the naval cadet school. He also designed a much more modern structure, the Royal Thai Armed Forces Preparatory Academy, on Rama IV Road.

Clad in his hallmark old Chulalongkorn University Club blazer and sparkling white trousers, Captain Sompob remains, at 73, deeply interested not just in buildings but in all aspects of the environment. "I like buildings which take care of the sun and the rain — function, form and character have to go together," he says, noting that many Western-inspired buildings are poorly suited to the tropics. Critical of some aspects of present city planning, he would like to see Thonburi administered separately from Bangkok as well as greater decentralisation. "We need satellite towns for businesses and factories," he argues.

Apart from concern over pollution, particularly of the Chao Phraya River, he has long campaigned on the problems of traffic congestion in a city that was conceived around waterborne transport. He contends that nobody should be allowed to drive a car with an engine larger than 1600 cc and that drastic public transport improvements are a must.

After countless years of deliberation, the green light was recently given to an overhead rail system for Bangkok, but Captain Sompob remains convinced that the best solution to the capital's mass transit needs is — rather controversially — an underground system.

He envisages a joint venture with various European interests that could produce a network of up to 200 kilometres with as many as four tunnels under the Chao Phraya River. The risk of flooding, he maintains, is "no problem".

"We are not afraid of that at all — we have the technology to handle it. An underground could go everywhere." Were it indeed feasible, an underground would have the advantage of considerably less impact on the overall character of the city than any other mass transport system.

Many would nevertheless have serious reservations about the flood risks. The capital's siting on the pan-flat east bank of the Chao Phraya River, much of it an area described as a "sea of mud", was essentially a strategic decision on the part of King Rama I, intended to guard against attacks from the west. This flat, flood-prone terrain has been no great ally to the city's designers over the centuries. The almost total lack of relief has helped ensure that, with the exception of those along the riverbanks, only a very few buildings could be sited in locations from which they could be appreciated at much of a distance.

Obvious exceptions include the magnificent view of the Grand Palace across the open green of Sanam Luang, the 78-metre-high, man-made Golden Mount, as well as government buildings ranged along Rajadamnern Nok Avenue with the Ananta Samakhom Hall (the old parliament building) at one end. The avenue, which dominates the best laid out part of the city, emulates the finest qualities of a French boulevard, just as King Chulalongkorn intended.

Despite the city's notorious soft, shifting soil the trend is towards ever taller structures. In 1970, the tallest building in Bangkok was the 23-storey Dusit Thani Hotel standing some 100 metres. Last year work finally got under way on the 63-storey, multi-billion-baht World Trade Center. It will comfortably overtake the present record-holder, the

44-storey multicoloured Baiyoke Tower which was completed in 1986 and stands just over 140 metres. Consideration is being given to a second Baiyoke Tower standing twice the height and would probably require a phenomenal 75 metres of piling to support its 80 storeys.

All this may sound a little daunting in a city once romantically dubbed the Venice of the East and which has been obligingly sinking ever since — even after the great Italian city state stopped some years ago and began to show definite symptoms of *rising*.

Nobody in Bangkok is quite safe from going under. It was revealed that the Treasury Department in Chakraphong Road has been submerging at the alarming rate of 1.8 centimetres a year since 1981. Although this rate of decline was probably far from unique, treasury officials wasted no time implementing some ad hoc reflationary measures and removing mountains of papers to reduce the building's weight!

Easy as it is to harp on the dramatic environmental changes being wrought by new architecture, serious efforts are also being made to conserve the old. Major renovations have been carried in the 1980s on key buildings in the city, particularly in the vicinity of the Grand Palace, which itself was extensively restored for the Rattanakosin Bicentennial in 1982 celebrating the 200th anniversary of the founding of Bangkok and the Chakri dynasty.

The Association of Siamese Architects has meanwhile instituted awards for well preserved buildings. Among 12 singled out in 1987 was the beautifully restored 200-year-old library at Wat Rakhang Khosittaram, another beneficiary of the 1982 celebrations. Spectacular renovations have also been completed

at major provincial historical sites, notably the ancient capital of Sukhothai in the north and the Khmer temple of Phnom Rung in the northeast.

Far less clear is what the future may hold. Perhaps part of the answer can be given by M.L. Tridhosyuth Devakul, one of the kingdom's best known and most successful architects. A prime objective is developing what he terms a Rama IX or Rattanakosin style — a style that is unmistakably Thai “but using present day construction methods and materials”.

And where does ‘Wizard of Id’ Hollywood Gothic and the like fit into all this? Answers Tri: “It’s people reaching out to find something that identifies their tastes, but at the same time not really knowing what their tastes are. When we get over this period, people will come back and try to identify with what is traditional. They will develop a certain style that is fitting to Thailand — not going back but something that is our own.”

That progressive view might even find some favour with M.R. Kukrit Pramoj in his traditional Thai home. “We don’t have to go all that Western, we don’t have to live in Western houses or employ Western methods in our daily lives or apply Western solutions to our various problems. If we were to limit ourselves to being just Thai people and find ways of life to suit ourselves, I think we would be happier all round.”

จากหนังสือ Sawasdee

เล่ม ๑๘ กุมภาพันธ์ ๑๙๘๙

ปกิณคดี หมายเลข ๑๓
ว่าด้วย
ที่ว่าง-Space ในสถาปัตยกรรม กับปฏิจสุมุบาท
โดย
พล.ร.ต.สมภาพ ภิรมย์

.....

ปฏิจสุมุบาท คือ ธรรมะที่เป็นปัจจัยซึ่งกันและกันคือ “สิ่งนี้เกิด” ย่อมเป็นปัจจัยให้ “สิ่งนั้นเกิด” หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า “อิทัปปัจจยตา” ธรรมะ ปฏิจสุมุบาท หนึ่งวงรอบมี ๑๒ บ่วง หรือ ๑๒ ปัจจัย คือ

อวิชา	ทำให้เกิดสังขาร
สังขาร	ทำให้เกิดวิญญาณ
วิญญาณ	ทำให้เกิดนามรูป
นามรูป	ทำให้เกิดสฬายตนะ
สฬายตนะ	ทำให้เกิดเวทนา
เวทนา	ทำให้เกิดผัสสะ
ผัสสะ	ทำให้เกิดตัณหา
ตัณหา	ทำให้เกิดอุปาทาน
อุปาทาน	ทำให้เกิดชาติ
ภพ	ทำให้เกิดชรา-มรณะ

ทั้งนี้ มิได้หมายความว่า จะเริ่มด้วย อวิชาก่อนจะเริ่มตรงไหนก็ได้ หรือย้อนกลับจากชรา มรณะไปหาภพ-ชาติก็ได้ เป็นวงรอบหมุนเวียนไป ปฏิจสุมุบาทเป็นพฤติกรรมหรือเป็น ปรากฎการณ์ ทุก ๆ วินาที ในใจ-กายของมนุษย์ สัตว์ และพืช หรือแม้แต่ธาตุทั้งสี่ คือ ดิน-น้ำ-ลม-ไฟ อยู่ในวงรอบ ปฏิจสุมุบาทเป็นกฎครอบจักรวาล

โดยเฉพาะปฏิจสุมุบาทเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของใจ-กายของมนุษย์หรือเป็นชีวิตของมนุษย์ ปฏิจสุมุบาทซึ่งเป็นทั้งรูปและนามบุกรุกยึด “ที่ว่าง (SPACE)” ให้แก่มนุษย์หรือสังคมมนุษย์หรือ พฤติกรรมของมนุษย์ หรือยึด “ที่ว่าง (SPACE)” ให้แก่สัตว์ หรือ พืชเพื่อมนุษย์-สัตว์-พืชจะได้ใช้ “ที่ว่าง (SPACE)” นั้น ๆ กล่าวเช่นนี้คงทำให้ “งง” ความสับสนและเข้าใจยาก จึงขออธิบายโดยเน้น ให้เข้าใจดังนี้

“ต้นหา” ซึ่งเป็นบ่วงหนึ่งหรือหลักหนึ่งในปฏิจจสมุปบาท ต้นหาเป็นต้นการบุกรุก “ที่ว่าง (SPACE)” เพราะต้นหาเกิดแล้วเป็นเหตุให้เกิด “อุปาทาน” ว่าจะยึดมั่น ถือกั้นยึดครอง บุกรุก ใน “ที่ว่าง (SPACE)” เพื่อความเกิดคือชาติและความอยู่รอดคือภพ “ที่ว่าง (SPACE)” คืออะไร เหตุใดต้นหาจึงบุกรุก “ที่ว่าง (SPACE)” ซึ่งประกอบไปด้วย ดิน น้ำ ลม (อากาศ) ไฟ หรือ ธาตุทั้ง 4 ในทัศนะของพระพุทธศาสนา แยกเป็นหัวข้อ ดิน น้ำ ลม ไฟ **ดิน-หิน-ป่า-เขา-ลำเนาไพร** หรือเรียกว่า “ธาตุดิน” เป็น “ที่ว่าง” ซึ่งถูกต้นหาของมนุษย์ สัตว์ พืช บุกรุก ยึดที่ว่าง (SPACE) “**บนผิวดิน**” มนุษย์ยึด “ที่ว่าง (SPACE)” ทำการเกษตร กลีกรรรม อุตสาหกรรม คมนาคม อยู่อาศัย เพื่อการ (เกิด แก่ เจ็บ ตาย) ทำกิจกรรมเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ บนผิวดินหรือเปลือกโลก “**ในดิน**” มนุษย์ ขุดดินทำบ่อน้ำ เจาะน้ำบาดาล ผังเสาเข็มรับรากฐาน (FOUNDATION) ของตึก

นั่นคือมนุษย์ เมื่อเกิดต้นหาจึงมีอุปาทานติดตามมายึดดิน เพื่อความเป็นชาติ (เกิด) และเป็นภพ (ที่อยู่) ของตึกหรืออาคารนั้น ๆ เหตุและผลนี้เห็นได้ชัดว่า ต้นหาอุปาทานได้ยึด “ที่ว่าง (SPACE)” ในดินตามบ่วง-ห่วง-วงรอบ หรือหลักธรรม ปฏิจจสมุปบาท

น้ำ ทะเล มหาสมุทร, แม่น้ำ, ลำคลอง, ห้วย, ละหาน, ธาร บึง, บึง ทะเลสาบ

บนผิวน้ำ ในน้ำ มนุษย์ใช้เรือเล่นบนผิวน้ำ ได้นำสร้างอาคาร ตึก เชื้อน-บุกรุกเอาปริมาตรของน้ำไปเปลี่ยนเป็นพลังงานไฟฟ้า ทำเรือ-บนน้ำ ผังเสาในน้ำ ทำการประมงในน้ำ สูบน้ำไปเพื่อการเกษตร กลีกรรรม ปลุกพืชในน้ำ บนน้ำ สัตว์น้ำ พืชน้ำ เหล่านี้เกิด “ต้นหา” ในปฏิจจสมุปบาทเกิดขึ้นแล้วจึงมี “อุปาทาน” ยึดมั่น ถือกั้นให้เกิด “ภาพ-ชาติ” คือเรือ ตึกและอื่น ๆ “ที่ว่าง “ที่ว่าง (SPACE)” ในน้ำ บุกรุกน้ำดีให้เป็นน้ำเสีย และบุกรุกน้ำเสียให้เป็นน้ำดี (WATER TREATMENT)

ลมหรืออากาศ ในลมหรืออากาศ มนุษย์เกิดต้นหา เกิดอุปาทานตามมา ทำให้มนุษย์บุกรุก ยึด ลม-อากาศ โดยการส่งคลื่นเสียง คลื่นเสียง คลื่นวิทยุ คลื่นโทรทัศน์ บุกรุกเข้าไปใน “ที่ว่าง (SPACE)” และเพื่อการเติบโตของต้นไม้ จึงกัก กั้น ทรงพุ่ม รุกเข้าไปในอากาศมนุษย์สร้างอาคาร ตึก สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ บุกรุกเข้าไปในอากาศ มนุษย์เจริญในทางวิทยาการ ทางวิทยาศาสตร์ คำนวณ มากเท่าใด มนุษย์เกิด ต้นหา อุปาทาน ตามวงรอบของปฏิจจสมุปบาทมากขึ้น เห็นได้จากการสร้างตึกสูง ๆ เป็นอาคารชุดอยู่อาศัย หรือ ธุรกิจ โรงงานอุตสาหกรรม บุกรุกที่ว่าง (SPACE) ในอากาศ ลม อากาศ ที่หุ้มห่อรอบเปลือกโลก ผิวดิน มนุษย์ บุกรุกไม่พอ มนุษย์ยังมีต้นหา อุปาทาน บุกรุกนอกโลกเช่น การส่งดาวเทียม ยานอวกาศ ยิงกระสุน ปืน จรวด บุกรุก ลม-อากาศอีกด้วย มีหน้าซ้ำ บุกรุกไปยังโลก พระอังคาร ทั้งหมดนี้ มนุษย์ได้บุกรุก “ที่ว่าง (SPACE)” เพื่อชาติ (การเกิด) ภพ (การอยู่) ตามวงรอบ “ปฏิจจสมุปบาท”

ไฟ-ลูกไฟ-ความร้อน ที่ว่าง (SPACE) ในไฟ ในเปลวไฟ ดูจะไม่ใคร่มีวัสดุ คน สัตว์ หรือ สิ่งของบุกรุกเข้าไปในที่ว่าง (SPACE) ของไฟ ลูกไฟ เพราะเข้าไปไม่ได้ทนความร้อน ทนการเผาไหม้ไม่ได้ จึงไม่ได้บุกรุกที่ว่างของไฟ แต่อณูของลมคือออกซิเจน และไฮโดรเจน หรืออากาศบุกรุกเข้าไปในไฟเสริมให้ไฟไหม้อย่างดี เป็นเชื้อเพลิงไหม้ให้ไฟลุก นั่นคือลมบุกรุก SPACE ในไฟ เป็นต้นหาของลมที่จะบุกรุกที่ว่างในไฟ

แต่มนุษย์บุกรุกที่ว่างในอากาศก่อให้เกิดไฟเช่น จุดไฟ เผาถ่านไม้ เผาถ่านหินให้เกิดเป็นไฟ ในเตาไฟขนาดเล็กใหญ่ สุดแต่สภาวะ และนำความร้อนจากไฟไปแปรรูปเป็นพลังงานอื่น ๆ เช่น พลังงาน ไอน้ำจากน้ำ ไฟแปรสภาพพลังงานเป็นไฟฟ้า กระแสไฟฟ้า

ภายในโลกยังร้อนปะทุไปด้วยไฟ เผาผลาญแร่ และวัสดุต่างๆ ให้หลอมละลาย เช่น ภูเขาไฟ ฉะนั้น ไฟจึงเป็นธาตุประเภทที่รุกเข้าไปในที่ว่างของ ดิน หิน น้ำ ลม มากมาย กล่าวคือ

ไฟไหม้ คือไฟรุกเข้า “ที่ว่าง (SPACE)” เข้าไปในลม อากาศ และน้ำดับเพลิงนั้นน้ำบุกรุกยึดที่ว่างของลูกไฟ เปลวไฟ ทำให้ไฟดับคือไฟถูกน้ำยึดที่ว่าง จนที่ว่างในไฟไม่มีไฟจึงดับนั้นคือ ตัณหาให้เกิดไฟ อุปาทานยึดมั่นถือมั่น เผาผลาญ เชื้อเพลิง เพื่อ “ชาติ (เกิด)” เพื่อ “ภาพ (อยู่)” และที่สุดขรา มรณะด้วย น้ำ บุกรุกเข้าไปในไฟทำให้ที่ว่างของไฟหมดไปคือดับ วัตถุที่แทนที่หรือยึดที่ว่างของไฟได้คือน้ำ และธาตุบางประเภทที่ทำให้ไฟดับ คือรุก ที่ว่างของไฟ

ท่านคงเห็นแล้วว่า ปฏิจจสมุปบาท เกี่ยวข้องกับที่ว่าง (SPACE) ซึ่งเป็นธาตุทั้งสี่คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ อย่างไร

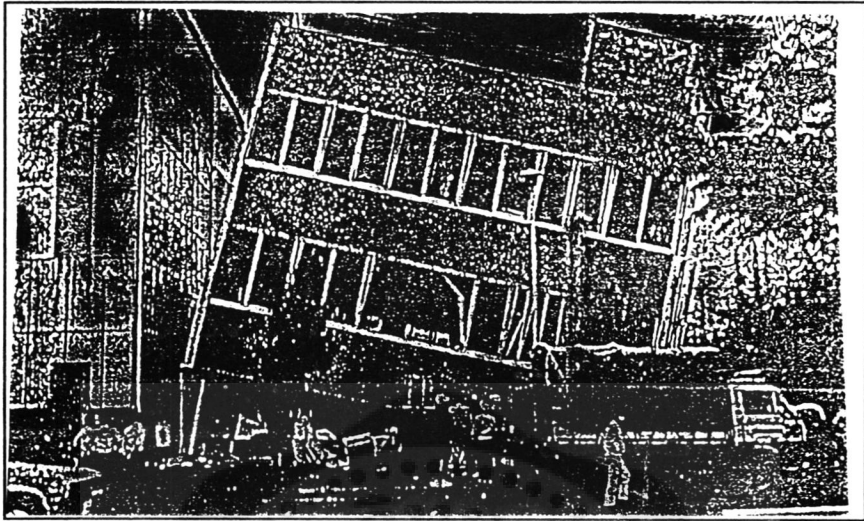
ขณะที่เขียน SPACE ที่ว่าง เกี่ยวข้องด้วย ปฏิจจสมุปบาทนี้ไม่ทราบ จิต-ใจของผมปกติหรือเปล่า หรือว่า SPACE ในร่างกายผม ถูกตัณหา อุปาทาน รุกเข้าไปจึงเกิดอาการผิวดำแดงไปเช่นนี้ ขอจบไว้ก่อนมีต่อภายหลัง เมื่อ SPACE ในกายใจถูก “ตัณหา” บุกรุกอีกครั้งหนึ่ง

ในโอกาสหน้า โปรดอ่าน เรื่อง :-

๑. สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงประทาน “ทฤษฎีสถาปัตยกรรมศาสตร์” ไว้เมื่อ ๒๕๗๔ ปีมาแล้ว

๒. “ธัมมจักรกัปปวัตตสูตรกับสถาปัตยกรรม” เป็นเรื่องของ ศาสนาพุทธ ศิลปวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ประยุกต์และสังคม ได้ผสมผสานกันจุดดั่งเป็นเนื้อเดียวกัน

อภิธานนาการ แต่ วิศวกร

“... engineers should be more highly qualified and more careful than doctors -- when a doctor makes a mistake, he kills one; when an engineer makes a mistake, he kills many.”

วิศวกรหน้าที่
เปรี๊ยะวุฒิจำนงค์
เสกสรรพลึงมันคง
แพทย์ผิดฆ่าคนล้าง

สูงส่ง
ก่อสร้าง
กว่าแพทย์ จริงนา
ชีพม้วยหนึ่งเดียว

วิศวกรพลาดปลั่ง
หลายศพคนถูกฆ่า
วิปโยคโครกโสกา
สัจจะนี้จึงตัน

นั้นนา
มากล้น
กำสรด
กล่าวถ้อยไว้อ่อย

แต่ วิศวกร ด้วยรักนับถือ

พล.ร.ต.สมภพ ภิรมย์
๒ กันยายน ๒๕๓๗

การออกแบบศาลฎีกา

๒๖/๗ ซอยสายลม พหลโยธิน กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๑ กรกฎาคม ๒๕๓๐

เรื่อง การออกแบบ ศาลฎีกา

เรียน ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ช่างหนังสือพิมพ์ มติชน ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๐

๒. หนังสือเรื่อง ฐานานุศักดิ์แห่งสถาปัตยกรรมไทย

กระผมได้ดูทีวี ออกข่าวและแสดงแบบรูปศาลฎีกาใหม่ กระผมขอสารภาพว่าเห็นแบบรูปแล้วรู้สึกตกใจ คิดว่าจะสร้าง “วัด” ไม่คิดว่าจะสร้าง “ศาลฎีกา” แบบรูปดูเสมือน วัดเบญจมบพิตร รูปลักษณะจึงเป็นพระอุโบสถหรือวิหารมากกว่าจะเป็นศาลฎีกา

กระผมใคร่กราบเรียนว่า สถาปัตยกรรมไทยนั้น มีขนบธรรมเนียมอย่างหนึ่งเรียกว่า “ฐานานุศักดิ์แห่งสถาปัตยกรรมไทย” ยกตัวอย่างเช่น

๑. พระบรมมหาราชวัง สร้างมหาปราสาทของพระมหากษัตริย์ หรือทรงมีพระบรมราชโองการให้สร้างที่อื่นก็ได้
๒. พระบวรราชวัง “บวรราชวังหรือวังหน้า” จะบังอาจสร้างปราสาทมิได้ มีเรื่องปรากฏชัดในพระราชพงศาวดาร ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
๓. พระตำหนักฐานานุศักดิ์ชั้นเจ้าฟ้า จึงจะมีหลังคาเครื่องระยระกายและมีช่อฟ้าได้

ปัจจุบันได้มีสำนักงานเอกชน ได้ทำหลังคาเป็นเครื่องลำยอง มีช่อฟ้า ใบระกา อันเป็นตัวอย่างที่ผิด ไม่เคารพในฐานานุศักดิ์สถาปัตยกรรมไทย และต่อมาได้มีผู้ทำขึ้นอีก ๒-๓ แห่ง แม้กระทั่งสถานเริงรมย์ของโรงแรมบางแห่ง สร้างหลังคาเป็นเครื่องลำยองมีช่อฟ้า ใบระกาไปประดับอย่างบังอาจ เป็นการกระทำอย่างไม่รู้เท่าถึงการณ์ แต่ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดยกเป็นเรื่องร้องเรียน อนึ่ง พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ก็มีได้กล่าวถึงเรื่อง ฐานานุศักดิ์แห่งสถาปัตยกรรมไทย จึงไม่มีกฎหมายบังคับ แต่เป็นชนบประเพณีสืบทอดกันมา การปฏิบัติด้วยการละเลยเช่นนี้ “สิ่งที่ผิดกำลังจะกลายเป็นถูก”

กระผมจึงใคร่ขอความกรุณา กราบเรียน ฯพณฯ ขอได้โปรดให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องพิจารณาทบทวน “รูปแบบสถาปัตยกรรมไทย” ให้ถูกต้องตาม “ฐานานุศักดิ์แห่งสถาปัตยกรรมไทย” หากประสงค์จะให้สร้างศาลฎีกาเป็นแบบสถาปัตยกรรมไทย มีทางทำได้หลายประการ เช่น

๑. รูปแบบคล้ายดึกอักษรศาสตร์ หรือหอประชุม จุฬาฯ
 ๒. รูปแบบอย่างดีกราชบัณฑิตยสถาน (ตึกแดง หน้าวัดมหาธาตุ)
 ๓. รูปแบบอื่นแสดงเอกลักษณ์ไทย มีลักษณะสง่า ภาควิสมเป็นศาลฎีกา ย่อมมีทางทำได้
- กระผมใคร่ขอกราบเรียน ขณฯ โปรดให้สถาบันราชการ ดังต่อไปนี้ เป็นผู้ร่วมพิจารณา คือ
๑. คณะกรรมการเสริมสร้างเอกลักษณ์ สำนักนายกรัฐมนตรี
 ๒. เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
 ๓. กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ
 ๔. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ทั้ง ๓ มหาวิทยาลัย
 ๕. สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์
 ๖. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
 ๗. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 ๘. สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ๙. รัฐมนตรีท่านใดท่านหนึ่ง

เพื่อทบทวนเรื่องแบบรูปศาลฎีกาใหม่ โดยเฉพาะเมื่อสร้างแล้วโปรดคำนึงถึง การบำรุงรักษาอย่าให้เป็นภาระหนักในอนาคต

กระผมได้เคยเขียนเรื่อง “ชนบฐานานุศักดิ์แห่งสถาปัตยกรรมไทย” เป็นภาษาไทย-และจะแปลเป็นอังกฤษ ตั้งใจจะพิมพ์เผยแพร่ แต่ไม่อาจทำได้ เพราะลงทุนมากเกินไป จึงทำได้เพียงพิมพ์หนังสือแจกในงานศพเพื่อนสถาปนิก นายอำนวย สุวรรณพงษ์

อนึ่ง ในโอกาสนี้ กระทรวงศึกษาธิการ โดยเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติควรจรรวบรวมเรื่อง “ชนบฐานานุศักดิ์แห่งสถาปัตยกรรมไทย” พิมพ์เผยแพร่ เพื่อการศึกษาและอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทยสืบต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

ศาสตราจารย์ น.อ.

ร.น.

ราชบัณฑิต

สถาปัตยกรรมไทย - ศาสตร์

ศาสตร์

๒๖ มกราคม ๒๕๖๕

เรียน พล.ร.ต.สมภพ ภิรมย์

ตามที่ท่านมีความเห็นว่าควรสร้างอาคารรัฐสภาใหม่ในรูปแบบลักษณะสถาปัตยกรรมไทยเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของบรรพบุรุษสืบต่อไป ดังที่ปรากฏในความเห็นท่านใน น.ส.พ.สยามรัฐรายวัน ฉบับวันพุธที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕ นั้น

ผมคนหนึ่งเห็นด้วยกับท่านเป็นอย่างยิ่ง เพราะในอดีตที่ผ่านมาและในปัจจุบันนี้ รวมทั้งในอนาคตด้วย รัฐบาลไทยและคนไทยปล่อยปละละเลยเรื่องนี้มาก ผมเห็นว่าอาคารสถานที่ราชการต่าง ๆ ควรสร้างในลักษณะสถาปัตยกรรมไทย และถ้าเป็นไปได้บ้านเรือนที่อยู่อาศัยของคนไทยตลอดจนหมู่บ้านจัดสรรและศูนย์การค้าต่าง ๆ ก็ควรสร้างอาคารในลักษณะมีสถาปัตยกรรมไทยอยู่ด้วยทั้งนี้เพื่อนำให้เห็นว่าเราคนไทยรัก เทิดทูน และภูมิใจในสถาปัตยกรรมไทย

ขณะนี้ดูเหมือนว่าอาคารสถานที่ของทางราชการจะมีแต่ศาลและศาลากลางจังหวัดในต่างจังหวัดเท่านั้นที่มีอาคารเป็นสถาปัตยกรรมไทย นอกนั้นล้วนแต่เป็นอาคารกล่องไม้ขีดไฟหรือหลังคาแบบทรงแปดเหลี่ยม ผมอยู่ฝ่ายศาลฎีกาใจมากที่มีอาคารศาลในต่างจังหวัดเป็นสถาปัตยกรรมไทย แต่ในกรุงเทพฯ ก็มีลักษณะเป็นกล่องไม้ขีดไฟหรือหลังคาแบบ

งบบังก่อสร้างอาคารและบ้านเรือนสถาปัตยกรรมไทยไม่แพงมากดังที่เข้าใจ แม้จะเป็นอาคารสูงก็ขึ้นก็สร้างเป็นอาคารสถาปัตยกรรมไทยได้ แต่ผู้ให้งบประมาณและผู้ออกแบบก่อสร้างมักอ้างเสมอว่าการสร้างอาคารสถาปัตยกรรมไทยแพงและยากมาก ซึ่งผมไม่เห็นด้วย ปัญหาอยู่ที่ว่าผู้มีความเห็นเช่นนั้นมิได้รัก เทิดทูน และภูมิใจในสถาปัตยกรรมไทยจริงหรือไม่เท่านั้น

ผมจึงขอชมเชยท่านมา ณ ที่นี้ และขอให้ท่านได้แสดงความเห็นในเรื่องอาคารบ้านเรือนที่มีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมไทย ให้รัฐบาลไทย คนไทย ได้รับ เทิดทูน ภูมิใจ และซาบซึ้งในสถาปัตยกรรมไทยให้มากที่สุด และขอภาวนาให้อาคารรัฐสภาเป็นอาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมไทยเป็นอาคารแรกในยุคสมัยนี้ ให้สมดังที่ท่านมีความตั้งใจมานานนับเป็นเวลาร่วม ๓๐ ปีนี้ด้วย

หวังว่าอาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมไทย ของรัฐบาลไทยและของคนไทยจะมีขึ้นเป็นอาคารรายที่ ๒ และที่ ๓ และเป็นจำนวนมากมายมหาศาลในทุกท้องที่ของประเทศไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายอิทธิพล มณีพร)

ผู้พิพากษาศาลฎีกา

ชีวิตสถาปนิก

ชีวิตน้อยนิดนี้
สำหรับคิดเขียนรอ
วิ่งวนนกกล่าวตัดพ้อ
อรรถรสหนังสือไซ้

ไม่พอ
ไม่ได้
เพื่อพำ รำพัน
คิดแล้วทำเลย

อายุครบแปดสิบแล้ว
ขอฝากสถาปัตย์กำจาย
สถาปนิกไว้อย่าง
จูงช่วยดังขอร้อง

ใกล้ตาย
เกียรติก้อง
บรรณกิจ หน้อยเรา
แต่งด้วยอีกแปลเอ๋ย

สถาปนิก “แปดสิบ” ถ้วน
ชีวิตไม่ละเลย
ธุรกิจเช่นเคย
แสดงสดวกไม่ซ่อนเร้น
โปรดจำสถาปนิกต้อง
รักศักดิ์บังเกิดศรี
อาชีพจูงสมังคี
เสริมส่งสถาปัตย์พร้อม

ขบเอ๋ย
ว่างเว้น
กาลก่อน
มอบไว้วิทยา
ทำดี
เกียรติก้อง
เถิดพ่อ
แหล่งหล้าสดุดี

เฒ่า ชะแร แก่ ชรา

ลืมหองเพราะแก่แล้ว
ความภาคภูมิปลาบปลื้ม
เงินชอบหยิบชอบยืม
รสชาติหวานเค็มลิ้น

หลงลืม
หมดสิ้น
แต่ไม่ ใช้นิ้น
ไปรู้แล้วเอ๋ย

เขียนเล่น แก่เหงา ไม่เฉามือ

เขียน เขียน ซีด ซีด ซ่อม	ฝึกปรีอ
จินตนาการสบายมือ	แนะให้
“แก่เหงา ไม่เฉามือ”	จงบอก เพื่อนเกลอ
บันทึกจารึกไว้	เด็ดแท่งสถาปนิกเอ๋ย

คิดชอบปฏิบัติชอบ

คิด	ชอบก่อปรด้วย	วิทยา
ชอบ	ไฝหาปรัชญา	แก่นแท้
ปฏิบัติ	สุจจริจพา	ความคิด สร้างสรรค์
ชอบ	แต่มีขมิมาแล้	จิตน้อมธรรมครอง

เตือนใจสถาปนิก

นาดีมีพิษเพียง	สุริโย
เลื่อยบ่ทำเดโช	แซมซ่า
พิษน้อยหยิ่งโยโส	แมลงปอง
ชูแต่หางเองอ้า	อวดอ้างฤทธิ์
	โคลงโลกนิติ

ใดใดปากว่าไว้	ยกตน
แสร์กล่าวอย่างแยบยล	ยกย่าย
ลิขิตแบ่งให้ฉงน	สนเท่ห์ เจียวพ่อ
ดุจหนึ่งแมลงปองร้าย	ยกกันตนเอง
	ส.ภิรมย์

โทษท่านผู้อื่นเพียง	เมสิดงา
ปองติฉินนินทา	ไปวัน
โทษตนเท่าภูผา	หนักยิ่ง
ปองปิดคิดซ่อนเร้น	เรื่องร้ายหายสูญ
	โคลงโลกนิติ

ทำดีอย่าเด่นลัน	ผู้คน
ตัวท่านจักเอาฉงน	แน่แท้
ใครเขาไม่ทานทน	ดูท่าน ได้นอ
ท่านเด่นเกินนั้นแล้	พ่ายแพ้ภัยตัว
	ส ภิรมย์

สถาปตยไไทยนั้น
ปู่ พ่อ สืบทอดไว้
สมบัติค่าสูงไซ้
อย่าลอกจงเรียนล้วน

ทวดให้
ครบถ้วน
ศึกษา สืบไป
เลิศล้ำปัญญา

ขอกล่าวซ้ำอีกครั้ง

ชีวิตน้อยนิด
สำหรับคิดเขียนรอ
วิ่งวนกล่าวดูดพ้อ
อรรถรสหนังสือไซ้
กระผมวัยแปดสิบ
ขอฝาก “สถาปตย” ขยาย
“สถาปนิก” ไว่ลาย
จูงช่วยตั้งขอร้อง
ผิดถูกกล่าว่าไว้
ใจไม่หัดไม่หู่
ตั้งใจเล่าเรียนรู้
คนยอมมพลังผิดได้

ไม่พอ
ไม่ได้
เพื่อพรว้า รำพัน
คิดแล้วเขียนเทอญ
ใกล้ตาย
เกียรติก้อง
บรรณกิจ หน้อยรา
“แต่ง” ด้วยอีก “แปล” เอย
เป็นครู
ศึกไว้
จากผิด ถูกนอ
แน่แท้ธรรมดาเอย

(TO ERR IS HUMAN)

บทความผิดพลาดบกพร่องย่อมมีแน่ ขออภัย ท่านผู้อ่านพบเห็น โปรดแนะนำดักเตือนเป็น
ลายลักษณ์อักษรจะเป็นพระคุณยิ่ง
ปรมัตถ์สถาปตยกรรมไทย สมควรที่จะเอวังก็มีด้วยประการฉะนี้แล

พลเรือตรีสมภาพ ภิรมย์
ศิลปินแห่งชาติ ราชบัณฑิต
๒๔ มิ.ย. ๒๕๓๖
(เพื่อระลึกถึง ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๕)

ปกิณกคดี หมายเลข ๑๓

ว่าด้วย

พระที่นั่งกาญจนภิเษก มหาปราสาท เมืองพิทยา

ผลงานเนรมิต สร้างสรรค์โดย

คุณเล็ก วิริยะพันธ์ (เสี้ยเล็ก) เจ้าเมืองโบราณ

๑. มหาปราสาทชื่อก้อง

รูปร่างทรวดทรงสง่า

งามจึ่งหะลีลา

หนักแน่นมั่นคงพ้อง

“กาญจนา-ภิเษก

แตงต้อง

ล้วนหลัก สุนทรีย์

ฝากฟ้าธรณินทร์

๒. ปราสาทไม้ใหญ่พัน

ทูลเกิดไถ่ถวาย “รัชกาล

ลาวลายดุดวงมลาย

ห้าสิบปีน้อมเข้า

สุดประมาณ

ที่เก่า”

ร้อยรัด มาลัย

เกิดให้ “ภูมิพล”

๓. พ.ศ.สองห้าสามเก้า

ปวงประชาชนมี

เกิดทูลพระบารมี

มุ่งจิตไม่อร้ง

ปีนี้

จิตตั้ง

“กาญจนะ อภิเษก”

จิตพ้องถวายพร

๔. ปราสาทไม้ใหญ่พัน

สูงเยี่ยมยอดตระการ

ยามเยี่ยภูฏาการ

งามเกียรติงามเจดจำ

“ประมาณ”

พ้องฟ้า

เก่าก่อน

เสนห์โน้มนำฤดี

๕. ปราสาทนามแจ้งชัด

งามดังพระวิมาน

ชิดชมชื่นดวงมาน

ใครเอ่ยสร้างฤฟ้า

“พระราชสถาน”

ผ่านฟ้า

เยี่ยมหยาด หยดย้อย

ฝากหล้าลงดิน

๖. ปราสาทไทยชื่อเย้ย สถิตย์ริมทะเลลาน สุนทรีย์สุดวิจารณ์ สูงใหญ่บุญไทยล้ำ	“วิมาน” หลากน้ำ ฟ้าผาก ไร่ฤๅ ท่านสร้างสุสยาม
๗. ปราสาทไม้ใหญ่กล้า โครงร่างศิลปะผสม เสาไม้แก่นระดม หน้าต่างประตูกว้าง	เสากลม ช่างสร้าง ประดิษฐ์ สถาปนพรณนา
๘. จดรมขช่อฟ้า แตกต่างจากปางบรรพ์ ความคิดใหม่ผกผัน รูปคู่พระนางดิน	คิดฝัน หมดสิ้น รูปแผนก แปลกเอย โดดดันเวหน
๙. “เฮอร์วณ” ชื่อช้าง งามสง่าหน้ามุขเพียร เทพสถิตย์ฉล็กเนียน ดูเด่นต้องเนตรไซ้	สามเศียร เกิดไว้ แนบแน่น เลิศล้ำลอยเมฆา
๑๐. ช่อฟ้าหน้าแขกเย้ย ชมช่อฟ้าไทยเทวา ช่อฟ้าพักตร์เขมรพา แลช่อฟ้าจีนแล้	นภา เยี่ยมแท้ ขึ้นจ่า ห่างเศร้านาวิมาน
๑๑. ทวยนาคพิศรูปแล้ว ทวย นาคบุราณไกว ทวย รุ่งใหม่วิไล ทวย ท่าเกิดเต้าล้วน	ไฉไล ขดม้วน รูปเทพ เทวีนา เลิศล้ำนางสวรรค์
๑๒. ทวย จินเนียนนุ่มหน้า ทวย แหกพัตรแปลกปราง ทวย ไทยสง่าองค์ ทวย ใหญ่หน้าเขมรลิ้ม	อนงค์นาง เพ่งพริ้ม ชูพุ่ม พวงเอย รสเร้าอารมณ์

๑๓. แลทะเลหลากหลาย
ริมฝั่งสถิตย์กุฎาคาร
ปราสาท “งามตระการ”
แสงส่องงามเพริดแพร้ว

นทีธาร
กองแก้ว
ตั้งมั่น อยู่เอย
พร้อมพร้อมสุนทรีย์

๑๔. น้ำทะเลคลื่นเคล้า
ปะทะตลิ่งกระดอน
น้อมธรรมจิตสังวร
โครงร่างไม้ทั้งสิ้น

ฟองพ่อน
กระโดดดิ้น
สงบยิ่ง
แต่งต้องตรูตรา

๑๕. ปราสาทยามหยาดฟ้า
ตกแต่งบังแนวเนิน
แลลบลิวโขดเขิน
งามนักปราสาทไม้

หาวเหิน
อยู่ใกล้
คิงขรเขต
ชื่อก้อง “กาญจนาภิเษก”

๑๖. ปราสาทขนานน้ำ
เป็นเอกริมคงคา
แลละลิวเหนือพสุธา
คุณค่ามากสุดพัน

งามตา
สง่าล้ำ
ริมฝั่ง พัทธยา
กล่าวเน้นพรรณนา

๑๗. ปราสาทไม้ใหญ่แล้ว
ประเทศสยามมีโชค
นิมิตสิ่งอุปโชค
เป็นมิ่งขวัญเลิศล้ำ

ในโลก
แน่แท้
ประดับ
ก่อให้เกิดไทยนิยม

๑๘. ปราสาทเมืองแม่ไม้
สร้างสิ่งล้วนเนื่องนอง
เรือนเหยาหับหอห้อง
ตัวอย่างเชิญชมได้

สักทอง
แน่นไม้
จัดแบ่ง
ที่นี่แน่นอน

๑๙. แลเล็งปราสาทห้าว
ใครเอ่ยจิตเจตนา
ประกอบเครื่องไม้หนา
ใครเอ่ยเนรมิตอ้าง

เหินนภา
แนวสร้าง
หนักแน่น
อวดไว้พัทยา

๒๐. ได้ใดทุกสิ่งล้วน
ปราสาทเด่นริมสมุทร
เป็นไม้ใหญ่ที่สุด
แลลี้วสูงสุดส้าง

สมมุติ
เริ่มสร้าง
ในโลก
ยี่นล้นอ่าวสยาม

๒๑. ปราสาทโลกร้างไม้
มหมหิมา
เขาคือ “เสี้ยเล็ก” สถา
เล็กนิตแต่จิตสู้

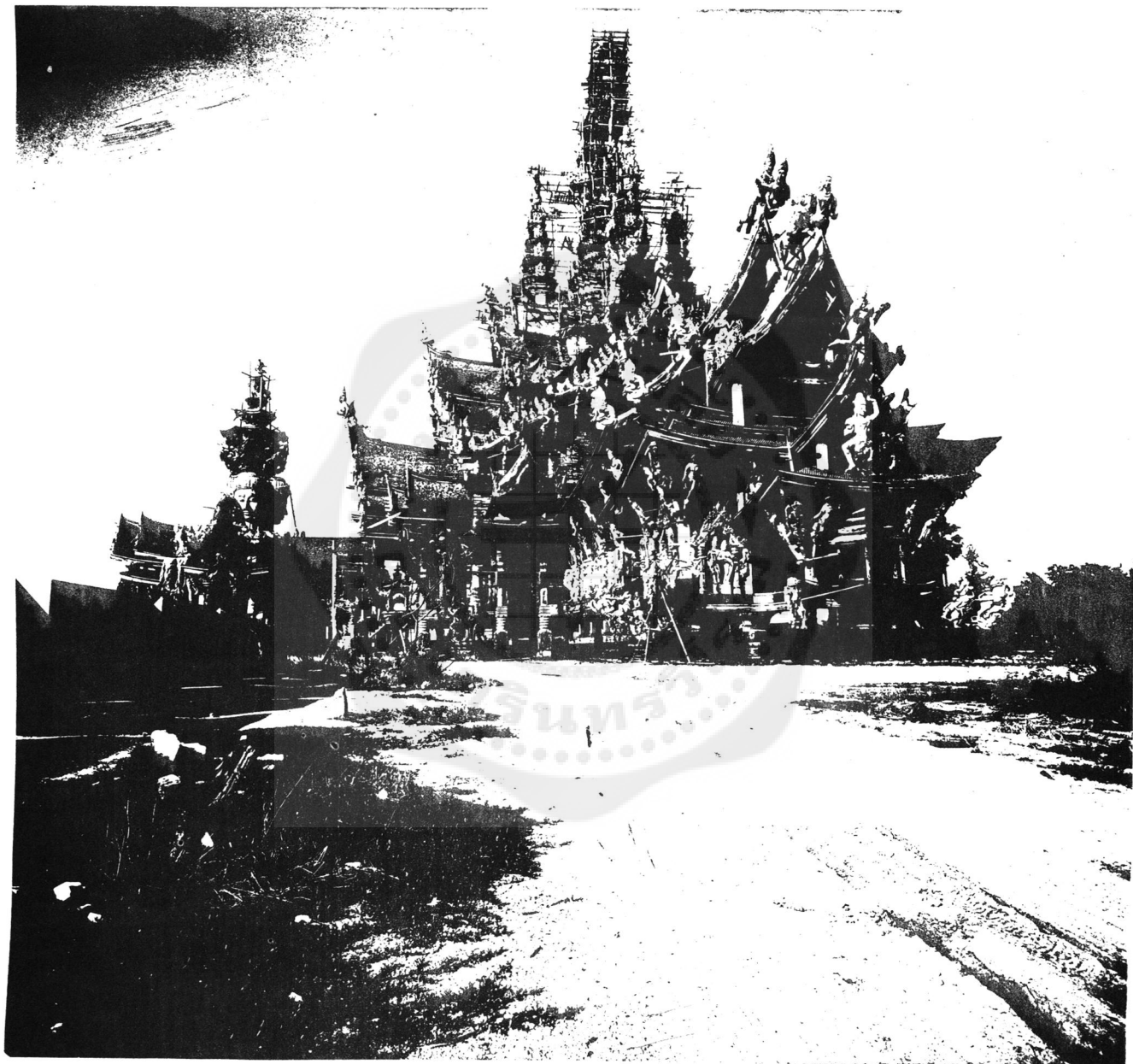
พัทยา บุรีเอย
จุงรู้
ปนิกใหญ่
อยู่เฝ้าพัทยา

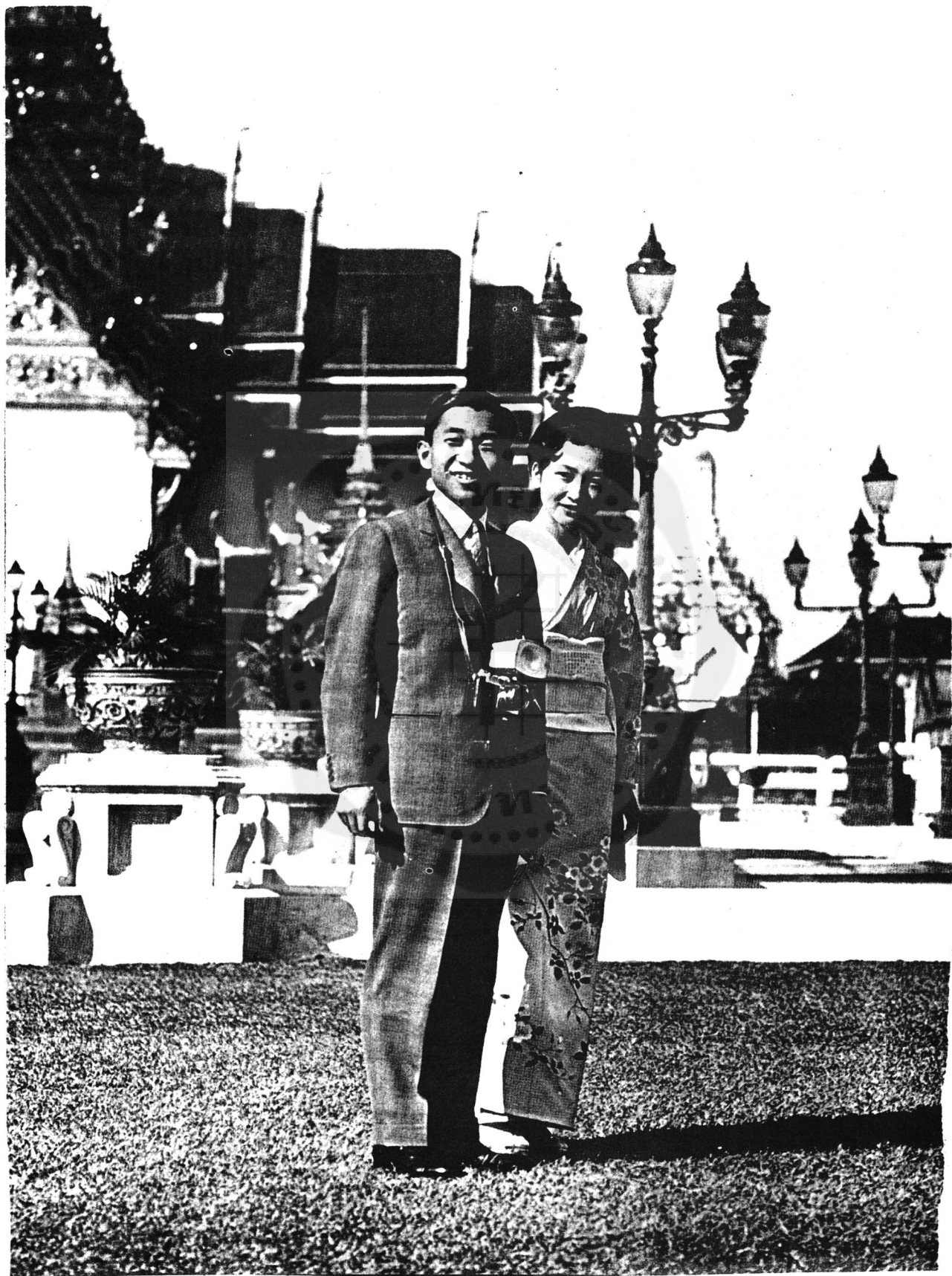
๒๒. ยอดสรรค์เสกเลิศแล้ว
ใหญ่เท่งริมทะเลนาน
สถาปัตย์โอฬาร
“เสี้ยเล็ก” ใจใหญ่ป้า

“กุฎาคาร”
ปริ่มน้ำ
และลี้ว เหลือบถา
กราบเฝ้า “กาญจนาภิเษก” เอย

ส. ภิรมย์

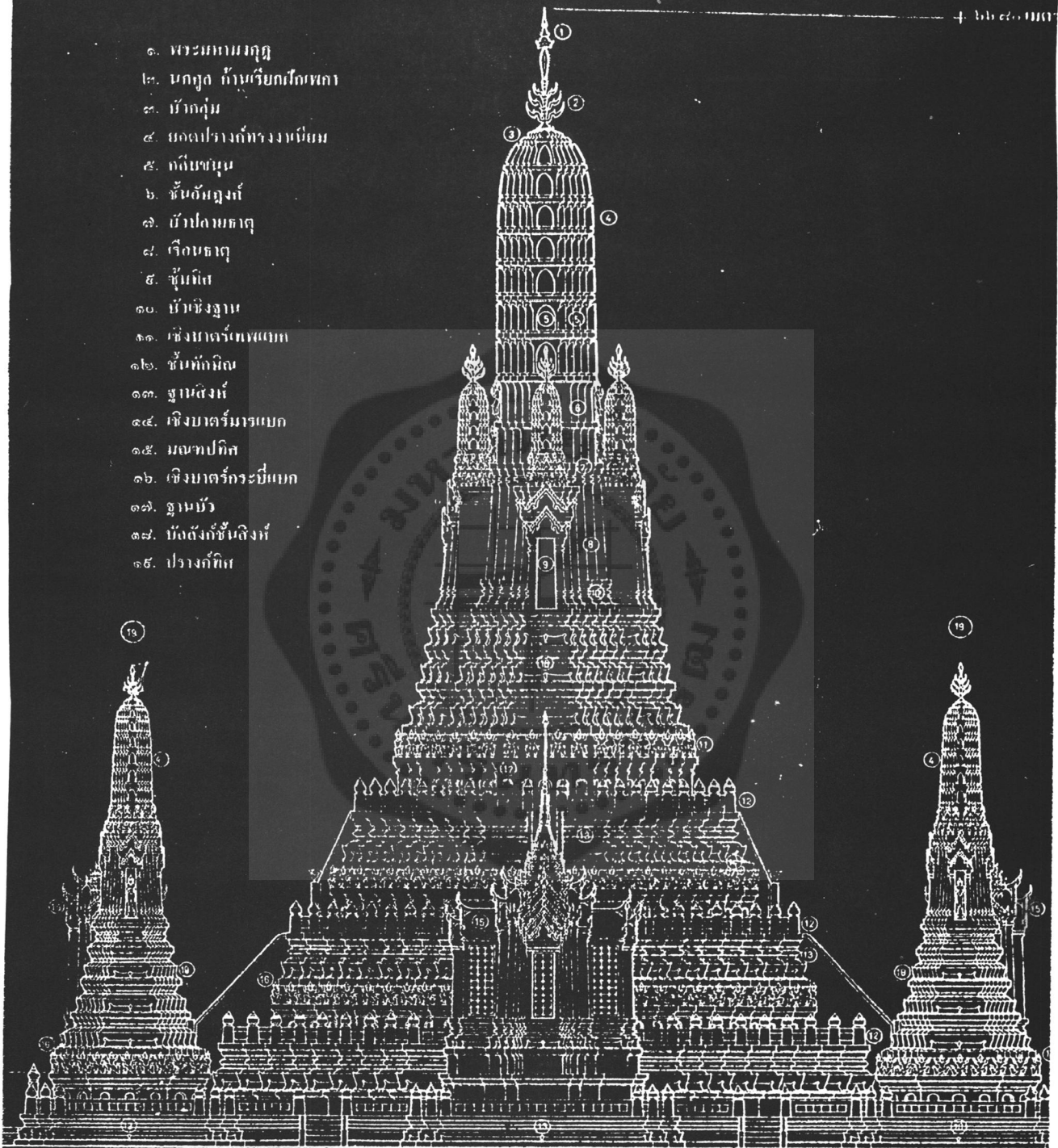

สมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิญี่ปุ่นและพระราชินีเสด็จทอดพระเนตรพระบรมมหาราชวัง เมื่อ
ดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระยุพราช

๑. พระมณฑปมฤค
๒. มณฑป ด้านเรียบเกิดผลา
๓. บัณฑิต
๔. ยอดปราสาททรงระฆัง
๕. กิ่งไม้
๖. ชั้นฉัตร
๗. บัณฑิต
๘. เจดีย์
๙. ชั้น
๑๐. บัณฑิต
๑๑. เจดีย์
๑๒. ชั้น
๑๓. บัณฑิต
๑๔. เจดีย์
๑๕. มณฑป
๑๖. เจดีย์
๑๗. บัณฑิต
๑๘. บัณฑิต
๑๙. ปราสาท

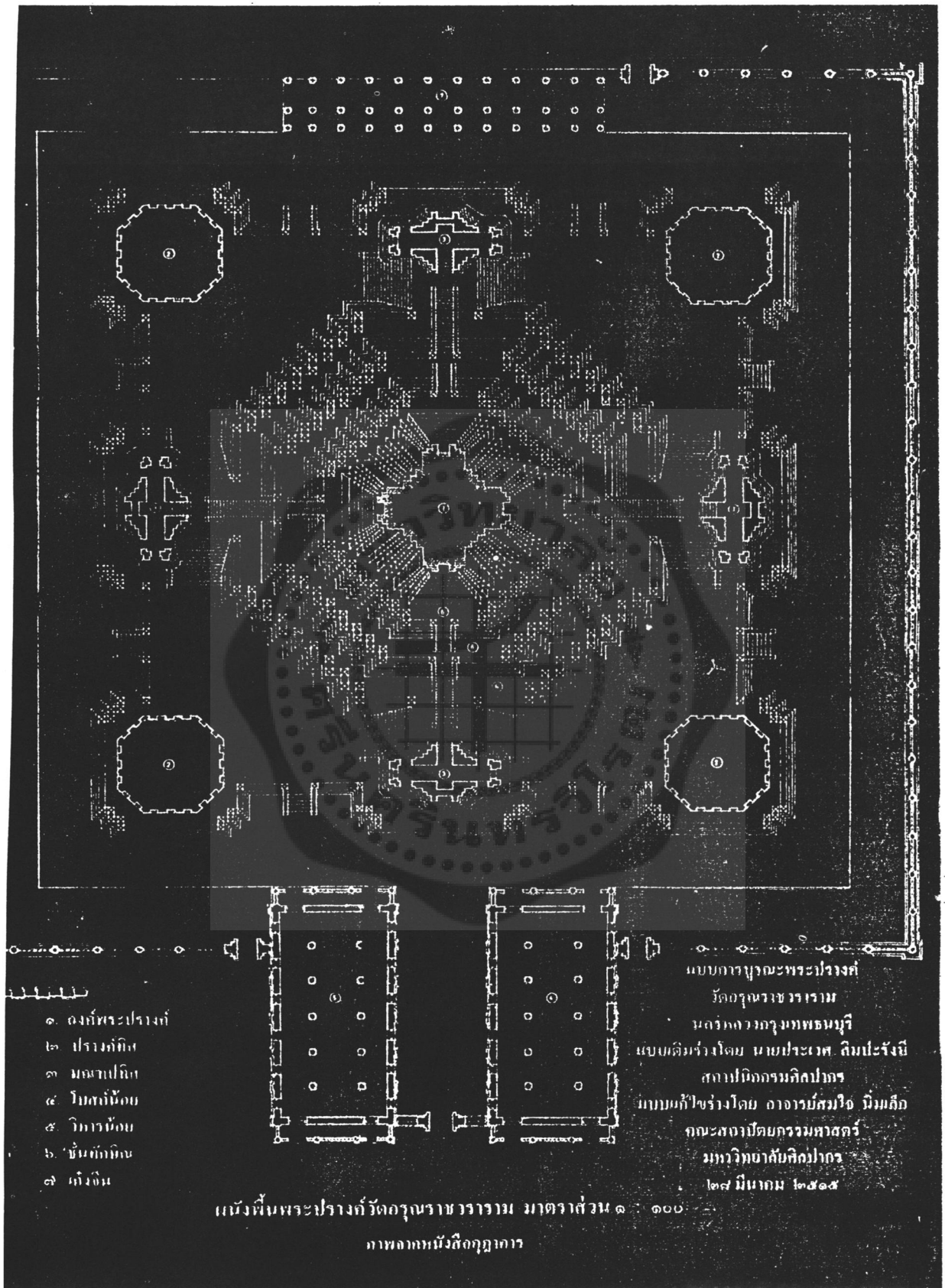

พระปราสาทวัดอรุณราชวราราม

ภาพจากหนังสือกุฎาคาร

พระปราสาทวัดอรุณราชวราราม

ภาพจากหนังสือกุฎาคาร

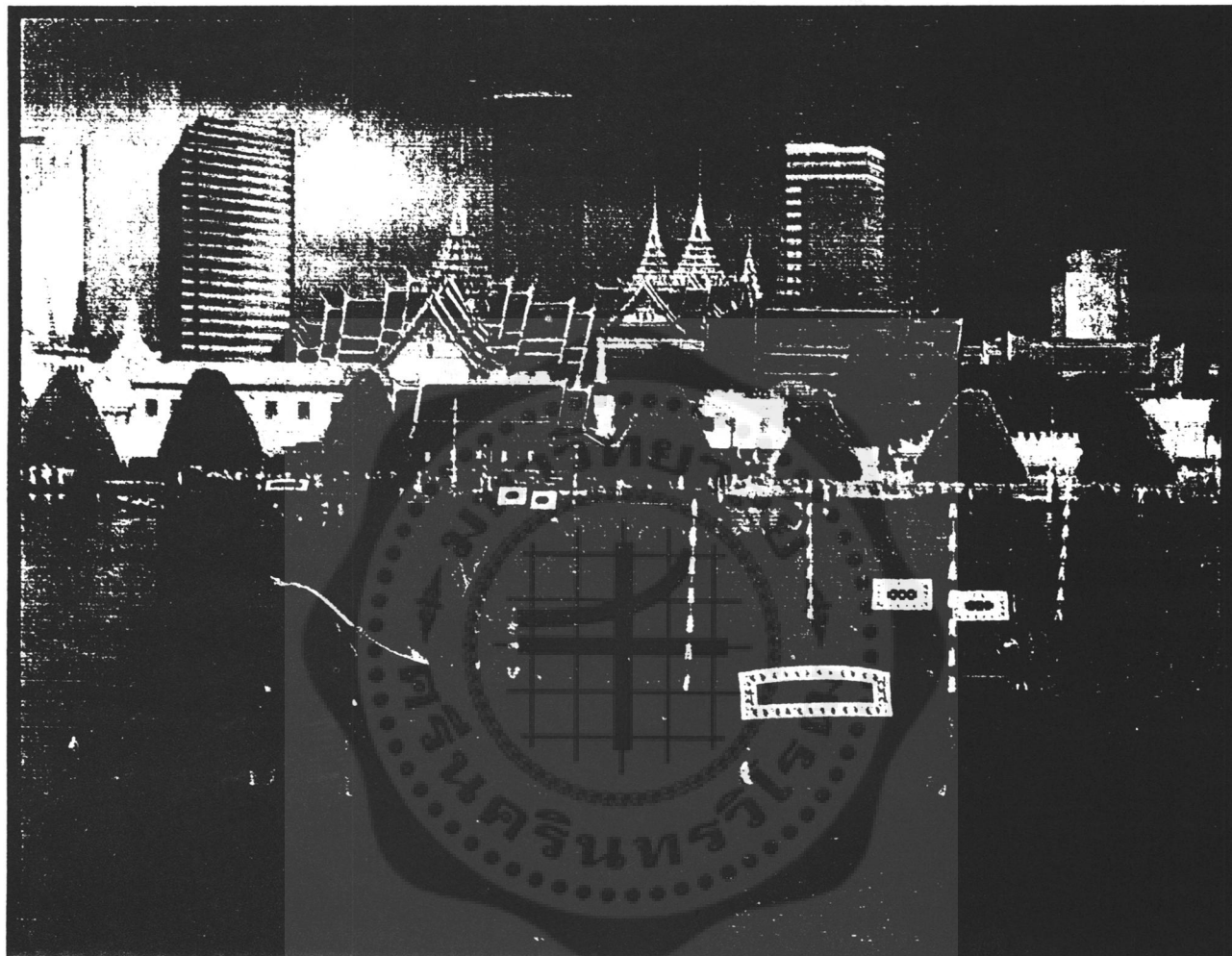

ผนังพระปรมาภิไธยวัดอรุณราชวราราม มาตรฐาน ๑ : ๑๐๐

ภาพจากหนังสือกุฎาคาร

มลพิษ

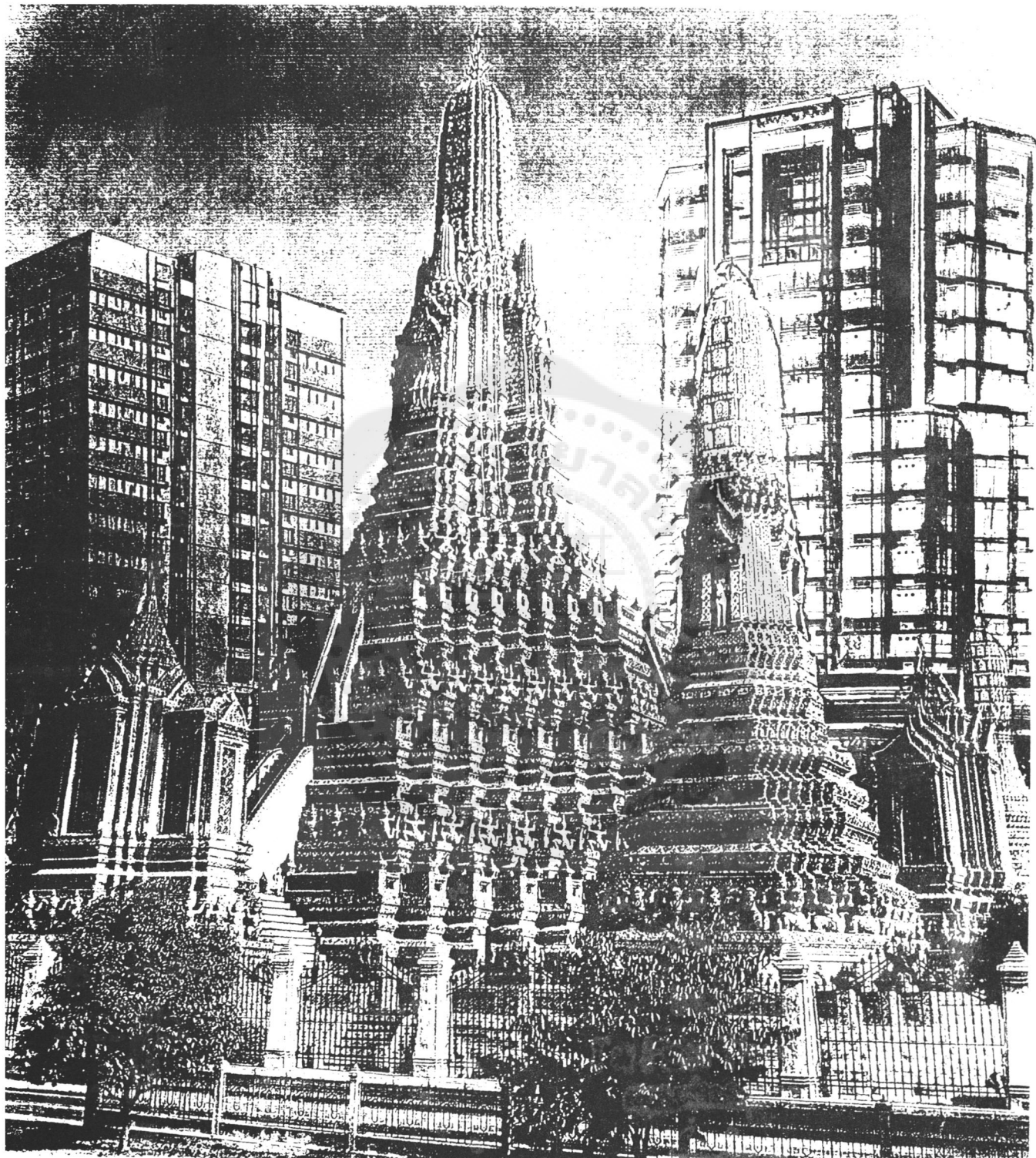
ด้านตะวันออกของพระบรมมหาราชวัง

มลพิษ อาจจะเกิดขึ้น
 เป็นการทำลายบรรยากาศ
 สิ่งแวดล้อม มหาปราสาท
 ในพระบรมมหาราชวัง
 โดยเฉพาะ ด้านตะวันออก
 และ ด้านอื่นๆ

จาก

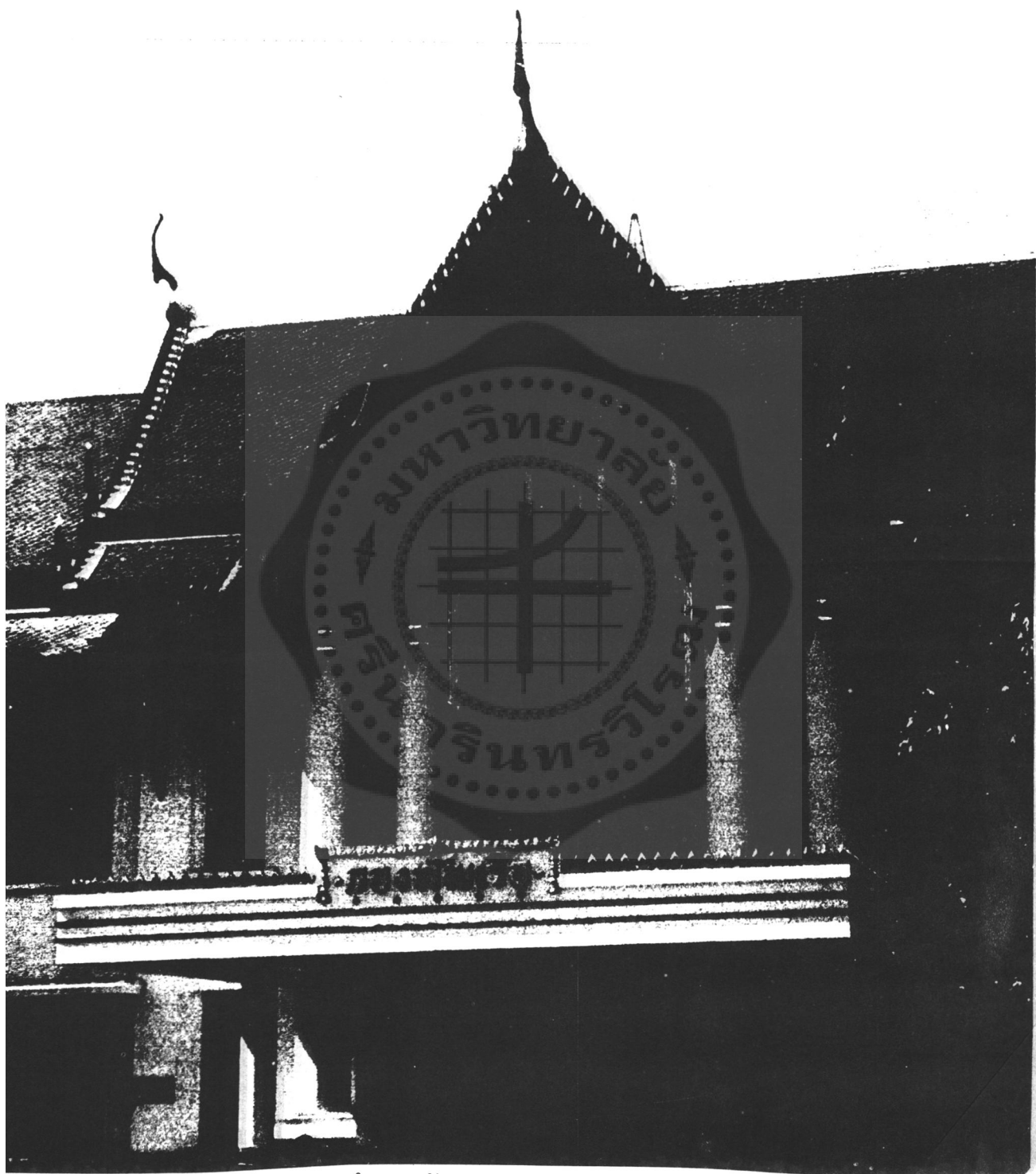
ศ.พล ร.ต.สมภาพ ภิรมย์

มลพิษ น้ำเสปริงกลัว อาจเกิด รอบพระปรางค์วัดแจ้ง

หอประชุม โรงเรียนนชิราวุธ วิทยาลัย เป็นเรือนไม้สูงสามชั้น หลังแรกและหลังเดียวในประเทศไทย
ขอกราบบูชาท่านครูพระยาจินดารังสรรค์

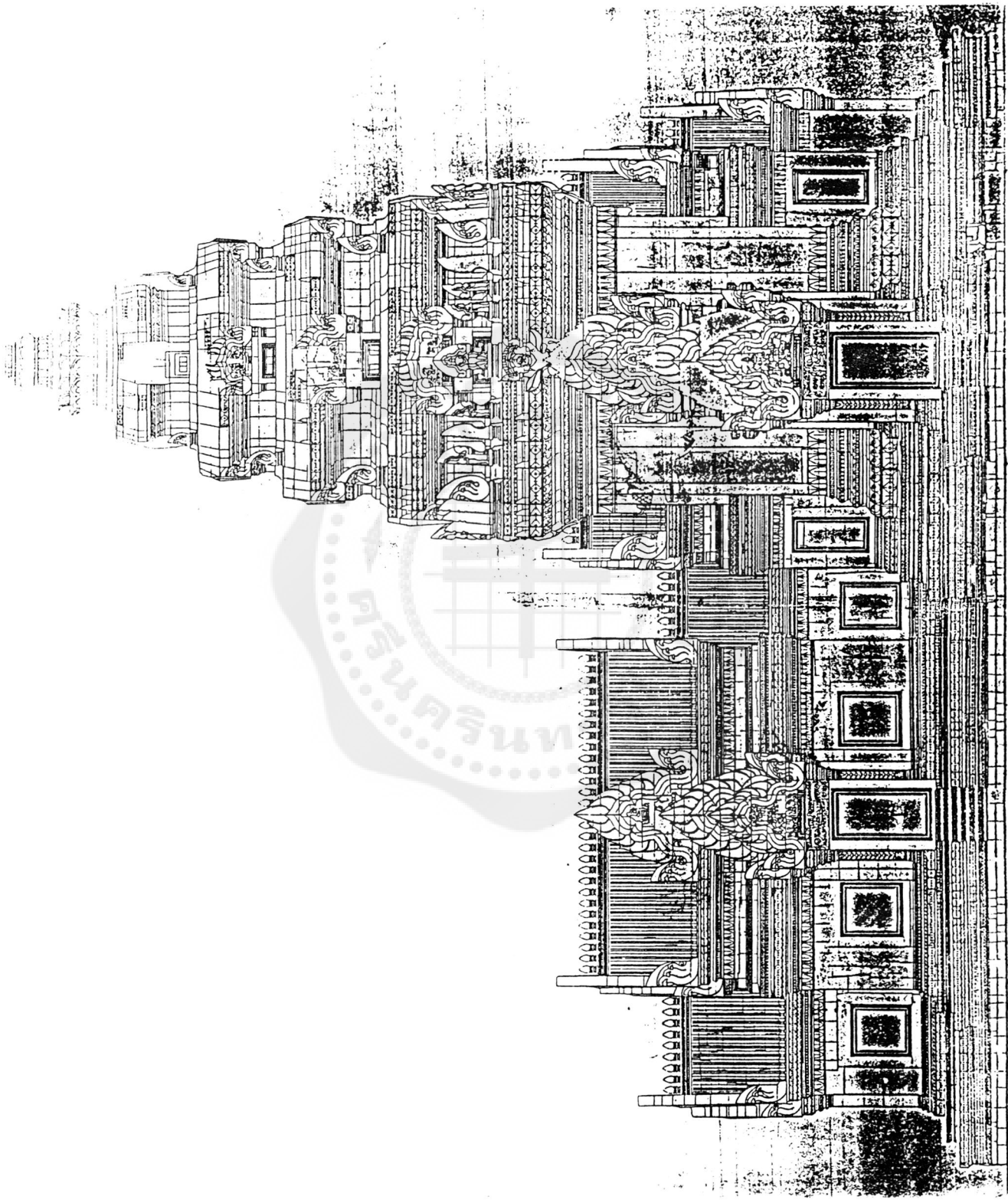

ตึกกองบัญชาการ กองทัพเรือ

พลเรือเอกสินธุ์ กมลนาวิน ผู้บัญชาการทหารเรือ

ท่านสั่งให้เรือเอกสมภพ ภิรมย์ สถาปนิกดัดแปลงตึกฝรั่งที่เป็นโรงเรียนนายเรือเดิมให้เป็น

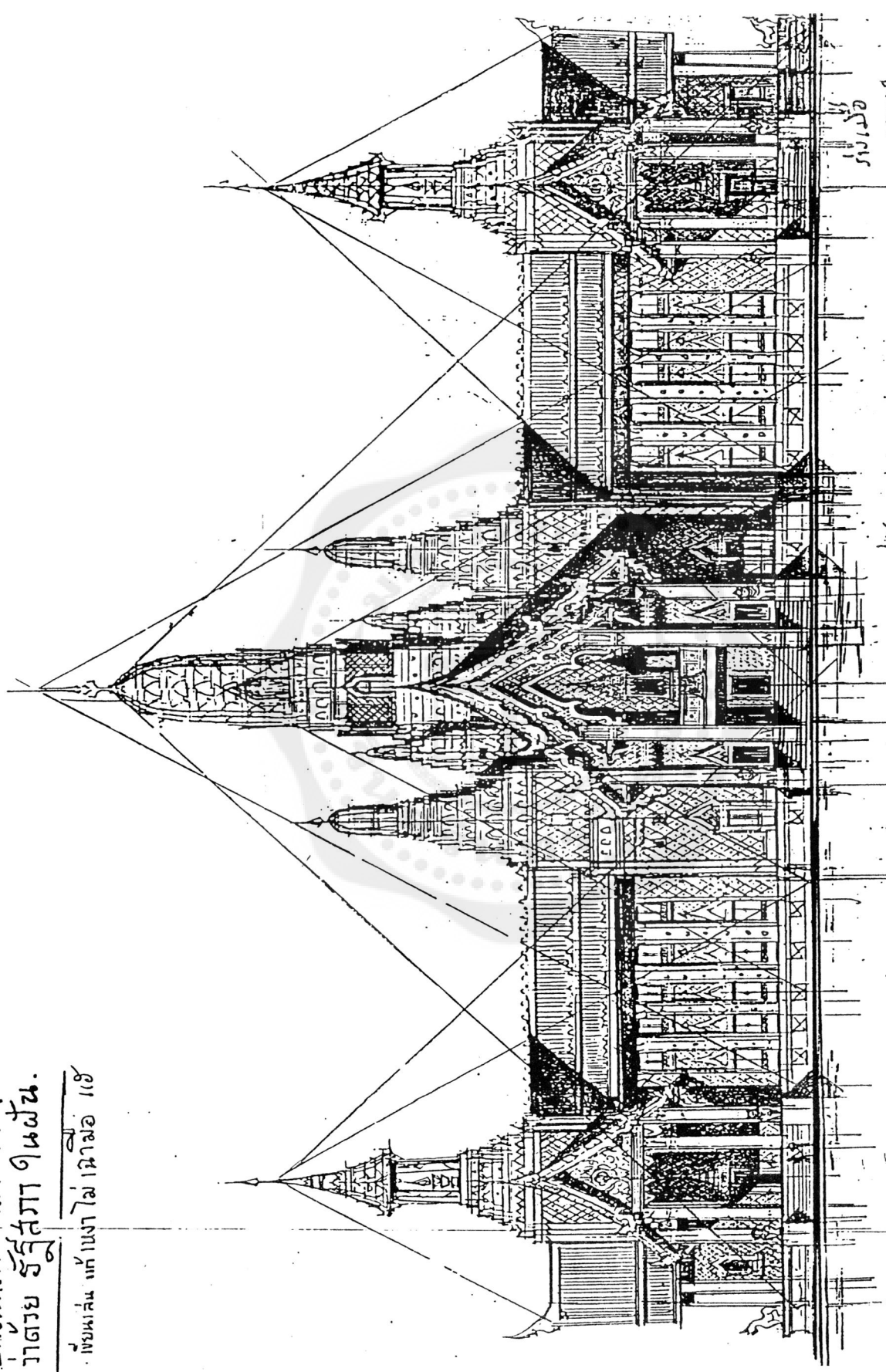
กองบัญชาการ-อิฐฐานราก-กำแพง, เป็นอิฐเดิมทั้งสิ้น !

บุชา-ปุ-ทวด มออบสมปัติให้ไว้กราบแทบเท้า

ปกติ: ศต หมายเหตุ 13
 ราชว ราชว ๑๗๗

๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗

๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗

๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗

๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗

๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗

๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗

๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗

๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗

๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗ ๑๗๗๗

• ปรากฏการณ์ร่วมสมัย •

1:250

— 75.00 เมตร —

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

100
พ.ศ. ๖๖๖

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

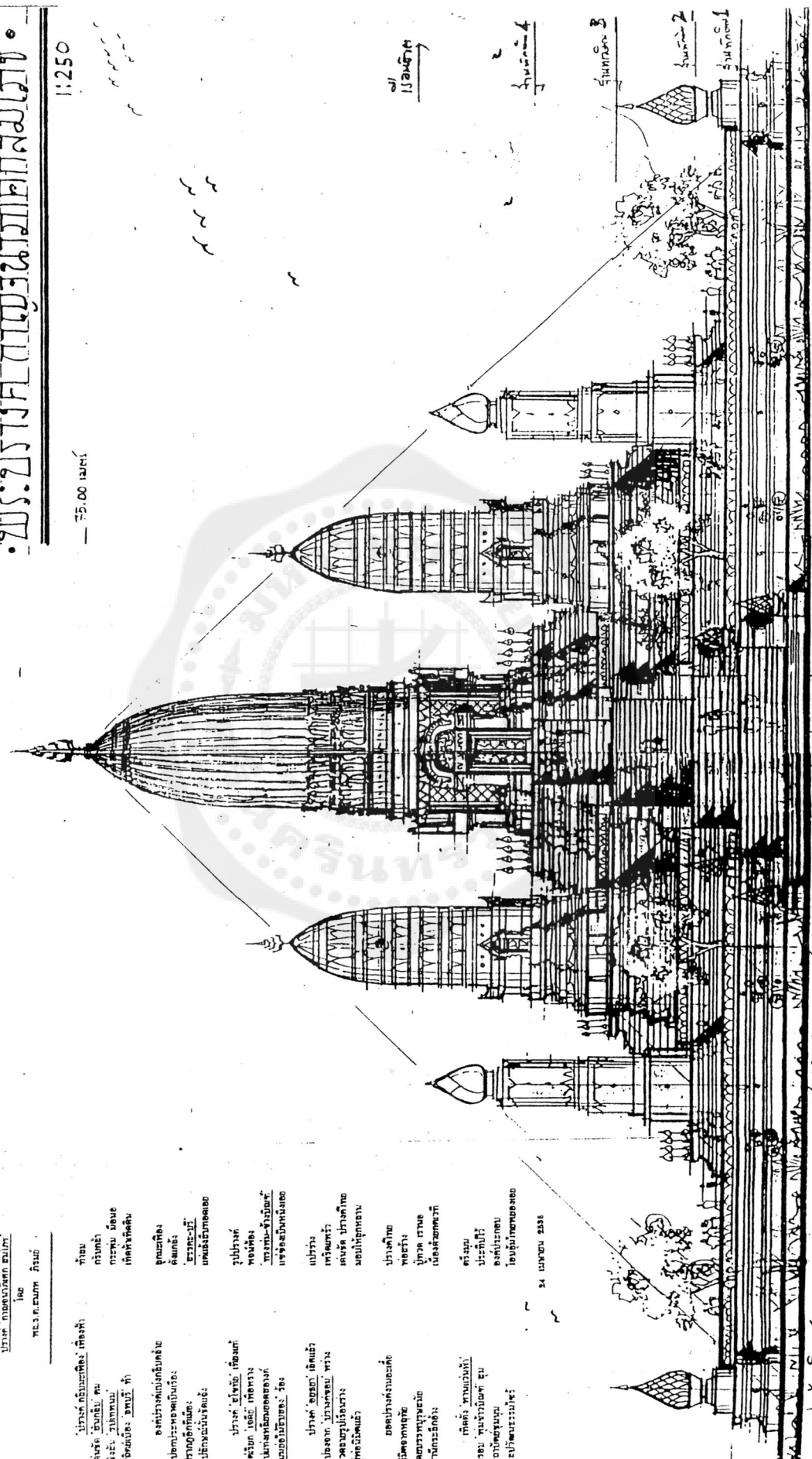
ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

ปรากฏการณ์ร่วมสมัย

พระตำหนัก ทับขวัญ จังหวัดนครปฐม

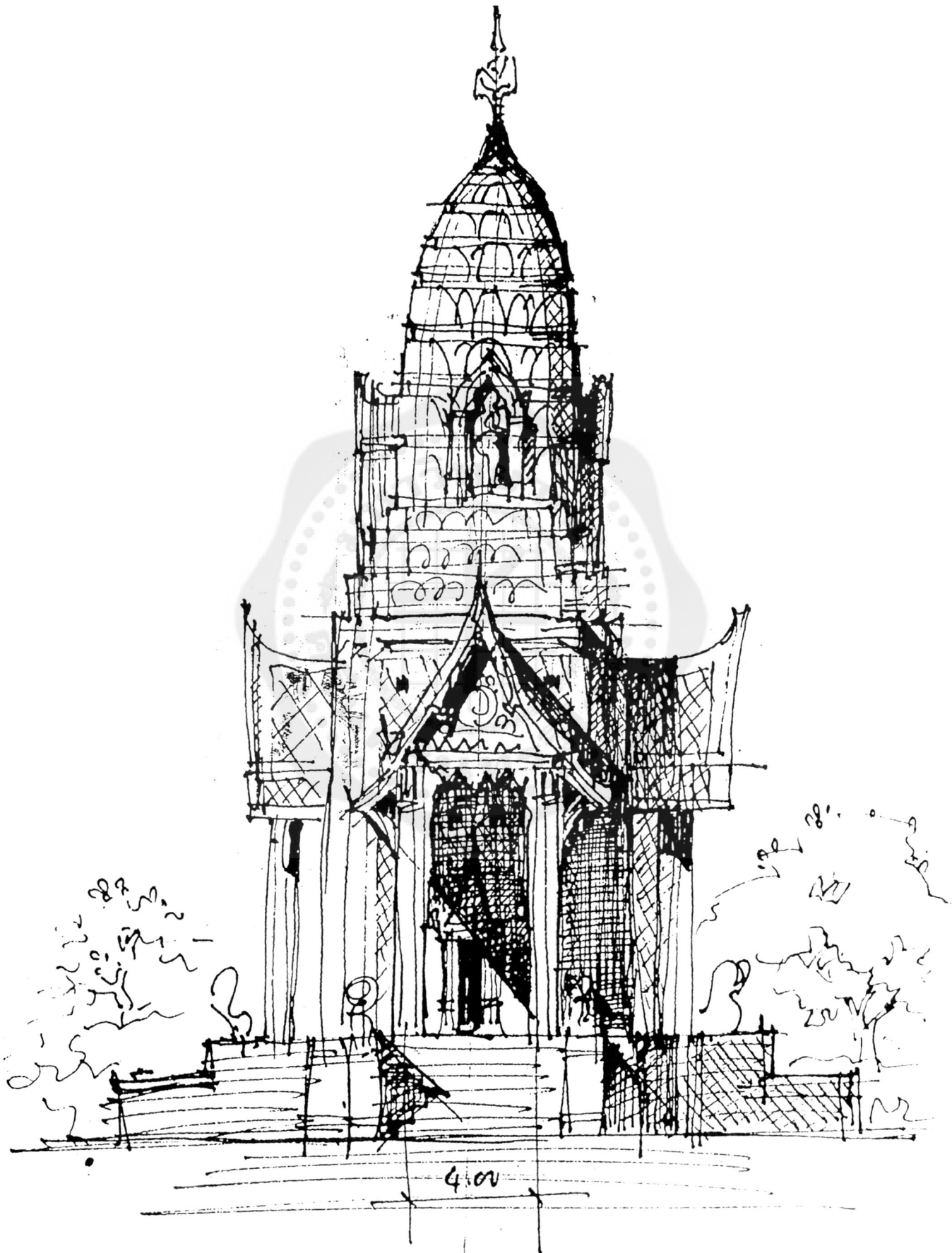
น.อ.สมภพ ภิรมย์ ร.น.

ข้าราชการและข้าราชการบริพารในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในวันที่ประกอบพิธีบางสร้างบูรณะเรือนทับขวัญ และที่เห็นเป็นเรือนไม้ทนต์โรมคือสภาพเรือนทับขวัญในปัจจุบัน

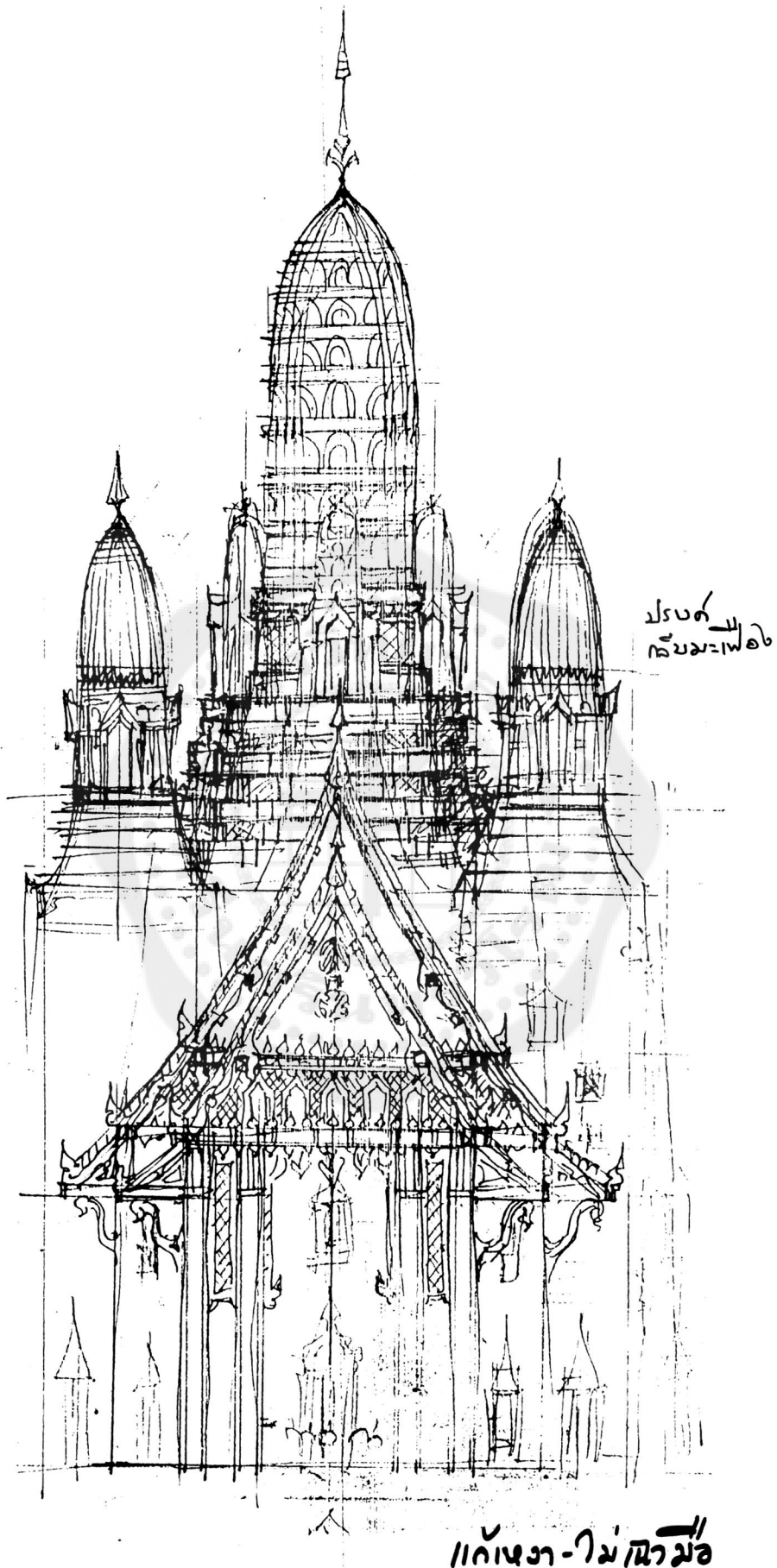

ระลึกถึง “ทับขวัญ” เมื่อเจ็บหนัก

๒๗ มิ.ย. ๒๕๒๓ น.อ.สมภพ ภิรมย์ ร.น. นำความเรียน พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีขอให้อนุรักษ์ “ทับขวัญ” (จากหนังสือความรู้คือประทีปของ บริษัท ESSO)

ส่วนสัตยังไม่พอใจแต่ก็หายเหงาไปได้ชั่วคราว

ปรบต
ฉบับ ๑๖

แก้เหงา - ไม่เจามือ

แก้เหงา - ไม่เฉามือ

บ้านคุณฮักสุย ทวีชัยสุนทร ซอยงามดูพลี ทุ่งมหาเมฆ บ้านหลังแรกที่ออกแบบ พ.ศ. ๒๕๔๔
เมื่อจบปริญญาตรีสถาปัตย์

โรงเรียนเตรียมทหาร สถาปัตยกรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๐๕ ทราบว่าจะ “รื้อ” สถาปนิก

พล.ร.ต.สมภพ ภิรมย์ ขอไว้อาลัยถึงโคลงที่แนบมา

ไว้อาลัย ดิกรโรงเรียนเตรียมทหาร

ปัจจุบันโรงเรียนเตรียมทหาร ตั้งอยู่ถนนวิทย์ ด้านถนนพระรามที่ ๔ ใกล้สวนลุมพินี

ทราบว่าจะรื้อดึก	เตรียมทหาร
ดวงจิตแทบแหลกราญ	สุดเศร้า
เกือบสี่สิบปีตั้งวาน	นี่นะ ท่านนา
ตัวดึกหายวับเกล้า	เกลือกกลิ้งพังทลาย
ดินนี้ผลิตพลเอกไว้	หลายรุ่น
เป็นแหล่งให้พระคุณ	ทุกผู้
เสกสรรวิทยาหนุน	พหุสูตร
อนิจจังสังขารรู้	เกิดแล้วต้องตาย
ดึกสามฉกครบถ้วน	บก-เรือ
อากาศ ต่างจุนเจือ	ก่อปรไว้
เอกภาพเกิดร่วมเครือ	สามทัพ
รู้จักรู้ใจไซ้	เหล่าล้วนสามัคคี
ดึกสามแฉกสี่ชั้น	แนวราบ
ยอดดึกเสาธงทาบ	เด่นฟ้า
ระเบียงยึดยาวนาน	เนืองแน่น ห้องเรียน
ห้องประชุมเชิดหน้า	ศิษย์พร้อมน้อมครู
“แดง” บก-อากาศ “ฟ้า”	อีกสี่
“สี่ขา-น้ำเงิน” นาวิ	ครบถ้วน
รวมสามเหล่าสมังคี	ผนึกแน่น
ตำรวจเข้าร่วมล้วน	แกร่งกล้าสี่เหล่าเอย
ทำไมต้องรื้อดึก!?	เตรียมทหาร
ดวงจิตถูกเผาผลาญ	มอดม้วย
โฉนจิ่งโหดโหดพาล	ขาดคิด รอบคอบ
จงโปรดอนุรักษด้วย	ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
เสียใจอนาถเอนิจพัน	พรรณนา
“สามแฉก” วินาศพา	ชอกช้า
บุญกรรมที่ทำมา	บรรจบ โฉนถา
เกิดแก่เจ็บตาลเกล้า	ชีพล้วนอนัตตาเอย

บัดนี้ทางราชการได้ย้ายโรงเรียนเตรียมทหารไปอยู่ตำบลเขาชะงอก ใกล้เคียงกับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

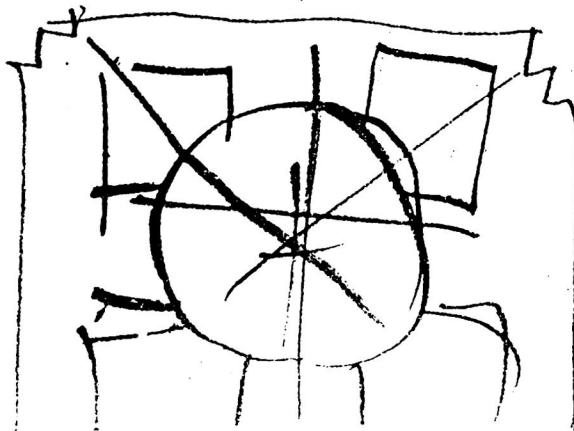
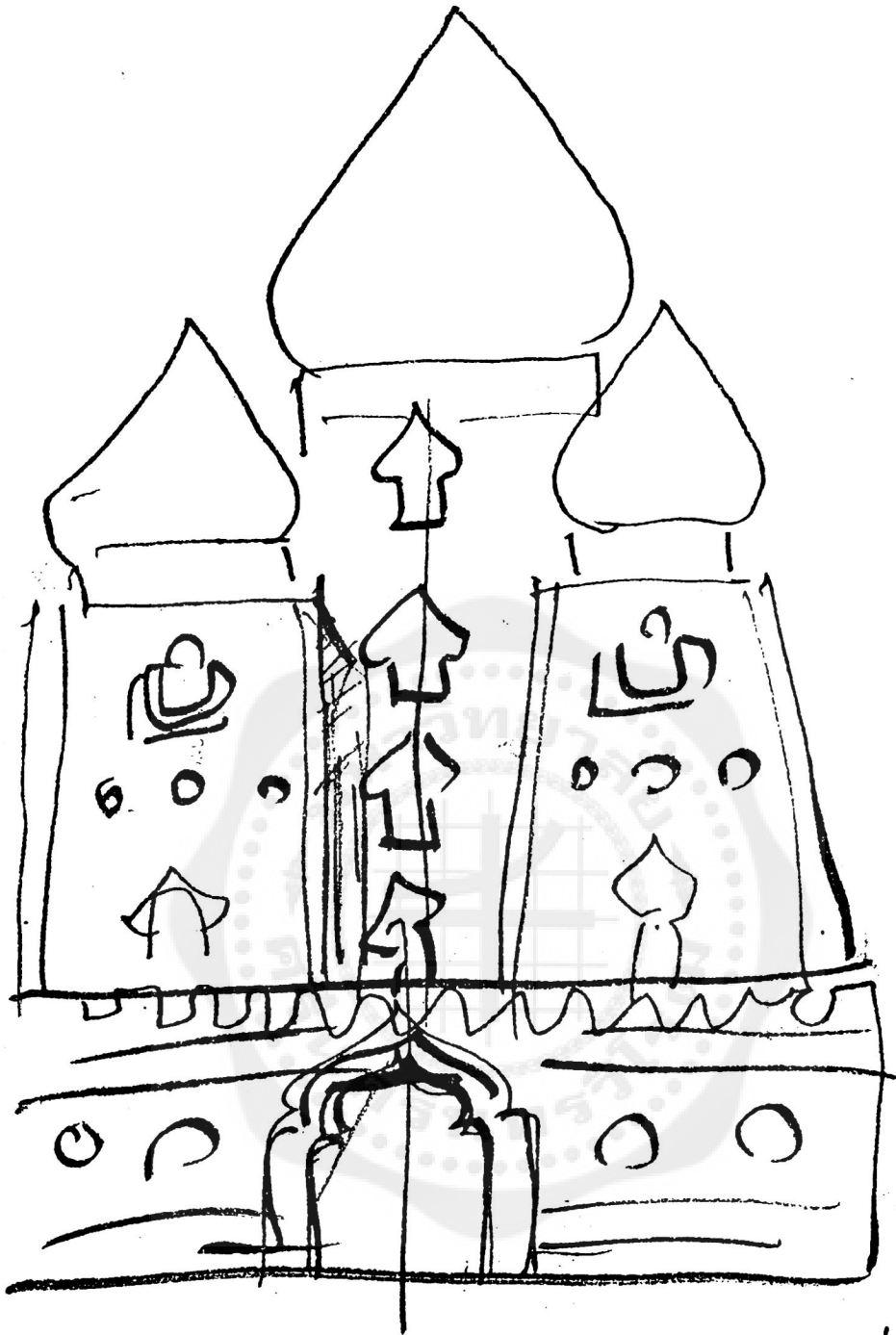
เรื่องโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้ย้ายไปอยู่จังหวัดนครนายกนั้น ปรากฏว่าในการเลี้ยงรุ่นโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ ท่านอาจารย์พลอากาศเอกท่านหนึ่ง ท่านให้บรรดาธิบายหรือกุศโลบายว่า น่าชมเชย ในการดำริให้โรงเรียนนายร้อยไปอยู่จังหวัดนครนายกเพราะนักเรียนนายร้อยจะได้เตรียมตัวเป็น “นายก” เพราะจากประวัติศาสตร์ นายกรัฐมนตรีส่วนมากจะมาจากกองทัพบก เช่น :-

พลเอกพระยาพหลพลุฑเสนา, จอมพลหลวงพิบูลสงคราม, พลเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นักเรียนนายร้อย-ทหารบกก็ควรเป็น “นายก” สืบทอดประเพณี จึงเลือกไปอยู่นครนายก เพราะเตรียมตัวเป็น “นายก”

โฉน จึงไปตั้งโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่ “ตำบลเขาชะงอก” เพราะนักเรียนนายร้อย จะได้ “ชะงอก” ดูว่า เมื่อใดจะถึงเวลาตนเองเป็นนายก ต่างคนก็ต่าง “ชะงอก” ดูว่าเมื่อใดจะถึง “ตา” หรือถึง “เวร” เป็นนายก ท่านอาจารย์ท่านกล่าวไว้สมเหตุผล จึงนำมาเสนอสภาการ “ชะงอก” ดูเมื่อใดจะได้เป็น “นายก” ดังนี้แล เอวัง !!

พล.ร.ต.สมภาพ ภิรมย์

พ.ค. ๓๙

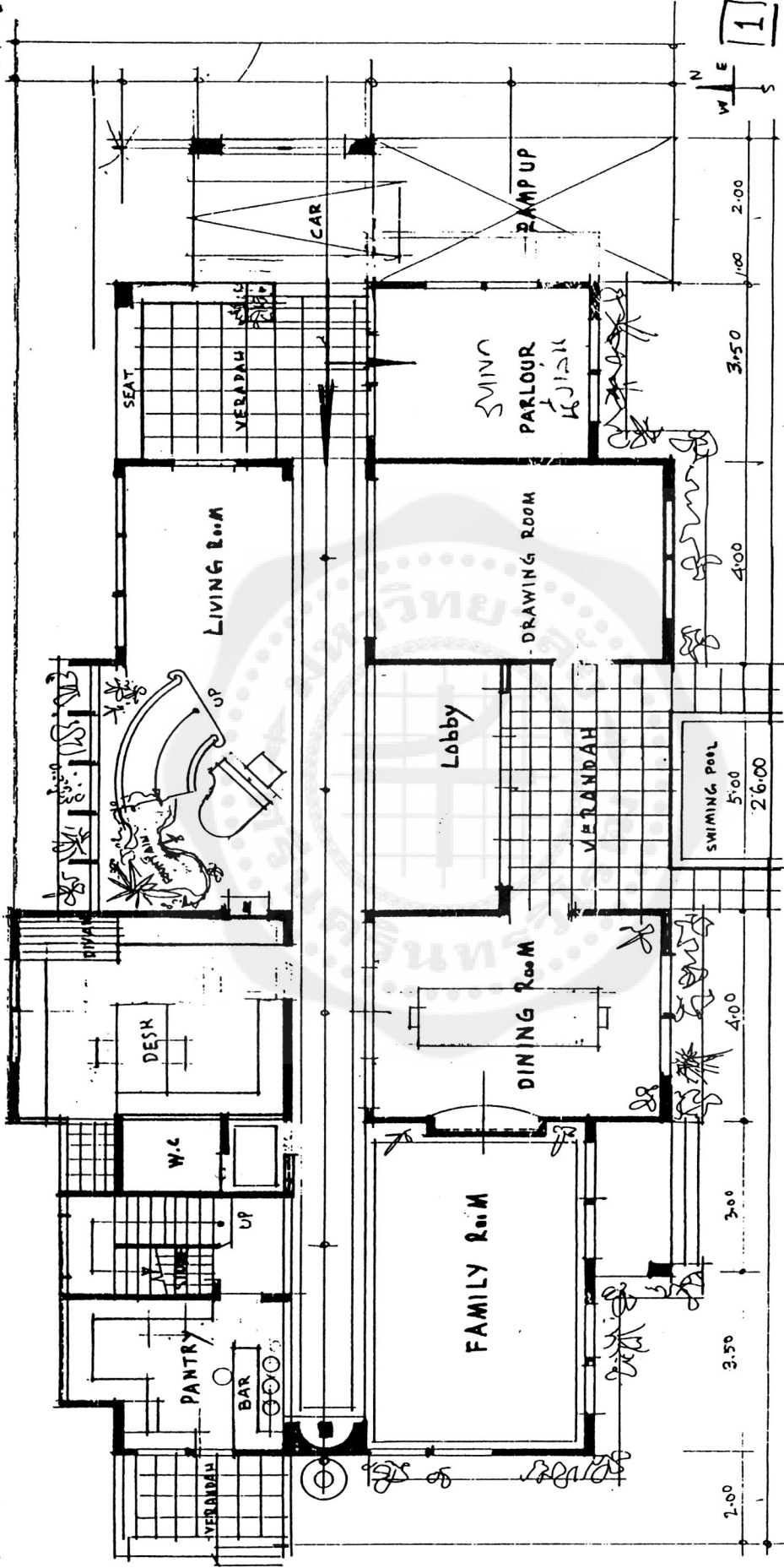
สุพรรณภูมิ
๕

สุพรรณ ในฝัน

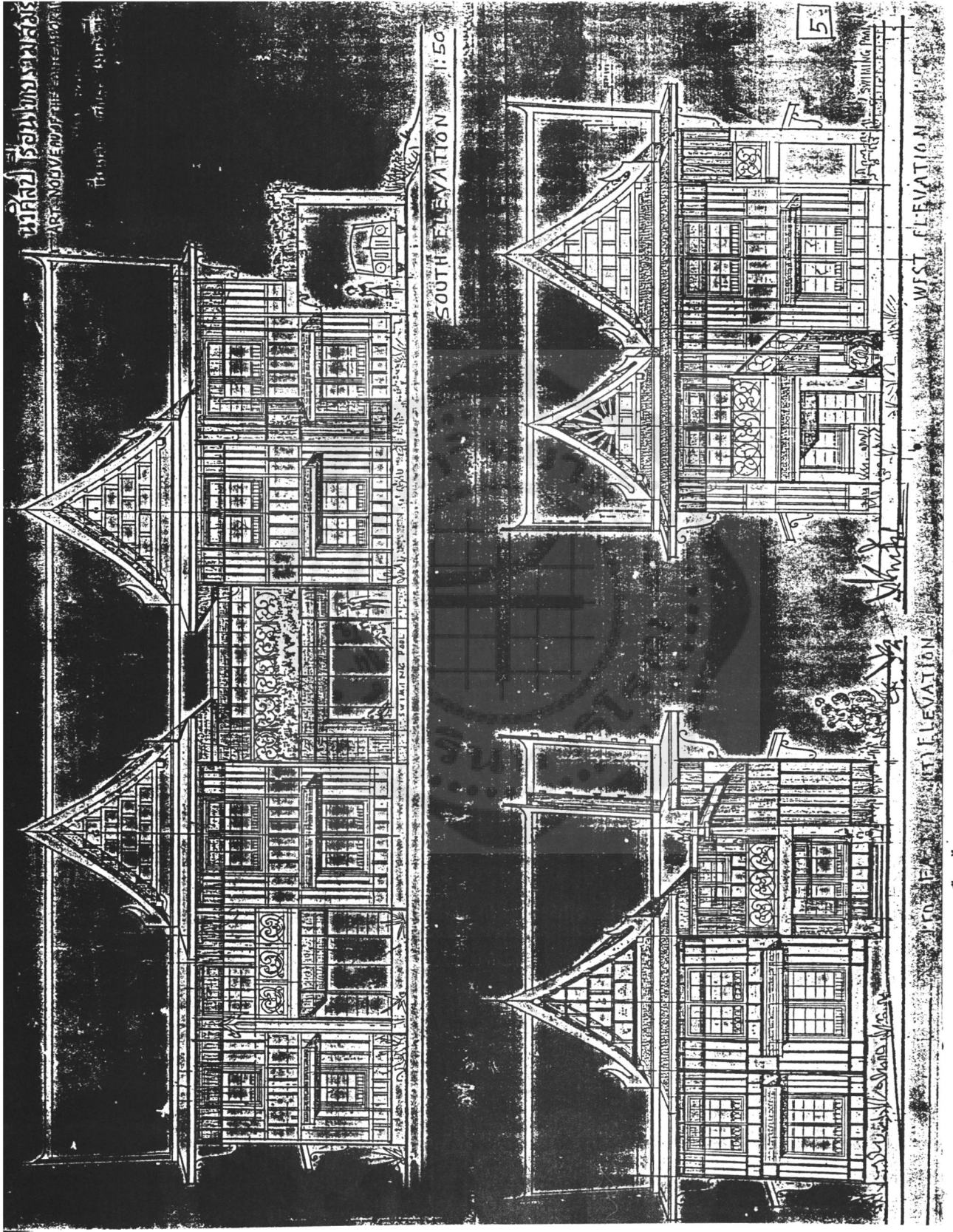
ART NOUVEAU THAI CONTEMPORARY HOUSE • บ้านร่วมสมัย •

MARCH 1992

หน้า 138

GROUND FLOOR PLAN
S. - 11-2535

เรือนไทยภาคกลาง ขนาด ๕ ห้องนอน เขียนแก้เหงา - ไม่น่ามือ

สถาปนิก วิด หวิด หุด หวิด กวี

ในวงการนักเขียนหนังสือ-มีสถาปนิกที่ชอบเขียนหนังสือกันไม่น้อย แต่ส่วนใหญ่มักจะเขียนบทความทางวิชาการ หรือแปลตำรับตำราวิชาจากหนังสือ หรือวารสารของต่างประเทศ เขียนลงวารสารเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ประเภทออกแบบบ้านตกแต่งภายใน จัดสวน ฯลฯ หรือไม่ก็เขียนลงวารสารของสมาคมสถาปนิกสยามฯ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าสถาปนิกเหล่านี้เป็นนักเขียนสมัครเล่นในแนวกึ่งวิชาการและมักแว่วเวียนอยู่แต่ในแวดวงผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยเท่านั้น แต่ก็ไม่น่าแปลกใจที่อาจมีสถาปนิกที่อยากลองของไม่ชอบจะเขียนให้คนในวงการ-อินไซด์อ่านเท่านั้น อยากเขียนเลยเถิดออกไปให้คนข้างนอก-อ้อฟไซด์อ่านดูบ้าง เพราะเห็นว่าอยู่ในวิสัยที่น่าจะเป็นไปได้ ส่วนจะไปได้ไกลแค่ไหน หรือจะหกละเมนดีลังกา-อัฟไซด์ดาร์ว-ไปเลย ก็เป็นเรื่องที่ช่วยเหลืออะไรไม่ได้ แสหาเรื่องเองนี่นา ! คนที่มีความคิดนอกกรอบทางแบบนี้ มีผมรวมอยู่ด้วยคนหนึ่งละ เพราะติดใจกับคำขู่ว่าจะเสกทำพายุที่ว่าอาชีพนักเขียน มักไล่แห่ง !

- **สถาปนิกที่เป็นกวีท่านหนึ่ง** มีลีลาสนุกสนานแพรวพราวเหลือเกิน จนยากที่จะหาใครเสมอเหมือน ท่านเป็นสถาปนิกอาวุโสที่เคยเป็นอธิบดีกรมศิลปากร ผลงานของท่านนอกจากจะเป็นเอกในด้านสถาปัตยกรรมแล้ว ยังได้ครอบคลุมไปถึงศิลปกรรมแล้ว ยังได้ครอบคลุมไปถึงศิลปกรรมแขนงอื่น ๆ อีกด้วย ท่านได้รับเลือกให้เป็น ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะ (สถาปัตยกรรม) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๙ - ท่านผู้นี้คือ น.อ.สมภพ ภิรมย์ ร.น. ท่านมีอารมณ์อันสุนทรมาจะเห็นได้จากตัวอย่างผลงานของท่านที่ปรากฏในที่ต่าง ๆ ซึ่งจะสอดแทรกอารมณ์ขันลงไปอย่างเหลือเฟือเพื่อทุกครั้งเพื่อให้ทราบ ท่านเขียนบทกวี ได้ กิกส์

- ทะลุปรุโปร่ง-แค่ไหน ผมใคร่ขอเชิญชวนให้ลองทัศนาจากตัวอย่างผลงานของท่านที่ลงในวารสารของสมาคมสถาปนิกสยาม ฉบับเดือนเมษายน ๒๕๒๙ ในชื่อบกัณกะคดี หมายเลข ๑๓ ว่าด้วยโคลงคลึงคลั่นคลายความเครียดแค้น-สถาปัตย์ไทยดังต่อไปนี้-

ใครเป็นสถาปนิกย่อมได้	มีสิทธิ์
เพราะมุ่งเนรมิต	สิ่งสร้าง
ควรตรองไตร่ความคิด	สถาปนิก นั้นขอ
ว่าเลิศล้ำถามล้ำ	ก่อให้เกิดศิลป์
สถาปนิกไม่ขีดชั้น	จำกัด
รูปหล่อพอรวยลัด	ย่อมได้
ศิลปะสารพัด	ครบเครื่อง
จึงฝากฝีปากไว้	ชื่นชูก็เป็น

ฯลฯ

ท่านเขียนโคลงสี่สุภาพด้วยลีลาพลีลวลมหยิกแกมหยอก บรรดาสถาปนิกไว้รวม ๑๖ บท ในตอนท้ายท่านหยอดสรุปว่า-หากท่านผู้อ่านตำหนิว่า ชื่อเรื่องนี้นั้นเกินไปขอขยายให้ยาวก็ได้ ดังนี้-

“คราครุ่นคิดโคลงคมคายครองความครึกครื้นคึกคักคลุก
เคล้าคลึงเคล้นคลายความเครียดแค้น ควรเคลิ้มคุยคำ ๆ ครับ”

ผมเห็นว่าซื้อยังสั้นไปหน่อย ขออนุญาตแปลงช่วงท้ายให้
ใหม่ดังนี้-

“ใครใคร่ คลายความเคร่งเครียดคั่งแค้น ควรคิดแคะคู้ย
คละคล้าคุลคลี่คลับคล้ายคลับคลาคลอเคลี้ยเคลิ้มคุย คล่องคอ คำ ๆ
ครับ !” ใครคิดว่า ยังยาวไม่สะใจ ! อยากจะช่วยต่อเติมเสริมแต่ง
ให้ครบเครื่องยิ่งขึ้นละก็

ขอนิมนต์ ครับ !

โดย เสธ สเกล

จาก “อาษา”

ม.ค. - ก.พ. ๒๕๓๑

ของสมาคมสถาปนิกสยามฯ

ทางด่วนสู่สวรรค์ (คต) ในปัจจุบัน

เพลงไทย เป็นเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทยคือสมบัติสืบทอดจากบรรพบุรุษนั้นขอให้เรียกว่า “เพลงไทย” โปรดอย่าเรียกว่า “เพลงไทยเดิม” มิฉะนั้นจะเกิดคนไทยเดิม เรือนไทยเดินไม่สิ้นสุด

หากเป็นเพลงปัจจุบัน ควรเรียกว่าเพลงไทยสากล-เพลงร่วมสมัย หรือเพลงลูกกรุง ลูกทุ่ง ตามแต่จะนิยม

ปกิณกคดี หมายถึง ๑๓
ว่าด้วย
โคลงสี่สุภาพ บรรยายเสียงดนตรี
โดย น.อ.สมภาพ ภิรมย์
ดิด สี ดี เป่า เขย่า ชัก

เสียง	ดิด	เสียงเป่าคล้อง	คลอกัน
เสียง	สี	เสียงรับพลัน	กุก้อง
เสียง	ดี	เสียงดังประชัน	ครบเครื่อง
เสียง	เป่า	เสียงร่ำร้อง	เร่งเร้าอารมณ์
ดิด		สายเอกส่งลั่น	สุดเสียง
สี		สีสายจำเรียง	นุ่มนวล
ดี		ฉาบฉิมพร้อมเพรียง	จังหวะ
เป่า		ปีกลอยขลุ่ยแคน	ดิดต้องตรึงใจ
ดิด		จะแซ่พราเพื่อ	รำพัน
สี		สิ่งเสียงดังผัน	ร่ำร้อง
ดี		กลองยั่วเยาะหยัน	เย้าแหย่
เป่า		ขลุ่ยคลอสอดคล้อง	ล่อล้อนเพลงไทย
ดิด		จะแซ่ตั้งเจ้า	เปล่งวาจา
สี		ส่งเสียงเรียกมา	อยู่ใกล้
ดี		ฆ้องหยุดดังลา	คลาตคู่ แม่เอย
เป่า		ขลุ่ยโชนหวลให้	พราเพื่อละเมอถึง
ดิด		พินพราเร่งเร้า	รุ่มกลม
สี		ส่งเสียงซอดล	จิตช้า
ดี		ฆ้องโหม่งระคน	ดังเพิ่ม ลำน้า
เป่า		ปีกลอยสั่นฟ้า	พ่างพื้นเพลงสวรรค์
ดิด		พินยินดังน้อ	เรียกหา
สี		ส่วยคันชกพา	พราพรา
ดี		กลองเร้าอุรา	ระทึก
เป่า		ปีโหยให้ช้า	ร่ำร้องเรียมคราญ

ดีด	พินเสียงสังสั้น	กระบวน เพลงเอย
ลี	สายสามสายยวน	ยั่วเย้า
ดี	ทุ่มส่งกำศรวล	เศร้าจิต
เป่า	ขลุ่ยคล่องคลอเคล้า	เร้งเร้าบำเรอ
ดีด	พินเสียงสังซ้ำ	เพลงบรรพ์
ลี	ส่งคันชักพลัน	พรั้าพ้อ
ดี	ม้องคล่องประชัน	เร้วร่า อำลา
เป่า	ขลุ่ยหลิบล่อลื้อ	เร้งเร้าลอยลม
ดีด	พินพรมพรางพร้อย	“เพียงออ”
ลี	สายคันชักคลอ	คล่องเน้น
ดี	ฉิ่งกำซักรอ	จังหวะ
เป่า	ปี่จับใจเด่น	ปลุกปล้าอารมณ์
ดีด	พินพลิวพรั้าพร้อง	สองสาย
ลี	ส่งคันชักกราย	กล่อมกัล้า
ดี	ทุ่มดุ่มยักย้าย	เร้งเล่น
เป่า	ขลุ่ยโชนให้ย้า	ยั่วเย้าอารมณ์
ดีด	ฮาร์ฟเสียงซาบซึ้ง	ทรวงใน
ลี	เซลโลเร้าใจ	คลุกเคล้า
ดี	กลองคลอองแคล้วให้	สนานสนุก
เป่า	ฮอว์นวอร์ซ้าเศร้า	ตั้งเจ้ากำศรวณ
ดีด	ฮาร์ฟเสียงซาบซึ้ง	ตรึงใจ พี่เอย
ลี	เซลโลห้วนไหว	ขยำขย้า
ดี	ฉาบขนาบทรวงใน	ระทึก
เป่า	ฮอว์นวอนฟี่ปล้า	ชอกช้ำเจ้าเอย
เขย่า	“อังกะลุง” เพียบพร้อม	ลำน้า
ชัก	“หีบเพลง” เต้นระบำ	ยักย้าย
เขย่า	“อังกะลุง” ซ้าย	เสียงโกร่ง กร่างนอ
ชัก	“หีบเพลง” มือซ้าย	กรีดนิ้วมือขวา
อังกะลุง	“ศรูศร” ทานน้อม	นำมา
จากประเทศแขกชะวา		ก่อนก็
ปรุ่แปรประพันธ์กล้า		เพิ่มรส
“อังกะลุง” เขย่านี้	รับร้องเพลงไทย	

บรรเลงร่วมจิตต้อง
เสียงต่างเสียงจรสจร
หนึ่งโกร่งหนึ่งกร่างผดุง
เกิดประสานสอดคล้อง
เสียงหีบเพลงชักให้
“เดียนกขมัน” ฟังเสนาะ
หีบเพลงชักไปจำเพาะ
เสียงเปล่งเพลงไทยแจ้ว
“หีบเพลงชัก” กดเข้า
เกิดคลื่นเสียงระลอกเร่เร้า
เสียงหุ้มเอกแหลมขยอก
พรมนิ้วจิ้งหะเกล้า เคลือบเคลิ้มครวญคราง

วงเพลงไทยร่วมด้วย
ฟังเสนาะครึกครื้นเครง
ท่วงท่ากระฉับกระเฉง
แปลกใหม่อีกสอดคล้อง
ดีด สี ตี เป่าก้อง
เขย่า ชัก เสียงประสาน
เพลงไพเราะหวานหวาน
ศิษย์กราบครูแซ่ซ้องซาบซึ่งสมบัติไทย

“อังกะลุง”
แซ่ซ้อง
เสริมส่ง กันนอ
เพียงพร้อมเผด็จดี
เสียงเพราะ
ยิ่งแล้ว
เพลงฝรั่ง ดอกนา
แจ่มแจ่มสุนทรีย์
ชักออก

ขยับเร่
“หีบเพลง”
รับร้อง
นิ้วกรีด
ดังได้โน้ตเอ๋ย
กังวาน
สอดคล้อง
สนามสนิท จิตนอ

ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

ฉิ่ง ฉับรับส่งร้อง
ฉาบ โฉ่งฉ่างดังไกล
กรับ ตีแยเสียงใส
โหม่ง เหม่งจำเรียงพัน
ฉิ่ง ขยับรับเร่เร้า
ฉาบ ฉาดจิ้งหะซ่า
กรับ กรอแซ่ส่งคำ
โหม่ง เท่งโหม่งดังเปรี๊ยะ
ฉิ่ง รับปรับแต่งแต้ม
ฉาบ ฉ่ำฉาวเสียงขรม
กรับ ขับรับผสานผสม
โหม่ง เหม่งเสียงสอดคล้อง

เพลงไทย
ครึกครื้น
แซ่หวับ
คู่คล้องคลอเสียง
ร้องรำ
พ่างเพี้ย
เร่ร้าย
สนุกล้ำเพลงไทย
อารมณ์
ขยับก้อง
เสริมจิ้งหะ
จู้จ้องจับระบำ

ร้อง รำ ทำ เพลง

ร้อง	เพลงไทยชานซึ้ง	ดวงใจ
รำ	ร่ายนาฏศิลป์ไทย	อ่อนช้อย
ทำ	หน้าพาทย์บทใหม่	กระหึ่ม โลกเอ๋ย
เพลง	ร่ายรำชมดชม้อย	แซมช้อยราศรี
ร้อง	พากย์โชนกิ่งก้อง	พสุธา
รำ	ร่ายท่าเมขลา	ล่อแก้ว
ทำ	นอกรามสุรหา	นางซ่อน ในหมอก
เพลง	เร่รามสุรเกล้า	คลั่งแค้นขว้างขวาน
ร้อง	พระไล่กอดเกี้ยว	นางหนี
รำ	ขัดแบบชาตรี	ปักขี้ไต้
ทำ	ท่วงท่าเด่นดี	เข้าคู่ พระนาง
เพลง	ส่งรำสอใดกลั	ท่วงหน้าท่วงหลัง
ร้อง	ไฟเราะถ่วงทิ้ง	คำคม
รำ	ล่อลวงอารมณ์	ก่นเศรำ
ทำ	ที่ท่าทับถม	ชมทับ
เพลง	พรั่ำรำพรรณเร้า	รำร้องสนองมาลย์
ร้อง	ลิเกหยดย้อย	ท่ากก กอดเอ๋ย
รำ	ยั่วเย้า “แม่ยก”	ส่งยิ้ม
ทำ	แม่ตื่นตระหนก	อกสั่น
เพลง	พรั่ำเพื่อเพราพริ้ม	เพรียกพร้องพรรณา
ร้อง	ส่งเพลงเพราะพริ้ง	ทำนอง
รำ	สายคู่เคียงสอง	อ่อนช้อย
ทำ	ท่วงท่าประคอง	ชิดขึ้น
เพลง	ยั่วโอบเกี้ยวก้อย	กอดเกี้ยว “แม่ยก”
เพลง	ยั่วโอบเกี้ยวก้อย	กอดเกี้ยวเอ๋ย
วัฒนธรรมศิลปะนี้		ควรคำนึง
กายจิตต้องรำพึง		พริ้งพริ้ว
ชาวไทยระลึกถึง		เรื่องชาติ ศาสน์ กษัตริย์
โน้มนัสแนวนอบน้อม		มันไฉนรันดรเทอญ

ปกิณกคดีดนตรีไทย

จากหนังสือที่ระลึก งานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ราชบัณฑิตยสถาน

พุทธศักราช ๒๕๒๕

โดย

นาวาเอก สมภาพ ภิรมย์ ร.น.

คำนำ

เมื่อข้าพเจ้าเป็นเด็กได้เคยอ่านหนังสือ “ปกิณกะคดี” ของอัครพาหุ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) ประทับใจในคำว่า “ปกิณกะคดี” ยิ่งนักเมื่อมีโอกาสจะได้ขอใช้คำนี้ตามรอยพระยุคลบาทเสมอมา

ปกิณกคดีดนตรีไทย ที่ได้รับรวบรวมเสนอมานี้ ขอเรียนว่าข้าพเจ้าไม่มีความรู้ในวิชาดนตรีและไม่ได้เป็นนักดนตรีเมื่อน้อยอยู่บ้านขมิ้น ปากตรอกวัดระฆังโฆสิตาราม ดิ้นเข้าดนตรีก็กรอกเข้าไปในหู ฟังทุกเข้าคำ เสียงดนตรีฝังเข้าในเส้นเลือด พระเจ้าไม่ได้ประทานพรมาให้เป็นนักดนตรี แต่ประทานมาให้เป็นแต่เพียง “ผู้รักดนตรี” เสียงดนตรีทุกเข้าคำที่กรอกหูและฝังลงไปในสายเลือดเป็นเสียงระนาด ทั้งเอา-ทุ้ม-ฆ้องวง-และปี่โณ ด้านเหนือของบ้านจะได้ยินเสียงปี่พาทย์จากตรอกศาลาต้นจันทน์บ้านพระประดิษฐ์พิทักษ์และบ้านหมื่นไฉน ๆ ด้านใต้จะได้ยินปี่พาทย์วงพ่อครูขึ้นและครูพุ่มบาปุยวาทย์ปากคลองบ้านขมิ้น จะเป็นกลุ่มนักดนตรีวงโยธวาทิตทหารเรือ ครอบคลุมโดย น.ต.หลวงสนองกรรมไพเราะ ร.น. ละแวกบ้านขมิ้นหลังกรมอุทการเรือ และบ้านช่างหล่อเป็นหกละแวกบ้านของนักดนตรีโดยแท้ อาทิ เช่น ขุนสมานเสียงประจักษ์ ครูปี่สก็อตของเมืองไทย ครูมิ ทรัพย์เย็น ครูพิศณุ แซ่มบาง มีฝีมือทางปี่พาทย์และเป่าบาสซูนเก่งทั้งไทยและฝรั่ง ในสวนนันทอุทยานเลยไปจะมีวงดนตรีไทยของครูศรีม อ่ำลำยอง ฝีมือซอด้เป็นยอด นาน ๆ จะได้ยินเสียงปี่โอโบบรรเลงโดย ร.อ.เคี้ยง โอบายวาทย์ ร.น. ไกล ๆ บ้านจะมีคณะหุ่นกระบอกของนายเปี้ยก ประเสริฐกุล ที่หลังบ่อโพรงวัดระฆังจะมีคณะละครแม่ตาด และรุ่นหลังมีละครคณะแม่กำยาน แม่แถม นาน ๆ ละครคณะแม่เลื่อน แม่ปทุมก็เล่นที่วิกบ้านขมิ้น ได้เห็นพระเจนดุริยางค์มาสอนดนตรีฝรั่งที่โรงชอกองแถวทหารเรือ สิ่งแวดล้อมตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นเหตุให้รักดนตรี แต่ไม่มีโอกาสเป็นนักดนตรี และรักดนตรีมากขึ้น บทความปกิณกคดีดนตรีไทยเขียนขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการสังคายนาดนตรีไทย หรือ การสัมมนาดนตรีไทย เพลงไทยมีจำนวนเท่าใด อะไรบ้าง เรียงตามลำดับเสียงอักษรจุพจนานุกรม และเพลงใดสูญไปแล้วบ้าง เพลงที่เหลืออยู่นิยามบรรเลงปัจจุบันมีเท่าใด นี่คือวัตถุประสงค์ของบทความนี้

ชื่อเพลงไทยเรียงตามลำดับเสียง ของอักษร

เพลงไทย หมายถึง เพลงสำหรับบรรเลงดนตรีซึ่งบรรพบุรุษไทยท่านได้ประพันธ์ไว้ตั้งแต่สมัยสุโขทัยสืบทอดมาจนถึงสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ซึ่งปัจจุบันแผลงเรียกว่า เพลงไทยเดิม ซึ่งที่แท้จริงแล้วควรเรียกว่า “เพลงไทย” ไม่จำเป็นต้องมีคำว่า “เดิม” ประกอบลงไปด้วย หากจะเรียกเพลงไทยสมัยปัจจุบันซึ่งได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมยุโรป ควรจะเรียกว่าเพลงไทยสากล หรือที่ถูกควรเรียกว่าเพลงไทยร่วมสมัย ซึ่งคำว่า “ร่วมสมัย” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “contemporary”

เช่นเดียวกับคำว่า “ศิลปะร่วมสมัย (contemporary art)” เป็นต้น ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะมาเรียกเพลงไทยว่า เพลงไทยเดิม ควรจะเรียกว่า **“เพลงไทย”** เท่านั้น ไม่มีคำว่า “เดิม” ให้รักและรุ่มร่ามนี้คำว่าเพลงไทยในที่นี้ หมายถึง เพลงซึ่งบรรเลงมิใช่เพลงสำหรับการละเล่น ซึ่งเพลงสำหรับละเล่นหรือแสดงและร้องเป็นศิลปะพื้นบ้าน (folk art หรือ folklore) นั้น เป็นอีกประเภทหนึ่ง เช่น

๑. เพลงโคราช	๒. เพลงรำเห่
๓. เพลงฉ่อย	๔. เพลงอีแซว
๕. เพลงเรือ	๖. เพลงอันเร
๗. เพลงเกี่ยวข้าว	๘. เพลงกันตรึม
๙. เพลงสงฟาง	๑๐. เพลงไอ้เป้
๑๑. เพลงพิสดาน	๑๒. เพลงบอก
๑๓. เพลงพวงมาลัย	๑๔. เพลงสุพรรณ
๑๕. เพลงระบำ	๑๖. เพลงจ้อย (เพลงเกี่ยวสารรำพันรัก)
๑๗. เพลงปรบไก่	๑๘. เพลงเทพทอง
๑๙. เพลงสกลลำพวน	๒๐. เพลงชาวเหนือ
๒๑. เพลงชักกระดาน	๒๒. เพลงชาวใต้
๒๓. เพลงอ่างทอง (วิเศษชัยชาญ)	๒๔. เพลงสวรรค์
๒๕. เพลงพาดควาย ฯลฯ	

อาจจะมีอีกซึ่งไม่อาจสืบหาได้ ซึ่งผู้แสดงเรียกว่า พ่อเพลงแม่เพลง มิใช่หนักดนตรี ฉะนั้น คำว่า “เพลง” ในภาษาไทยจึงมี ๓ ความหมาย คือ

๑. เพลง สำหรับการละเล่น การแสดง (per forming art)
๒. เพลง อีกความหมายหนึ่ง เรียกว่า “เพลงยาว” ไม่เป็นเพลงสำหรับการละเล่น ไม่เป็นเพลงสำหรับบรรเลง (ดนตรี) แต่มีความหมายไปในทางวรรณคดี เช่น

กลอนเพลงยาวพยากรณ์กรุงคืออยุธยา

กลอนเพลงยาวเรื่องดีเมืองพม่า (พระราชนิพนธ์กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท)

กลอนเพลงยาวเรื่องหม่อมเปิดสวรรค์

กลอนเพลงยาวเรื่องพระอาการประชวรของกรมหมื่นอัปสรสุดาเทพฯ ฯลฯ

เพลงยาวส่วนมากแต่งเป็นกลอนบรรยายถึงความรัก เกี่ยวพาราตีในรูปแบบจดหมายฝากรัก นิยมกันมากในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ปัจจุบันไม่เป็นที่นิยมรูปแบบของกลอนเพลงยาวจึงเลือนหายไป คงเหลือเป็นประวัติทางวรรณกรรมเท่านั้น

๓. เพลงสำหรับการบรรเลงเป็นดนตรี (music) และเป็นศิลปะบริสุทธิ์ (pure art) เพลงสำหรับบรรเลง (ดนตรี) นั้น แบ่งออกได้อีก ๕ ประเภทใหญ่ คือ

๑. เพลงดับ

คือเพลงเรื่องจากวรรณคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งตัดมาตอนหนึ่งแล้วจัดเพลงบรรเลงตามขั้นตอนนั้น ๆ เป็นเพลงดับหนึ่ง เช่น เพลงดับนาคบาศก์ ดับพรหมาสตร์ เป็นต้น

๒. เพลงชุด

ส่วนใหญ่ใช้สำหรับมโหรี แต่งปีพาทย์ก็ใช้บรรเลง เช่น **เพลงชุดจิ้นลั่นถัน** ซึ่งประกอบด้วย เพลงจิ้นลั่นถัน จิ้นขวัญอ่อน ดาวดวงเดียว และจิ้นใหญ่ หรือ **เพลงชุดดอกไม้** คือเพลงชุดดอกไม้ ดอกไม้พัน ดอกไม้เอด สุวรรณหงส์ เป็นต้น เพลงชุดนี้ บางทีเรียกว่าชุดเพลงยาว ตำรามโหรี

๓. เพลงเรื่อง

คือบรรเลงดนตรีเป็นเรื่องคล้ายเพลงตับ เช่นเพลงเรื่องพญาโศก ประกอบด้วย เพลงพญาผัน พญาโศก ทำยพญาโศก พญารำพึง พญาครวญ รวม ๖ เพลง เป็นต้น (ข้าพเจ้าสงสัยเพลงเรื่องว่า ลักษณะการจัดเพลงคล้ายเพลงชุด จะแตกต่างกันอย่างไรได้ ไม่สามารถจะอธิบายได้)

๔. เพลงฉิ่ง

เพลงฉิ่ง มีลักษณะและข้อบังคับอย่างไรได้ จึงจะเรียกว่าเพลงฉิ่ง ไม่สามารถอธิบายได้

๕. เพลงเกร็ด

คือเพลงบรรเลงต่าง ๆ ที่ไม่ได้เข้าในเรื่อง เพลงตับ เพลงชุด เพลงเรื่อง หรือเพลงฉิ่งความจริง เพลงเกร็ดนั้น คือ “**ดนตรีบริสุทธ์**” เป็นดนตรีที่แท้จริงเมื่อเอาเพลงเกร็ดไปรวมเข้าเป็นตับ ก็เรียกว่าเพลงตับ เข้าเป็นชุดเรียกว่า เพลงชุด เป็นการกำหนดความหมายให้แคบเข้า เพื่อความเข้าใจ เพลงเกร็ดนี้สำคัญที่สุด ส่วนเพลงที่ใช้เป็นเพลงโหมโรง เพลงหน้าพาทย์หรือหน้าที่อื่นนั้นเป็นแต่ลักษณะของเพลงเป็น พันธกิจ หรือหน้าที่ (function) เท่านั้น

ดังที่ได้บรรยายนี้ ควรที่ท่านครูดนตรี จะได้มีการสัมมนา แต่งตำราเพลง หรือหนังสือวิชาการ ดนตรีไทย เพื่อสืบทอดกันต่อไป

เพลงอักษร ก

๑. กบเดิน	๒. กรงทอง (เพลงชุด)
๓. กรองดอกไม้	๔. กระแซเถา
๕. กระต่ายชมเดือนเถา	๖. กระต่ายเดิน
๗. กระแตได้ไม้	๘. กระแตเล็ก
๙. กระทงเขี้ยว	๑๐. กระบอก
๑๑. กระบอกเงิน	๑๒. กระบอกทอง
๑๓. กระปี่สีลาเถา	๑๔. กระมอญ
๑๕. กรับ	๑๖. กราว
๑๗. กราวกระแซช	๑๘. กราวกลาง
๑๙. กราวกีฬา	๒๐. กราวเขมร
๒๑. กราวตุล่ง	๒๒. กราวตะลุงแปลง
๒๓. กราวนอก	๒๔. กราวใน
๒๕. กราวรำหรือคลอเสียง	๒๖. กราวรำจิ้น
๒๗. กราวรำพม่า	๒๘. กราวรำมอญเถา
๒๙. กราวรำเสภา	๓๐. กราวเรียงพล
๓๑. กฤษณาภินิหาร	๓๒. กลม

๓๓. กลองแขก	๓๔. กลองโยนน
๓๕. กล่อมช้าง	๓๖. กล่อมনারীเภา
๓๗. กล่อมพญา	๓๘. กล่อมพรบรรทม
๓๙. กลี๋อ่อง	๔๐. กระระนะ
๔๑. กระหัดร่ายา	๔๒. กระเหี่ยงเหนื่อ
๔๓. กัลยาณมิตร	๔๔. กั๊ยะเยียมห้อง
๔๕. กาจับปากโลง	๔๖. ก้านต่อดอก
๔๗. การเวกตัวผู้	๔๘. การเวกตัวเมีย
๔๙. การเวกเถา	๕๐. การเวกเล็กเถา
๕๑. กาเรียนทองเถา	๕๒. กาเรียนทองร้องตัวผู้
๕๓. กาเรียนทองร้องตัวเมีย	๕๔. กาเรียนร่อน
๕๕. กำปอ	๕๖. กำพืด
๕๗. กำสรวลสุรางค์เถา	๕๘. กิ่งกือฉกจวก
๕๙. กิณนรรำ	๖๐. กิณรีเล่นน้ำเถา
๖๑. กุหลาบเซียงใหม่	๖๒. เก็กหมิ้ง
๖๓. เกริ่น	๖๔. เกริ่นเจ้าฟ้า
๖๕. เกริ่นลาวครวญ	๖๖. เกสรมาลา
๖๗. แก้วปุมปง	๖๘. เกาะ
๖๙. เกี้ยวข้าว	๗๐. แกระ
๗๑. ไกรลาสสำเร็จ	

เพลงอักษร ข

๑. ขยะแขยง	๒. ขวัญเมือง
๓. ขว้างขวาน	๔. ขว้างดาบเถา
๕. ขอมกล่อมลูก	๖. ขอมเงินเถา
๗. ขอมดำเนิน	๘. ขอมทรงเครื่องเถา
๙. ขอมทองเถา	๑๐. ขอมน้ำเต้า
๑๑. ขอมโบราณเถา	๑๒. ขอมแปลง
๑๓. ขอมรำ	๑๔. ขอมสุวรรณ
๑๕. ขอมใหญ่เถา	๑๖. ขะแมร์กะฮอม
๑๗. ขะแมร์ธม	๑๘. ขับนกกขับไม้
๑๙. ขับไม้	๒๐. ขับไม้บันเตาะว์
๒๑. ขับเสภา	๒๒. ข้ามสมุทร
๒๓. ขิมเล็ก ๓ ชั้น	๒๔. ขิมใหญ่ ๓ ชั้น
๒๕. ขึ้นเซียงแสน	๒๖. ขึ้นเซียงใหม่
๒๗. ขึ้นพลับพลา	๒๘. ขึ้นพลับพลานอก

๒๙. ชุนบรม
 ๓๑. เขมรกล่อมพระบรรพ
 ๓๓. เขมรกลาง
 ๓๕. เขมรขาว
 ๓๗. เขมรชนบทเถา
 ๓๙. เขมรชงซาร์
 ๔๑. เขมรทรงพระดำเนิน
 ๔๓. เขมรโทน
 ๔๕. เขมรไทรโยค
 ๔๗. เขมรบางนรา
 ๔๙. เขมรปี่แก้ว
 ๕๑. เขมรปี่แก้วน้อย
 ๕๓. เขมรพวงเถา
 ๕๕. เขมรพายเรือเถา
 ๕๗. เขมรโพธิ์สัตว์เถา
 ๕๙. เขมรราชบุรี
 ๖๑. เขมรล่อองค์
 ๖๓. เขมรไล่เรือ
 ๖๕. เขมรสุดใจ
 ๖๗. เขมรเหลือเถา
 ๖๙. เขมรอกโครง
 ๗๑. เขาเขียว
 ๗๓. เขาวงกต
 ๗๕. แหกกะเลงเถา
 ๗๗. แหกกินข้าว
 ๗๙. แหกกุลิตเถา
 ๘๑. แหกเกร็น
 ๘๓. แหกเข้ารีต
 ๘๕. แหกเงาะเถา
 ๘๗. แหกเชิญเจ้า
 ๘๙. แหกดุสิต
 ๙๑. แหกแดงเถา
 ๙๓. แหกดันไทย ๒ ชั้น
 ๙๕. แหกตาไม้ะ
 ๙๗. แหกถนอมนวล
๓๐. เนงเถา
 ๓๒. เขมรกล่อมลูก
 ๓๔. เขมรกำปอ
 ๓๖. เขมรเขียว
 ๓๘. เขมรชมจันทร์
 ๔๐. เขมรใต้
 ๔๒. เขมรทุบมะพร้าว
 ๔๔. เขมรไทรขาว
 ๔๖. เขมรน้อย
 ๔๘. เขมรปากท้อเถา
 ๕๐. เขมรปี่แก้วทางลักกะวา
 ๕๒. เขมรพระประทุม
 ๕๔. เขมรพระพระประทุม
 ๕๖. เขมรโพธิ์ทอง
 ๕๘. เขมรภูมิปราสาทเถา
 ๖๐. เขมรเร็ว
 ๖๒. เขมรเลียบพระนครเถา
 ๖๔. เขมรไล่ควาย
 ๖๖. เขมรเหนือ
 ๖๘. เขมรใหญ่เถา
 ๗๐. เขมรเอวบางเถา
 ๗๒. เข้าม่าน
 ๗๔. แหกกล่อมเจ้า
 ๗๖. แหกกำพูช
 ๗๘. แหกกินเหล้า
 ๘๐. แหกเกร็ง
 ๘๒. แหกขาวเถา
 ๘๔. แหกควรวญ
 ๘๖. แหกเจ้าเซ็น
 ๘๘. แหกดำเนิน
 ๙๐. แหกเดินดง
 ๙๒. แหกตันจรงกา
 ๙๔. แหกต๋อยหม้อเถา
 ๙๖. แหกตาเสือ
 ๙๘. แหกถอนสายบัว

๙๙. แยกไทรเถา	๑๐๐. แขนนกเอี้ยง
๑๐๑. แยกบรเทศ	๑๐๒. แยกบันตน
๑๐๓. แยกบุษายัญ	๑๐๔. แยกประเทศ
๑๐๕. แยกปัตตานี	๑๐๖. แยกพราหมณ์เถา ๔ ชั้น
๑๐๗. แยกมอญเถา	๑๐๘. แยกมอยทางเหล็ก
๑๐๙. แยกมอญบางขุนพรหมเถา	๑๑๐. แยกมอญบางช้าง
๑๑๑. แยกมอญแปลง	๑๑๒. แยกมัสหรีเถา
๑๑๓. แยกยี่นก	๑๑๔. แยกระบำ
๑๑๕. แยกรำดาบ	๑๑๖. แยกรำพันเถา
๑๑๗. แยกรำฟิ่ง	๑๑๘. แยกเร็ว
๑๑๙. แยกลพบุรีเถา	๑๒๐. แยกลั่นดาตง
๑๒๑. แยกลีลาศ	๑๒๒. แยกสดาบแปลง
๑๒๓. แยกสวด	๑๒๔. แยกสายเถา
๑๒๕. แยกสำหรับเถา	๑๒๖. แยกสี่เกลอเถา
๑๒๗. แยกสุหรีด	๑๒๘. แยกหนัง
๑๒๙. แยกเห่เถา	๑๓๐. แยกไหม้ง
๑๓๑. แยกอลอรัสตาร์	๑๓๒. แยกอหวังเถา
๑๓๓. แยกโอดเถา	๑๓๔. แยกไขดวง

เพลงอักษร ค

๑. คณิงนุชเถา	๒. ครวญหาเถา
๓. ครอบจักรวาลเถา	๔. ครุ่นคิดเถา (ครุ่นคำนึง ?)
๕. คลอเสียง	๖. คลื่นกระทบฝั่ง
๗. คางคกปากบ่อ (คางคกปากสระ)	๗. ค้างคาวกินกล้วย (ค้างคาวคาบกล้วย)
๙. คำไวยรา	๑๐. คำสัญญา
๑๑. คำหวาน	๑๒. คำหอม
๑๓. ศุภิพาทย	๑๔. คุดทะราดเหี้ยมกรวด
๑๕. คุณลุงคุณป่าเถา	๑๖. คุ้งจันดิน
๑๗. คุ่นางนาค	๑๘. คุ่นะคันโยค
๑๙. คุ้งฝรั่ง	๒๐. คุ้พระทอง
๒๑. คุ้พัดชา	๒๒. คุ้เพื่อนนอน
๒๓. คุ้มลายูหวน	๒๔. คุ้ระสำระสาย
๒๕. คุ้วิศาลแลก	๒๖. คุ้อรชร
๒๗. เคียงมอญรำดาบ	๒๘. โคมเวียน

เพลงอักษร ง

๑. งูกลิ้นหาง	๒. งูรัดเขียด
๓. เงี้ยว	๔. เงี้ยวเดินทัพ
๕. เงี้ยวรำลึก	๖. เงี้ยวอาหรับ

เพลงอักษร จ

๑. จก	๒. จระเข้ขวางคลอง
๓. จระเข้หางยาวเถา	๔. จระเข้หางยาวทางสักระวา
๕. จอมทอง	๖. จอมศรี
๗. จอมสุรางค์	๘. จ้อยแม่นา
๙. จะปู	๑๐. จันดิน
๑๑. จันทรฉาย	๑๒. จำปาเจ็ดกลีบ
๑๓. จำปาทองเทศ	๑๔. จำปานารีเถา
๑๕. จิ้งจกทองเถา	๑๖. จินตะหวาดตี
๑๗. จิน	๑๘. จินเก็บบุปผาเถา
๑๙. จินเก็บบุปผาแปลง	๒๐. จินขวัญอ่อนเถา
๒๑. จินชิมเล็ก	๒๒. จินชิมใหญ่
๒๓. จินเข้าห้องเถา	๒๔. จินไฉยอ
๒๕. จินชวน	๒๖. จินชักใบ
๒๗. จินดาวดวงเดียว	๒๘. จินแดง
๒๙. จินต้องเขียง	๓๐. จินดุ่ม
๓๑. จินนอก	๓๒. จินนำทัพ
๓๓. จินน้ำเสด็จ	๓๔. จินใน
๓๕. จินบำเรอบรมบาท	๓๖. จินพระยาครุฑ
๓๗. จินร้ว	๓๘. จินรำพัด ๒ ชั้น
๓๙. จินรำพึงเถา	๔๐. จินรำหยา
๔๑. จินลั่นถันเถา	๔๒. จินเลือกคู่
๔๓. จินโล้	๔๔. จินวังหลวงเถา
๔๕. จินเสียผี	๔๖. จินแส
๔๗. จินแสโคก	๔๘. จินหน้าเรือ
๔๙. จินใหญ่	๕๐. จินไหล
๕๑. จินฮ่อแฮ	๕๒. จินฮุยฮา
๕๓. จินฮุยฮิน	๕๔. จิบแจง
๕๗. เจ้าชู้	๕๘. เจ้าเซ็น
๕๙. ใจใส (เพลงโหมโรง)	

เพลงอักษร จ

๑. จิ้ง	๒. จิ้งกลาง
๓. จิ้งตรัง	๔. จิ้งบุหล่ง
๕. จิ้งเรื่อง	๖. จุยฉายกึ่งไม้เงินทอง
๗. จุยฉายทศกัณฐ์	๘. จุยฉายทศกัณฐ์ลงสวน
๙. จุยฉายเบญจกาย	๑๐. จุยฉายพราหมณ์
๑๑. จุยฉายแม่ศรี	๑๒. จุยฉายยอพระกลืน
๑๓. จุยฉายวันทอง	๑๔. จุยฉายวันทองแปลง
๑๕. จุยฉายศูรปนาขาแปลง	๑๖. จุยฉายสุวรรณหงส์
๑๗. จุยฉายห่มมานแปลง	๑๘. จุยฉายพะเนา
๑๙. จุยฉายอินทรชิตแปลง	๒๐. โฉลกแรก

เพลงอักษร ช

๑. ชกมววย	๒. ชมโฉม
๓. ชมดง	๔. ชมดงนอก
๕. ชมตลาด	๖. ชมทะเล
๗. ชมพูนุท	๘. ชมแสงจันทร์เถา
๙. ชมแสงทอง (อรุณไชแสง)	๑๐. ชเวดากอง (บุญยง)
๑๑. ช้อนแท่น	๑๒. ช่อพุ่มเรียง
๑๓. ชำ (สร้อยสน)	๑๔. ช้างกินใบไม้
๑๕. ช้างตั้ง	๑๖. ช้างต่อ
๑๗. ช้างประสานงา	๑๘. ชาตรี
๑๙. ชาตรีกรับ	๒๐. ชาตรีตะลุง
๒๑. ชาตรีโทน	๒๒. ชาตรีโน
๒๓. ชาตรีบางช้าง	๒๔. ชาติ (เพลงชาติ)
๒๕. ชำแต่	๒๖. ชำแบก
๒๗. ชำประสม	๒๘. ชำปี
๒๙. ชำ-เร็ว	๓๐. ชาละวัน
๓๑. ชำโหย	๓๒. ชำนาญ
๓๓. ชูป	๓๔. เช้า (เพลงไหมโรง)
๓๕. เช้าเต่าทอง (บรรเลงเวลาดักบาตร)	๓๖. เชิงตะกอน
๓๗. เชิญเทวดา	๓๘. เชิญศพ
๓๙. เชิด	๔๐. เชิดชั้นเดียว
๔๑. เชิด ๒ ชั้น	๔๒. เชิดกลอง
๔๓. เชิดแขก	๔๔. เชิดจีน
๔๕. เชิดฉาน	๔๖. เชิดฉิ่ง

๔๗. เชิดฉิ่งทั้งพวงมาลัย

๔๘. เชิดฉิ่งศรแฝง

๕๑. เชิดโน

๕๓. เชื้อ

๔๘. เชิดฉิ่งศรทง

๕๐. เชิดนอก

๕๒. เชิดศพ

๕๔. ใช้เรือ

เพลงอักษร ข

๑. ชัดกระแจะ

๓. ชัดน้ำ

๒. ชัดชาติรี

๔. เช่นเหล่า

เพลงอักษร ญ

๑. ญวนทอดแห

๓. ญวนยกทัพ

๕. ญวนรำลึก

๗. ญวนหวังดี

๙. ญี่ปุ่น

๑๑. ญี่ปุ่นฉ้อฉน

๑๓. ญี่ปุ่นรำพึง

๒. ญวนทีโห

๔. ญวนรำถึง

๖. วังเด

๘. ญวนใหม่

๑๐. ญี่ปุ่นกำสรวล

๑๒. ญี่ปุ่นรำพัน

เพลงอักษร ด

๑. ดนตรีประวัติศาสตร์

๓. ดวงดาว

๕. ดอกไม้

๗. ดอกไม้ทอง

๙. ดอกไม้บานยามเช้า

๑๑. ดอกไม้ไพร

๑๓. ดอกไม้เหนือ

๑๕. ด้อมค่าย

๑๗. ดาวกระจ่าง

๑๙. ดาวจรเข้

๒๑. ดาวทอง (หรือโศกพม่า)

๒๓. ดันแดง

๒๕. เดินดง

๒. ดันหน

๔. ดวงฤทัยเถา

๖. ดอกไม้ตานี

๘. ดอกไม้ไทย

๑๐. ดอกไม้พัน

๑๒. ดอกไม้ร่วงเถา

๑๔. ดอกไม้เอด

๑๖. ดารารามัญ

๑๘. ดาวกระจาย

๒๐. ดาวดวงหนึ่ง

๒๒. ดาวเตลง

๒๔. เดิน

๒๖. เดือนหงายกลางป่า

เพลงอักษร ต

๑. ต้นซบ (หรือต้นเข้ามามน)

๓. ต้นเพลง ๒ ชั้น

๕. ต้นเพลงยาว

๗. ตระ

๙. ตระจอมศรี

๒. ต้นบรเทศ

๔. ต้นเพลงฉิ่ง ๓ ชั้น

๖. ต้นมะนาว

๘. ตระคุกรัน

๑๐. ตระเชิญ

๑๑. ตระเทวาประสิทธิ์	๑๒. ตระนอน
๑๓. ตระนาฏราช	๑๔. ตระนิมิต
๑๕. ตระบรรทมสินธุ์	๑๖. ตระบองกัน
๑๗. ตระปลายพระลักษณ์	๑๘. ตระแปลง
๑๙. ตระพระกฤษณะ	๒๐. ตระพระบรรทม
๒๑. ตระพระประคนธรรพ	๒๒. ตระมารละม่อม
๒๓. ตระโยน	๒๔. ตระสันนิบาติ
๒๕. ตระเสียมอบ	๒๖. ตระหญ้าปากคอก
๒๗. ตระโหมโรง	๒๘. ตระริงฤดี
๒๙. ตลกหัวเราะ	๓๐. ตระลุยเตลง
๓๑. ดวงพระธาตุ	๓๒. ตระด้อยตลิ่ง
๓๓. ตระอัยรูปเถา	๓๔. ตระเซ็ง-เจ้าเซ็ง
๓๕. ตระนาว	๓๖. ตระนาวแปลง
๓๗. ตระลูง	๓๘. ตระลูงบ้องตัน
๓๙. ตระลุ่มโปง	๔๐. ตระตั้งอรชร
๔๑. ตระดัดพ้อ	๔๒. ตระดักมูริน
๔๓. ตระตามกวาง	๔๔. ตระดักดา
๔๕. ตระดั่งดั่ง	๔๖. ตระเตลงรำพึง
๔๗. ตระเต่ากินผักนึ่ง	๔๘. ตระเต่าเงิน
๔๙. ตระเต่าทอง	๕๐. ตระเต่าทองตัวผู้
๕๑. ตระเต่าทองตัวเมีย	๕๒. ตระเต่าฟักไข่
๕๓. ตระเต่าเห่	๕๔. ตระเตี้ยว
๕๕. ตระโตคาบแก้ว	

เพลงอักษร ถ

๑. ถอนสมอเถา	๒. ถอยหลังเข้าคลอง

เพลงอักษร ท

๑. ทอยอย	๒. ทอยอยเขมรเถา
๓. ทอยอยญวน	๔. ทอยอยดง
๕. ทอยอดเดียว	๖. ทอยอยนอกเถา
๗. ทอยอยในเถา	
๘. ทอยอยลาว	
๙. ทรงพระสุบิน	๑๐. ทวาย
๑๑. ทองแก่น้ำ	๑๒. ทองพราย
๑๓. ทองย่อน	๑๔. ทองย้อย
๑๕. ทองสม	๑๖. ทองสะ

๑๗. ทะนันทอง
๑๙. ทะแยกลองโยน
๒๑. ทะแยหงสา
๒๓. ท้ายปฐม
๒๕. ทิพย์
๒๗. เทพชาติรี
๒๙. เทพนิมิต
๓๑. เทพบรรเทิง
๓๓. เทพวิญจวน
๓๕. เทพลีลา
๓๗. เทพหาเวิน
๓๙. เทศน์ (โหมโรงก่อนพระเทศน์)
๔๑. ไทยคำนี้
๔๓. ไทยปณิธาน

๑๘. ทะแย
๒๐. ทะแยมอญ
๒๒. ทะเลบ้า
๒๔. ท้ายพระยาโสภ
๒๖. เทพจุติ
๒๘. เทพทอง
๓๐. เทพบรรทม
๓๒. เทพประนม
๓๔. เทพรำพึง
๓๖. เทพไสยาสน์
๓๘. เทวาประสิทธิ์เถา
๔๐. โทนม้า หรือ โทนมรถ
๔๒. ไทยน้อย
๔๔. ไทยมุง

เพลงอักษร ธ

๑. ธรณีกรรแสง
๒. ธรรมสมังคี

เพลงอักษร น

๑. นก
๓. นกกิ่งโครง-สีชมพู
๕. นกเขาชะแมร์
๗. นกเขามะราปี
๙. นกร่อน
๑๑. นกเอี้ยงตัวเมีย
๑๓. นเรศวรชนช้าง
๑๕. นังกิน
๑๗. นาคเกี้ยว ๘ ชั้น
๑๙. นาคบริพัตร
๒๑. นางกราย
๒๔. นางตานี
๒๕. นางตานีร้องไห้
๒๗. นางนกรวญเภา
๒๙. นางนาคน้อย
๓๑. นางบุหรง
๓๒. นางรำ
๓๕. นางหงส์
๒. นกกระจอกทอง
๔. นกขมิ้นเถา
๖. นกเขาเขมร
๘. นกโพรดก
๑๐. นกเอี้ยงตัวผู้
๑๒. นครศรีธรรมราช
๑๔. น้อยใจยา
๑๖. นาคเกี้ยว
๑๘. นาคเกี้ยวพระสุเมรุเถา (หรือนาคเกี้ยว)
๒๐. นาคราช
๒๒. นางกลับเข้าที่
๒๖. นางนกขอม
๒๘. นางนาค
๓๐. นางนาคใหญ่
๓๒. นางเอื้อง
๓๔. นาวลูกจากที่
๓๖. นางหงส์วัดสระเกศ

- ๓๗. นางหน่าย
- ๓๙. นางไห้
- ๔๑. น่านเจ้าจิ้มก้อง
- ๔๓. นารายณ์แปลงรูปเถา
- ๔๕. น้ำค้างตะวันตก
- ๔๗. น้ำไหลชอกเขา
- ๔๙. เนียรคันโยค
- ๕๑. แนน

- ๓๘. นางโหย
- ๔๐. น่านเจ้า
- ๔๒. น่านเจ้ารำลึก ๓๙๙
- ๔๔. น้ำค้างตะวันตก
- ๔๖. น้ำลอดใต้ทรายเถา
- ๔๘. เนรป่าดี
- ๕๐. เนื้อมโหรี
- ๕๒. โนน

เพลงอักษร บ

- ๑. ประเทศ
- ๓. บลิ้ม
- ๕. บัวยังใบ
- ๗. บางช้างแปลง
- ๙. บัระบุ่น
- ๑๑. บุ่มไบเย
- ๑๓. บุหลั่น
- ๑๕. บุหลั่นลอยเลื่อน
- ๑๗. เบญจคีรี
- ๑๙. ไบคลั่ง

- ๒. บรรทมไพร
- ๔. บังใบ
- ๖. บัวลอย
- ๘. บาทสกุณี
- ๑๐. บำเรอบรมยาท
- ๑๒. บุล่ง
- ๑๔. บุหลั่นชกมวย ๓ ชั้น
- ๑๖. บู่เซนลือก
- ๑๘. เบ้าหลุด
- ๒๐. ไบคลั่งบางช้าง

เพลงอักษร ป

- ๑. ปฐม
- ๓. ปฐมฤกษ์
- ๕. ประจำวัด
- ๗. ประชุมเทพ
- ๙. ประตงพัน
- ๑๑. ประตงละคร
- ๑๓. ประตงโอด
- ๑๕. ประพาสมหรรณพ
- ๑๗. ประสาทกุด
- ๑๙. ปราสาทสร้อย
- ๒๑. ปลาทอง
- ๒๓. ปลุกต้นไม้
- ๒๕. บั้นฝ้าย
- ๒๗. ปี่แก้ว
- ๒๙. ปีนดลิ่งนอก

- ๒. ปฐมดุสิต
- ๔. ประจำบ้าน
- ๖. ประจำศพ
- ๘. ประชุมเทวราช
- ๑๐. ประตงเรื้อย
- ๑๒. ประตงหวน
- ๑๔. ประพาสมหาดรา
- ๑๖. ประเสบัน ๓ ชั้น
- ๑๘. ปราสาททอง
- ๒๐. ปราสาทไหว (สำหรับแห่ศพ)
- ๒๒. ปลายข้าเซ
- ๒๔. ป้อยหรือว้อย
- ๒๖. ปีกล้อง
- ๒๘. ปี่แก้วน้อย
- ๓๐. ปีนดลิ่งใน

- ๓๑. ปุ่มแป้ง
- ๓๓. แป๊ะ
- ๓๕. แป๊ะฮวยพั้ง
- ๓๗. โปริยข้าวตอกดอกไม้

- ๓๒. แปดบท
- ๓๔. แป๊ะเล่ซุน
- ๓๖. โปียกั้งเหล็ง

เพลงอักษร ผ

- ๑. ผ่าโพก
- ๓. ผีมดกินน้ำพราว
- ๕. ผะละ
- ๒. ผีกุลา (ภาคเหนือ)
- ๔. ผีมด ๒ ชั้น (ละม้ายเชียงแสน)

เพลงอักษร ฝ

- ๑. ฝนแสนท่า (ลาวกระตูกี่)
- ๓. ฝรังควง
- ๕. ฝรังจรรกา
- ๗. ฝรังเดิน
- ๙. ฝรังถอนสมอ
- ๑๑. ฝรังรำเท้า
- ๑๓. ฝรังเวศุกรรม
- ๑๕. ฝั้งน้ำ
- ๑๗. ฝ่างใบพัน
- ๑๙. ฝៃคะนึ่ง (ฝៃค่านึ่ง)
- ๒. ฝรังกลายเถา
- ๔. ฝรังคู่
- ๖. ฝรังแง
- ๘. ฝรังตัด
- ๑๐. ฝรังโยสลัม
- ๑๒. ฝรังเร็ว
- ๑๔. ฝั้งโขง
- ๑๖. ฝ่างใบ
- ๑๘. ฝ่างใบโอด

เพลงอักษร พ

- ๑. พม่า
- ๓. พม่ากลองยาว
- ๕. พม่ากลาง
- ๗. พม่าแก้ทัพ
- ๙. พม่าชีร่าบ่อ
- ๑๑. พม่าชวยมอม
- ๑๓. พม่าตายี่
- ๑๕. พม่าแทงกล
- ๑๗. พม่าน้อย
- ๑๙. พม่าเปิงมาง
- ๒๑. พม่าพาเมีย
- ๒๓. พม่าย่าเที่ยง
- ๒๕. พม่าเร็ว
- ๒๗. พม่าวัด
- ๒๙. พม่าห้าท่อนเถา
- ๒. พม่าเถา
- ๔. พม่ากล่อม
- ๖. พม่ากำซัป
- ๘. พม่าเขว
- ๑๐. พม่าไชยา
- ๑๒. พม่าเดิน
- ๑๔. พม่าทงเล
- ๑๖. พม่าไทยอธิฐาน
- ๑๘. พม่านิมิต
- ๒๐. พม่าแปลง
- ๒๒. พม้ามอญ
- ๒๔. พม่ารำชวาน
- ๒๖. พม่าโลม
- ๒๘. พม่าห้าท่อน ๔ ชั้น
- ๓๐. พม่าเห่

๓๑. พม่าอาโก	๓๒. พม่าเห่
๓๓. พรผี	๓๔. พรพรหม
๓๕. พระขึ้นเทศน์	๓๖. พระจันทร์ครึ่งซีกเถา
๓๗. พระจันทร์ลับเหลี่ยม	๓๘. พระทอง
๓๙. พระเทศน์จบ	๔๐. พระนคร
๔๑. พระนครเงิน	๔๒. พระยาบุญชรรเถา
๔๓. พระยาครวญ	๔๔. พระยาตริก
๔๕. พระยาฝัน	๔๖. พระยารำพึง
๔๗. พระยาลำพอง	๔๘. พระยาโสภ ๓ ชั้น
๔๙. พระยาโสภมารีช	๕๐. พระยาสี่เสา
๕๑. พระรามคินนคร	๕๒. พระรามเดินดง
๕๓. พระรามตามกวาง	๕๔. พระรามเป่าสังข์
๕๕. พระรามลอยลาด	๕๖. พระลอดตามไก่อ
๕๗. พระอาทิตย์ชิงดวง	๕๘. พราหมณ์เก็บหัวแหวน
๕๙. พราหมณ์เข้า	๖๐. พราหมณ์เข้าโบสถ์
๖๑. พราหมณ์ตีดน้ำเต้า	๖๒. พวงมาลัย-ปราบไก่อ
๖๓. พวงร้อยเถา	๖๔. พ้อ
๖๕. พังคา	๖๖. พันธุ์ฝรั่ง (ทางไทย-ทางฝรั่ง)
๖๗. พากย์	๖๘. พากย์ไก่อ
๖๙. พیمانมาศ ๓ ชั้น	๗๐. พิรุณสังข์ฟ้า
๗๑. พิโสน้ำทอง	๗๒. พุทธากระแตก
๗๓. เพชรน้อยเถา	๗๔. เพลงยาว ๓ ชั้น
๗๕. เพื่อนนอก	๗๖. เพื่อนนอนน้อย
๗๗. เพื่อนนอนใหญ่	๗๘. โปกผ้า

เพลงอักษร พ

๑. ฟองน้ำ (เพลงสมัยอยุธยา)	๒. ฟ้อนเงี้ยว
๓. ฟ้อนชวยมือ	๔. ฟ้อนไทภูเขา
๕. ฟ้อนแพน	๖. ฟ้อนม่านมงคล
๗. ฟ้อนม่วยเชียงดา	๘. ฟ้อนเมฆินทร์
๙. ฟ้อนเมือง (หรือมวงแชะมวง)	

เพลงอักษร ภ

๑. ภารตะ	๒. ภิรมย์สุรางค์
๓. ภุมรินทร์	๔. ภุมิทอง

เพลงอักษร ม

๑. มदनน้อย	๒. มณฑาทอง
๓. มโนห์ราโอด	๔. มลายูหวาน
๕. มหากาล	๖. มหาจุฬาลงกรณ์
๗. มหาโฉลก	๘. มหาชยาภิรมย์
๙. มหาไชย	๑๐. มหาปิยะ
๑๑. มหาราช ๓ ชั้น (โหมโรง)	๑๒. มหาราชรามคำแหง
๑๓. มหาฤกษ์	๑๔. มอญกละ (มอญคละ ?)
๑๕. มอญครวญ	๑๖. มอบจับช้าง
๑๗. มอญชมจันทร์	๑๘. มอญดอกโสน
๑๙. มอญดูดาว	๒๐. มอญตัดแต่ง
๒๑. มอญทะแยพระสีนวลลา	๒๒. มอญทำอิฐ
๒๓. มอญนกขมิ้น	๒๔. มอญบางนรา
๒๕. มอญบางนางเกร็ง	๒๖. มอญแปลง
๒๗. มอญฟุ้งหอก	๒๘. มอญยกตะลุ่ม
๒๙. มอญโยนดาบ	๓๐. มอญร้องไห้
๓๑. มอญรำดาบ	๓๒. มอญเล็ก
๓๓. มอญใหญ่	๓๔. มอญอ้อยอิงเถา
๓๕. มอบเรือ	๓๖. มะตะแม
๓๗. มะยราภิรมย์	๓๘. มะละกาน้ำทอง
๓๙. มะละกาเสียเมือง	๔๐. มะละหม่ง
๔๑. มะลิซ้อนเถา	๔๒. มะลิวัลย์
๔๓. มะลิเลื้อย	๔๔. มังกรทอง
๔๕. มังกรเล่นคลื่น	๔๖. มัดตรา
๔๗. ม้ากระโดด	๔๘. ม้าไชยก
๔๙. ม่านมงคลใหญ่ ๓ ชั้น	๕๐. ม่านมัยเชียงตา
๕๑. ม่านรามัญ	๕๒. ม่านมงคล
๕๓. ม้าย่องเถา	๕๔. มาร์ชแขกเชิญเจ้า
๕๕. มาร์ชธนบุรี	๕๖. มาร์ชนิยมไทย
๕๗. มาร์ชบริพัตร	๕๘. มาร์ชภาณุรังษี
๕๙. มาร์ชราชวัลลภ	๖๐. มาร์ชทรวงอร์เเยย (ดัดแปลง)
๖๑. ม้ารำเถา	๖๒. มาลีหวาน
๖๓. ม้าสะบัดกีบเถา	๖๔. มือลม
๖๕. มูโน	๖๖. มุล่งเถา
๖๗. เมดเล่ย์	๖๘. แม่บทเล็ก

- ๖๙. แม่บทใหญ่
- ๗๑. แม่ลงภูกลาย
- ๗๓. แม่ลงภูมอญ
- ๗๕. แม่ลงเมาทองตัวผู้
- ๗๗. แม่ลงวันทอง
- ๗๙. แม่ศรี
- ๘๑. แม่หม้ายสามคน

- ๗๐. แม่ลงปอสะบัดปีก
- ๗๒. แม่ลงภูทอง
- ๗๔. แลงมุดต็อก
- ๗๖. แม่ลงเมาทองตัวเมีย
- ๗๘. แม่แล้งลำปาง
- ๘๐. แม่ศรีทรงเครื่อง

เพลงอักษร ย

๑. ยกตะลุ่ม	๒. ยกศพ
๓. ยวนเคล้ำ	๔. ยโสธรเถา
๕. ยอยศพระลอ	๖. ยอเรตต์
๗. ยะวาเร็ว	๘. ยาดเล้
๙. ย่านเถร	๑๐. ยานี้
๑๑. ยาเมาเล	๑๒. ยาว
๑๓. ย่ำคำ	๑๔. ย่ำคำมอญ
๑๕. ย่ำเทียง	๑๖. ย่ำไทย
๑๗. ยิกินหกบาท	๑๘. ยิกินหน้าศพ
๑๙. ยิกินยาก	๒๐. ยิกินเล็ก
๒๑. ยิกินใหญ่	๒๒. ยี่เอ็ม
๒๓. ยูห์ดิด	๒๔. เย็น (โหมโรงเย็น)
๒๕. เย้ย	๒๖. เยี่ยมวิมาน ๓ ชั้น
๒๗. โยคีจำแลง	๒๘. โยคีโยนแก้ว
๒๙. โยนดาบ	๓๐. โยสลัม

เพลงอักษร ร

๑. รณ	๒. รอน
๓. รอนพระพิราพทั้งองค์	๔. ร้อยดอกไม้
๕. ระกำ	๖. ระบำกฤษฎาภิหาร
๗. ระบำไกรลาสสำเร็จ	๘. ระบำเงือก
๙. ระบำจีน	๑๐. ระบำชุมนุมเผ่าไทย
๑๑. ระบำเชษฐาขัตติ	๑๒. ระบำญวน
๑๓. ระบำดอกบัว	๑๔. ระบำดาวดึงส์
๑๕. ระบำทวารวดี	๑๖. ระบำเทศ
๑๗. ระบำนกเขามะราปี	๑๘. ระบำนพรัตน์
๑๙. ระบำมฤคิราเริง	๒๐. ระบำมะเทิ่งเมื่อยเจิง
๒๑. ระบำเริงอรุณ	๒๒. ระบำลพบุรี

๒๓. ระบายศรีวิชัย	๒๔. ระบายสวัสดิ์รักษา
๒๕. ระบายสัตว์	๒๖. ระบายสุโขทัย
๒๗. ระบายหน้าช้าง	๒๘. ระบายไพร
๒๙. ระบายระไว	๓๐. ระบายระสาย
๓๑. ระบายระเหิน	๓๒. ระบายพระ
๓๓. ระบาย	๓๔. ระบายลาเตียว
๓๗. ระบายสามลา (หรือคูกพากย์)	๓๘. ระบายมีพระจันทร์
๓๙. ระบายโค	๔๐. ระบายมงคล
๔๑. ระบายรีประดับดาว	๔๒. ระบายรีสดมสร
๔๓. ระบายเกลิง	๔๔. ระบายัญรัตนทศ
๔๕. ระบาย	๔๖. ระบายชาติรี
๔๗. ระบายนอก	๔๘. ระบายมโนห์รา
๔๙. ระบายรุด	๕๐. ระบายเร็ว
๕๑. ระบายขอฝน	๕๒. ระบายโคม (ญวน)
๕๓. ระบายฉายแม่บท	๕๔. ระบายเชิดจัน
๕๕. ระบายขัดชาติรี	๕๖. ระบายเชิงกระต๊อบข้าว
๕๗. ระบายเชิงกลองไห	๕๘. ระบายดาบ
๕๙. ระบายใบไม้ (เพลงชุด)	๖๐. ระบายมา-มอญ
๖๑. ระบายพระลอเข้าสวน	๖๒. ระบายพลายชุมพล
๖๓. ระบายพัดชา	๖๔. ระบายมวยตีลูกก๊วย
๖๕. ระบายแม่บท	๖๖. ระบายรามสูร-เมขลา
๖๗. ระบายลาวกระทบไม้	๖๘. ระบายลาวเสียงเทียน
๖๙. ระบายมาตรฐานของกรมศิลปากร	๗๐. ระบายสระหม่าแขก
๗๑. ระบายสินวล	๗๒. ระบายร้อยศัพท์ไทย
๗๓. ระบายรุกรัน	๗๔. ระบายรูปลบริดาเนี่ย
๗๕. ระบายไรร้อง	๗๖. ระบายเร็ว
๗๗. ระบายกระพือปีก	

เพลงอักษร ก

๑. กฤษีหลงถ้ำ

๑. ลงสร่ง (บวชพระภิกษุ)
๓. ลงสร่งนกกะจอก
๕. ลมบน
๗. ลมหวาน
๙. ล่องน่านเล็ก

เพลงอักษร ล

๒. ลงสร่งโตน
๔. ลงสร่งมอญ
๖. ลมพัดชายเขา
๘. ล่องน่าน (พระลอ)
๑๐. ล่องเรือ

๑๑. ล่องเรือละคร
 ๑๓. ล่องลม
 ๑๕. ลอยชายเข้าวัง
 ๑๗. ลา
 ๑๙. ลายกาเต้นก้อน
 ๒๑. ลายแม่ฮ้างกล่อมลูก
 ๒๓. ลายสุดคะแนน
 ๒๕. ลาวกระแตเล็ก
 ๒๗. ลาวครวญ
 ๒๙. ลาวคำหอม
 ๓๑. ลาวจ้อย
 ๓๓. ลาวเจ้าชู้
 ๓๕. ลาวเฉียง
 ๓๗. ลาวเชิญผี
 ๓๙. ลาวเซ็ง
 ๔๑. ลาวดวงเดือน
 ๔๓. ลาวดำเนินทราย
 ๔๕. ลาวต๋อนก
 ๔๗. ลาวพวน
 ๔๙. ลาวแพน
 ๕๑. ลาวลำปางเถา
 ๕๓. ลาวลำปางใหญ่เถา
 ๕๕. ลาวเล็กดัดสร้อย
 ๕๗. ลาวเลียบค่าย
 ๕๙. ลาวสร้อยลำปาง
 ๖๑. ลาวสองคอน
 ๖๓. ลาวสาวกระตูกี่
 ๖๕. ลาวเสียงเทียน
 ๖๗. ลำไป
 ๖๙. ลำกิน
 ๗๑. ลิงโลด
 ๗๓. ลีลากระทุ้ม
 ๗๕. ลูกหมด
 ๗๗. โลงทอง ๓ ชั้น
 ๗๙. โลมนอก
 ๘๐. โลมมอญ
๑๒. ล่องเรืออรนayarูปเถา
 ๑๔. ล่องลิ่ว
 ๑๖. ละม้าย
 ๑๘. ลานนา
 ๒๐. ลายแมลงภูตอมดอก
 ๒๒. ลายสาวหยิกแม่
 ๒๔. ลาวกระแซ
 ๒๖. ลาวกระทบไม้
 ๒๘. ลาวคลึง
 ๓๐. ลาวแคน
 ๓๒. ลาวเจริญศรี
 ๓๔. ลาวเจ้าชูเถา
 ๓๖. ลาวชมดง
 ๓๘. ลาวเซียงไหม
 ๔๐. ลาวดมดอกไม้
 ๔๒. ลาวดอกไม้เหนือ
 ๔๔. ลาวเดินดง
 ๔๖. ลาวด้อยดิง (ด้อยตลิ่ง ?)
 ๔๘. ลาวพุงขาว
 ๕๐. ลาวล่องน่าน
 ๕๒. ลาวลำปางเล็ก
 ๕๔. ลาวเล็ก
 ๕๖. ลาวเล่นน้ำ
 ๕๘. ลาวสมเด็จเถา
 ๖๐. ลาวสวยรวย
 ๖๒. ลาวสามท่อน
 ๖๔. ลาวสาวสวย
 ๖๖. ลำชาตรี
 ๖๘. ลำเหาะ
 ๗๐. ลิงลาน
 ๗๒. ลีลา
 ๗๔. ลูกติดแม่
 ๗๖. เล่าซอ
 ๗๘. โลม
 ๘๐. โลมโน

เพลงอักษร ว

๑. วรเชษฐ์	๒. วอลทซ์โนรี
๓. วอลทซ์ประชุมพล	๔. วอลทซ์ปลื้มจิต
๕. วอลทซ์เมขลา	๖. วันชาติ
๗. วา	๘. วายุบุตรยดรา
๙. วาลาร้อง	๑๐. วิลันดาตัด
๑๑. วิลันดาโอตเถา	๑๒. วิเวกวังเวง
๑๓. วิเวกหา	๑๔. วิศาลโฉลก
๑๕. วีรกษัตริย์	๑๖. เวศุกรม
๑๗. เวียนเทียน	

เพลงอักษร ศ

๑. ศรทนาง	๒. ศรพระลักษณ์
๓. ศรสำเร็จ	๔. ศรีประเสริฐ
๕. ศรีสังคีต	๖. ศัพท์ไทย
๗. โศก	๘. โศกตัด
๙. โศกพม่า	

เพลงอักษร ส

๑. สกุนากระพือปีก	๒. สดายง
๓. สดายงแปลง	๔. สัมกลิน
๕. สมิงทอง	๖. สมิงทองแขก
๗. สมิงทองไทย	๘. สมิงทองมอญเถา
๙. สยาครวญ	๑๐. สยาเดิน
๑๑. สรรเสริญพระจันทร์	๑๒. สรรเสริญพระบาร์มี
๑๓. สรรเสริญพระเยซู	๑๔. สรรเสริญเสือป่า
๑๕. สร้อยดวน (หรือด้วน)	๑๖. สร้อยทะเลเถา
๑๗. สร้อยเพลง	๑๘. สร้อยเพลงแขกลพบุรี
๑๙. สร้อยมยุรา (ทางไทย-ทางมอญ)	๒๐. สร้อยลาว
๒๑. สร้อยลำปาง (บุญยง)	๒๒. สร้อยสน
๒๓. สร้อยสนตัด	๒๔. สระบุหรง
๒๕. สระบุหรงนอก	๒๖. สระบุหรงใน
๒๗. สระกัญญะ	๒๘. สวดมอญ (พลงชุด)
๒๙. สวัสดิรักษา	๓๐. สองกุมารเถา
๓๑. สองไม้	๓๒. สอดสี
๓๓. สะบัดสะบั้ง	๓๔. สะมารัง
๓๕. สะระหมา	๓๖. สะสม

๓๗. สักระเวลาจาก
 ๓๙. สั้งขี้ใหญ่
 ๔๑. สาธุการ
 ๔๓. สามภาษา
 ๔๕. สามไม้นอก
 ๔๗. สามสี
 ๔๙. สายสมร
 ๕๑. สารภีจักรรถ
 ๕๓. สาลิกาแก้ว
 ๕๕. สาลิกาชมเดือน
 ๕๗. สาวน้อยเล่นน้ำ
 ๕๙. สาวเวียงเหนือ
 ๖๑. สิงโต
 ๖๓. สิงโตตัด
 ๖๕. สิงสองจุไทย
 ๖๗. สีนวลใน
 ๖๙. สี่ผี
 ๗๑. สุดใจ
 ๗๓. สุดสงวน
 ๗๕. สุดาภิรมย์
 ๗๗. สุธากันแสง
 ๗๙. สุรางค์จำเรียง
 ๘๑. สุรินทราหู
 ๘๓. สุริโยทัย
 ๘๕. สุวรรณหงส์
 ๘๗. เสมอ
 ๘๙. เสมอเขมร
 ๙๑. เสมอแขก
 ๙๓. เสมอนาง
 ๙๕. เสมอพม่า
 ๙๗. เสมอมอญ
 ๙๙. เสมอลาว
 ๑๐๑. เสมอลิง
 ๑๐๓. เส่เหลเมา
 ๑๐๕. แสนค้ำนึ่งเถา
๓๘. สั้งขี้น้อย
 ๔๐. สาครล้น
 ๔๒. สาธุการกลอง
 ๔๔. สามไม้กลาง
 ๔๖. สามไม้ใน
 ๔๘. สามเส้า
 ๕๐. สารภี
 ๕๒. สาลิกา
 ๕๔. สาลิกาเขมร
 ๕๖. สาวน้อย
 ๕๘. สาวเล่นน้ำ
 ๖๐. สาวสอดแหวนเถา (หรือสอดแหวน ?)
 ๖๒. สิงโตคาบแก้ว
 ๖๔. สิงโตเล่นหาง
 ๖๖. สีนวล
 ๖๘. สี่บท
 ๗๐. สุโขทัย
 ๗๒. สุดถวิลเถา
 ๗๔. สุดเสนาะ
 ๗๖. สุดาสวรรค์
 ๗๘. สุรางค์
 ๘๐. สุรางคนาง
 ๘๒. สุริยาลัยโลก
 ๘๔. สุวรรณมณฑล
 ๘๖. เสภาใน
 ๘๘. เสมอข้ามสมุทร
 ๙๐. เสมอเข้าที่
 ๙๒. เสมอเถา
 ๙๔. เสมอผี
 ๙๖. เสมอพระ
 ๙๘. เสมอมาร
 ๑๐๐. เสมอลำลอง
 ๑๐๒. เสมอสามลา
 ๑๐๔. แสงโสม
 ๑๐๖. แสนค้ำนึ่งทางเตี่ยว

๑๐๗. แสนพิลาปนน้อย
๑๐๘. แสนสุตสวาท
๑๑๑. โสน
๑๑๓. โสมส่องแสง

๑๐๘. แสนพิลาปใหญ่
๑๑๐. แสนเสนาะ
๑๑๒. โสนน้อย
๑๑๔. ไส้พระจันทร์

เพลงอักษร ห

๑. หกบท	๒. หงส์คาบแก้ว
๓. หงส์ใช้ดอกบัว	๔. หงส์ทอง
๕. หงส์ทองมอญ	๖. หงส์ทองลาว
๗. หงส์บิน	๘. หงส์ฟ้อน
๙. หงส์ร่อน	๑๐. หงส์ลีลา
๑๑. หนีเลื้อย	๑๒. หนูนน้อย
๑๓. หนุมาลงเล็บ	๑๔. หมาไล่วอก
๑๕. หรุ่ม	๑๖. หลงขุนหวี
๑๗. ห่วงอาลัย	๑๘. หวนคิ่ง (หวนคำนึง)
๑๙. หอมหวาน	๒๐. หะเบสสมอ
๒๑. ห้าจันทระ	๒๒. หุ่นกระบอก
๒๓. เห่	๒๔. เห่เชิดจิ้ง
๒๕. เหมราช	๒๖. เหรา
๒๗. เหราเล่นน้ำ	๒๘. เหาะ
๒๙. แหย่งหลวง-แหย่ง กลาง-แหย่งน้อย
(ภาคเหนือ)	๓๐. แหวนประดับก้อย
๓๑. ไห่สามลา	๓๒. ไหล

เพลงอักษร อ

๑. ออกทะเล	๒. องเชียงสือเถา
๓. องค์พระพิราพ	๔. อนงค์สุชาดาเถา
๕. อรชร	๖. อรชรี
๗. อรุณเบิกฟ้า	๘. อรุ่ม
๙. อรุ่มแปดบท	๑๐. อะแซหวุ่นกี้
๑๑. อักษรโฉลก	๑๒. อังคาร
๑๓. อัปสรสำอางค์	๑๔. อัศวลีลา
๑๕. อาถรรพณ์เถา	๑๖. อาถรรพณ์แปด
๑๗. อาถรรพสี่ (คู่อาถรรพณ์)	๑๘. อาทิตยอุทัย (หรือเต่าทอง)
๑๙. อาลัยผู้มีพระคุณ (เพลงชุด)	๒๐. อาลัยพ่อ (เพลงชุด)
๒๑. อาลัยเพื่อน	๒๒. อาหนู
๒๓. อาเฮียเถา	๒๔. อินทรีคาบช้าง

๒๕. อิเหนาฉายกริช	๒๖. อื้อ
๒๗. อี้อลายเงี้ยว	๒๘. อุปราชขาดคอช้าง
๒๙. เอกบาท	๓๐. เอื้องคำ
๓๑. โอด	๓๑. โอดแซก
๓๓. โอดจีน	๓๔. โอดชั้นเดียว
๓๕. โอดเชิดฉิ่ง	๓๖. โอดทยอย
๓๗. โอดมอญ	๓๘. โอดลาว
๓๙. โอดแหบ	๔๐. โอดใหญ่ (๒ ชั้น)
๔๑. โอดเอม	๔๑. ไร่
๔๓. ไร่ชาตรี	๔๔. ไร่ชาตรีใน
๔๕. ไร่ใน	๔๖. ไร่บางช้าง
๔๗. ไร่บุษราคัม	๔๘. ไร่ป็นอก
๔๙. ไร่ป็น	๕๐. ไร่ร้าย
๕๑. ไร่ลาว	๕๑. ไร่โลม
๕๓. ไร่โลมใน	๕๔. ไร่เรศเกา
๕๕. ไร่เรศชูงา	๕๖. ไร่ราชวง

เพลงอักษร ข

ย่อแท้ มีเพียง ๑ เพลง

รวมเพลงไทย ๑๒๔๑ เพลง

เพลงไทยมีใช้มีเพียงเท่านี้ เพลงไทยยังมีอีกมาก ที่รวบรวมมาได้นี้พอมีหลักฐานอ้างอิงได้ เพลงไทยที่ยังมิได้รวบรวมไว้ เช่น เพลงไทยของภาคต่าง ๆ อีกมาก

เพลงไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมอันสูงส่งของบรรพบุรุษไทย เป็นสมบัติทางปัญญา ซึ่งบรรพบุรุษได้มอบไว้ให้แก่อนุชนปัจจุบัน เพลงไทยได้แสดงออกถึงความรู้สึก ในอารมณ์ใฝ่สันติ นุ่มนวล สนุกสนาน เบิกบานสำราญจิตให้สำรวล สรวลเล่น เย็นใจ และไพเราะความ สงบอย่างแท้จริง

เพลงไทยสืบทอดต่อมาจากสมัยโบราณจนถึงปัจจุบันนี้ได้ก็เพราะบรรพบุรุษท่านได้และรับไว้ด้วย ใจรักและสืบทอดกันตลอดมาด้วย “ความจำ” เท่านั้นมิได้มีการจดจารึกไว้เป็นสัญลักษณ์ในวัตถุใด ๆ เลยจึงเป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก

ดนตรีไทยวิจิตร

คำว่าดนตรีวิจิตรนี้ ในการศึกษาทั่วไปแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Music Appreciation หมายความว่าความเข้าใจ หรือความรู้คุณค่าในดนตรี ซึ่งผู้ที่ได้ฟังดนตรีย่อมจะใคร่ทราบ ว่า ฟังดนตรี อย่างใดจึงจะได้รับสดนตรี หรือเข้าใจในจินตนาการของเพลงนั้น ๆ ศิลปะทุกประเภทย่อมเป็นสิ่งที่ยาก ที่จะเข้าใจหรือหยั่งรู้ได้ โดยทั่วไปแล้วความคุ้นหรือประสบการณ์จากศิลปะเหล่านั้น ได้ซึมซาบเข้าไปใน จิตใจเป็นพื้นฐานเฉพาะสำหรับศิลปะนั้น ๆ ก่อน เมื่อดูซึมศิลปะเข้าไปที่ละเล็กทีละน้อยจนเป็นพื้นฐาน อันสมควรแล้ว ขั้นต่อไปเมื่อได้พบได้เห็นได้ฟังได้สัมผัสศิลปะนั้น ๆ ความรู้สึกดูซึมเข้าไปจะเกิดการ

เชื่อมต่อโดย “อายตนะทั้ง ๖” กับศิลปะที่ได้พบเห็นเฉพาะหน้า และจะเกิดความหยั่งรู้ในคุณค่า จะเห็นความงามหรือความไพเราะได้ในบัดดล ทั้งนี้ย่อมหมายความว่าได้ปลูกฝังจิตในความรับรู้ดูดซึมศิลปะไว้ดีพอควรแล้ว

ขณะที่ท่านฟังดนตรี สมมุติว่าฟังมโหรี บางครั้งท่านจะรู้สึกว่ามันดังเกินไป หรือกลองแขกตีสนุกมากไปหน่อย หรือซอด้วงนำเสียงก้องเกินไป หรือเสียงระนาดเอกดังกลบเสียงฆ้องวงใหญ่เช่นนี้เป็นต้น ทั้งนี้เพราะดนตรีไทยนั้นลักษณะการบรรเลงผิดกับวงดนตรีของยุโรป ซึ่งมีวาทยากรควบคุมวง เครื่องดนตรีจะดังหรือเบา วาทยากรจะต้องกำหนดไว้คือวงดนตรียุโรปจะบรรเลงในกรอบของวาทยากร คือนักดนตรีต้องเล่นตามโน้ตซึ่งวาทยากรจะควบคุมเป็นวินัย ส่วนดนตรีไทยนั้นนักดนตรีมีอิสระในการบรรเลงปล่อยฝีมือ ปล่อยใจ กันได้เต็มที่ สุดแต่จะพลิกแพลงการเล่นของแต่ละเครื่องมือ ถึงความสามารถหรือความบันดาลใจของนักดนตรีเป็นประมาณ อาจจะเล่นเรียบ ๆ ตามทำนองหรือจะเล่น “ทาง” หรือเล่นดัดหน้าหลัง แต่ให้ลงจังหวะลงหน้าทับ มีความพร้อมเพรียงนับว่าใช้ได้ โดยเหตุนี้ดนตรีไทยหรือดนตรีตะวันออกโดยทั่วไป นักดนตรีจะมีอิสระหรือเป็นศิลปินเฉพาะมากกว่านักดนตรีของยุโรป แต่อาจมีข้อเสียคือขาดวินัย ที่จะทำเสียงดังก้องไปกว่าเครื่องบรรเลงสนุกมากเกินไปถึงแม้จะอยู่ในท่วงทำนองของเพลง แต่ดนตรียุโรปต้องสนุกทั้งวงและสนุกในขอบเขตที่จำกัดไว้ตามโน้ตและอารมณ์ของวาทยากรและวาทยากรจะเป็นมากกว่านักดนตรี

ในทัศนะส่วนตัว ข้าพเจ้าได้ฟังดนตรีไทยแล้วในบางครั้งรู้สึกเสมอว่า เครื่องดีหรือทางเครื่องหนักและดังเกินไป คือมีอารมณ์สนุกสนานมากกว่าความไพเราะระนาดเอกดังก้องจนกลบเสียงเครื่องมืออื่นหรือบางทีซอหล้าเปาโหนดลึบจนเกินไปก็มี และมีบ่อย ๆ ที่นักร้องส่ง เมื่อร้องส่งจบลง เสียงไม่เข้ากับดนตรีหรือที่พูดเป็นทำนองว่าร้องคนละบันไดเสียงอะไรทำนองนี้ ซึ่งผิดกับการร้องเพลงของอุปรากรหรือโอปอร่านั้น นักร้องของยุโรปร้องแล้วดนตรีรับเสียงตรงเข้ากันได้กลมกลืนทุกครั้ง ไม่มีพลาด

การร้องเพลงไทยนั้นมีอุดมคติว่า ต้องร้องเพลงได้ดี คือ “กล้ากลืน” กลอกกลิ้ง คร่ำครวญ” ให้ได้จึงจะเป็นนักร้อง หรือคีตศิลปินที่ดี

ฉะนั้นในการฟังดนตรีไทยหลายครั้ง จึงเกิดความรู้สึกทั้งดีไม่ติดังนี้ :-

- การบรรเลงกลมกลืนประสาน (harmony) ดียิ่ง
- การบรรเลงความดังหนักเบาของเครื่องดนตรีศัพท์สำเนียงนุ่มนวล ชวนประทับใจ และสนุกสนานรื่นเริงไปกับการบรรเลงนั้น ๆ
- การบรรเลงเครื่องมือทุกชนิดเบาหนักรับและส่งกันได้ยินทุกเครื่องมือ ทำให้เกิดความหยั่งรู้ในความไพเราะหรือสุนทริยรส
- บางครั้งนักดนตรีแสดงกันเต็มที่สนุกสนานทั้งผู้เล่นผู้ฟัง เพลงจบลงเหนื่อยทั้งผู้เลย ผู้ฟัง บางครั้งความไพเราะของการเป่าปี่จะคล้ายกับเสียงมนุษย์สนทนา เช่น เป่าปี่เหมือนเสียงคนพูด เช่น ดอกเอ๋ยเจ้าดอกโกมุท เป็นต้น นำฟังมาก
- บางครั้งทางเครื่อง โดยเฉพาะกลองสนุกมากเกินไป จนเสียงดังกลบความไพเราะของเครื่องมืออื่น ๆ
- และมีบ่อย ๆ ที่ระนาดเอกดังกลบจนไม่ได้ยินเสียงฆ้อง โดยเฉพาะฆ้องวงใหญ่
- เหตุเกิดบ่อยครั้งเมื่อเริ่มเป่าปี่ เสียงไม่เข้าและเพี้ยน

- โดยเฉพาะการจัดวางเครื่องดนตรี เมื่อระนาดเอกอยู่แถวหน้า ทำไมจึงนำเอาไมโครโฟนมาตั้งใกล้ ๆ กับระนาดเอกซึ่งเสียงดังมากอยู่แล้ว ทำให้ดังมากยิ่งขึ้น

- การจัดวางเครื่องดนตรีนี้ ควรแก่การปรับปรุงและผู้ฟังใครจะฟังเสียงบริสุทธิ์จากเครื่องดนตรีมากกว่าฟังเสียงจากเครื่องขยายเสียงผ่านเครื่องขยายเสียงเป็นเสียงวิทยาศาสตร์ไม่ใช่เสียงบริสุทธิ์จากธรรมชาติของเครื่องมีอนั้น ๆ โดยเฉพาะการบรรเลง ซิมโฟนีของยุโรปจะไม่มีกระจายเสียงทางไมโครโฟนเพราะต้องการเสียงบริสุทธิ์จากเครื่องดนตรีไม่มีเสียงวิทยาศาสตร์ปะปนขอได้โปรดอ่านจากหนังสือธรรมศาสตร์สังคีต ฉบับพรรณนา พ.ศ. ๒๕๑๘

ฯลฯ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้อาจจะไม่ใช่เป็นเรื่องของดนตรีวิจักษ์แต่เป็นดนตรีวิจารณ์ (musical critic) กำกวมกันอยู่ ดนตรีวิจักษ์นั้นคือความหยั่งรู้ในคุณค่าของดนตรีและเมื่อหยั่งรู้แล้วจึงวิจารณ์ได้ ดนตรีเพลงใดจะไพเราะอย่างไรโดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้ฟังและรสนิยมด้วย ในทัศนะส่วนตัวแล้วเห็นว่าเพลงไทยไพเราะฟังเล่นเพื่อความสุภาพสำราญบานใจมีหลายเพลง บางเพลงเป็นเพลงสำหรับการแสดงร่วมของโซน-ละคร เรียกว่าเพลงหน้าพาทย์ ซึ่งต้องบรรเลงตามรูปแบบที่กำหนดไว้ นั้น อารมณ์ในการฟังเพลงอาจจะพิจารณาดังนี้-

เพลงจีน	ซึ่งมีไม่มากเพลง ให้บรรยากาศสนุกสนาน
เพลงลาว	จะฟังได้ทุกโอกาส ไพเราะรื่นเริง ชื่นฉ่ำ อาลัยรัก เกี้ยวพาราสี
เพลงมอญ	ค่อนข้างเศร้า ขำหัวใจเยือกเย็น ที่สนุกสนานก็มีมาก*
เพลงพม่า	สนุกสนานและบางครั้งแสดงออกถึงการรุกราน
เพลงเขมร	ส่วนใหญ่เป็นเพลงต้นแบบไพเราะพื้นฐานทั่วไป
เพลงแขก	สนุกสนานชวนเต้น ชวนรำ
เพลงฝรั่ง	ให้บรรยากาศที่แปลกออกไป ให้เห็นอิทธิพลของอารยธรรมใหม่
เพลงไทย	กำหนดให้มีทุกระสและร่วมไปกับบทขับร้องในทางวรรณคดี ฟังได้ทุกโอกาส โดยเฉพาะเพลงเถา

เพลงจากภูมิภาคต่าง ๆ ของไทยนั้นส่วนใหญ่จะแสดงออกในวัฒนธรรมและนิสัยใจคอ สิ่งแวดล้อมของชนภูมินาคนั้น เช่น

เพลงภาคเหนือ	จะฟังเล่น ๆ ขำเนิบ ๆ สุภาพ เยือกเย็น อ่อนหวาน
เพลงภาคใต้	จะสนุกสนานเกี้ยวกราว รักสนุก ยั่วเย้า
เพลงภาคอีสาน	จะแสดงออกในทางรำพันถึงชีวิตและบรรยากาศสิ่งแวดล้อมธรรมชาติของภูมิภาค
เพลงภาคกลาง	เป็นเพลงรวมรสของทุกภาคและหลายเพลงได้รับอิทธิพลของชาติด้านใกล้เคียง จึงมีชื่อของชาตินั้นๆ กำกับในชื่อเพลง ทั้งนี้ย่อมแสดงออกให้เห็นความใจกว้างของนักดนตรีไทยด้วยที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนต่างชาติต้นแบบ

การฟังเพลงนั้นจะไพเราะ จะสนุกสนานอย่างไรขึ้นอยู่กับกาลเวลา สถานที่ และอารมณ์เป็นอย่างมาก บางวันอยู่ในอารมณ์ดี ฟังเพลงอะไรไพเราะไปหมด บางวันอารมณ์ขุ่นหมอง เพลงที่เคย

* ข้าพเจ้าเข้าใจอยู่เสมอว่า วัฒนธรรมมอญมีอิทธิพลเหนือวัฒนธรรมพม่าโดยเฉพาะศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม

ฟังเพราะก็ฟังไม่ได้ แต่ธรรมชาติของเพลงใดก็ย่อมเป็นเพลงนั้น เป็นสัจธรรมเพลง เป็นคนละเรื่องกับอารมณ์ของท่านผู้ฟัง

ในการแสดงดนตรีนั้น ควรจะริเริ่มหรือมีการ “ปฏิรูปดนตรี” อีกบ้างอาทิ เช่น

ในยุโรปจัดเพลงประเภท “รีไซตอล (recital)” เช่น “เปียโนรีไซตอล” ของไทยเราก็มีเช่นเดี่ยวซอด้วง-ซออู้ อย่างนี้จะเรียกว่า “ซอด้วงรีไซตอล หรือ ซออู้รีไซตอล” ก็ย่อมได้ เช่น การแสดง “ปี่บัวลอย” นั้น ควรจะเรียกว่า “ปี่รีไซตอล” ก็คงได้ผิดกันตรงที่การแสดงรีไซตอลของฝรั่งไม่นิยมเครื่องตีประกอบ เช่น “เปียโนรีไซตอล” ย่อมมีเปียโนแต่เพียงอย่างเดียว เครื่องตีไม่มี แต่ของไทยปี่บรรเลงบัวลอยมีเครื่องตีเป็นทางเครื่อง ฟังแล้ว “รสอร่อยมาก”

ข้าพเจ้าใคร่เสนอแนะว่า เมื่อฝรั่งแสดงดนตรีเครื่องสาม-เครื่องสี่ และเครื่องห้า คือ ทริโอ (trio)-ควอร์เทต (quartet) - ควินเทต (quintet) ฯลฯ

สำหรับปี่พาทย์เครื่องห้าของไทยได้นิยมแสดงอยู่แล้ว ผิดกับฝรั่งตรงที่เครื่องห้าของไทยเพิ่มเครื่องตีประกอบจังหวะรวมไปด้วย หากจะทดลองปรับปรุงใหม่ให้ชื่อว่า ซอด้วงเครื่องสาม (ซอด้วงทริโอ) คือซอด้วง-ซออู้ และชลุ่ย และซอสายเครื่องห้า (ซอสายควินเทต) คือ ซอสาย-วอด้วง-ซออู้-ชลุ่ย-และจะเข้

ถ้าไม่มีเครื่องตีติดแบบของไทยควรมีเครื่องตีประกอบจังหวะโทนร่ำมะนา และฉิ่งตีเบาๆ เป็นการทดลองดูจะเห็นเป็นการ “นอกครู” หรือ “ลองนอกครู” ดูบ้าง

ควรประการใดสุดแต่ท่านครูดนตรีจะคิดปรับปรุงหากเห็นไม่สมควรก็เมินเฉยเสียได้ บทความปกิณกคดีดนตรีไทยนี้วัตถุประสงค์เพียง

๑. ขอให้จัดสัมมนาหรือสังคายนาวา ดนตรีไทยมีจำนวนเพลงเท่าใด
๒. ใครเป็นผู้แต่ง
๓. เพลงดนตรีไทยนั้นสูญหายบรรเลงไม่ได้ไปมากก็เพลง ยังบรรเลงอยู่ที่เพลง
๔. เพลงใดเป็นยอดนิยมบรรเลงในหมู่นักดนตรีไทย เช่น เพลงยุโรป มีว่า “The World Famous symphony & Concerto” ของไทยควรยกย่องเพลงใดบ้าง เช่น เพลงเชิดจีน เพลงแสนคำนึง หากเป็นไปได้เพียงเท่านี้ก็ปิติเป็นล้นพ้น

บรรณานุกรม

๑. หนังสือบทร้องเพลงไทยเดิม แจกเป็นมิตรพลีในการทำบุญอายุครบ ๕ รอบ ของคุณชจร ปานะนนท์ แต่งโดย คุณวิเชียร กุลตัญท์ ๑๖ มกราคม ๒๕๐๒
๒. หนังสือที่ระลึกเนื่องในงานเปิดสาขาภาคเหนือ บริษัทสหไทยวัฒนา จำกัด ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑
๓. ประมวลบทเพลงไทยเดิม รวบรวมโดย คุณวิเชียร กุลตัญท์ พิมพ์ในงานฌาณกิจศพ นางสาคร สิทธิการ (ผาด กุลตัญท์) ณ ฌาณสถาน กองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๔
๔. โน้ตเพลงไทย เล่ม ๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โปรดเกล้าฯ ให้กรมศิลปากรจัดพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๑๔

๕. หนังสือที่ระลึกครบห้ารอบ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๒๐ ของครูอาคม สายาคม
๖. บทละครโอเปร่า พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑
๗. ศิลปะละครทำ หรือคู่มือนาฏศิลป์ไทย คุณธนิต อยู่โพธิ์ เรียบเรียง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพล-ทิฆัมพรโปรดให้พิมพ์ในงานฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒๙ เมษายน ๒๕๑๖
๘. วิวาทพระสมุทร
๙. ตำนานมโหรี พระโสภณอักษรกิจ พิมพ์ถวายเป็นของชำร่วยในงานบำเพ็ญพระกุศลศพ หม่อมเจ้าหญิงฉวี - วิสัย สวัสดิ์วัฒน พ.ศ. ๒๔๗๓
๑๐. ประวัติและบทขับร้องเพลงไทยบางบท เล่ม ๑ กรมศิลปากรจัดพิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๑๖
๑๑. หนังสือวารสารธรรมศาสตร์ ฉบับพิเศษ ปีที่ ๒ เรื่องนาฏศิลป์และดนตรีไทย พ.ศ. ๒๕๑๕
๑๒. หนังสือของชุมนุมดนตรีไทย สดมสนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๑๓
๑๓. ธรรมศาสตร์สังคีต ฉบับพรรณนาชุมนุมดนตรีไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๑๘
๑๔. ตำนานเครื่องมโหรีปี่พาทย์ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายศรีม อาคมสิงห์รัตน์ ณ เมรุวัดกลางวรวิหาร ๑๖ เมษายน ๒๕๒๕
๑๕. หนังสือที่ระลึกในการฉาชนกิจศพ คุณประเทือง ภิรมย์ ๑๖ เมษายน ๒๕๒๑ วัดอัปสรสวรรค์ ภาษีเจริญ ธนบุรี
๑๖. อนุสรณ์ นางฟู ศิลปบรรเลง ในงานฉาชนกิจศพ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๓ วัดเครือวัลย์วิหาร ธนบุรี
๑๗. รายชื่อเพลงไทยในระบบสแตไดโอ ของศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ (ห.จ.ก.พัฒนศิลป์ การดนตรีและละคร)
๑๘. สูจิบัตร เฉลิมพระเกียรติในวาระครบวันประสูติ ๑๐๐ ปี ของ จอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต
๑๙. สารบาญเพลง ๑๐๐ เพลง ซึ่งรวบรวมพิมพ์ในหนังสือรวมคีตนิพนธ์ หลวงประดิษฐไพเราะ เนื่องในงานครบรอบ ๑๐๐ ปี

มหาดุริยางค์ไทย

โดย น.อ.สมภพ ภิรมย์ ร.น.

วงดนตรี “มหาดุริยางค์ไทย” เป็นการปฏิรูปดนตรีไทยในรอบ ๒๐๐ ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์ อย่างแท้จริง เพราะประเพณีของไทยที่สืบเนื่องกันมาแต่โบราณนั้น ดนตรีไทยเป็นเพียง “องค์ประกอบของพิธีกรรม” เป็นส่วนใหญ่ เช่นดนตรีบรรเลงในพิธีกรรมของพระมหากษัตริย์ ดนตรีไทยประจำกัณฑ์เทศมหาชาติ ดนตรีสำหรับนาฏศิลป์ เช่น การรำนำพาพาทย์ ดนตรีประกอบศพ ฯลฯ ปรากฏว่าผู้ฟังดนตรีคุ้นกันไป ตีมันกันไป สนทนาวิสาสะ สืบบุหรี ลูกนั่งพลุกพล่านโดยมิได้ตั้งใจรับรสดนตรีอันสุนทรีย์ แม้แต่น้อย ดูประหนึ่งว่าดนตรีเป็นเพียงภูมิหลัง (Back Ground) ของงาน ภูมิหลังของยุคของการการต้ม (เหล้า) นอกจากนั้นแล้วการบรรเลงดนตรีไทยมักจะ “ขอแรง” ไม่มีค่าแรง ไม่มีคุณค่าแล้วนักดนตรีจะทรงชีพอยู่ได้อย่างไร สังคมได้ให้เกียรติยศ แก่นักดนตรีไทยเพียงเล็กน้อย ยุคทองของดนตรีไทย มีเพียงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เท่านั้น แดวงดนตรีของยุโรปชนิดซิมโฟนี (Symphony) หรือ คอนแชร์โต้ (Concerto) นั้น ผู้ฟังต้องนั่งฟังโดยสำรวมกิริยาโดยดุष्ฎิภาพ คือเสียบขนาดเข้าสมาธิฟังดนตรี หลับตา สงบนิ่ง เพื่อฟังดนตรีเท่านั้น แม้แต่การปรบมือให้เกียรติก็ต้องมีกฎเกณฑ์ว่า “จบเพลง” จึงจะปรบมือได้ ขณะยังไม่จบเพลง แม้แต่จบเพียงกระบวนหนึ่ง หรือท่อน (Movement) ก็ปรบมือไม่ได้ มีกฎเกณฑ์ห้ามไว้ (Tabu) ถ้าผู้ใดปรบมือถือว่าไม่มีมารยาทในการฟัง ขาดความรู้ในการฟังเพลง หากปรบมือผิดกฎเกณฑ์กลายเป็นคนป่าเถื่อนไปเลย ฉะนั้นการฟังดนตรีของยุโรป จึงต้องมีมารยาทในการฟัง งดสนทนา มีสมาธิให้เกียรติต่อผู้บรรเลง เพื่อได้รับสุนทริยรสและให้เกียรติแก่เพลง แม้แต่การบรรเลงในห้องเล็ก ๆ เรียกว่า “แชมเบอร์มิวสิก” (Chamber Music) ย่อมมีมารยาท “เสียบ” เป็นผู้ดีมีรสนิยม เป็นต้น

แต่เพลงไทย ดนตรีไทย เวลาบรรเลงผู้ฟังส่งเสียง “แซ่ด” ไม่ยอมรับรสอันสุนทรีย์ของดนตรีเลย ไม่ให้เกียรตินักดนตรี ไม่ให้เกียรติเพลงซึ่งเป็นศิลปะบริสุทธิ์ (Pure Art) กว่าศิลปะประเภทอื่นมีหน้าซ้ำ บางครั้งยังประกาศอีกว่า “ดนตรีประกอบนาฏศิลป์” ช่างทำได้เจ็บปวดดีจริง

นาฏศิลป์ เช่น โขน ละครรำ บัลเลต์ หรือโอเปอร่านั้นเป็นเพียงผลพลอยได้ของวรรณกรรมกับดนตรี

ศิลปะวรรณกรรมร่วมกับศิลปะดนตรี ทั้งสองอย่างนี้เป็นต้นกำเนิดก่อให้เกิด “นาฏศิลป์ (Dramatic Art)” น่าจะเข้าใจเช่นนี้

นอกจากนี้แล้ว ในประเทศไทยนั้น ปรากฏน้อยมาก ว่าประชาชนจะไปนั่งฟังการบรรเลงดนตรีไทยโดยเฉพาะ เช่นตั้งใจฟังการประชันวงปี่พาทย์หรือวงดนตรีโยธวาทิต ซึ่งจัดโดยเอกชนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะประเทศไทยขาด “ศาลาดนตรี (Music Hall)” เช่นของต่างประเทศตัวอย่างในอังกฤษมีรอยัลอัลเบิร์ตฮอลล์-รอยัลเฟสตีวอลฮอลล์ ในอเมริกามีคานะกีฮอลล์ และยุโรปทุกประเทศให้เกียรติแก่นักดนตรี มีศาลาดนตรี (Music Hall) โดยเฉพาะทุกประเทศก็อาจกล่าวได้เป็นศาลาสำหรับบรรเลงดนตรีโดยเฉพาะเท่านั้น ในส่วนตัวข้าพเจ้าเลื่อมใสต่อโรเยลเฟสตีวอลฮอลล์และศาลาดนตรีใน

กรุงเบอร์ลินเยอรมันตะวันตกเป็นอย่างมาก แต่บัดนี้เป็นที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่งว่า “มหาดุริยางค์ไทย” ได้ปฏิรูป (Reform) การดนตรีจากดนตรีประกอบนาฏศิลป์ หรือดนตรีรับพระเทศน์หรือดนตรีเป็นส่วนประกอบพิธีกรรม มหาดุริยางค์ไทยสามารถ ลบ-ล้าง คำว่าดนตรีเป็นส่วนประกอบให้หมดไปโดยสิ้นเชิง มหาดุริยางค์ไทยเป็นการแสดงศิลปะ (Performing Art) ให้ประจักษ์ในคุณค่าของดนตรีอย่างแท้จริง (Absolute Music) ให้มนุษย์ได้รับคุณค่าสุนทรียรส (Aesthetic Value) ของศิลปะการดนตรีอย่างซาบซึ่งประทับใจ

“มหาดุริยางค์ไทย” เป็นดนตรีบริสุทธิ์ เป็นตัวของตัวเอง ไม่ต้องไปประกอบ หรือเป็นองค์ประกอบของอะไรอีกแล้ว มหาดุริยางค์ไทยบรรเลงเครื่องผู้ชม ผู้ฟัง นั่งติดกับที่นั่งโดยมีสมาธิฟังเพลงได้รับ “สุนทรียรส” จากเพลงไทย เช่นเดียวกับเพลงประเภทซิมโฟนี หรือเพลงคอนแชร์โต้ของยุโรป

มหาดุริยางค์ไทยจึงเป็น การปฏิรูปดนตรี ในรอบ ๒๐๐ ปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผู้ให้กำเนิด มหาดุริยางค์ไทย คืออาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร อาจารย์วิชาการดนตรีไทยแห่งวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร อาจารย์สิทธิ์ ได้รับคำปรารภจากท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ว่า

ดนตรีไทยน่าจะขยายวงให้ได้เท่ากับวงออเคสตรา (Orchestra) ของฝรั่ง ประกอบทั้งอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ได้เคยเกิดความประทับใจการบรรเลงซิมโฟนีของฝรั่ง เห็นคนชักไวโอลิน ลากคันชักออก และส่งคันชักเข้า พร้อมเพรียงกันดี เป็นภาพน่าดู เพลงบรรเลงเพราะ มีวินัยในการบรรเลงภาพงาม บรรยากาศผสมกลมกลืนกันทั้งหมดนี้เป็นอิทธิพลบันดาลให้อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวรเกิดความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวรจึงควรเป็นศิลปินประเภท Impressionist ประดิษฐ์วงมหาดุริยางค์ขึ้น โดยจัดให้นักเรียนดนตรีไทยทั้งชายหญิงของวิทยาลัยนาฏศิลป์หัดบรรเลงโดย “วินัย” ในการบรรเลงเป็นหลัก โดยใช้ “เพลงไทย” โปรดอย่าเรียกว่า “เพลงไทยเดิม” เรียกว่า “เพลงไทย” เท่านั้น เครื่องมือดนตรีไทยทุกชนิดผสมผสานกันโดยการเรียบเรียงเสียงดนตรี (Arrangement) ดุจการเรียบเรียงเสียงประสานของฝรั่ง อุตสาหกรรมฝีมืออยู่ ๒-๓ ปี แต่มิได้มีโอกาสแสดงบนเวทีเลย

บังเอิญโชคดี ในงานพระราชพิธีเฉลิมฉลองพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณสยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๕ อธิบดีกรมศิลปากร* ในขณะนั้นได้เห็นคุณค่าวงมหาดุริยางค์ไทย จึงจัดให้มีการบรรเลงเป็นการเฉลิมฉลอง “พระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร” นับเป็นดิถีอันมหามงคลฤกษ์ หรือพูดอย่างภาษาตลาดว่า หยิบเพชรมาวางไว้บนเรือนแหวน ฉะนั้น

วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๕ ซึ่งนับว่าการปฏิรูปดนตรีไทยถือกำเนิดขึ้นในมหามงคลสถาปนาสยามมกุฎราชกุมาร เป็นการปฏิรูปดนตรีไทย มีศักดิ์มีศรี ดงงามมีสุนทรียรส ทัดเทียมกับซิมโฟนีหรือคอนแชร์โต้ ของยุโรป ได้เป็นอย่างดี

มหาดุริยางค์ไทย โดยอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร มหาดุริยางค์ไทยและอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร จึงควรได้รับเกียรติในการปฏิรูปนี้ เป็นประวัติการณ์นับแต่กรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา ถึงกรุงรัตนโกสินทร์ จุลอง ๒๐๐ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๒๕ นี้

หากจะมีผู้ถามว่ามหาดุริยางค์ไทย คืออะไร หรือมหาดุริยางค์ไทย มีลักษณะอย่างไร อาจจะตอบได้อย่างสามัญชน จากประสบการณ์ที่ได้ฟังบรรเลงครั้งสำคัญ ๆ มาแล้ว ๒ ครั้งคือ

ครั้งแรก งานเฉลิมพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๕

ครั้งที่สอง ในงานมหกรรมดนตรีคีรีศตวรรษ วันที่ ๘-๙ สิงหาคม ๒๕๒๕ ฉลอง ๑๐๐ ปีหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

ทั้งสองครั้งบรรเลงที่โรงละครแห่งชาติ ผู้ฟังแน่นโรงละครและได้รับชื่นชมยินดีทั้งสองครั้ง

ครั้งแรก วงดนตรีนี้เรียกง่าย ๆ ว่า วงดนตรีไทย ๒๐๐ คน ซึ่งไม่ตรงต่อความจริงและนามไม่ว่าจะ จึงตั้งชื่อว่า “มหามโหรี” ก็ไม่สมควรเพราะเป็น “ไทยคำผวน” ไม่สุภาพ และได้ตั้งชื่ออีกว่า “มโหรีมหิหาร” ฟังเป็นลิเกไป เสียไม่น่าฟัง จึงมีมติว่า “วงมหาดุริยางค์ไทย”

สรุปได้ว่า “มหาดุริยางค์ไทย คือมโหรีวงใหญ่ซึ่งมีวาทยากร (Conductor) อำนวยเพลง”

ลักษณะ และกฎเกณฑ์ของมหาดุริยางค์ไทย ควรมี “รูปแบบ (FORM)” ดังนี้

๑. ลักษณะทั่วไป

วงมหาดุริยางค์ไทย คือวงมโหรีของไทยที่มีผู้อำนวยเพลงหรือวาทยากร และต้องฟังเสียงดนตรีแท้ (Absolute Music) ต้องไม่ใช้ไมโครโฟนเลย ต้องการเสียงดนตรีบริสุทธิ์เท่านั้น จำนวนเครื่องดนตรีโดยประมาณ ดังนี้ :-

เครื่องดนตรีประกอบด้วย (ประมาณ)		จำนวนอย่างน้อย	
๑.๑	เครื่องดีด	จะเข้	๒๐ ตัว
๑.๒	เครื่องสี	ซอสามสาย	๕ คัน
		ซอด้วง	๑๐ คัน
		ซออู้	๑๐ คัน
๑.๓	เครื่องตี	ระนาดเอก	๖ ราง
		ระนาดทุ้ม	๑๐ ราง
		ฆ้องวงเล็ก	๑๐ วง
		ฆ้องวงใหญ่	๑๐ วง
		ระนาดเอกเหล็ก (เสนอเพิ่ม)	๕ ราง
		ระนาดทุ้มเหล็ก (เสนอเพิ่ม)	๕ ราง
๑.๔	เครื่องเป่า	ขลุ่ยเพียงออ	๒๐ เล้า
		ขลุ่ยลิบ	๑๐ เล้า
		ขลุ่ยอู้ (เสนอเพิ่ม)	๑๐ เล้า
๑.๕	เครื่องประกอบจังหวะ	ฆ้องราว	๑ ราว
		ฆ้องโหม่ง	๑ ฆ้อง
		กลองสองหน้า	๑ ใบ

กลองทัดคู่	๑ คู่
กลองแขก	๒ ใบ
ตะโพน	๑ ใบ
ตะโพนมอญ	๑ ใบ
เปิงมาง	๑ ใบ
เปิงมางคอก	๑ คอก
ฉิ่ง	๑ คู่
กรับพวง	๕ อัน
กรับไม้ไผ่	๕ อัน

๑.๖ ปีนอก ปี่ใน ปี่ชวา และปี่มอญ อาจจะต้องเพิ่มขึ้นตามความจำเป็นของเพลง ทั้งนี้ย่อมอยู่ในดุลยพินิจของผู้อำนวยเพลง

รวมประมาณ ๒๐๐ ชิ้น

๒. ลักษณะเฉพาะ

กำหนดจัดวางให้ความงามของวง เน้นความงามของฆ้องวงเล็ก ฆ้องวงใหญ่ เป็นจุดเด่นสำคัญ และกำหนดให้ฆ้องวงบรรเลงให้เกิดสุนทรีรสเท่าที่ลักษณะเพลงนั้น ๆ จะเปิดโอกาสให้เสียงฆ้องแสดงออกได้ คือนั้นเสียงฆ้อง

การแต่งกายของนักดนตรี ควรกำหนดให้เป็นแบบฉบับ ปัจจุบันอาศัยเครื่องแบบนักเรียน ดูเรียบร้อยดี แต่ยังไม่งาม

๓. การขับร้อง

การร้องส่ง หรือร้องส่งแบ่งออกเป็นสามประเภท

๓.๑ การร้องส่งแบบประเพณีนิยม ร้องส่งคู่แปด ชายหญิงร้องส่งแล้วดนตรีรับหรือเป็นหมู่ นักเรียน ๓๐ คน

๓.๒ ขับร้องเสียงประสาน หญิง-ชาย คลอเสียงไปกับการบรรเลง หรือสุดแต่วาทยากร กำหนด (เสนอแนะเพิ่มเติม)

๓.๓ นักร้องชายหญิงคู่ หรือชายหญิงเดี่ยว ยืนคู่ กับวาทยากร (เป็นการเสนอแนะเพิ่มเติม)

๔. การบรรเลงนำ

บรรเลงนำ (Introduction) ระยะสั้น ๆ แล้วลดเสียงให้เบาลงกลมกลืนกัน ก็การขับร้องส่งให้เสียงผสมผสานกลมกลืนกันตามแบบของท่านครู หลวงประดิษฐไพเราะ

๕. แบบฉบับท่วงทำนอง

การบรรเลงท่วงทำนอง กำหนดให้บรรเลงทำนอง (Melody) ทั้งวงก่อนแล้วจึงเดี่ยวหมู่เครื่องมือต่าง ๆ หรือเมื่อขับร้องส่ง แล้วจะกำหนดให้เดี่ยวหมู่เครื่องมือสลับอย่างใด แล้วแต่ความสามารถ ความบันเทิงใจ ความประทับใจ ความคิดสร้างสรรค์ของวาทยากรเป็นสำคัญ เป็นขั้นตอนดังนี้เช่น ตัวอย่าง.-

๕.๑ ดนตรีบรรเลงนำ

๕.๒ ขับร้องส่ง

๕.๓ เครื่องมือทุกชนิดบรรเลงรับ

๕.๔ หมู่เครื่องมือใด เครื่องมือหนึ่ง เช่น ซอสามสายรับแล้วซออื่นตาม และเครื่องมือบรรเลงประสานต่อไป เช่นนี้เป็นต้น ทั้งนี้สุดแต่อารมณ์ (Mood) สร้างสรรค์ของวาทยกรจะเกิดสุนทรียรสอันใดจะเน้นเครื่องดนตรีประเภทใด “สุดแต่วาทยกรจะเนรมิต”

๖. ชั่วโมงการบรรเลง

ในการบรรเลงแต่ละครั้ง ๆ ไม่ควรเกิน ๒ ชั่วโมงครึ่ง แบ่งเป็น ๒ ช่วง ช่วงแรก ๖๐ นาที พัก ๑๕ นาที ช่วงหลัง ๗๕ นาทีโดยประมาณ เท่าที่บรรเลงมาแล้ว บรรเลงสองชั่วโมงครึ่งไม่มีหยุดพักบรรเลงติดต่อกันไปได้ผลดี ผู้ฟังสนใจดีมาก

๗. กำหนดข้อบังคับอย่างเคร่งครัด

ดนตรีมหาดุริยางค์ไทย จะต้องไม่บรรเลงเพื่อประกอบการแสดงนาฏศิลป์ หรือการแสดงอื่นใด ๆ ทั้งสิ้น ให้บรรเลงเฉพาะดนตรีบริสุทธิ์ (Pure Music) แม้แต่จะบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ จะต้องไม่มีการแสดงของนาฏศิลป์ ต้องแสดงดนตรีล้วน เช่น Symphony หรือ Concerto ของยุโรป คือดนตรีเพื่อดนตรี (Music for music's Sake) เท่านั้น

๘. วินัยในการบรรเลง

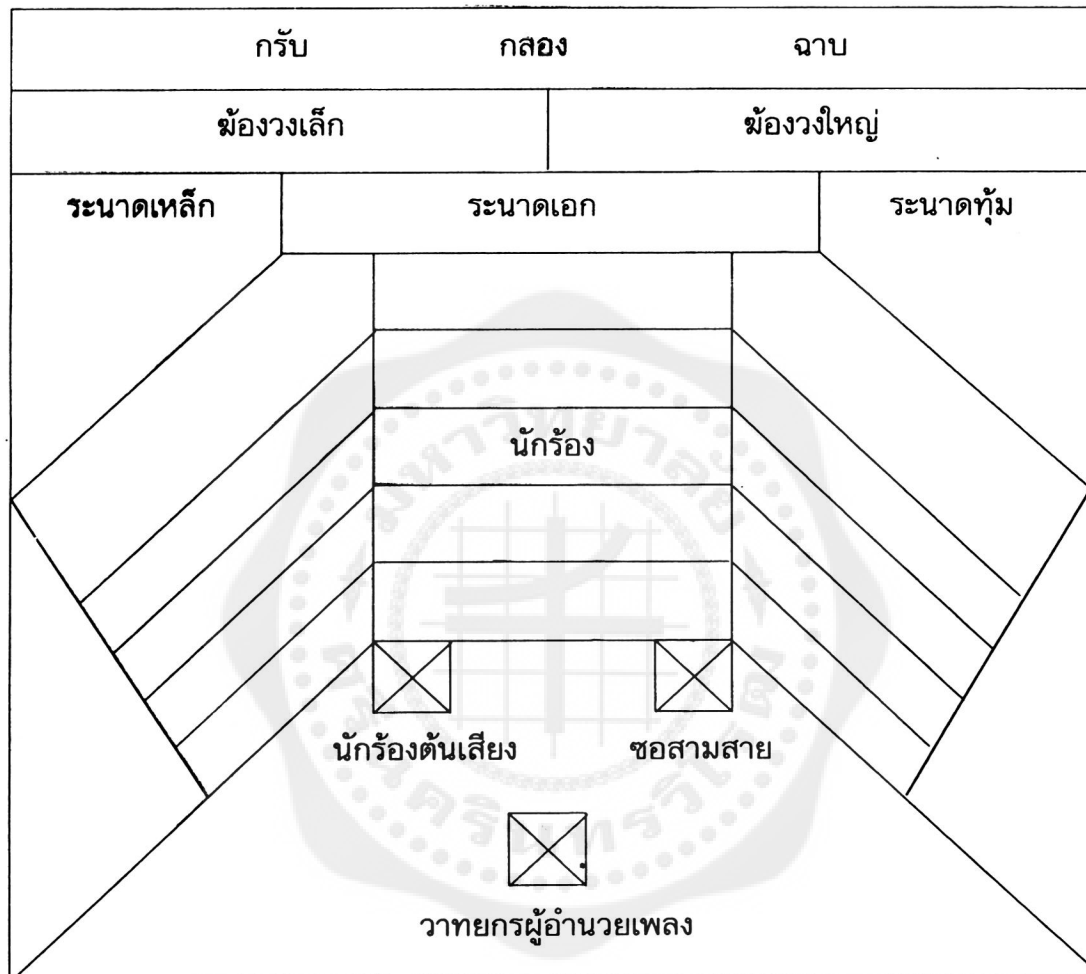
นักดนตรีผู้บรรเลงทุกคนจะต้องอยู่ในความควบคุมของวาทยกร ต้องมีวินัยในการแสดงออกอย่างพร้อมเพรียง ทั้งในท่วงท่า อากัปกิริยา ส่งเสียงหนักเบา เร็วช้าปานกลาง รวดเร็ว นุ่มนวล รุกเร้า หรือกลมกลืน พร้อมกันในการเปล่งเสียงทุกเครื่องมือสุดแต่วาทยกรจำกำหนดเมื่อใดอย่างใด

๙. กำหนดการวางแผนผังตำแหน่งเครื่องดนตรีแบบฉบับต่อไปนี้

วงดนตรี มหาวิทยาลัยไทย
(จากประสบการณ์ และการเสนอแนะ)

เครื่องประกอบจังหวัด

เปิงมางคอก

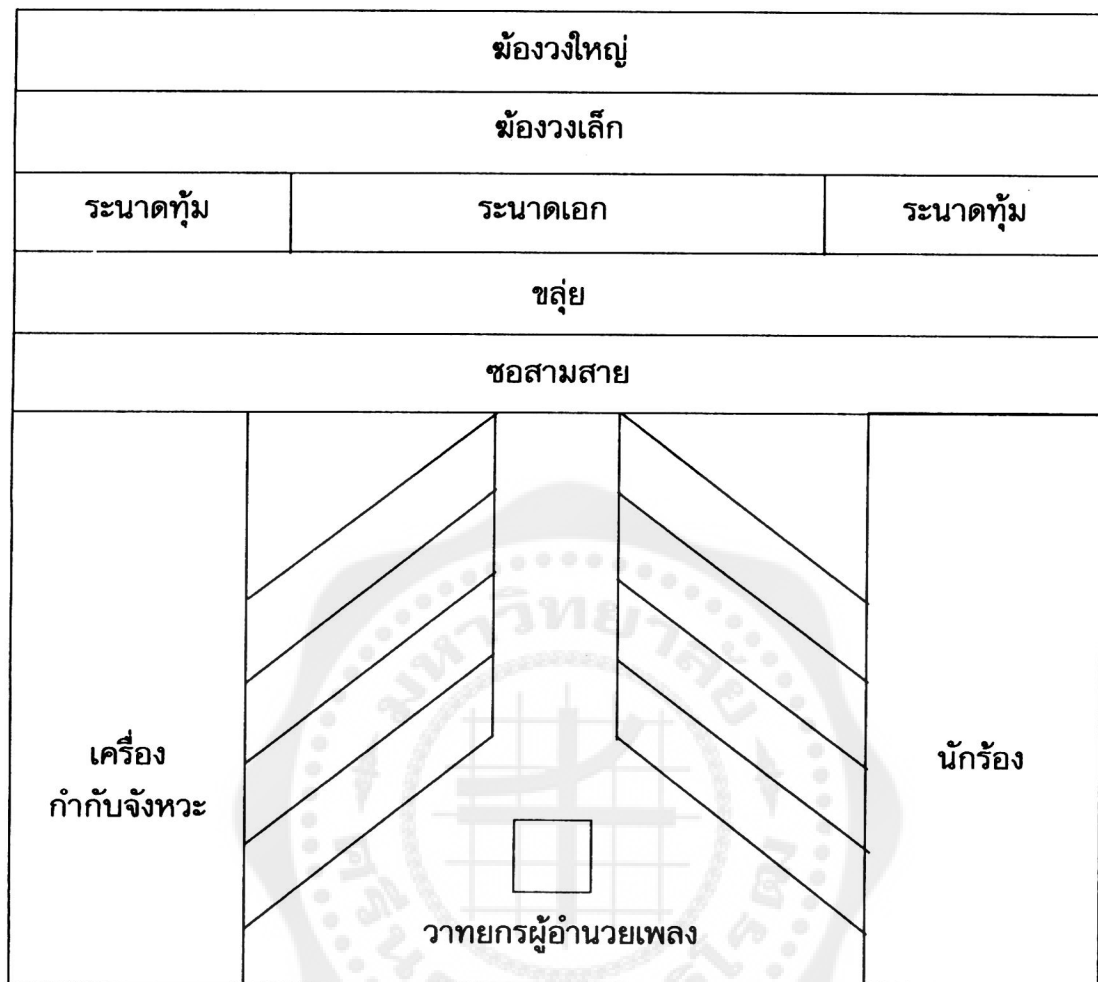

ขลุ่ย

จะเข้

ซอด้วง

ซออู้

แผนผังการจัดวงดุริยางค์ไทยซึ่งเคยจัดมาแล้ว แผนผังย่อมาจัดให้เหมาะกับพื้นที่และความเหมาะสม
ของผู้อำนวยเพลงจะเห็นชอบ

จะเข้า

ขอด้วง ซอด้วง

PERCUSSION

แผนผังวงซิมโฟนีของยุโรปจากหนังสือหน้า ๑๒๗

HORNS

THE BOOK OF MUSIC ของ ARROOW BOOK LTD.

TRUMPETS

3 FITZROY SQUARE, LONDON W1P, 6JD

TROMBONES/TUBAS

น.อ.สมภพ ภิรมย์ ร.น.

๓ กันยายน ๒๕๒๔

BOUBLE-BASSES

CLARINETS

BASSOONS

FLUTES

OBOES

VIOLAS

CELLOS

SECOND BIOLINS

FIRST VIOLINS

HARP

CONDUCTOR

๑๐. วาทยกร

ยืนหันหน้าเข้าหาวง ปกติจะยืนกลางหน้าสุดของวง และใช้ฉิ่งให้จังหวะแทนไม้บัตอง (Baton) ของยุโรป การเข้าออกกำกับอำนวยการเพลงทุกครั้งควรได้รับการปรบมือ การจบเพลงเมื่อบรรเลงเพลงหนึ่ง ๆ จบลงวาทยกรจะต้องกลับหน้าค้ำบมายังผู้ดูเพื่อเป็นสัญญาณว่า เพลงจบแล้วหนึ่งเพลง ผู้ฟังจะได้ปรบมือให้เกียรติ

๑๑. ข้อควรสังวร

ความดัง หน้าเบ้าของเครื่องประกอบจังหวะสำคัญมากอย่าให้เครื่องประกอบจังหวะดังเกินไป หรือเร่งเกินไปจนล้นทำนองเพลง “เสียรส” หมดสุนทรีย์

๑๒. มารยาทของผู้ฟัง

จะต้องอยู่ในดูชนภาพ ประตูเข้าออกต้องปิด ไม่ดื่ม ไม่รับประทาน ไม่คุย ไม่ส่งเสียง ไม่เดินไปมา ในขณะที่ฟังเพลง เมื่อเพลงจบจึงปรบมือ เด็กอายุต่ำกว่า ๗ ขวบไม่อนุญาตให้เข้าชม ไม่มีการถ่ายภาพ ทำลายสมาธิผู้ฟัง ผู้แสดง

๑๓. สุจิตกรรมการแสดง

การบรรเลงทุกครั้ง ต้องจัดพิมพ์สุจิตกรรมการแสดง อธิบายประวัติเพลง ผู้ประพันธ์เพลงวาทยกร คือใคร ประวัติของท่าน รายชื่อผู้บรรเลง เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ฟัง ให้เกียรติผู้บรรเลง หากมีโฆษกอธิบาย ประกอบ โฆษกพูดน้อยที่สุด พูดแต่เนื้อหา ขัดพูดตลก โฆษกไม่ใช่จำอวด และเมื่อวาทยกรออกมายืน อำนวยการเพลงแล้วบรรเลงทันที

๑๔. การวิจารณ์

เมื่อบรรเลงไปแล้วครั้งหนึ่ง ๆ ควรจะมีการวิจารณ์ เพื่อปรับปรุงส่งเสริมหรือแก้ไขในโอกาสต่อไป เช่น บางโอกาสหรือบางลักษณะของเพลง อาจจะทำให้เครื่องมือดนตรี ขึ้นเดียว บรรเลงเดียวแสดงฝีมือของเครื่องมือชิ้นนั้น แล้วดนตรีที่บรรเลงรับสอดคล้องกันไป ทำนอง “คอนแชร์โต้” ของยุโรปก็ควรทำ เช่น ระนาดทุ้ม คอนแชร์โต้

๑๕. เกียรติทางวิชาการ

โดยเฉพาะ อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ควรได้รับเกียรติจากสถาบันการศึกษามอบปริญญาศิลป ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ในทางการศึกษาให้แก่ท่านเพราะ :-

๑. ท่านสร้างสรรค์ (Creat) ริเริ่มประวัตินิพนธ์ใหม่

๒. ท่านเป็นครู อาจารย์ให้การศึกษาอบรมสั่งสอนนักเรียน นักศึกษา ได้อย่างแยบคาย จัดทำ กุศโลบายในการศึกษา (Strategy of Education) ทำให้ผู้เรียน ๒๐๐-๓๐๐ ทำได้ประหนึ่งเป็น บุคคลเดียว และเกิดสุนทรีวิธีในทางศิลปะอีกด้วย

๑๖. ปัญหาอุปสรรคสำคัญ

คือ หากวงมหาดริยางค์ไม่ได้นักเรียนมาบรรเลงจะหานักดนตรีอาชีพจากไหนจำนวนมากมาย เช่นนี้มาแสดง เป็นปัญหาที่ยังหาทางออกไม่ได้

จากการที่ได้ “พรรณนา” มาแล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทางราชการโดยเฉพาะคณะกรรมการอนุรักษ์ความเป็นไทย คณะกรรมการอนุรักษ์ความเป็นไทย คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ผู้แทนราษฎร วุฒิสมาชิก คณะรัฐบาล และประชาชน ควรจะส่งเสริมกิจการของมหาตมียาญ์ไทยสืบต่อไปอย่างน้อยที่สุด ควรจัดให้มี “ศาลาดนตรี (Music Hall)” เช่น คาเนกีฮอลล์ ของอเมริกาหรือเฟสติวัลฮอลล์ของอังกฤษ

จากหนังสือ “การศึกษาเกี่ยวกับการสืบทอด และเสริมสร้างวัฒนธรรม” ซึ่งกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดอภิปรายโดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นผู้นำอภิปราย จัดอภิปราย เมื่อสิงหาคม ๒๕๑๒ ข้ออภิปรายนี้ กองวัฒนธรรม กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการได้จัดพิมพ์ขึ้นเมื่อตุลาคม ๒๕๒๐ หลังจากการอภิปราย ๘ ปี มีข้อความควรยกมากล่าว คือ.-

“ขอยกตัวอย่างเรื่องดนตรีไทย ทุกวันนี้ไม่มีการสร้างสรรค์แล้ว คือ ไม่มีการสร้างสรรค์แล้ว คือ ไม่มีการแต่งดนตรีไทยกันอีกต่อไป ดูเหมือน เพลงราตรีประดับดาว พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๗ เป็นชิ้นสุดท้าย พวกครูบาอาจารย์รุ่นเก่าที่ยังมีชีวิตอยู่ท่านเป็นคนมีฝีมือ แต่ท่านไม่ได้สร้างสรรค์อะไรขึ้น และที่น่าวิตกก็น่ากลัวมาก ๆ กันลงไปทุกวันแล้ว ถ้าหมดท่านแล้วถึงจะอดเทป* ฝีมือท่านไว้แต่จะหาใครไปเรียนให้เทียบเท่าหรือมีขึ้นมาก็ยาก” (หน้า ๓๒)

คำว่า “ทุกวันนี้ไม่มีการสร้างสรรค์แล้ว” รู้สึกว่าเป็นความรู้สึกหรือการเข้าใจผิดอย่างมาก เพราะหลังเพลงราตรีประดับดาวแล้วท่านครูดนตรีไทยได้สร้างสรรค์ (ประพันธ์เพลง) ไทยยังมีอีกหลายท่าน เช่น คุณครูบุญยง เกตุคง แต่งเพลงชะเวดากอง (ฟังแล้วมันส์พิลึก) คุณครูเฉลิม บัวทั้งท่านก็แต่งใหม่อีกมาก ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ ท่านก็แต่งอีกหลายเพลง แต่ข้าพเจ้าขอสารภาพว่า ไม่ทราบเพลงใดที่ท่านผู้ใดแต่ง ถึงเวลาแล้วที่จะสัมภาษณ์-สัมภาษณ์ ดนตรีไทยกันสักครั้ง ใครจะเป็นเจ้าภาพคงตอบว่า รัฐบาล หน้าที่ใครจึงขอฝากไว้ด้วย

ในหนังสือเล่มเดียวกันนี้ หน้า ๓๓ ได้กล่าวต่อไปอีกว่า “ดนตรีไทยเดี๋ยวนี้หยุดชะงักอยู่กับที่ จึงน่าจะคิดต่อไปว่าเรามีทางจะพัฒนาดนตรีของเราออกไปอีกหรือไม่” หรือว่าต้องหันไปหาฝรั่งทำเดี๋ยว ถ้าพูดตามหลักดนตรีแล้ว ดนตรีไทยประกอบด้วยเสียง ๗ เสียง ซึ่งมีความห่างเท่ากัน ที่ว่าห่างเท่ากันนั้นเดี๋ยวนี้ไม่เท่าแล้ว เพราะแต่ละครูเทียบสเกลผิดกันทั้งนั้น จะหามาตรฐานที่แน่นอนในเรื่องดนตรียังไม่ได้ ปีพาทย์แต่ละวง มโหรีแต่ละวงเสียงเทียบกันไม่ได้ทั้งนั้น เล่นไปคนละทางสองทาง เอามาร่วมวงกันเข้าเกิดปัญหา”

ข้อความนี้ไม่คิดว่าจะเป็นการประณามหรือดูถูกนักดนตรีไทย แต่คิดเพียงว่าท่านผู้กล่าวประมาณสถานการณ์ผิดพลาด เพราะดนตรีไทยไม่หยุดชะงักอยู่กับที่ดังท่านว่า มีการแต่งเพลงใหม่โดยเฉพาะวิธีจัดวง (orchestration) หรือการผสมประสานวงใหม่ ยิ่งใหญ่ มีพลังมีอำนาจ ในการส่งเป็นรหัสสำเนียงเสียงประสาน ทำให้เกิดสุนทรีรสใหม่ การปฏิรูปดนตรีไทยนั่นคือ วงมหาตมียาญ์ไทย” โดยอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ผู้สร้างสรรค์ ผู้เนรมิต วิญญานดนตรีไทยใหม่ เป็นการศึกษา สืบทอด เสริมสร้างวัฒนธรรมไทยโดยเฉพาะ ดนตรีไทย

*เมื่อข้าพเจ้าเป็นอธิบดีกรมศิลปากร ได้อัดเทปฝีมือบรมครูอาวุโสไว้ ควรจะได้ทำสืบต่อมา

ส่วนเรื่องสเกลหรือเทคนิคของดนตรีนั้น ข้าพเจ้าไม่มีความรู้ ไม่สามารถจะออกความเห็นได้แต่การร่วมวง “มหาดุริยางค์ไทย” นักดนตรีรุ่นแรก เด็กเริ่มหนุ่ม เริ่มสาวบรรเลงร่วมกัน ไม่เกิดปัญหาเกิดสุนทรีภาพ เกิดพลังใหม่ในดนตรี พลังและสุนทรีภาพของดนตรี “มหาดุริยางค์” ดึงผู้ฟัง ๑,๕๐๐ คน ในโรงละครแห่งชาติให้นั่งมีคุณภาพตลอดเวลา ๒ ชั่วโมงครึ่งด้วยความเต็มใจฟังรักฟัง นั่งนิ่งเกิดเอาภาพในการฟัง นั่นคือ “สุนทรีฤทธิผลผลิต พลังอำนาจศิลป์” ของมหาดุริยางค์ไทย ดนตรีไทยไม่หยุดกับที่ ดนตรีไทยจะได้ชั่ววันรันดร์ ชั่วโลกสลาย ถ้าคนไทยสนับสนุนให้ขวัญกำลังใจ และยกย่องนักดนตรีไทยให้สมฐานานุรูป

โดยเฉพาะข้าพเจ้าเสนอบทความนี้เป็นเพียงการบังอาจ “เสนอแนะ” เท่านั้น เพื่อท่านครู ท่านผู้รู้ และนักดนตรี จะได้แก้ไขปรับปรุงตามที่ท่านเห็นสมควร เพื่อ “เอกลักษณ์” ของชาติจะได้ดำรงอยู่ตลอดไป

ดนตรีไทย เป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) และเป็นสมบัติทางปัญญา (Intellectual property) โปรดทำนุบำรุงอนุรักษ์ไว้ เพื่อความเป็น “ไท” เทอญ

“พิณพาทย์ระนาดฆ้อง
ระฆังดังวังเวง

ตะโพนกลองร้องเป็นเพลง
โหม่งหรงเห่งแก่งก้างดัง”

(จาก มุลบทบรรพกิจ)

“เสียง	ดีด	เสียงเป่าคล้อง	คลอกัน
เสียง	สี	เสียงรับพลัน	กุก้อง
เสียง	ตี	เสียงดังประชัน	ครบเครื่อง บรรเลง
เสียง	เป่า	เสียงร่ำร้อง	เร่ร่ำ อารมณ์

ส. ภิรมย์

การบรรเลงมหาดุริยางค์ไทย

โดย นักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

ครั้งที่ ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๒๖

งานดนตรีไทยมัธยมศึกษาครั้งที่ ๕ (มหาดุริยางค์)

ร.ร.ศรีสุริโยทัย เป็นเจ้าภาพ

เพลงที่บรรเลง

๑. เพลงโหมโรงม้ารำ

๒. เพลงชมแสงจันทร์

๓. เพลงลิบสองภาษา

ครั้งที่ ๖ วันที่ ๒๑-๒๓ ธันวาคม ๒๕๒๗

งานดนตรีไทยมัธยมศึกษาครั้งที่ ๑๐ (มหาดุริยางค์)

ร.ร.วัดมกุฏกษัตริยาราม เป็นเจ้าภาพ

เพลงที่บรรเลง

๑. เพลงโหมโรงขับไม้บันฑาะว์

๒. เพลงราตรีประดับดาว

๓. เพลงตะลุงราชบุรุษ

๔. เพลงเขมรโพธิสัตย์ ๒ ชั้น

๕. เพลงพม่านิมิตร-ยาดเล้า

๖. เพลงเต่าเห่

นายเสริม หนูจ้อย อำนวยการบรรเลง

ครั้งที่ ๗ ในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ คือครั้งนี้

อนึ่งการบรรเลง แบบอย่าง “มหาดุริยางค์ไทย” นั้น บางครั้งท่านผู้จัดได้เรียกการบรรเลงนี้ว่า “มหกรรมดุริยางค์ไทย” หรือ มหกรรมมหาดุริยางค์ไทย หรืออื่น ๆ ใครทราบเรียนขอรับรองขอความกรุณาเรียกชื่อการบรรเลงนี้เป็นอย่างเดียวกันว่า “มหาดุริยางค์ไทย” ให้เหมือนกันตลอดไป มิฉะนั้นจะเกิดเรียกผิดแปลกแตกต่างเป็น “อภิมหาดุริยางค์ไทย อรรถกอภิมหาดุริยางค์ไทย” ดูจะเป็นการใช้ภาษาไทยเกินความจำเป็น หวังว่าท่านคงจะให้ความกรุณา “มหาดุริยางค์ไทย”

น.อ.สมภพ ภิรมย์ ร.น.

มิ.ย. ๒๘

ครั้งที่ ๔ งานวันสมาคมนายช่างเหมาแห่งประเทศไทย
(สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างแห่งประเทศไทย)
เพลงที่บรรเลง

๑. เพลงชมแสงทอง

๒. เพลงอาหนู

นายประสิทธิ์ ถาวร ผู้อำนวยการเพลง

ปณิณกะคดี หมายเลข ๑๓ ว่าด้วย

ตึกกระຈก รถ สกปรก ฟ้า

ปัจจุบันตึกกระຈกสูงตระหง่านที่โน่นที่นี้ดูแล้วต้องขอปล่อยอารมณ์

“ถึงลื้อก็ลื้อเพียง	กละเยี่ยงวิธีสหาย
บ่มีมุงจะหมายร้าย	บ่มีมุงประจานใคร
ใครออกจะพลาดท่า	ก็จะลื้อจะเลียนให้
ใครดีผสมไซ้	ก็จะชมประสมดี
ผิชอบก็ “แท้งกั้ว”	ผิฉิวก็ “วอริ”
แม่น “แม็ด” มีคินดี	ก็เชิญรีณะกลองสาน”

จากหนังสือดุสิตสมิต

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖

ตึกกระຈกยกขึ้น	มาแถลง
ใช้ “ม่านกระຈก” แฝง	แดดจ้า
แสงส่องสะท้อนแรง	เหลือรับ ทุกข์เอย
ตาจะบอดเกือบบ้า	กราดกล้ำตามัว
สถาปัตยกรรมเมืองร้อน	ระวัง
แสงแดดส่องสาดปลั่ง	กราดกล้า
ฝนสาดร่ำอุปสรรคดัง	น้ำกล่ำว นื้อ
จงขจัดอย่าชักช้า	เรื่องฟ้าแดดฝน
ดวงอาทิตย์เคลื่อนย้าย	ขวานี้
สถาปนิกต้องตรวจชี้	อย่ายัง
ฝนแดดส่องต้องมี	ปรากฏ
จงครุ่นคิดทุกครั่ง	เมื่อสร้างตึกไทย
ตึกกระຈกยกขึ้น	รำพัน
ทำอะไรทำตามกัน	ไม่ได้
ใคร่ครวญรอบคอบนั้น	กอบประเหตุ ผลนอก
กระຈกสะท้อนแสงไซ้	ส่งร้อนระอุโอ
ตึกกระຈกแก้วเบ้ม	มหีมา
ผนังม่านกระຈกผ้า	กันสร้าง
ทั้งสูงใหญ่โตมหา	มหิทธิ
ตั้งตระหง่านสูงส้าง	ย่านใกล้แค่นี้เอง

ดึกกระจกส่องสะท้อน
 แสงเจาะเข้าลูกตา
 ตาทนไม่ได้หนา
 ท่านจกต้องกลืนกล้ำ
 ดึกมานกระจกจ้อง
 สูงเบียดเสียดรกฟ้า
 รูปร่างก่อตั้มหา
 ประเทศไทยร้อนพัน
 ดึกกระจกเก็บร้อน
 แสงแดดแผดเผาตั้ง
 ปรับอากาศคือฝัง
 หลงรูปจนลืมแล้ง
 ดึกสูงที่นี้โน้น
 ขาดระเบียบบทบาท
 ควรกำหนดย่านขนาด
 ก่อเหตุชาวบ้านร้อง
 หากดึกไทยปล่อยไว้
 ไม่ก่อเกิดศักดิ์ศรี
 ใคร่ครวญด้านเห็นดี
 สติปัญญาดูกร้าน
 ดึกกระจกจะใช้
 กันสาดบังแดดไว้
 ตัดร้อนลดลงได้
 ใช้cribตั้งแลสล้าง
 ดึก สูงอยู่ย่านล้วน
 ดึก ต่ำเตี้ยรวมฝูง
 ดึก สูงต่ำอย่างจง
 ดึก อย่างนี้ ขออ้อน
 ดึกกระจกตั้งแจ้ง
 หลังแรกที่ “วังบูรพา”
 “สมภพ ภิรมยา”
 ห้างชื่อ “เซนทรัล” สล้าง

ตรงมา
 ฟกซ้ำ
 ขอบอก ไวนอ
 ดึกเบื้องปัจจุบัน
 มั่วตา
 หลากล้น
 สืบทอด กิเลส
 สุดรู้บรรยาย
 เปลืองพลัง
 อบแห้ง
 เศรษฐกิจ แน่นา
 ชัดแจ้งอัตรา
 ดาระดาษ
 ไปต้อง
 เล็กใหญ่ สูงเตี้ย
 ด่ากันกันสกุล
 เจกฉนี้
 แก่บ้าน
 แล้วรี !!!
 เปราะบ้านเปรี้ยวเมือง
 เมื่อใด
 โปรดสร้าง
 ทุกเมื่อ
 เพิ่มด้วยลักษณะไทย
 ดึกสูง
 กลุ่มก้อน
 มาปะ ปนหนอ
 อย่าดื้อเลยครับ !
 นี่นา
 เริ่มสร้าง
 สถาปนิก ออกแบบ
 ไปร้อนเพราะหันเหนือ

วันหนาว ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖

เขียนแก้เหงาไม่เฉามือ

บทความนี้ขอให้

สถาปนิก “นาวาเอกจิตติ ภิรมย์ ร.น.
บุตรชายผู้จากจากโลกนี้ไป เพราะอุบัติเหตุ

ศาสตราจารย์ พลเรือตรี สมภพ ภิรมย์

ศิลปินแห่งชาติ ราชบัณฑิต

ปกิณกะคดี หมายเลข ๑๓ ว่าด้วย

“ถนนขนานแม่น้ำ เจ้าพระยา”

พิไธเย้ยอนาใจ ไยท่านเสนาบดี จึงคิดดังนี้:-

“ถึงล้อก็ล้อเพียง	กละเยี่ยงวิธีสหาย
บ่มิมุ่งจะหมายร้าย	บ่มิมุ่งประจานใคร
ใครออกจะพลาดท่า	ก็จะล้อจะเลียนให้
ใครดีวิเศษไซ้	ก็จะชมผลสมดี
มิชอบก็ “แท้งกั้ว”	มิวฉิวกี่ “ซอรีรี”
แม่น “แม๊ด” มิคินดี	ก็เชิญรี ณ “คลองสาน” ”

(พระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ในหนังสือ
ดุสิตสมิต)

“ถนนขนานแม่น้ำ เจ้าพระยา”

ชาวไทยบางกอกนั้น	ชาน้ำ
สืบเสน่หาคลาล้ำ	ทัศนน้ำ
ชาวเทศเที่ยวประจำ	ชมฝั่ง น่านอ
ไยท่านทำชอกช้า	เนื่องด้วยฉันทไ
จรรजरคับคั่งนั้น	ในกรุง
รถวิ่งติดกันนง	กลุ่มก้อน
“สุขุมวิท” คือถ	เก็บรถ
ย่านธุรกิจซ้อน	เกือบล้านคันเอย
“รามที่เก่า” คั้งแค้น	หมื่นคัน
“รามที่สี่” พัวพัน	จ่อกัน
อีก “จรัสสินทวงศ์” นั้น	ยาวเหยียด
“เพชรบุรี” จลาจลล้น	หลากล้วนรถร

“พหลโยธิน” กึกก้อง
 อีกทีกเสียงลัอบด
 รถบรรทุกทรหด
 ขอฟากท่านไต้ยอน
 ถนนเลียบขนาดแม่น้ำ
 จำจะต้องแก้เคล็ด
 แก่ตันเหตุเบ็ดเสร็จ
 คับคั่งที่ไต้แก้
 ไ้อ้อกเอยแม่น้ำ
 แต่ก่อนแต่ไต้มา
 ปลอดโปรงโล่งลมพา
 โฉนท่าน “เสนาบดี” ฝ้า
 สองฝั่งฟากแม่น้ำ
 รมรื่นด้วยพฤษ
 ลัมพัตสุดนาสา
 โยท่านกำเรบไซร์
 รดวังขนานแม่น้ำ
 รถปล่อยมลพิษมา
 เสียงอีกทีกดั่งฟ้า
 ทุแทบหนวกสะดุ้ง
 ไ้อเสียผ่านผิวน้ำ
 สุดจมนูกน้ำหมุกติด
 อีกเสียงกระทุ้งจิต
 ความคิดวิปริตแจ้ง
 ถนนขนานบริมแม่น้ำ
 ไ้ออนิจจอนิจจา
 รดวังลิ่งน้ำพา
 ลมถองเหนือ่น้ำเกล้า
 ถนนยี้ดยาวขนานน้ำ
 ดั่งสัตว์เลื้อยคลานมา
 สัตว์ประเภทใดหนา
 บอกเล่าไม่กล่าวแก้

เสี่ยงรถ
 จิตสะท้อน
 ดั่งฆาต-กรณอ
 คิดแก้เหตุใด
 ปลายเหตุ
 อย่างแพ
 ดีกว่า ผนฯ ท่าน
 ที่นั่นจึงควร
 เจ้าพระยา
 คละเกล้า
 อากาศ บริสุทธิ
 ขยมขย้าเปลี่ยนแปลง
 เจ้าพระยา
 แมกไม้
 สดชื่น
 หมิ่นน้ำใจกัน
 เจ้าพระยา
 คละคลุ้ง
 จะถล่ม ทลายแฮ
 ยุ่งแท้ “เสนาบดี”
 เกิดพิษ
 เกรอะแห้ง
 เกิดโรค ประสาท
 ท่านแล้งมันสมอง
 เจ้าพระยา
 แม่เจ้า
 มลพิษ
 กลิ่นร้ายไอเสีย
 เจ้าพระยา
 แน่แท้
 วานบอก หน้อยซี
 สัตว์นั้น “กึ่งกือ”

ดู ทำที่มันแล้ว
 ดู ตั้งตัว “กึ่งกำบ
 ดู อีกคิดอีกว่า
 ดู เเด่นเห็นชัดเจ้า
 ถนนดูตั้งสัตว์เลื้อย
 สัตว์อะไรยาวหว่า
 สะเก็นน้ำบกท่า
 เห็นชัดงามอะเคื้อ
 ลิว ลิว ระลอกน้ำ
 ระเบียบระยับพา
 ถนนคอนกรีตเช่นฆ่า
 ระวังงุ่นง่านขอ “ค้ำน”
 ถนนผ่านวัดยี่สิบ
 วัดราษฎร์วัดหลวงจัด
 ผ่านวัดประจักษ์ตัด
 แต่ต่อนี้ยกหัตถ์ค้าง
 ทุกวัดสร้างทำน้า
 ลักษณะประจำชาติมา
 ถนนคอนกรีตผ่านมา
 ผลเหตุเป็นดังชี้
 เมืองอื่นประเทศอื่นนั้น
 เพราะเหตุเมืองเขาไร่
 ดูเช่น “ฮ่องกง” ธารา
 ตัวตึกเปิดเสียดเท้า
 “เมืองบริสเบน” ที่อ้าง
 ขาดแผ่นดินแบ่งปัน
 จึงหลีกเลียงถนนนั้น
 ตั้งเหตุยกมาอ้าง
 คิด คิด คิด คิดแล้ว
 คิด ง่าย ง่าย ไม่ไหว
 ของงหยุดทำใจ
 ฟังเถิดท่านจงคล้าย
 เหนะหนะ แหนง-เหน้อย-หน่าย-ขอเหน็บนะท่านเสนาบดี
 ละนา
 สี่เท้า
 สัตว์อะไรนด
 กลับคล้าย “จิ้งเหลน”
 คลานมา
 ยืดเยื้อ
 วิปริต จริตนา
 ซาติเชื้อ “จระเข้”
 เจ้าพระยา
 จิตสะอ้าน
 จิตปั่น ป่วนปวด
 อย่าดี้อ “เสนาบดี” ครับ
 เจ็ดวัด
 ก่อสร้าง
 ก้มกราบ
 กราบไหว้สัพพานฤ ?
 มีศาลา
 ก่อนก็
 อัปลักษณ์ ทศนีย
 โปรดใช้สมองคิด
 ทำได้
 ผ่านหล้า
 ล้อมรอบ
 เมฆฟ้ายังแขยง
 เช่นกัน
 ก่อสร้าง
 ทำเลียบ ริมทะเล
 ยุติได้แล้ว “เกลอ”
 ดีใจ
 ฉลาดน้อย
 รอบคอบ สุขุม
 ตั้งได้บิภุญเทอญ

เมื่อรับตำแหน่ง คุณบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีปทุม ได้ไปร่วมสัมมนาที่ ตำบลชะอำ อำเภอหัวหิน ลมทะเล หาดทราย ทำให้มีอารมณ์ ดังนี้:-

ครูอาจารย์ศิษย์ล้วน	“ศรีปทุม”
ทั้งแก่สาวแลหนุ่ม	ครบถ้วน
ถกแถลงร่วมประชุม	วิทยกิจ
กินอยู่หลับนอนล้วน	ปลาบปลื้มลิ้มวันเอย

บทสักวา

สักวาสัมนา ครั้งคราวนี้ อธิการบดี สาวสวยสดให้จัดสามเวลา กินและชด รวมทั้งหมดหนุ่มแก่ แลสาวสาว อภิปรายบริหาร การวิชา แก้ปัญหา ปราดเปรื่อง ได้เรื่องราว ปรัชญากลเม็ด ดูเด็ดพราว ให้เหน็บหนาว จากพรั่งนี้ สวัสดิ์เอย

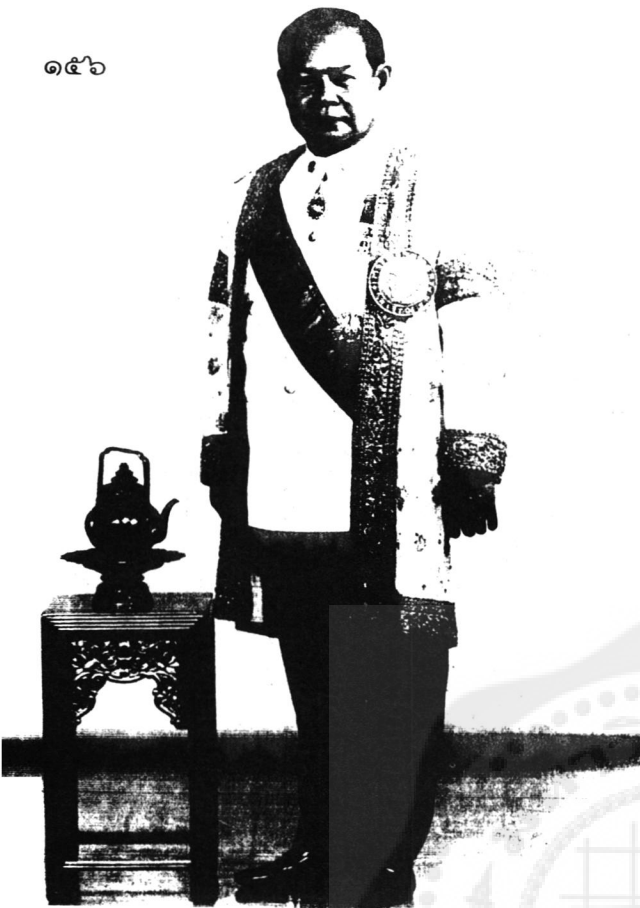
ชะอำ-เพชรบุรี

๑๙-๒๑ ต.ค. ๓๖

กองสารวัตรช่าง

ภาพ “กะลาสี” พลทหารเรือ สมหมาย ภิมมย์ (พลเรือตรี สมภพ ภิมมย์) เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๐
วันที่จากกองสารวัตรช่าง กรมอยู่ ทร.ไป-ถาปัต จุฬา เป็น “รูปตริภังค์ (CONTRAPOSSO) ที่ลงตัว
เท่ และน่าเหยียบที่สุด

ตติยจุลจอมเกล้า วิเศษ พ.ศ. ๒๕๑๖

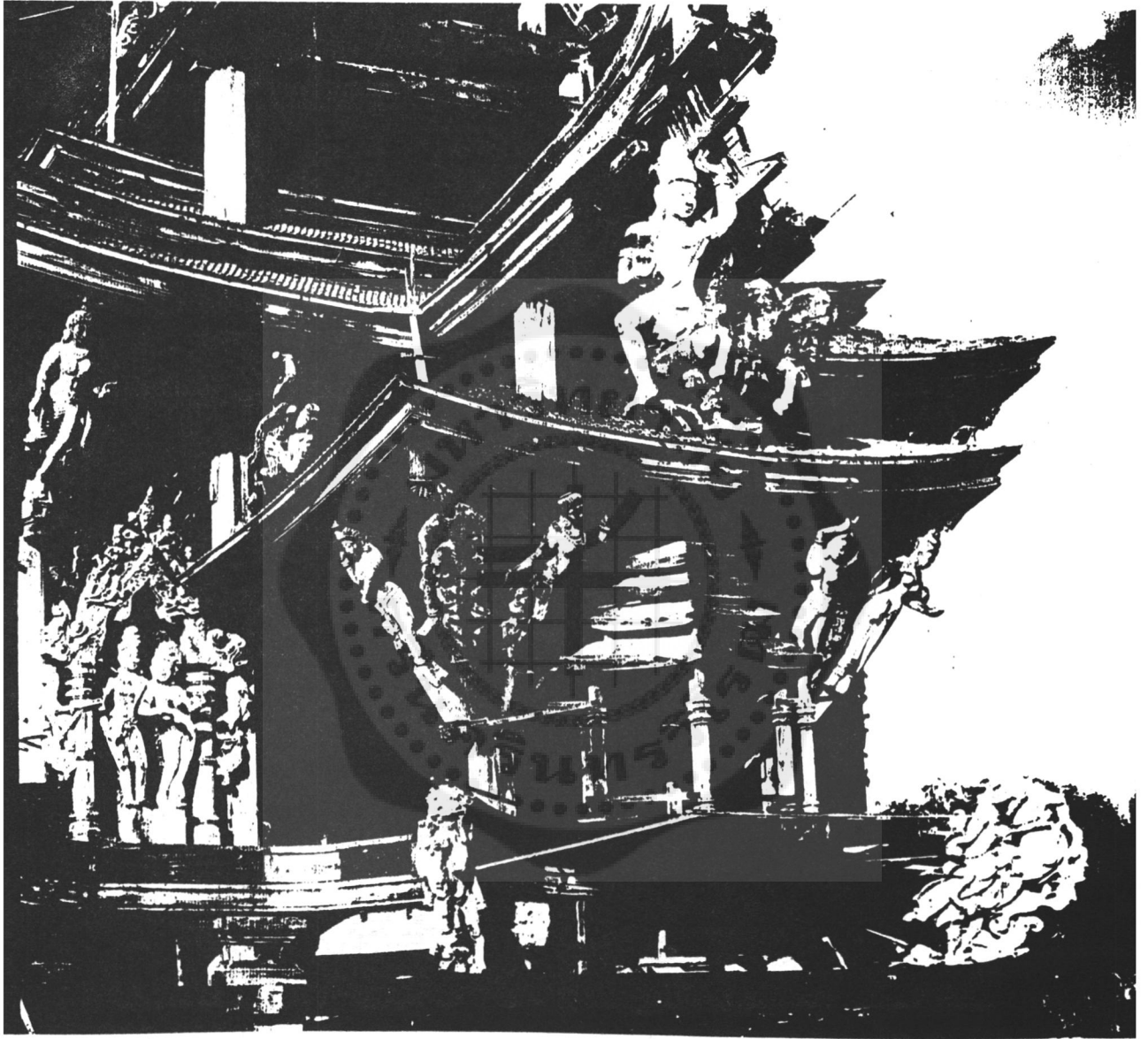
พระราชทานยศพลเรือตรี -
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ หลังจากเกษียณแล้ว ๑๖ ปี

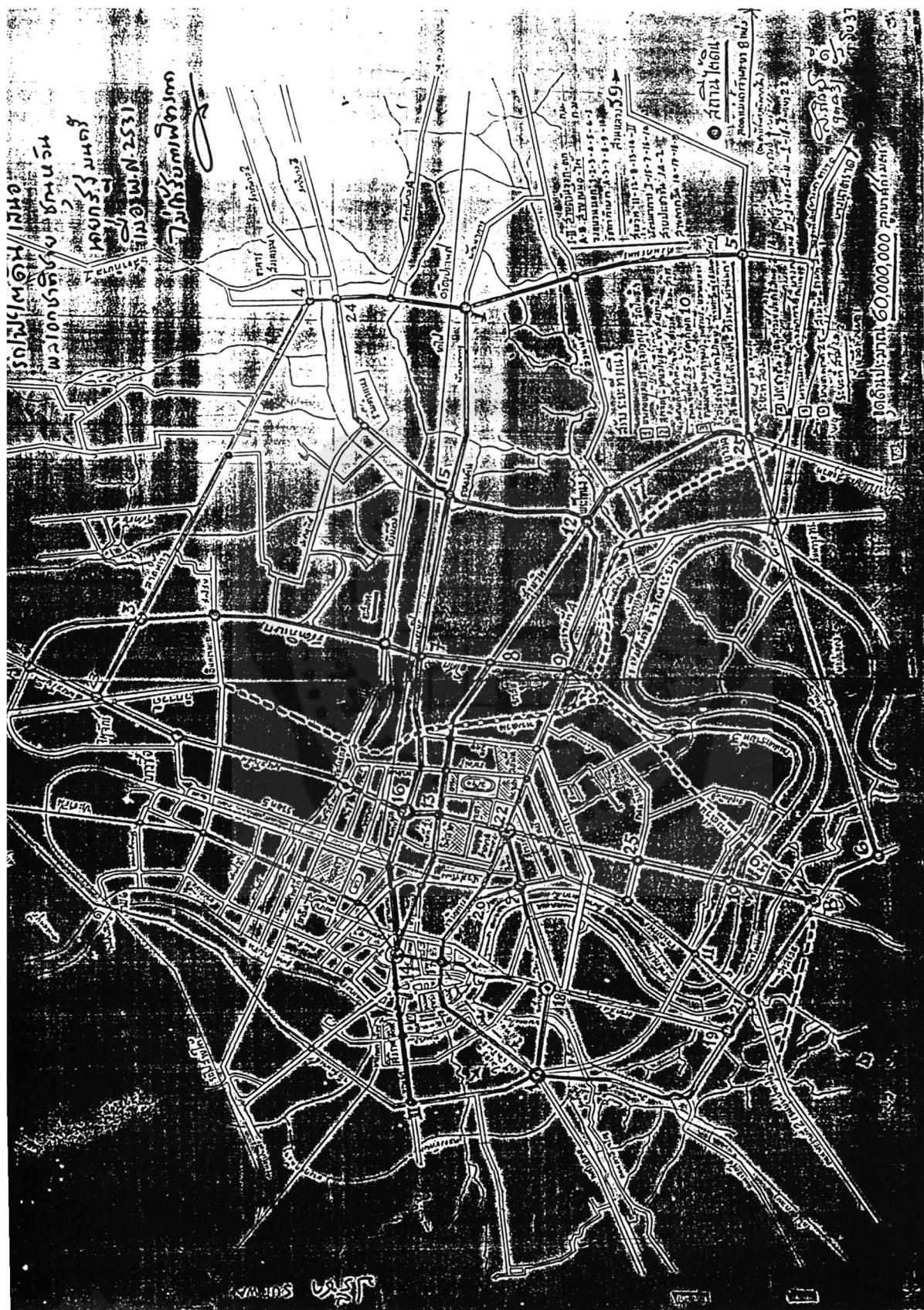
ชีวประวัติ พลเรือตรี สมภพ ภิรมย์

- เกิด** ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๙ ปีมะโรง บ้านปากตรองวัดระฆังโฆสิตาราม
- การเรียน** ชั้นเด็กเล็ก เรียนที่ศาลาบ้านดินสอ บ้านขมิ้นถนนบุรี
ประถม โรงเรียนสตรีวัดระฆัง
มัธยมแปด โรงเรียนวัดบวรนิเวศเวลาค่ำ พลทหารเรือนเกณฑ์กองสำรองเรือรบ
ปริญญาตรี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๔๘๔ ปริญญา
รุ่นแรก ทุนกองทัพอเรือ
ร.ร.เสนาธิการทหารอากาศรุ่น ๖ พ.ศ. ๒๕๐๖
ร.ร.ส่งกำลังบำรุงทหารบก พ.ศ. ๒๕๐๗
วปอ. รุ่น ๙ พ.ศ. ๒๕๐๙ - ๑๐
- รับราชการ** สถาปนิกกรมอุทกทหารเรือ คนแรก พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๕๐๑
กรมส่งกำลังบำรุง กองบัญชาการทหารสูงสุด พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๐๖
คนบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๑๕
อธิบดีกรมศิลปากร พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๘
ปัจจุบัน คนบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม พ.ศ. ๒๕๓๕

เด็กหญิงจตุมา ภิรมย์ กับโรลรอยส์คันโปรด
(นาวาเอกหญิงจตุมา ภิรมย์ ร.น.)

รถไฟฟ้าใต้ดิน - ๕๕ กิโลเมตร เสนอพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
นายกรัฐมนตรีเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ ท่านไม่ได้พิจารณา

1. THE STATE OF TEXAS, COUNTY OF DALLAS
 do hereby certify that the within and foregoing is a true and correct copy of the original as the same appears from the records of the County of Dallas, State of Texas.

[illegible]

๑ เวลาเขาสอบปฐมทมน แลสสว
ทงฮางไกรโฆทสว กสภทสา
ปฏิปัตทกจกภวทว สาร์ตท. ประโยชนของ
วยแบคักกอดศรัทธา ชำตฉไม่ตอย

๑๑ ใดใดในโลกการว
โลกของกฏาเษทว มาภรรวมรูปชรรลมา
ประสพการนจย

๑๒ อยากส
ททชช คตอญ โฆณชอ
วักขุยาปเต

๑๑) ยามแก่เวลาผ่านไป เหลือหลาย
ต่างจากเมื่อก่อน
จากช่วงเวลาไม่กี่ปี
ไปหนึ่งชั่วอายุคน

บทประพันธ์ ต้นฉบับภาษาไทยโดยสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (พ.ศ. 2536)
และฉบับแก้ไข สันนิษฐานว่า แต่งขึ้นในช่วงปี 2533

Handwritten blue ink scribbles and a horizontal line.

